

საქართველოს მთავრობა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები

2013-2016 წლებისათვის

(საბოლოო ვარიანტი)

თბილისი

2013

თავი I

სამთავრობო პროგრამა

„ძლიერი, დემოკრატიული, ერთიანი საქართველოსთვის“

ძირითადი დებულებები

2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებით საქართველოს მოსახლეობამ მკაფიო ნება გამოხატა და მხარი დაუჭირა ქვეყანაში რადიკალური ცვლილებების განხორციელებას.

ახალარჩეული საქართველოს ხელისუფლება განახორციელებს ფართომასშტაბიან რეფორმებს ყველა სტრატეგიული მიმართულებით, ხალხის აქტიური მონაწილეობით გაატარებს კონსტიტუციურ რეფორმას; მნიშვნელოვნად შეცვლის საკანონმდებლო ბაზას; აამოქმედებს სახელმწიფო ორგანოთა დაბალანსებულ და გაწონასწორებულ მოდელს, რეალურ თვითმმართველობას; უზრუნველყოფს მრავალპარტიული პოლიტიკური სისტემის არსებობას; გაათავისუფლებს საჯარო სამსახურებს პოლიტიკური წნეხისგან; განსაზღვრავს ქვეყნის უახლოესი, საშუალო და გრძელვადიანი განვითარების პოლიტიკას.

საქართველოში განვითარდება ლიბერალურ-დემოკრატიულ ღირებულებებზე დაფუძნებული ინსტიტუტები. უზრუნველყოფილი იქნება მოქალაქეების კონსტიტუციური უფლებების ხელშეუხებლობა, დანაშაულისათვის სასჯელის გარდაუვალობა და პოლიტიკური ნიშნით დევნის დაუშვებლობა, რისთვისაც დამკვიდრდება კანონის უზენაესობა. სასამართლო და სამართალდაცვის ორგანოები გაათავისუფლდებიან პოლიტიკური ზეწოლისგან.

უზრუნველყოფილი იქნება ქვეყნის უსაფრთხოება და რეგიონალური პოზიციების გამყარება, რისთვისაც გაღრმავდება ინტეგრაცია ევროკავშირსა და ნატოსთან. დაიწყება და შეუქცევადი გახდება ქვეყნის გამთლიანების პროცესი, რისთვისაც მოიძებნება აფხაზებსა და ოსებთან დიალოგის გზები, საერთაშორისო თანამეგობრობის მხარდაჭერით მიღწეული იქნება კონკრეტული შედეგები რუსეთთან მოლაპარაკებებში.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა დაეფუძნება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებსა და ღირებულებებს. მთავრობა დაძლევს უმუშევრობას და სიღარიბეს, უნარიან და მშრომელ მოქალაქეებს შეუქმნის სიმდიდრისა და კეთილდღეობის პირობებს, რისთვისაც განავითარებს წვრილ და საშუალო ბიზნესს და სოფლის მეურნეობას, დაიცავს კერძო საკუთრებას და შრომით უფლებებს, უზრუნველყოფს მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში ქვეყნის ინტეგრირებას; შრომისუუნარო მოქალაქეებს

შეუქმნის ცხოვრების ღირსეულ პირობებს, რისთვისაც დაამკვიდრებს უსაფრთხო სოციალურ გარემოს და განავითარებს სოციალური სოლიდარობის სისტემას; იზრუნებს ქვეყნის ეროვნულ-კულტურულ მემკვიდრეობაზე და ხელს შეუწყობს საგანმანათლებლო და სოციალურ-ეკონომიკურ მოდერნიზაციას.

უზრუნველყოფილი იქნება მედიის დამოუკიდებლობა და მისი დაფინანსების გამჭვირვალობა, სარეკლამო ბაზრის დემონოპოლიზაცია; დაკანონდება „მასთქერისა“ და „მასთოფერის“ პრინციპები; მოხდება კომუნიკაციების ეროვნული კომისიისა და საზოგადოებრივი მაუწყებლის დეპოლიტიზება; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს პრესის გავრცელებას, განსაკუთრებით კი, რეგიონებში.

პარტიების დაფინანსების სისტემა შეიცვლება ისე, რომ უზრუნველყოფილი იყოს მათი საქმიანობა და საარჩევნო კამპანიის სრულფასოვნად წარმართვა.

შესწავლილ იქნება საკუთრების უფლების ტოტალური დარღვევის შედეგად შექმნილი ვითარება და დაისახება მისი გამოსწორების გზები, ქვეყნის რეალური ფინანსური შესაძლებლობის გათვალისწინებით; ასევე შესწავლილ იქნება საქართველოში ბოლო წლებში გავრცელებული „ელიტარული კორუფციის“ მასშტაბები და მექანიზმები და დაისახება მისი აღმოფხვრის გზები.

მთავრობის პოლიტიკა დაეფუძნება საქართველოს მოსახლეობის მიერ მკაფიოდ გამოხატულ ინტერესებს. მოქალაქეთა ჩაბმულობა სამთავრობო პოლიტიკის დაგეგმვისა და რეალიზაციის პროცესის უმთავრესი საფუძველი იქნება.

პროგრამული მიმართულებები

საქართველოს სახელმწიფოს კონსტიტუციური მოწყობა

იმისათვის, რომ გამოირიცხოს ავტორიტარული (ერთპიროვნული ან ერთპარტიული) მმართველობა, საწყის ეტაპზევე საჭიროა, სულ ცოტა, კონსტიტუციის შესაბამისი ნაწილის შეცვლა და სახელმწიფო მმართველობის სათანადო მოდელის შემოღება. ეს საზოგადოებასთან ფართო კონსულტაციების საფუძველზე განხორციელდება.

„ქართულ ოცნებაში“ შემავალი სუბიექტების უმრავლესობა უპირატესობას ანიჭებს საპარლამენტო მმართველობას. თუმცა, საბოლოო გადაწყვეტილება კონსტიტუციური მოწყობის თაობაზე მიღებულ იქნება ფართო სამოქალაქო შეთანხმების საფუძველზე, რაც უზრუნველყოფს გადაწყვეტილების მიღებისას ყველა გონივრული მოსაზრებისა და ინტერესის მაქსიმალურად გათვალისწინებას.

კონსტიტუციით დადგინდება მმართველობის ისეთი მოდელი, რომელიც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს მთავრობის სტაბილურობას, ხოლო, მეორე მხრივ, პოლიტიკურ ოპოზიციას მისცემს რეალურ ბერკეტებს ხელისუფლების საქმიანობის ქმედითი და

დროული კონტროლის განსახორციელებლად.

ტერიტორიული სახელმწიფოებრივი მოწყობა და თვითმმართველობა

ხელისუფლების ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ტერიტორიულ თვითმმართველობას. ძლიერი თვითმმართველობა უზრუნველყოფს მოქალაქეთა ინტერესების ასახვას სახელმწიფოს მართვაში.

თვითმმართველობის ორგანოებს გადაეცემათ შესაბამისი საკუთარი (ექსკლუზიური) უფლებამოსილება, ფინანსები და საკუთრება, მათ ეყოლებათ არჩევითი წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები. ცენტრალიზებული, ერთპიროვნული და გაუაზრებელი პროექტების ნაცვლად, სწორედ თვითმმართველობის ორგანოები უზრუნველყოფენ თითოეული მოქალაქის საჯარო მომსახურების ძირითად ნაწილს, ყოფით და ინფრასტრუქტურულ გარემოს. ყოველ თვითმმართველ ერთეულში გაიხსნება მომსახურების ცენტრი, რომელსაც ექნება მოქალაქისთვის საჯარო მომსახურების გაწევის ფუნქციები.

რამდენჯერმე გაიზრდება თვითმმართველობების საბიუჯეტო შემოსავლები; თვითმმართველ ერთეულებს საკუთრებაში გადაეცემათ ადგილობრივი მნიშვნელობის სახელმწიფო ქონება, მათ შორის, თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე არსებული არაპრივატიზებული როგორც სასოფლო-სამეურნეო, ისე არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რესურსების დიდი ნაწილი.

პირველ ეტაპზე განისაზღვრება ყოველი დასახლების (სოფლის, დაბის, ქალაქის) იურიდიული სტატუსი. მათ საკუთრებაში გადაეცემათ არსებობისა და განვითარებისთვის აუცილებელი მიწა (სავარგულები, საძოვრები, ტყე), წყალი, უძრავი ქონება. ადგილობრივ მოსახლეობასთან თანამშრომლობით მოხდება რესურსულად მეტ-ნაკლებად თვითკმარი თემების შექმნა ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით.

რეფორმის მიმდინარეობის პროცესში მაქსიმალურად იქნება შესწავლილი ადგილობრივი ადამიანური და მატერიალური რესურსები, სოფლების ურთიერთთავსებადობა თემის შესაქმნელად და სხვა ფაქტორები. ქალაქებში, ხოლო თემების შექმნის კვალობაზე – თემებში, სუბსიდიარობის პრინციპის დაცვით, შეიქმნება ადგილობრივი თვითმმართველობა პირდაპირი წესით არჩეული საკრებულოებისა და მერების/გამგებლების სახით; თვითმმართველ თემებში შემავალ სოფლებს ეყოლებათ არა დანიშნული, არამედ მათ მიერ არჩეული მამასახლისი.

დაიწყება სამხარეო თვითმმართველობის ჩამოყალიბების პროცესი, გარდამავალ ეტაპზე კი მოხდება: მხარეებისათვის ტერიტორიულ-სამართლებრივი სტატუსის მინიჭება, მათთვის რეალური უფლებამოსილების გადაცემა და რესურსული უზრუნველყოფა,

მმართველობის დემოკრატიული ფორმებისა და მექანიზმის ჩამოყალიბება; რეგიონს მიენიჭება ტერიტორიული ერთეულის სტატუსი. იგი უზრუნველყოფილი იქნება სტაბილური საბიუჯეტო შემოსავლებითა და უფლებამოსილებით.

ჩამოყალიბდება თვითმმართველობის მოხელეთა სწავლების ქმედითი სისტემა; უზრუნველყოფილი იქნება მოხელეთა უწყვეტი მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება; საქართველოს მაღალმთიანი ზონის განვითარებისათვის ამოქმედდება ფინანსური სტიმულირების სისტემა.

სასამართლო ხელისუფლება

სასამართლო რეფორმის კონცეფცია გახდება პოლიტიკური ხელისუფლების ზემოქმედებისაგან სასამართლოს გათავისუფლების საფუძველი; მართლმსაჯულება გახდება დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი; განხორციელდება ქმედითი საკონსტიტუციო კონტროლი.

სასამართლო ხელისუფლების ორგანიზაციასა და მოსამართლეთა დისციპლინურ პასუხისმგებლობას განხორციელებს თავად სასამართლო ხელისუფლება. უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა, მათ შორის, სასამართლოს ფინანსური დამოუკიდებლობითაც. უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრირების პროცესის სრული გამჭვირვალობა და მართლმსაჯულების მთელი პროცესის საჯაროობა.

გაფართოვდება საკონსტიტუციო სასამართლოს უფლებამოსილება და შეიქმნება ადამიანის უფლებათა დაცვის ეფექტიანი შიდასახელმწიფოებრივი მექანიზმი.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

რეალურად განხორციელდება სამართლიანი სასჯელის პოლიტიკა; გამოირიცხება დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელის დანიშვნა მხოლოდ შეკრების წესით და გათვალისწინებული იქნება სამართლიანი სასჯელის დანიშვნის საუკეთესო მოდელები; დადგინდება სასჯელად გამოყენებული ფულადი ჯარიმის ზედა ზღვარი; გადაიხედება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებისათვის, აგრეთვე პირადი მოხმარებისათვის მისი მცირე ოდენობით შექმნის ან/და შენახვისათვის; სასჯელის მოხდის რეჟიმი იქნება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი და სრულად იქნება დაცული ადამიანის უფლებები.

საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტი გახდება სამართლიანი, მაქსიმალურად იქნება გათვალისწინებული დაზარალებულის ინტერესები. ამასთან, განსაკუთრებით შეეწყობა ხელი ორგანიზებული თუ სხვა სახის დანაშაულის გამოვლენასა და გამოძიებას.

აიკრძალება საპროცესო შეთანხმების დადება არასრულწლოვანთა საქმეებზე; უპირატესობა მიენიჭება აღდგენით მართლმსაჯულებასა და რესოციალიზაციის პოლიტიკის განხორციელებას; პირობითი მსჯავრის გამოყენება მოხდება არა მხოლოდ საპროცესო შეთანხმების დადებისას, არამედ სასამართლოს მიერ, მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩამდენი დამნაშავის მიმართ, კანონმდებლობით განსაზღვრული სამართლიანი საფუძვლებით. პირობითი მსჯავრის ვადაზე ადრე გაუქმებასა და ნასამართლობის მოხსნას გადაწყვეტს მხოლოდ სასამართლო.

შეიზღუდება პროკურატურის განუსაზღვრელი უფლებამოსილება. გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის ეტაპზე ბრალდებულისა და დაზარალებულის უფლებების დასაცავად სასამართლოში გასაჩივრდება შემაჯამებელი საპროცესო დოკუმენტები; გაძლიერდება ადვოკატურის ინსტიტუტი, რათა სრულად ამოქმედდეს შეჯიბრებითობის პრინციპი და ბოლო მოეღოს პროკურორის დიქტატს გამოძიების ეტაპზე და სამართალწარმოების პროცესში; ათასობით უკანონოდ თავისუფლებაღკვეთილის დარღვეული უფლებების აღსადგენად გონივრულ ვადებში გადაისინჯება მათი საქმეები.

პროკურატურის რეფორმა

პროკურატურა ჩამოყალიბდება დამოუკიდებელ სამართალდაცვის ორგანოდ იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში. მას უხელმძღვანელებს მთავარი პროკურორი და არა იუსტიციის მინისტრი. მთავარ პროკურორს კონსტიტუციით განსაზღვრული ვადით (სულ ცოტა, 5 წლით), პარლამენტის თანხმობით, თანამდებობაზე დანიშნავს საქართველოს პრეზიდენტი, ხოლო თანამდებობიდან მისი ვადამდე გათავისუფლება მოხდება მხოლოდ იმპიჩმენტის წესით ან საქართველოს პრეზიდენტის დასაბუთებული გადაწყვეტილებით, პარლამენტის თანხმობის საფუძველზე.

პროკურატურის ფუნქცია იქნება საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან, ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, აგრეთვე დაზარალებულის კანონიერ უფლებათა დაცვა და საგამომიებო ორგანოთა მართლზომიერი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა მათი საქმიანობის ზედამხედველობით.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს რეფორმა

აუცილებელია შინაგან საქმეთა სამინისტროს გარდაქმნა საშინაო საქმეთა სამინისტროდ და მისი სამოქალაქო სამსახურად ჩამოყალიბება, რომელიც მმართველობას განხორციელებს საშინაო პოლიტიკის მნიშვნელოვან სფეროებში. აუცილებელია პოლიციის საქმიანობის საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმის უზრუნველყოფა.

პოლიციელები გათავისუფლებიან პოლიტიკური წნეხისაგან და შეიქმნება მათი საქმიანობის ხელშეუხლებლობის სამართლებრივი გარანტიები. მართლწესრიგის უზრუნველმყოფი ორგანოების დეპოლიტიზება და მათი დამოუკიდებლობა არის მოქალაქეების, მათ შორის, ამ ორგანოების თანამშრომელთა უფლებების დაცვის

მნიშვნელოვანი გარანტია.

შსს–ს სისტემის რეორგანიზაციის შედეგად ჩამოყალიბდება პოლიციის ფუნქციის მქონე 2 მნიშვნელოვანი დეპარტამენტი: პოლიციის დეპარტამენტი, რომელშიც შევა ორი მნიშვნელოვანი ქვესტრუქტურა – (1) საპატრულო და კრიმინალური პოლიცია და (2) საზღვრის დაცვის პოლიციის დეპარტამენტი.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემიდან გამოიყოფა სახელმწიფო უშიშროების სამსახურები და შეიქმნება ერთიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური ახალი შინაარსით, სტრუქტურითა და ფორმით, ოპტიმალური რაოდენობის მაღალი კვალიფიკაციის საკადრო შემადგენლობით, რომელიც გარკვეულ სამოქალაქო კონტროლს დაექვემდებარება. მნიშვნელოვანია აღნიშნული სამსახურის საქმიანობის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა, რაც, პირველ რიგში, მისი ხელმძღვანელის დანიშვნის წესში უნდა გამოიხატოს – სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფროსს საქართველოს პარლამენტი დაამტკიცებს პრეზიდენტის წარდგენით. ამ სამსახურის საქმიანობა უნდა იყოს საიდუმლო ინფორმაციის მოძიება, ანალიზი, სისტემატიზაცია და მისი რეალიზაცია. სისხლისსამართლებრივი დევნა სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფლებამოსილება არ უნდა იყოს.

საჯარო სამსახურის რეფორმა

შეიქმნება საჯარო სამსახურის ისეთი მოდელი, რომლის ამოქმედების შედეგად საჯარო მოხელის დასაქმება და გათავისუფლება დამოკიდებული არ იქნება პოლიტიკაზე. კანონით განმტკიცდება პროფესიული საჯარო მოხელის საქმიანობის ისეთი ძირითადი პრინციპები, როგორცაა უვადოდ დანიშვნა, პოლიტიკური მიუკერძოებლობა, კარიერის პრინციპი, სახელმწიფოს მხრიდან ზრუნვის ვალდებულება, სამსახურიდან თვითნებური გათავისუფლებისაგან დაცვა, სოციალური გარანტიები და სხვ. ხელისუფლების შეცვლა აღარ გამოიწვევს საჯარო სამსახურიდან კადრების დათხოვნას. კანონით ზუსტად განისაზღვრება მოხელის სამსახურიდან გათავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები.

სამოქალაქო ინტეგრაცია და ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვა

ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენლები აქტიურად იქნებიან ჩაბმული ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებსა და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში; ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული ყველა სახელმწიფო პროგრამა განხორციელდება მათი წარმომადგენლების მონაწილეობით; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ეროვნული

უმცირესობების კულტურის, ენის, ტრადიციების, ღირებულებების დაცვასა და პოპულარიზებას; სახელმწიფო დანერგავს მრავალენოვანი განათლების სისტემას ყველგან, სადაც ამისი საჭიროება და მოთხოვნა იარსებებს.

ყველა სახელმწიფო უწყება ეროვნული უმცირესობებით დასახლებული რეგიონების მოსახლეობას ინფორმაციას მიაწვდის მათთვის გასაგებ ენაზე; სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ქართული ენის შესწავლის პროცესს – ყველა მსურველს მიეცემა ქართული ენის შესწავლის საშუალება.

ეროვნული უმცირესობების თვითმყოფადობის შენარჩუნების მიზნით განხორციელდება ისტორიული ძეგლებისა და მუზეუმების დაცვა და განვითარება, კულტურის პოპულარიზება. ქართულ მედიაში რეგულარულად გაშუქდება ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა პრობლემები, მიღწევები, კულტურა და სხვა მნიშვნელოვანი თემები; ხელი შეეწყობა ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვაზე და სამოქალაქო ინტეგრაციაზე მომუშავე ორგანიზაციებს.

საგარეო-პოლიტიკური ურთიერთობები

საგარეო ურთიერთობების საფუძველი იქნება ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და არსებული გეოპოლიტიკური რეალობის გათვალისწინება. ევროკავშირში გაერთიანებისაკენ სწრაფვა, ევროატლანტიკური ორიენტაცია და ნატოში ინტეგრაცია მთავრობის გაცხადებული პრიორიტეტებია.

საქართველო აცნობიერებს თავის მოვალეობებს იმ გამოწვევათა წინააღმდეგ ბრძოლაში, რომელთა წინაშეც დგას მსოფლიო. ამ მიმართებით საერთაშორისო ძალისხმევაში მონაწილეობა, კერძოდ, სამხედრო ოპერაციებში წვლილის შეტანა განიხილება როგორც ეროვნული ინტერესების დაცვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი.

საქართველო თავისი მშვიდობისმყოფელი პოლიტიკით საერთაშორისო თანამეგობრობისათვის საიმედო და პროგნოზირებადი პარტნიორი გახდება. შეიქმნება საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად ხელსაყრელი გარემო. დაჩქარდება იმ პირობების შესრულება, რომლებიც აფერხებს ევროკავშირთან ასოცირების მიზნით მიმდინარე მოლაპარაკებების დასრულებას.

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც საქართველოს მთავარ მოკავშირესთან, ურთიერთობას საქართველო წარმართავს სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით განსაზღვრული პირობების თანახმად. ქარტიას საქართველო განიხილავს როგორც საკუთარი საზოგადოების წინაშე ვალდებულებას.

დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა ხელს შეუწყობს კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების პროცესის წარმატებას.

საქართველო შეეცდება საერთაშორისო მექანიზმების გამოყენებით დაიწყოს დიალოგი

რუსეთთან, რომლის მიზანიც იქნება ორმხრივ ურთიერთობებში არსებული კრიზისის ეტაპობრივი დაძლევის სტრატეგიის შემუშავება.

დაბალანსებული რეგიონალური პოლიტიკით საქართველომ უნდა შეიძინოს კავკასიური ინტერესების გამაერთიანებლის ფუნქცია. მნიშვნელოვანია ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობების გაღრმავება მეზობელ სომხეთთან, აზერბაიჯანთან, თურქეთთან. ტრანსნაციონალური პროექტებისათვის ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობის გათვალისწინებით, საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად უნდა იქცეს ურთიერთობების განვითარება შავი და კასპიის ზღვების რეგიონების და ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან.

ეკონომიკური პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ემყარება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის საყოველთაო პრინციპებს და იმ თანამედროვე მიდგომებს, რომლებიც გამოკვეთს სახელმწიფოს როლს სოციალური კეთილდღეობისა და სოციალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში.

ეკონომიკური პოლიტიკა დაეფუძნება მდგრადი განვითარების მოდელს. სისტემური ტრანსფორმაციის პროცესში საკვანძო როლი მიენიჭება სახელმწიფოს, რომელმაც უნდა განსაზღვროს განვითარების სტრატეგია უმთავრესი მიზნებისა და შესაბამისი ინდიკატორების დონეზე; განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში განისაზღვრება ყველა ის ფუნქცია, რომელთა არსებობა აუცილებელია სტაბილური განვითარებისა და საზოგადოებრივი კეთილდღეობისათვის. საქართველოს მთავრობისთვის საინტერესოა არა მხოლოდ მშპ-ის, არამედ მოსახლეობის კეთილდღეობის მაჩვენებლებით.

კონსტიტუციით განისაზღვრება, რომ სტატისტიკის სახელმწიფო სამსახური არის დამოუკიდებელი, პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული დაწესებულება, რომლის დირექტორსაც 5 წლის ვადით, პარლამენტის სიითი შემადგენლობის უმრავლესობის, მათ შორის, საპარლამენტო ოპოზიციის უმრავლესობის თანხმობით, თანამდებობაზე ნიშნავს საქართველოს პრეზიდენტი. მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის დიდი მნიშვნელობის გამო აუცილებლად მიგვაჩნია, რომ კონსტიტუციით განისაზღვროს ასეთი აღწერის ვალდებულება სულ ცოტა 10 წელიწადში ერთხელ.

საქართველოს ეკონომიკის გლობალური კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად მოხდება ეკონომიკის სტრუქტურული მოდერნიზება. იგი დაემყარება ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების გონივრულ გამოყენებას. განხორციელდება ექსპორტის სტიმულირება და იმპორტის ჩანაცვლება, რაც სტრუქტურული მოდერნიზაციის განუყოფელი ნაწილია.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამართლიანი, თავისუფალი და კონკურენტული საბაზრო

გარემოს შექმნას; ხელი შეეწყობა თანამედროვე და მოქნილი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას, რომელზეც თანაბრად მიუწვდება ხელი ყველა ეკონომიკურ სუბიექტს.

გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რაც უზრუნველყოფს საქართველოს შრომითი რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილის სტაბილურ შემოსავალს, აგრეთვე საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოებასა და ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ზრდას. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება უზრუნველყოფს ქვეყნის ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანას, უმუშევრობის შემცირებას, სიღარიბის დაძლევისა და სოციალური ფონის გაუმჯობესებას, მრავალრიცხოვანი და ძლიერი საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას. ბაზარი გახდება კონკურენტუნარიანი, ხელი შეეწყობა თავისუფალ მეწარმეობას.

საჯარო ფინანსების მართვაში დამკვიდრდება ეფექტიანობისა და გამჭვირვალობის თანამედროვე სტანდარტები; მოსახლეობის მიერ გადახდილი გადასახადები დაიხარჯება მიზნობრივად და გამჭვირვალედ; დაიძლევა შემოსავლების განაწილებაში არსებული მაღალი უთანაბრობა და ყველა ოჯახი იგრძნობს ეკონომიკის წარმატებას.

საქართველოს მთავრობის უმთავრესი ამოცანაა ოპტიმალური, დემონოპოლიზებული საბაზრო სისტემის ფორმირება. თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკაზე დაფუძნებული ხედვა ითვალისწინებს: ხელისუფლებასა და კერძო სექტორს შორის მკვეთრი ზღვრის გავლენას და მათ რეალურ ფუნქციურ გამიჯვნას; საჯარო სექტორის მინიმალურ მონაწილეობას, ხოლო მისთვის განსაზღვრული ფუნქციების რეალიზაციისას - ადეკვატურობას და ეფექტიანობას. მთავრობა უზრუნველყოფს კონკურენტულ გარემოს, იგი არ შეუშლის ხელს კერძო სექტორს და ბაზარს, რომლებსაც განმსაზღვრელი ფუნქცია ენიჭება კეთილდღეობის ზრდის თვალსაზრისით.

სახელმწიფოს აქტიური მიზნობრივი ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტებია: სოფლის მეურნეობა, მცირე და საშუალო მეწარმეობა, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი წარმოება; სოციალური სფერო - საპენსიო რეფორმა, ჯანმრთელობის დაცვის სფეროს რეფორმა, უმწეო მდგომარეობაში მყოფთა დახმარების სისტემა.

საქართველოსათვის რეალურ სექტორში ინვესტიციების განხორციელება ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. სახელმწიფო შექმნის ხელსაყრელ გარემოს როგორც შიდა, ისე უცხოური ინვესტიციებისთვის, რაც გულისხმობს ინვესტიციების დაცულობას, სტაბილური და პროგნოზირებადი ბიზნესგარემოს შექმნას. ასევე პოლიტიკა მიმართული იქნება დანაზოგების და რეინვესტირების გაზრდისკენ.

სახელმწიფო პოლიტიკა, მოხმარებაზე ორიენტირებული ეკონომიკის ნაცვლად, მიმართული იქნება დანაზოგებისა და კაპიტალიზაციის ზრდაზე ორიენტირებული ეკონომიკისკენ, რამაც გრძელვადიანი მდგრადი ზრდის განმსაზღვრელი როლი უნდა შეასრულოს.

საგარეო-სავაჭრო პოლიტიკის კუთხით საქართველოს მთავრობისათვის პრიორიტეტულია საექსპორტო საბაზრო არეალების მნიშვნელოვანი გაფართოება, ევროკავშირსა და აშშ-თან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმების ამოქმედება, რუსეთის ფედერაციასთან სავაჭრო ურთიერთობების აღდგენა.

განვითარების სამთავრობო სტრატეგია ითვალისწინებს ოჯახის როლის გააქტიურებას. ოჯახის ხელშეწყობის ფარგლებში ეს სტრატეგია დაემყარება: მცირე ბიზნესის დაწყებაში ოჯახის ჩაბმულობის მხარდამჭერ ღონისძიებებს; საშემოსავლო გადასახადის დასაბეგრ ბაზაში გამოქვითვების სისტემის დანერგვას; მრავალშვილიანობის სტიმულირების სისტემურ და არა ერთჯერად შეღავათებს; მოქალაქეებისათვის თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალური რეალიზაციის საშუალების მიცემას დასაქმების სტიმულირების გზით; საგადასახადო სისტემის ჰარმონიზაციასა და ოპტიმიზაციას.

მთავრობის სტრატეგია ითვალისწინებს დასაქმების უზრუნველსაყოფად მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერას, ინვესტიციების მოზიდვასა და წარმოების ხელშეწყობას. მთავრობის მიერ შემუშავებული დასაქმების პოლიტიკის შედეგად შესაძლებელი გახდება საკუთარი კვალიფიკაციისა და გამოცდილების შესაბამისი სამუშაო ადგილის მოძიება და საკუთარი ცოდნისა და უნარის რეალიზაცია; გაჩნდება დამატებითი შემოსავლები და გაუმჯობესდება მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობა; შემცირდება მოსახლეობის მასობრივი გასვლა საზღვარგარეთ; შემცირდება სოციალური სიდუხჭირის ნიადაგზე ჩადენილ დანაშაულობათა რიცხვი; გაუმჯობესდება დემოგრაფიული მაჩვენებლები.

მთავრობის პრიორიტეტული მიმართულებაა ეფექტიანი და ცივილიზებული შრომის ბაზრის ჩამოყალიბება. შრომის კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია ამ ამოცანის შესრულების მნიშვნელოვანი კომპონენტია.

კომუნალური ტარიფები დაეფუძნება რეალურ გათვლებს, იქნება გაწეული მომსახურების ხარისხის შესაბამისი და ქვეყნის მოქალაქეებისათვის ხელმისაწვდომი. შესაბამისად, უმოკლეს ვადებში განხორციელდება ტარიფების ხელახალი და სამართლიანი გადაანგარიშება, ტარიფების მნიშვნელოვანი შემცირების მიმართულებით; არ მოხდება ტარიფების ზრდა სუბიექტური, უსამართლო და დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილებების საფუძველზე; აგრეთვე ბიზნესისათვის კაბალური ტარიფების დაწესება, რაც აძვირებს პროდუქციას და ხელს უშლის ბიზნესის განვითარებას. დაკანონდება შეღავათები მოსახლეობის დაბალშემოსავლიანი და სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური პოლიტიკა

ჯანდაცვის სისტემის რეფორმირების პირველსავე ეტაპზე, საქართველოს ყველა მოქალაქე

უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო დაზღვევის უნივერსალური საბაზისო პაკეტი.

სამედიცინო დაზღვევის უნივერსალური საბაზისო პაკეტი უზრუნველყოფს ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობას, ფინანსური რისკებისაგან დაცვას, დაავადებათა პრევენციასა და გადაუდებელი მკურნალობის ბაზისურ მოცვას. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის დაფინანსების გაუმჯობესებისათვის შემოღებული იქნება მსოფლიოში აპრობირებული მექანიზმები. შეიქმნება არასახელმწიფო არამომგებიანი ინსტიტუტი. კერძო სადაზღვევო კომპანიები ჩაბმული იქნებიან დამატებითი, ბაზისური კალათით გათვალისწინებულზე მეტი, მომსახურების გაწევაში. საქართველოს ჰოსპიტალური სექტორი წარმოდგენილი იქნება სახელმწიფო, მუნიციპალური და კერძო ჰოსპიტლებით. გარდა ამისა, გაიზრდება ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამული დაფინანსება.

საპენსიო უზრუნველყოფა და სოციალური საოჯახო დახმარება

ჩამოყალიბდება დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, რომლითაც მოქალაქის მიერ პენსიის მიღების საფუძველი იქნება მისი საპენსიო შენატანებით დაგროვებული სახსრები.

საქართველოში ამოქმედდება ევროკავშირის ქვეყნებში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის უნიფიცირებულ კანონმდებლობაზე დაფუძნებული ახალი სისტემა, რომლის მეშვეობითაც ქვეყანა თანდათანობით გახდება ევროპის სოციალური სივრცის ორგანული შემადგენელი ნაწილი. ახალი სისტემის საფუძველი არის მსოფლიოში აღიარებული ისეთი პრინციპები, როგორცაა სამართლიანობა, სოლიდარობა და გარანტირებულობა.

საპენსიო სისტემის არსებითი რეფორმა, რომელიც ამ სისტემის დაგროვებით პრინციპზე გადასვლას ითვალისწინებს, დაეფუძნება სავალდებულო საპენსიო დაზღვევას. რეფორმის შედეგად, სისტემაში მნიშვნელოვან როლს კერძო საპენსიო ინსტიტუტები შეასრულებენ. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იქნება მხოლოდ სადაზღვევო სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის ოდენობაზე. სახელმწიფოს ექნება გამოკვეთილი მარეგულირებელი ფუნქცია, რათა სისტემამ შეინარჩუნოს სტაბილურობა. გარდა ამისა, არასრული სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის მქონე მოქალაქეებს დაენიშნებათ (ან შეეცებათ) სოციალური პენსია.

რაც შეეხება იმ პენსიონერებს, რომლებიც რეფორმის საწყის ეტაპზე იმყოფებიან ან მიაღწევენ საპენსიო ასაკს, სახელმწიფოსგან მიიღებენ პენსიას არანაკლებ საარსებო მინიმუმისა, რაც შესაბამისი კანონით იქნება გარანტირებული.

საარსებო მინიმუმს გაუტოლდება სახელმწიფო შრომითი (ასაკით) პენსია, I და II

ჯგუფის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა და მარჩენალდაკარგულთა, პოლიტრეპრესირებულთა, ჩერნობილის კატასტროფის შედეგად დაზარალებულთა, ომისა და სამხედრო შეიარაღებული ძალების ვეტერანთა და სხვა სპეციფიკური კონტინგენტის სახელმწიფო პენსია; აღმოიფხვრება 2005 წელს ძალოვანი სტრუქტურებიდან დათხოვნილი მოსამსახურეების საპენსიო უზრუნველყოფაში არსებული დისკრიმინაცია და მოხდება მათი პენსიის გადაანგარიშება დღეს მოქმედი ნორმატივების საფუძველზე. გაორმაგდება უკიდურესად გაჭირვებულთათვის სოციალური დახმარების ოდენობა. გაიზრდება დახმარების მიმღებთა რაოდენობა. მიუხედავად იმისა, რომ სოციალური დახმარების სისტემა იქნება ფედერალური და უნიფიცირებული, ქვეყნის მასშტაბით სოციალურად დაუცველ პირთა შეფასების, მომსახურებისა და ადმინისტრირების ფუნქციები დელეგირებული იქნებათ მუნიციპალურ ორგანოებს.

სოციალური მომსახურების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი იქნება სპეციალიზებული დაწესებულებები - მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა, მოხუცებულთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სახლები და დღის სტაციონარები, აგრეთვე სხვა სპეციალიზებული დაწესებულებები. სოციალური მომსახურების დაწესებულებათა ქსელის განვითარება დაემყარება გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის პრინციპს.

სოფლის მეურნეობის განვითარება

საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია სოფლის მეურნეობის განვითარება, რისი უპირველესი გარანტია მკაფიოდ განსაზღვრული აგრარული და რეგიონალური პოლიტიკა და სოფლის მეურნეობის სექტორის დაფინანსების რამდენჯერმე გაზრდა იქნება.

სოფლის მეურნეობის დაფინანსების წყარო იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტი, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ცალკეულიდონორი ქვეყნების მიერ გაცემული სესხები და გრანტები, კერძო ინვესტიციები (ადგილობრივი და უცხოური). დაფინანსების სტრუქტურაში თანდათან მნიშვნელოვნად გაიზრდება კერძო ინვესტიციების წილი სხვა სახის დაფინანსების შემცირების ხარჯზე. შეიქმნება „სოფლის მეურნეობის განვითარების“ 1-მილიარდიანი ფონდი.

აგრარული პოლიტიკის სტრატეგიის განხორციელების ფარგლებში: დარეგულირდება მიწათსარგებლობის საკითხები; სასოფლო-სამეურნეო სექტორი უზრუნველყოფილი იქნება მომსახურებითა და ნედლეულით; მცირე და საშუალო ფერმერები უზრუნველყოფილი იქნებიან ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით; გაიზრდება აგრარულ სექტორში მწარმოებლურობა, რენტაბელურობა და კონკურენტუნარიანობა; გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებიდან მიღებული შემოსავლები; ჩამოყალიბდება აგრარული განათლებისა და მეცნიერების, კონსულტირებისა და ექსტენციის თანამედროვე

სისტემა; ქართული პროდუქცია დაბრუნდება შიდა ბაზარზე; საქართველო დაიმკვიდრებს ღირსეულ ადგილს საერთაშორისო ბაზარზე; მოხდება რეგიონებში ბიზნესგარემოს გაჯანსაღება და სტიმულირება; გაუმჯობესდება რეგიონებში მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. უზრუნველყოფილი იქნება სასურსათო უსაფრთხოება, სურსათის უვნებლობა და აგრობიომრავალფეროვნების შენარჩუნება.

ამ პოლიტიკის განხორციელების შედეგად, უახლოეს წლებში, აგროსასურსათო სექტორში შეიქმნება რამდენიმე ათეული ათასი სამუშაო ადგილი დაქირავებით დასაქმებულთათვის; გაიზრდება თვითდასაქმებულთა კეთილდღეობა, მათი შემოსავლები საარსებო მინიმუმს მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს, შემცირდება ფარული უმუშევრობა სოფლად.

მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება

მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკა არის ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტული მიმართულება. საქართველოს მთავრობა წახალისებს მცირე და საშუალო ბიზნესს, რომელიც უზრუნველყოფს კერძო სექტორში ინვესტიციებისა და ინოვაციების ზრდას.

შეიქმნება საოჯახო და მცირე ბიზნესის განვითარების ფონდი; განხორციელდება დანახარჯების შემცირების უზრუნველყოფი რეფორმები, ანუ მოხდება ნედლეულსა და რესურსებზე მონოპოლიური ფასების კლება; გატარდება სახელმწიფო პოლიტიკის ბიზნესგარემოში არსებული რისკების შემცირებისა და ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნის ღონისძიებები; კარტელური შეთანხმებების შეზღუდვით შეიქმნება კონკურენტული გარემო, გამარტივდება საგადასახადო პროცედურები.

შეიქმნება და ხელი შეეწყობა ბიზნესინკუბატორებისა და სხვა მცირე ბიზნესის ხელშეწყობ ინსტიტუტებს; მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს გაეწევათ საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურება მთელი ქვეყნის მასშტაბით; გააქტიურდება საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან მუშაობა, რათა გადაიხედოს გამოყოფილი მიზნობრივი საკრედიტო ხაზების გამოყენების პირობები და საკრედიტო ხაზები რეალურად გახდეს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების სტიმულირების მექანიზმი, რასაც განასკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის.

ერთი მხრივ, სამართლიანი კონკურენციის პოლიტიკა და, მეორე მხრივ, მცირე და საშუალო საწარმოთა მხარდაჭერა უზრუნველყოფს მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის მოცულობისა და შემოსავლის ზრდას. ამას მოჰყვება ამ სექტორში დასაქმების მაჩვენებლების ზრდა, რაც სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების ერთ-ერთი საფუძველი იქნება.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს, რომ საქართველოს ეკონომიკის განვითარება მეტწილად ადგილობრივი წარმოების განვითარებასა და დანაზოგების სტიმულირებაზე იყოს

დაფუძნებული. გაფართოვდება ბიზნესის განვითარების შესაძლებლობები და დაინერგება გრძელვადიანი სახელმწიფო პროგრამები. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული პოლიტიკა ხელს შეუწყობს საბანკო სექტორსა და ბიზნესსტრუქტურებს შორის პარტნიორულ თანამშრომლობას. შეიქმნება სპეციალური აგრარული ფონდი, რომელიც მოემსახურება სასოფლო-სამეურნეო სექტორს, აგრეთვე შეიქმნება სპეციალური ფონდი, რომელიც დააფინანსებს საოჯახო, მცირე და საშუალო ბიზნესს. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ბიზნესის დაწყებასა და იმ ახალგაზრდებისათვის კრედიტების ხელმისაწვდომობას, რომლებსაც სურთ წამოიწყონ ბიზნესი. საკანონმდებლო ბაზაში შევა სათანადო ცვლილებები, რომელთა მიხედვითაც განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მსესხებლის უფლებების დაცვას, ხოლო მათ მიმართ გამსესხებლის მიერ განხორციელებული სანქციები და შეზღუდვები საერთაშორისო პრაქტიკაში დამკვიდრებული ნორმების შესაბამისი გახდება.

საკუთრებისა და გარიგების დაცულობა

საკუთრების უფლების დაცვის მიზნით ჩამოყალიბდება: სამართლიანი, დეპოლიტიზებული, დამოუკიდებელი სასამართლო; უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს სისტემის ეფექტიანობა და გადაწყვეტილებების დროული მიღება; აღმოიფხვრება „ელიტარული“ კორუფცია; სასამართლო სისტემა გათავისუფლდება სახელმწიფო ორგანოების ზეგავლენისაგან; შეიქმნება ისეთი პირობები, როდესაც შეუძლებელი იქნება სამართლიანად მოპოვებული საკუთრების კონფისკაცია.

კონკურენცია და მომხმარებელთა უფლებების დაცვა

ქვეყანაში შეიქმნება მდგრადი ეკონომიკური გარემო, რომელიც დაემყარება სამართლიანობის პრინციპს და მომხმარებელთა უფლებების დაცვას. განხორციელდება თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის ხელშემწყობი პოლიტიკა: შეიქმნება რეალურად დამოუკიდებელი კონკურენციის სააგენტო; სააგენტოს მიენიჭება ბაზრის მონიტორინგის ფუნქცია, რაც შესაბამისი კვლევების განხორციელებას გულისხმობს.

მნიშვნელოვნად გაიზრდება ვერტიკალური და ჰორიზონტალური გარიგებების კონტროლის არეალი (დღეს მოქმედი კანონით მსგავსი გარიგებების დიდი ნაწილი რეგულირების სფეროში არ ხვდება, რაც ევროკავშირის მოდელს არ შეესაბამება); საქართველოს ეროვნული ბანკი დააწესებს მკაცრ კონტროლს, რათა არ დაიშვას კომერციული ბანკების არაკონკურენტულ გარემოში ჩაყენება და ინტერესთა კონფლიქტი.

მოხდება საწვავის, ფარმაცევტული პროდუქციისა და სხვა საქონლის ფასების კლება, რაც ჯანსაღი კონკურენციის შედეგად მიიღწევა; მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებს მიეცემათ დღეს მათთვის ხელოვნურად დახურულ სფეროებში ოპერირების შესაძლებლობა, რაც დადებითად აისახება როგორც ბიზნესაქტიურობაზე, ისე მოსახლეობის დასაქმების მაჩვენებელზე. გამჭვირვალე გახდება ბიზნესსექტორსა და სახელმწიფოს შორის ურთიერთობა, რაც პოზიტიურად აისახება საბიუჯეტო შემოსავლებზე; საკვები პროდუქტებისა და მომსახურების შემენა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში არ იქნება; მნიშვნელოვნად შემცირდება მომხმარებელთა უფლებების დარღვევის ფაქტები.

საგადასახადო პოლიტიკა

მთავრობის პოლიტიკა უზრუნველყოფს სამართლიანობის პრინციპზე დაფუძნებული დაბეგვრის მექანიზმებს; ყოველწლიურად დაადგენს საშემოსავლო გადასახადის დაუბეგრავ მინიმუმს, რომელიც არ იქნება საარსებო მინიმუმზე ნაკლები. ასევე, შემოიღებს ფიზიკური პირებისათვის გამოქვითვის გონივრულ სისტემას (ჯანდაცვასთან, დაზღვევასა და პროფესიული საქმიანობის შესრულებასთან დაკავშირებული ხარჯები); მოაწესრიგებს მოგების გადასახადში გამოქვითვების სისტემას; გადახედავს აქციზური საქონლის ნომენკლატურას და დაბეგრავს ძირითადად ფუფუნების საგნებს; გააუქმებს ქონების გადასახადში აფასების სისტემას და შეინაჩუნებს რეალურ 1%-იან განაკვეთს. შექმნის დაბეგვრის სტაბილურობის გარანტიებს (შექმნის სტაბილურ საგადასახადო გარემოს და არ დაუშვებს საგადასახადო კანონმდებლობაში ხშირ ცვლილებებს); კანონით არ დაუშვებს ახალმიღებული ცვლილებების მყისიერად ამოქმედებას და დააწესებს გონივრულ ვადას მათი მიღებიდან ამოქმედებამდე; მოაწესრიგებს საგადასახადო კანონმდებლობაში ბუნდოვან და ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობის მომცემ დებულებებს, გაამარტივებს საგადასახადო ნორმებს და მეწარმის სასარგებლოდ გადაწყვეტს სადავო ნორმებს; შეამცირებს საგადასახადო დავების განხილვაში სახელმწიფოს დომინანტურ როლს და დანიშნავს ადმინისტრაციულ პალატაში სპეციალიზებულ მოსამართლეებს; შექმნის მცირე ბიზნესის დაბეგვრის ოპტიმალურ მოდელს მარტივი აღრიცხვა-ანგარიშების წესებით და დაბეგვრის ალტერნატიულ მექანიზმებს; მოახდენს საგადასახადო სისტემაში ცალკეული დარღვევების დეკრიმინალიზაციას; შეამცირებს და გონივრულ ფარგლებში მოაქცევს საგადასახადო და ადმინისტრირების სფეროში ჯარიმებსა და საურავებს; სანქციების დაწესების შემთხვევაში, არ დაილუქება კომპანიის მარაგები და არ შეიზღუდება მისი ბიზნესაქტივობა; შეამცირებს ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ გაწეული მომსახურების საფასურსა და ბაჟს; დაარეგულირებს კანონქვემდებარე აქტებით (ბრძანებები, ინსტრუქციები) საგადასახადო ადმინისტრირებასთან დაკავშირებულ მხოლოდ ტექნიკურ საკითხებს.

უცხოური ინვესტიციები და საგადამხდელო ბალანსი

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის, ინვესტიციების მოზიდვისა და საგადამხდელო ბალანსის მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით, საქართველოს მთავრობა: შეუქმნის ინვესტორებს სტაბილურ სამართლებრივ გარემოს; ინვესტორებს გაათავისუფლებს ხელისუფლების ზეგავლენისაგან და შეუქმნის მათ საკუთრების დაცვის მყარ გარანტიებს; გაათავისუფლებს მეწარმეებს „ვალდებულებისაგან“, დააფინანსონ ხელისუფლების ღონისძიებები და გაწიონ ხელისუფლების მიერ იძულებით თავსმოხვეული „ქველმოქმედება“; გაააქტიურებს მუშაობას ევროკავშირსა და აშშ-თან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების დასადავად. ამ მიზნით, საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, განახორციელებს ცვლილებებს შრომის კოდექსში, შემოიღებს კონკურენციის შესახებ რეალურ კანონმდებლობას და რეგულირების მექანიზმებს, უზრუნველყოფს სტანდარტიზაციისა და სერტიფიცირების მექანიზმების დანერგვას და სურსათის უსაფრთხოებას, რაც ამ შეთანხმებების დადების აუცილებელი წინაპირობაა; განახორციელებს საგარეო ვაჭრობის ინტერვენციებისაგან დაცვის რეგულირების ანტიდემპინგურ ღონისძიებებს; უხარისხო საქონლისა და დემპინგური ფასებისაგან დაიცავს ადგილობრივ ბაზარს მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაციის წესდების შესაბამისად; უზრუნველყოფს სამუშაო ადგილების შექმნას, გააუმჯობესებს დასაქმების პირობებს და იზრუნებს იმისათვის, რომ საქართველოს მოქალაქეებს აღარ მოუხდეთ საზღვარგარეთ მძიმე პირობებში მუშაობა.

მონეტარული პოლიტიკა

მონეტარული პოლიტიკა მიმართული იქნება გრძელვადიანი მიზნობრივი ორიენტირების შემოღებისაკენ; განისაზღვრება ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები, სადაც ფულის ემისია იქნება ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის შესაბამისი; ხელი შეეწყობა ეროვნული ვალუტის მიმართ ნდობის გაზრდას და უზრუნველყოფილი იქნება დოლარიზაციის მასშტაბების შემცირება; ეროვნულ ბანკი გაათავისუფლდება პოლიტიკური წნეხისაგან; ხელი შეეწყობა კომერციულ ბანკებს შორის ჯანსაღი კონკურენციის არსებობას; დაინერგება დეპოზიტების დაზღვევის სისტემა, რომელიც დანაზოგების ზრდისა და დაბანდების სტიმულირების საიმედო მექანიზმი გახდება.

ფისკალური პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობა გაზრდის ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის ეფექტიანობას, გააუქმებს არამიზნობრივ ხარჯებს, ადმინისტრაციული ხარჯებისა და ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბების შემცირების გზით მოიძიებს ბიუჯეტში მნიშვნელოვან თანხებს, რომლითაც დაფინანსდება პრიორიტეტული მიმართულებები - ჯანდაცვა და სოციალური

უზრუნველყოფა, განათლება და სოფლის მეურნეობა.

შემუშავდება საბიუჯეტო პრიორიტეტების დადგენის ქმედითი მექანიზმი, რომელიც საზოგადოების პრობლემების იდენტიფიცირებაზე იქნება ორიენტირებული; ბიუჯეტი გამოქვეყნდება გამარტივებული ფორმატით და მოხდება მისი საჯარო განხილვა; მოხდება ადმინისტრაციული ხარჯების ოპტიმიზება; შემუშავდება საჯარო მოხელეების დაცვის ქმედითი მექანიზმები; შემცირდება ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბები და შედეგად გაიზრდება საბიუჯეტო შემოსავლები; საქართველოს კონტროლის პალატა (სახელმწიფო აუდიტის სამსახური) რეალურად გახდება საბიუჯეტო პროცესის მონაწილე. მისი ძირითადი საქმიანობა იქნება ფინანსური შესაბამისობისა და ეფექტიანობის აუდიტი.

გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება

გარემოსდაცვითი სფერო იქნება მთავრობის საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება.

შემუშავდება გარემოსდაცვითი სტანდარტები და სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზა ევროკავშირის მოთხოვნების შესაბამისად; საქართველო ეტაპობრივად შეასრულებს ორმხრივი და მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებებს; შეიქმნება გარემოზე ზემოქმედების სტრატეგიული შეფასების, გარემოზე ზემოქმედების ნებათაშესაზღვრების გაცემის და გარემოს მდგომარეობის მონიტორინგის თანამედროვე პრინციპებზე აგებული სისტემა; მოხდება ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობაზე დაკვირვების ქსელის გაფართოება და მოდერნიზაცია, სანიტარიული ზონების შექმნა/აღდგენა; საწვავის ხარისხი, ავტოპარკისა და საწარმოების საქმიანობა იქნება გარემოს დაცვის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი.

შემუშავდება მიწის რესურსების მდგრადი გამოყენების მექანიზმები ეროზიების შემცირების, გაუდაბნოების თავიდან აცილებისა და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის შენარჩუნებისათვის; განხორციელდება ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნების უზრუნველყოფისათვის საჭირო ქმედებათა კომპლექსი, დაინერგება ტყით სარგებლობის თანამედროვე მეთოდები, აიკრძალება გენმოდიფიცირებული თესლისა და სანერგე მასალის იმპორტი, შემოღებული იქნება გენმოდიფიცირებული მზა პროდუქტების სავალდებულო მარკირება, ხელი შეეწყობა ადგილობრივი კულტურული ჯიშების შენარჩუნებას, აგრეთვე ბიომეურნეობების განვითარებას; ქალაქებში მოეწყობა ნარჩენების შეგროვებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურა, შეიქმნება სტიქიური მოვლენების პროგნოზირებისა და მოსახლეობის დროული გაფრთხილების სისტემა, განხორციელდება შავი ზღვის სანაპირო ზოლისა და მდინარეების ნაპირების დაცვა-აღდგენითი სამუშაოები; სავალდებულო გახდება გარემოსდაცვითი საკითხების გათვალისწინება ურბანული დაგეგმვისა და სამშენებლო საქმიანობის განხორციელების პროცესში; ხელი შეეწყობა ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

კონფლიქტების მოგვარება

კონფლიქტების მოგვარების საკითხი მთავრობის საგარეო-პოლიტიკური ურთიერთობების პრობლემატიკის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია. კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების საფუძვლის მოსამზადებლად განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სტაბილური უსაფრთხო გარემოს შექმნას, პროვოკაციების საფრთხის პრევენციის მყარი მექანიზმის ჩამოყალიბებას და უსაფრთხოების გარანტირების პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობის უზრუნველყოფას.

კონფლიქტების პოლიტიკური მოგვარების საკითხებთან დაკავშირებულ პოზიციათა პრინციპული განსხვავების მიუხედავად, ქართველმა, აფხაზმა და ოსმა საზოგადოებებმა ერთად უნდა აიღონ პასუხისმგებლობა როგორც რეგიონის, ისე მომავალი თაობების უსაფრთხოებისათვის. საჭიროა მოლაპარაკებების დაწყება უსაფრთხოების გარანტიების თაობაზე, რომლის მექანიზმი უნდა შეიქმნას ეუთოს ან გაეროს ფორმატში.

გზა გაეხსნება სახალხო დიპლომატიას, ეკონომიკური რეაბილიტაციისა და ბიზნესპროექტებს. წახალისდება ოჯახური, ნათესაური და პირადი ურთიერთობები, რომლებსაც ინარჩუნებს „გამყოფი ხაზის“ ორივე მხარეს მცხოვრები მოსახლეობა.

მეგობარი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით მნიშვნელოვნად გაფართოვდება არასამთავრობო სექტორის ისეთი პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც ხელს შეუწყობს მხარეთა პოლიტიკური ექსპერტების დიალოგს, ბიზნესმენების, ჟურნალისტების, ფერმერების, ეკოლოგების, მედიცინის მუშაკების, სტუდენტებისა და სხვა „ინტერესთა ჯგუფების“ შექმნას.

სტრატეგიული ამოცანაა კონფლიქტის მიმდებარე, სამეგრელოსა და შიდა ქართლის, რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება, რისთვისაც შეიქმნება სარეაბილიტაციო პროექტების ხელშეწყობის საგანგებო ფონდი. აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობას საქართველოს მოქალაქეებისთვის დაწესებული ნებისმიერი შეღავათითა და მომსახურებით თავისუფალი სარგებლობის უფლება ექნებათ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე; შეიცვლება აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიების მთავრობების საქმიანობის პრინციპები. მათ ცენტრალური სტრუქტურებიდან გადაეცემათ დევნილებთან დაკავშირებული საკითხების მართვა, აგრეთვე არჩევნების გზით დაკომპლექტდება დევნილთა წარმომადგენლობითი ორგანოები.

კონფლიქტების მოგვარების წარმატებისათვის გადამწყვეტი იქნება დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემების მოგვარების დაჩქარება. ამ მიმართულებებით სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის საზოგადოებები უნდა დაარწმუნოს ერთიან სახელმწიფოში ცხოვრების უპირატესობაში.

თავდაცვის სისტემა და შეიარაღებული ძალები

საქართველოს მთავრობა შეიმუშავებს ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიას და წარმართავს ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკას დასავლური სტანდარტებისა და მეთოდების შესაბამისად.

დაიხვეწება სამხედრო ძალების საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმი, გაიზრდება პარლამენტის მონაწილეობა შეიარაღებული ძალების განვითარებისა და კონტროლის საქმეში. სავალდებულო გახდება თავდაცვის სამინისტროს მხრიდან პარლამენტისათვის საჯარო ანგარიშების წარდგენა, მათ შორის, ფინანსურ საკითხებზე.

მთავრობის მთავარი ამოცანაა თავდაცვის სამინისტროს სრული დეპოლიტიზება, სამხედრო ძალების საკადრო უზრუნველყოფა მხოლოდ პროფესიონალიზმის ნიშნით; მოწინავე საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით განხორციელდება ფუნქციების განაწილება თავდაცვის მინისტრსა და გაერთიანებულ შტაბს შორის, მკვეთრად გაიმიჯნება სამხედრო საქმე და სამოქალაქო პოლიტიკური ფუნქციები.

ჩამოყალიბდება მართვის, კოორდინაციისა და კონტროლის მექანიზმები შესაბამისი კონკრეტული ფუნქციებითა და მოვალეობებით. პოლიტიკური ვერტიკალი ისე შეიქმნება, რომ ქვეყნის თავდაცვის პოლიტიკის განსაზღვრაში მაქსიმალურად მიიღებს მონაწილეობას ქვეყნის პოლიტიკური სპექტრი, რამდენადაც ქვეყნის თავდაცვა და უსაფრთხოება არ არის რომელიმე პოლიტიკური ძალის ან პარტიის ვიწრო ვალდებულება ან ინტერესი.

ქვეყნის წინაშე მდგარი საფრთხეებისა და გამოწვევების გამო საჭიროა ძლიერი სამხედრო სარეზერვო სისტემის არსებობა. განხორციელდება სამხედრო სავალდებულო სამსახურის სრული რეფორმირება და მისი სარეზერვო სამსახურის პოტენციალ გარდაქმნა, რომელშიც უმთავრეს როლს ეროვნული გვარდიის დეპარტამენტი შეასრულებს.

შემუშავდება სამოქალაქო თავდაცვის ეფექტიანი სისტემა, რომელიც მთლიანად ქვეყნის თავდაცვის სისტემის შემადგენელი ნაწილი იქნება და მასში აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები.

შეიქმნება საინფორმაციო უსაფრთხოების დოქტრინა, რომელიც დაეყრდნობა ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის ძირითად პრინციპებს და მოახდენს ამ პრინციპების განვითარებას საინფორმაციო სფეროსთან მიმართებით; შეიქმნება სამხედრო მოსამსახურეთათვის, ერთი მხრივ, ღირსეული სამუშაო პირობები, მეორე მხრივ კი, მათთვის და ყოფილი სამხედრო მოსამსახურეებისათვის ადეკვატური სოციალური გარანტიები.

შეიქმნება დასავლური ტიპის სამხედრო კარიერული სისტემა. მნიშვნელოვანი ყურადღება მიექცევა ჯარში გენდერული ბალანსისა და თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფის საკითხებს. კონტრაქტები თანაბრად გაითვალისწინებს როგორც სახელმწიფოს, ისე სამხედრო მოსამსახურის უფლებებსა და მოვალებებს.

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სამხედრო განათლებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას. თავდაცვის ეროვნული აკადემიის განვითარება და მისი ნატოს სტანდარტების დონის უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბება გახდება ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი. სახელმწიფო უზრუნველყოფს სამხედროების მიერ თანამედროვე პროფესიებისა და უნარ-ჩვევების დაუფლებას. სამხედრო სამსახურის დასრულების შემდეგ სახელმწიფო თავის თავზე აიღებს სამხედრო პირების პროფესიულ გადამზადებას მათი შემდგომი დასაქმების მიზნით.

ძირეული რეფორმა განხორციელდება სამხედრო და ომის ვეტერანების უფლებებისა და ინტერესების უზრუნველყოფის სისტემაში. იგი გაითვალისწინებს სოციალური დახმარების, პროფესიული კვალიფიცირებისა და დასაქმების კომპონენტებს.

შეიქმნება სამხედრო-საპარლამენტო ომბუდსმენის ინსტიტუტი, გადაიხედება სამხედრო მოსამსახურეთა უფლებების დარღვევის ყველა საქმე, გადაისინჯება პრეტენზიები პენსიების დანიშვნის კანონიერების საკითხებზე.

ნატოში ინტეგრაციის პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით, გაგრძელდება და გაღრმავდება პარტნიორ ქვეყნებთან თანამშრომლობა შესაბამისი რეკომენდაციების უზრუნველსაყოფად.

განათლება და მეცნიერება

განათლება საქართველოს მთავრობისთვის პრიორიტეტული მიმართულებაა. განხორციელდება განათლების სისტემის დეპოლიტიზება. განათლების სისტემა დაეფუძნება საყოველთაოდ აღიარებულ, თანამედროვე სტანდარტებს. გარანტირებული იქნება უმაღლესი და პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების აკადემიური, ადმინისტრაციული და ფინანსური ავტონომიის მაღალი დონე.

სკოლებში შეიცვლება მანდატურის ინსტიტუტის შინაარსი; მანდატური, როგორც სკოლის თანამშრომელი, დაიცავს სკოლის უსაფრთხოებას, სკოლის დებულებისა და ადმინისტრაციის მიერ გაფორმებული ხელშეკრულების შესაბამისად.

შეიქმნება განათლების სისტემის ეფექტიანი მართვის მექანიზმები. განათლების სისტემის მართვა არა ფასადურ, არამედ თანამიმდევრულ და შედეგებზე ორიენტირებულ მოკლე,

საშუალო და გრძელვადიან სტრატეგიულ დაგეგმვას დაეფუძნება; გაიზრდება და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებისაგან მკაფიოდ გაიმიჯნება ადგილობრივი თვითმმართველობის კომპეტენციები განათლების სფეროში.

შეიქმნება ობიექტური, გამჭვირვალე და ეფექტიანი მექანიზმები საგანმანათლებლო დაწესებულებებში კვალიფიციური კადრების შესანარჩუნებლად/მოსაზიდად როგორც ადმინისტრაციულ თანამდებობებზე, ისე აკადემიურ და სხვა პოზიციებზე; დაცული იქნება მასწავლებლის, პროფესორის, მეცნიერის შრომის უფლება და მათ ვერავინ გაათავისუფლებს/გადაირჩევს პირადი თუ პოლიტიკური მოტივების გამო.

უზრუნველყოფილი იქნება მშობლების (მშობელთა საბჭოს მეშვეობით) ეფექტიანი მონაწილეობა სკოლის ცხოვრებაში, სკოლის საქმიანობის ანგარიშის განხილვასა და შეფასებაში.

განხორციელდება განათლების სისტემის ობიექტური და სანდო სტატისტიკის წარმოება, დაინერგება შესაბამისი საერთაშორისო პრაქტიკა და მეთოდოლოგიები; შემუშავდება საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტრატეგიული გეგმების შედგენისა და საქმიანობის ანგარიშის მომზადების ერთიანი მეთოდოლოგიები; განხორციელდება განათლების

სისტემის მიუკერძოებელი ყოველწლიური მონიტორინგი და შეფასება; უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი დოკუმენტების საჯაროობა.

შეიქმნება განათლების დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმები. გაიზრდება სახელმწიფო ხარჯები განათლებაზე მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით; გაიზრდება განათლების ხელმისაწვდომობა. ამაღლება განათლების ხარისხი. ამაღლება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო პოტენციალი.

შემუშავდება სახელმწიფო პოლიტიკა მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების საქმიანობის კუთხით; მეცნიერება გახდება ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის საფუძველი; მთავრობის პრიორიტეტების საფუძველზე მნიშვნელოვნად გაიზრდება მეცნიერების დაფინანსება.

მოხდება ფუნდამენტურ და გამოყენებით კვლევათა ორგანიზებისა და მხარდაჭერის ახალი, ევროპული ტიპის სისტემის ფორმირება; თანამედროვე მოთხოვნათა შესაბამისი სამეცნიერო კვლევების უზრუნველსაყოფად შეიქმნება ქმედითი სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს საქართველოში არსებული სამეცნიერო პოტენციალის მაქსიმალურ რეალიზებას, მეცნიერების მუდმივ განვითარებას და მის ინტეგრაციას ერთიან სამეცნიერო სივრცეში.

უზრუნველყოფილი იქნება სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარება, კვლევების

ხარისხის ამაღლება, ახალგაზრდობის ჩართვა სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაში, ქვეყნის მეცნიერების ინტეგრირება საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში; შეიქმნება მეცნიერების სფეროში შედეგზე ორიენტირებული საგრანტო დაფინანსების სისტემა.

ხელი შეეწყობა ქართული მეცნიერებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტეგრაციას საერთაშორისო სამეცნიერო და აკადემიურ სივრცეში, მათ შორის, ერთობლივ კვლევით საქმიანობას, საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობის ფორმით; მეცნიერების სისტემა დაეფუძნება არსებული სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების პოტენციალს. ამ დაწესებულებების მართვაში უშუალო მონაწილეობას მიიღებენ ამ დაწესებულებების წარმომადგენლები; ქვეყნის ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად გამოცხადდება ნიჭიერი ახალგაზრდების მეცნიერებაში მოზიდვა.

კულტურა და სპორტი

კულტურის სფეროში გასატარებელი ღონისძიებების შედეგად საქართველო თანამედროვე სამყაროს ღირსეული წევრი გახდება. ამ მიზნით შემუშავდება კულტურის განვითარების სტრატეგიული გეგმა, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება ისეთი პრინციპები, როგორცაა: საქართველოს მოქალაქეების თავისუფალი საქმიანობა კულტურის სფეროში და შემოქმედებით პროცესში ხელისუფლების ჩაურევლობის უზრუნველყოფა.

გამორიცხული იქნება ხელისუფალთა მხრიდან ერთპიროვნული გადაწყვეტილებები. ხელი შეეწყობა ქართული კულტურული სივრცის მსოფლიოს კულტურულ სივრცეში ინტეგრაციას. კულტურული მემკვიდრეობა დაცული იქნება მსოფლიოში აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად. რეაბილიტაციის პროცესი წარიმართება საერთაშორისო სტანდარტების, იუნესკოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

საგანგებო ღონისძიებები გატარდება ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის, დასაცავად. სახელმწიფო ენაზე იზრუნებს სახელმწიფო, რათა გარანტირებული იყოს ქართული ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა. შემუშავდება და ამოქმედდება კანონი სახელმწიფო ენის შესახებ.

სპორტის რეფორმის ძირითადი პრიორიტეტებია: სპორტის შესახებ ახალი კანონის მომზადება; სპორტის დეპოლიტიზება და დეცენტრალიზება; პირობების შექმნა იმისათვის, რომ სპორტში ჩაბმა ხელმისაწვდომი გახდეს მოსახლეობის ყველა ფენისათვის; სპორტული ინფრასტრუქტურის მოდერნიზება; უმაღლესი აკადემიური და საშუალო სპორტული განათლების, აგრეთვე სპორტის მეცნიერების განვითარება; სპორტული

მედიცინის განვითარება; სპორტში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა.

თავი II

ძირითადი საბიუჯეტო და მაკროეკონომიკური პარამეტრები

მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფისაკენ, რომლის მისაღწევად ძირითადი პრიორიტეტებია:

- ეკონომიკის სტაბილიზაცია და მომდევნო ეტაპზე ეკონომიკის მდგრადი და მაღალი ტემპით ზრდა;
- ინფლაციის დონის ერთნიშნა მაჩვენებლის შენარჩუნება;
- უმუშევრობის დონის შემცირება;
- საინვესტიციო გარემოს შემდგომი გაუმჯობესება;

მაკროეკონომიკური მიმოხილვა და პროგნოზი

ცხრილი1. ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	ფაქტ.	ფაქტ.	ფაქტ.	მოსაღ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	-3.8	6.3	7.2	7.0	6.0	6.0	6.0	6.0
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	17986.0	20743.4	24344.0	26308.5	28863.1	32430.6	36095.2	40174.0
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	2455.2	2623.0	3215.4	3550.8	3895.6	4377.1	4871.7	5422.2
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	1.7	7.1	8.5	0.0	3.0	5.0	5.0	5.0
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-10.6	-10.2	-12.3	-11.7	-10.8	-8.8	-7.0	-4.8

ა. ეკონომიკური ზრდა

მიმოხილვა

მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის პერიოდში განხორციელებული ეკონომიკის სტიმულირების პაკეტის შედეგად 2009-2010 წლებში საქართველოს ეკონომიკამ კვლავ აღმასვლა დაიწყო და 2011 წელს წინა წელთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტი 7.2 პროცენტით გაიზარდა, ნომინალურ გამოხატულებაში 24.3 მლრდ ლარს გაუტოლდა.

2011 წელს მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა საფინანსო საქმიანობის, ვაჭრობის, კავშირგაბმულობის, მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ოპერაციები უძრავი ქონებით და მშენებლობის დარგებში. ამ დარგებმა განაპირობეს მშპ-ის 4.4 პროცენტის ზრდა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის საერთო ზრდის 60.9 პროცენტს შეადგენს.

მრეწველობა

2011 წელს მრეწველობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება 11.1 პროცენტით გაიზარდა. წლის განმავლობაში მრეწველობის დარგის სფეროების განვითარება შემდეგნაირად გამოიყურებოდა: დამამუშავებელ მრეწველობაში წარმოების მოცულობა 13.9 პროცენტით გაიზარდა, სამთომომპოვებელ მრეწველობაში 8.5 პროცენტის კლება დაფიქსირდა, ელექტროენერჯის, აირისა და წყალმომარაგების სფერო კი 7.2 პროცენტით გაიზარდა. მრეწველობის წილი მშპ-ის დარგობრივ სტრუქტურაში 2010 წელთან შედარებით 0.6 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და მშპ-ის 12.0 პროცენტი შეადგინა.

სოფლის მეურნეობა

2010 წლისაგან განსხვავებით, 2011 წელს ზრდა დაფიქსირდა სოფლის მეურნეობაში. ამ დარგში შექმნილი რეალური დამატებული ღირებულება 8.0 პროცენტით გაიზარდა. სოფლის მეურნეობის ხარჯზე მშპ 0.6 პროცენტით გაიზარდა.

ვაჭრობა, მშენებლობა და საფინანსო საქმიანობა

2011 წელს ყველაზე მეტად გაიზარდა საფინანსო საქმიანობის, ოპერაციები უძრავი ქონებით, მშენებლობის, კავშირგაბმულობის და სასტუმროები და რესტორნების დარგები. ამ დარგებში შექმნილი დამატებული ღირებულება გაიზარდა:

- საფინანსო საქმიანობაში 24.3 პროცენტით;
- ოპერაციები უძრავი ქონებით 11.3;
- კავშირგაბმულობაში 8.1 პროცენტით
- სასტუმროების და რესტორნების დარგში 8.0 პროცენტით;
- მშენებლობაში 7.1 პროცენტით.

2012 წლის სამ კვარტალში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი 7.5%-ით გაიზარდა და ნომინალურ გამოხატულებაში 18.9 მილიარდი ლარი შეადგინა.

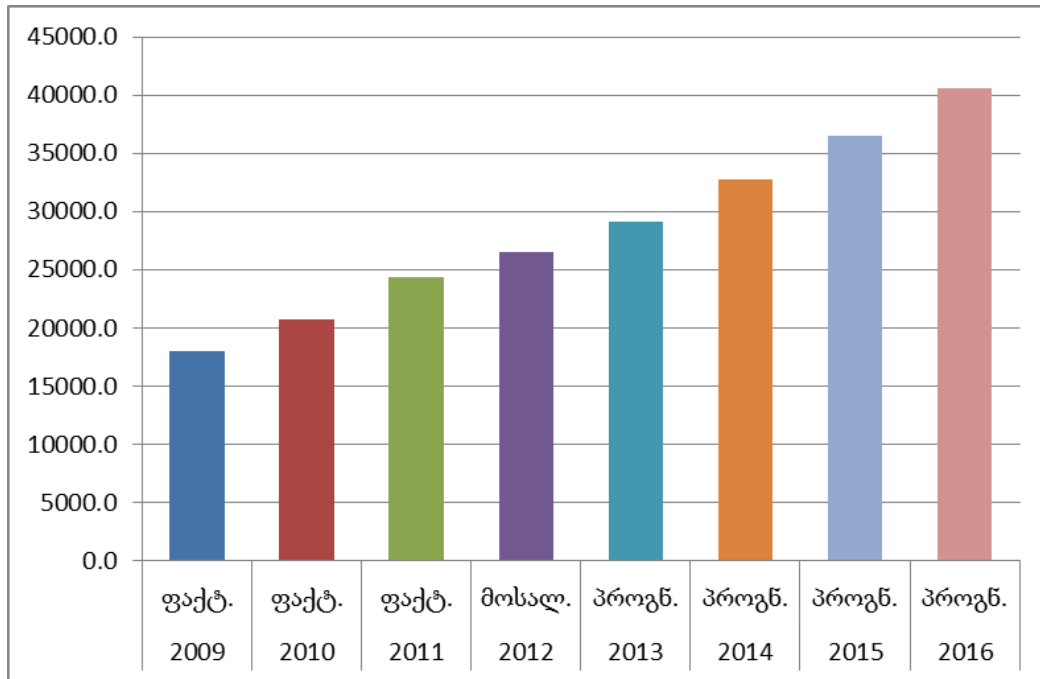
ამ პერიოდში მშპ-ის ზრდაში ყველაზე მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს მრეწველობის, ვაჭრობის, მშენებლობის და ტრანსპორტის დარგებმა. ამ დარგებმა განაპირობეს მშპ-ის 4.3%-ით ზრდა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის საერთო ზრდის 60%-ს შეადგენს.

2012 წლის სამ კვარტალში, 2011 წლის წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით წარმოების მოცულობის ყველაზე მეტი ზრდა დაფიქსირდა მშენებლობის (21,4%), დამამუშავებელი მრეწველობის (20.3%), საფინანსო საქმიანობის (16.3%), სასტუმროები და რესტორნების (13.4%), კავშირგაბმულობის (10.7%) და შინამეურნეობების საქმიანობის (9.6%), დარგებში.

პროგნოზი

მთლიანი შიდა პროდუქტი

2012 წელს მოსალოდნელია რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის 7.0 პროცენტითი ზრდა, რომელიც ნომინალურ გამოხატულებაში 26.3 მლრდ ლარს გადააჭარბებს. პროგნოზული გათვლებით, საშუალოვადიან პერიოდში (2013-2016 წლებში) მშპ-ის ზრდის საშუალო წლიური მაჩვენებელი კონსერვატული პროგნოზების მიხედვით 6 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

ინვესტიციები და სამომხმარებლო ხარჯები

2012 წელს, 2011 წელთან შედარებით, მოსალოდნელია კერძო ინვესტიციების ნომინალური მოცულობის ზრდა, რომელიც მშპ-ის 26.2 პროცენტს მიაღწევს. შემდგომი ოთხი წლის განმავლობაში კერძო ინვესტიციებს ზრდის ტენდენცია ექნება და 2016 წლისთვის სავარაუდოდ მშპ-ის 29.5 პროცენტს შეადგენს.

ბ. საგარეო სექტორი

მიმოხილვა

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

ეროვნული ბანკის ინფორმაციით 2011 წელს მიმდინარე ანგარიშის უარყოფითმა სალდომ 1 790.4 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც მშპ-ის მიმართ 12.4 პროცენტია.

სავაჭრო ბრუნვა

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ინფორმაციით 2011 წელს საგარეო სავაჭრო ბრუნვა, წინა წელთან შედარებით 35.5 პროცენტით გაიზარდა და 9 247.0 მლნ დოლარი შეადგინა, აქედან ექსპორტი 2 189.0 მლნ დოლარი იყო, ხოლო იმპორტი – 7 058.0 მლნ დოლარი, რაც, შესაბამისად, 39 პროცენტით და 34.5 პროცენტით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს.

2012 წლის საგარეო სავაჭრო ბრუნვა, 2011 წელთან შედარებით 11 პროცენტით გაიზარდა და 10 220.0 მლნ დოლარი შეადგინა. აქედან ექსპორტი 2 377.0 მლნ დოლარი იყო, ხოლო იმპორტი 7 842.0 მლნ დოლარი, რაც შესაბამისად 9 და 11 პროცენტებით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს.

საქონელბრუნვის მოცულობის მიხედვით, საქართველოს უმსხვილეს პარტნიორ ქვეყნებს შორის პირველი ადგილი თურქეთს უკავია, რომლის წილი 2012 წლის მონაცემებით, მთლიან საქონელბრუნვის 15.0%-ს შეადგენს. მას მოსდევს აზერბაიჯანი (12.3%), უკრაინა (7.5%) და ა.შ.

ექსპორტში 26.4%-ით პირველ ადგილზე აზერბაიჯანია, მეორეზე სომხეთი 11.0%, მესამეზე აშშ 9.5%, მეოთხე პოზიციაზე იმყოფება უკრაინა 7.0% და ა.შ.

იმპორტში პირველი ადგილი 17.8%-ით თურქეთს უჭირავს. შემდეგ მოდიან აზერბაიჯანი (8.1%), უკრაინა (7.6%) და ა.შ.

რაც შეეხება ვაჭრობის სასაქონლო სტრუქტურას, ამ მიმართულებითაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები არ შეინიშნება. საქონლის ექსპორტში პირველ ადგილზე 24.7%-ით მსუბუქი ავტომობილებია, შემდეგ პოზიციებზე იმყოფებიან ფეროშენადნობები (11.0%), აზოტოვანი სასუქები (5.8%), ოქრო დაუმუშავებელი ან ნახევრადდამუშავებული (3.7%), თხილი და სხვა კაკალი (3.5%) და ა.შ.

იმპორტის სასაქონლო სტრუქტურაში კი პირველ ადგილზე 12.1%-ით ნავთობი და ნავთობპროდუქტებია. შემდეგ მოდის მსუბუქი ავტომობილები (8.5%), ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები (3.2%), ხორბალი (3.1%) და ა.შ.

პროგნოზი

სავაჭრო ბრუნვა და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

2012 წელს 2011 წელთან შედარებით მოსალოდნელი მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ის მიმართ 0.6 პროცენტული პუნქტით შემცირდება. საპროგნოზო პერიოდში მოსალოდნელია საგარეო სავაჭრო ბრუნვის ზრდა. პროგნოზული გათვლებით, 2013-2016 წლებში ექსპორტის ზრდის ტემპები გადააჭარბებს იმპორტის ზრდის ტემპებს და 2014 წლიდან მნიშვნელოვან შემცირებას დაიწყებს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებელი. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის წილი მშპ-ის მიმართ 2013 წლისათვის -10.8 პროცენტის, ხოლო 2014 წლისათვის კი -8.8 პროცენტის დონეზეა მოსალოდნელი. გარეგანი შოკების არარსებობის შემთხვევაში შემდგომ წლებში მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტს შემცირების ტენდენცია ექნება და 2016 წლისათვის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ფარდობითი მაჩვენებლის მნიშვნელობა სავარაუდოდ -4.8 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

გ. მონეტარული სექტორი

მიმოხილვა

სამომხმარებლო ფასები

2011 წელს, წლიურმა ინფლაციამ (გასული წლის დეკემბერთან შედარებით) 2.0 პროცენტი, ხოლო საშუალოწლიურმა ინფლაციამ 8.5 პროცენტი შეადგინა.

2012 წლის დეკემბერში 2011 წლის დეკემბერთან შედარებით სამომხმარებლო ფასები 1.34 პროცენტით შემცირდა.

12 თვიან ინფლაციაზე მნიშვნელოვანი გავლენა სამომხმარებლო კალათის ორმა სასაქონლო ჯგუფმა მოახდინა. სურსათი და უალკოჰოლო სასმელებმა სამომხმარებლო ფასები 1.09 პროცენტით შეამცირა, ხოლო ჯანმრთელობის დაცვამ 0.21 პროცენტით გაზარდა.

პროგნოზული შეფასებებით 2013-2016 წლებისათვის სამომხმარებლო ფასების საშუალოწლიური ცვლილება 5 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი.

ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ

2011 წლის მანძილზე ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ უმნიშვნელო რყევებით ხასიათდებოდა. 2011 წლის ბოლოს ლარის საშუალოწლიური კურსი 5.8 პროცენტით გამყარდა და 1.66 ლარი/აშშ დოლარი შეადგინა. ლარის საშუალოწლიური კურსი კი 5.4 პროცენტით გამყარდა და 1.69 ლარი/აშშ დოლარის დონეზე დაფიქსირდა.

2012 წლის დეკემბერში 2011 წლის დეკემბერთან შედარებით ლარის საშუალო თვიური გაცვლითი კურსი აშშ დოლარის მიმართ 0.02%-ით გამყარდა და 1.659 ლარი შეადგინა ერთ აშშ დოლარზე.

ფულის მასა

ეროვნული ბანკის მონაცემებით 2011 წელს წინა წელთან შედარებით სარეზერვო ფულის მასა 39.4 პროცენტით გაიზარდა და 2 901.0 მლნ ლარი შეადგინა. M3 ფართო ფულის აგრეგატის 14.5 პროცენტთან ზრდას ჰქონდა ადგილი და 7097.8 მლნ ლარის ექვივალენტი შეადგინა, აგრეთვე M2 ფულის მასა 27.8 პროცენტით გაიზარდა და 3783.2 მლნ ლარის დონეზე დაფიქსირდა.

2011 წელს დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში 47.7 პროცენტით, ხოლო დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში 2.3 პროცენტით გაიზარდა.

ეროვნული ბანკის მონაცემებით, 2012 წლის დეკემბერში 2011 წლის დეკემბერთან შედარებით სარეზერვო ფულის მასა 12.2 პროცენტით გაიზარდა და 3 255.1 მლნ ლარი შეადგინა. ამავე პერიოდში M3 ფართო ფულის აგრეგატი 11.4%-ით გაიზარდა და 7 903.7 მლნ ლარის ექვივალენტი შეადგინა, აგრეთვე 7.6%-ით გაიზარდა M2 ფულის მასა და 4 069.2 მლნ ლარის დონეზე დაფიქსირდა.

ამავე პერიოდში დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში 7.5%-ით შემცირდა, ხოლო დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში 15.7%-ით გაიზარდა.

პროგნოზი

პროგნოზული შეფასებებით 2012 წლისათვის სამომხმარებლო ფასები 2011 წელთან მიმართებაში სავარაუდოდ არ შეიცვლება. 2013-2016 წლებისათვის სამომხმარებლო ფასების საშუალოწლიური ცვლილება 5.0 პროცენტის ფარგლებშია მოსალოდნელი.

ფისკალური პოლიტიკა

2011 წელს 2010 წელთან შედარებით ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების წილი მშპ-ის მიმართ 0.1 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 6.9 მლრდ ლარი შეადგინა, ხოლო ნაერთი ბიუჯეტის მიმდინარე ხარჯების წილი მშპ-ის მიმართ 3.3 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 5.6 მლრდ ლარი შეადგინა.

2011 წელს, წინა წელთან შედარებით, 5.7 პროცენტული პუნქტით შემცირდა მთავრობის ვალის წილი მშპ-თან მიმართებაში და 36.7 პროცენტს გაუტოლდა. 2010 წელს მშპ-ს მიმართ მთავრობის ვალის ზრდა ძირითადად დაკავშირებული იყო 2008 წლის ბრიუსელის დონორთა კონფერენციის შემდეგ მიღებული კრედიტების ათვისებასთან, რომლითაც განხორციელდა მსხვილი

ინფრასტრუქტურული პროექტები, რამაც საქართველოს ეკონომიკის ზრდის ტემპები მნიშვნელოვნად დააჩქარა. ხოლო 2011 წლიდან მთავრობის ვალის წილმა დაიწყო კლება მშპ-თან მიმართებაში და ეს ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება საშუალოვადიან პერიოდში.

გრძელვადიანი პერიოდისთვის მთავრობის სტრატეგიაა ფისკალური მდგომარეობის კიდევ უფრო გაუმჯობესება, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპის შენარჩუნებას და მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას;

2013-2016 წლებისთვის ფისკალური პოლიტიკის ამოცანებს წარმოადგენს:

- სახსრების მიმართვა ისეთ პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, როგორცაა საპენსიო უზრუნველყოფა, სოციალური სფერო, ჯანდაცვა (მ.შ. მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევა) განათლება, სოფლის მეურნეობა, ინვესტიციები ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის და მოსახლეობის დასაქმებისათვის;
- ბიუჯეტის დეფიციტის 3%-იან ნიშნულის ფარგლებში ჩამოყვანა და შენარჩუნება;
- სახელმწიფო ფინანსების მართვის შემდგომი სრულყოფა.

2011 წლის ბიუჯეტის შესრულების ანალიზი

საქართველოს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების სახით 2011 წელს მობილიზებულია 970.3 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 100.1 პროცენტია. შემოსავლების საერთო მოცულობა გასულ წელთან შედარებით 18.8 პროცენტით გაიზარდა. შემოსავლების საერთო მოცულობამ მთლიანი შიდა პროდუქტის 28.8 პროცენტი შეადგინა (ცხრილი 2).

ცხრილი 2. ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები

მლნ ლარი

დასახელება	ნაერთი ბიუჯეტი						
	2011					%	
	გეგმა	ფაქტი	+/-	%	მშპ-ს %	2011/2010	საგადასახადო შემოსავლებში გადასახადების წილი
შემოსავლები	6,961.5	6,970.3	8.7	100.1	28.8	118.8	
გადასახადები	6,090.0	6,134.8	44.8	100.7	25.3	126.0	100.0
საშემოსავლო გადასახადი	1,513.0	1,551.0	38.0	102.5	6.4	129.0	25.3
მოგების გადასახადი	835.0	832.2	-2.8	99.7	3.4	144.5	13.6
დამატებული ღირებულების გადასახადი	2,786.0	2,784.3	-1.7	99.9	11.5	126.4	45.4
აქციზი	621.0	615.2	-5.8	99.1	2.5	109.7	10.0
იმპორტის გადასახადი	92.0	93.2	1.2	101.3	0.4	132.4	1.5
ქონების გადასახადი	204.0	220.4	16.4	108.0	0.9	114.9	3.6
სხვა გადასახადი	39.0	38.4	-0.6	98.4	0.2	60.5	0.6
გრანტები	306.5	223.7	-82.8	73.0	0.9	47.4	
სხვა შემოსავლები	565.0	611.8	46.8	108.3	2.5	116.3	

არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მობილიზებულ იქნა 283.8 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (240.0 მლნ ლარი) 118.3 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 1.2 პროცენტია.

ფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მობილიზებულ იქნა 71.9 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (60.0 მლნ ლარი) 119.9 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.3 პროცენტია.

ვალდებულებების ზრდის ხარჯზე 2011 წელს მობილიზებულ იქნა 1 466.2 მლნ ლარი, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 6.1%-ს შეადგენს. აღნიშნულში აღრიცხულია 2011 წლის აპრილში ევრობონდებთან დაკავშირებული ტრანზაქციებიდან „ვალდებულებების ზრდის“ მუხლით მიღებული წმინდა შემოსულობები - 92.0 მლნ ლარი. (2011 წელს სახელმწიფო საგარეო ფასიანი ქაღალდების (ევრობონდები) გამოშვებიდან მიღებული იქნა 491.2 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების შემოსულობები, რომლიდანაც 435.3 მლნ აშშ დოლარზე მეტი მიიმართა 2008 წელს გამოშვებული სახელმწიფო საგარეო ფასიანი ქაღალდების (ევრობონდების) რეფინანსირებაზე)

2011 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- **სოციალური სფერო** _ 1 447.9 მლნ ლარი,
- **განათლება** _ 564.9 მლნ ლარი;
- **ჯანმრთელობის დაცვა** _ 362.5 მლნ ლარი;
- **ენერგეტიკა** _ 53.2 მლნ ლარი;
- **ტრანსპორტი** _ 591.7 მლნ ლარი;
- **დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია** _ 156.5 მლნ ლარი;
- **თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება** _ 1 559.1 მლნ ლარი.

- 2011 წლის (სექტემბრიდან) გაიზარდა საპენსიო ასაკის საფუძვლით და მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის დანიშნული პენსია 20 ლარით და მთლიანობაში საპენსიო უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 973.7 მლნ ლარი;
- 2011 წელს შესაბამისი ბენეფიციარების სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 214.0 მლნ ლარი;
- მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფის მიზნით, სხვადასხვა კატეგორიის ბენეფიციარზე 2011 წელს მიიმართა 121.0 მლნ ლარზე მეტი;
- 2011 წელს საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 580.0 მლნ ლარზე მეტი;
- ურბანული და რეგიონული წყალმომარაგებისა და წყალარინების გაუმჯობესებისათვის და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის მიიმართა 168.0 მლნ ლარზე მეტი;
- სხვადასხვა რეგიონში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართა 356.9 მლნ ლარი, ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში 40.0 მლნ ლარი;
- პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი „ნეთბუკებით“ უზრუნველყოფისათვის 2011 წელს მიიმართა 25.0 მლნ ლარამდე;

- რეგიონებში სოფლის მეურნეობის განვითარების მიზნით მიიმართა 50.0 მლნ ლარამდე, რთველის ხელშეწყობის ღონისძიებებზე 17.0 მლნ ლარამდე;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 77.0 მლნ ლარამდე;
- სასაჯელაღსრულების დაწესებულებათა მშენებლობა-რეაბილიტაციის დასაფინანსებლად მიიმართა 11.0 მლნ ლარამდე;
- საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 37.0 მლნ ლარზე მეტი;
- მოსახლეობის ელექტროენერჯისა და სურსათის ვაუჩერებით უზრუნველყოფისათვის მიიმართა 60.0 მლნ ლარზე მეტი;
- საქართველოს ენერჯისტემის გასაუმჯობესებლად მიიმართა 192.0 მლნ ლარზე მეტი;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციისა და აღჭურვაზე მიიმართა 37.5 მლნ ლარზე მეტი;

2012 წლის ბიუჯეტის მოსალოდნელი შემოსავლები

ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების მოცულობა 2012 წელს განისაზღვრა 7 588.0 მლნ ლარით, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 28.8 პროცენტს გაუტოლდა.

ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადების მოცულობა განისაზღვრა 6 660.0 მლნ ლარით, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 25.3 პროცენტს შეადგენს.

გრანტების მოცულობა განისაზღვრა 318.0 მლნ ლარით, ხოლო მშპ-ს მიმართ 1.2 პროცენტის ფარგლებში;

სხვა შემოსავლების მოცულობა განისაზღვრა 610.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს მიმართ - 2,3 პროცენტს შეადგენს;

არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობა განისაზღვრა 271.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს 1.0 პროცენტია.

ფინანსური აქტივების კლებით მისაღები თანხების მოცულობა განისაზღვრა 42.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ს 0.2 პროცენტია.

ვალდებულებების ზრდის მოცულობა განისაზღვრა 1 058.4 მლნ ლარით, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 4.0%-ია.

2012 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- *სოციალური სფერო* _ 1 610.8 მლნ ლარი,
- *განათლება* _ 647.3 მლნ ლარი;
- *ჯანმრთელობის დაცვა* _ 401.6 მლნ ლარი;
- *ენერჯეტიკა* _ 114.5 მლნ ლარი;
- *ტრანსპორტი* _ 402.0 მლნ ლარი;

- დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია – 184.2 მლნ ლარი;
  - თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება – 1 562.9 მლნ ლარი.
- 2012 წელს (სექტემბრიდან) განხორციელდა საპენსიო ასაკის საფუძვლით დანიშნული პენსიის ზრდა, კერძოდ 67 წლის ასაკამდე საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის საპენსიო პაკეტი განისაზღვრება 125 ლარით, ხოლო 67 წლის ასაკის და ზემოთ პენსიონერებისათვის 140 ლარის ოდენობით. საპენსიო პაკეტი გულისხმობს, მათ შორის საპენსიო ასაკის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფას. მხოლოდ საპენსიო უზრუნველყოფისათვის გამოყოფილია 1 065.4 მლნ ლარი;
  - 2012 წელს შესაბამისი ბენეფიციარების სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფისათვის გათვალისწინებულია 272.4 მლნ ლარი;
  - მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფის მიზნით სხვადასხვა კატეგორიის ბენეფიციარებზე 2012 წელს გათვალისწინებულია 174.0 მლნ ლარზე მეტი. 2012 წლის იანვრიდან დაზღვეული არიან სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობა, საჯარო სკოლების მასწავლებლები და ადმინისტრაციული პერსონალი და სხვა მიზნობრივი ჯგუფები, ხოლო სექტემბრიდან დამატებით დაზღვით უზრუნველყოფილია საპენსიო ასაკის ყველა მოქალაქე, 0-დან 5 წლამდე ბავშვები, სტუდენტები, მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები;
  - 2012 წელს საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 390.0 მლნ ლარზე მეტი;
  - ურბანული და რეგიონული წყალმომარაგებისა და წყალარინების გაუმჯობესებისათვის და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის მიიმართება 200.0 მლნ ლარზე მეტი;
  - სხვადასხვა რეგიონებში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართება 410.0 მლნ ლარამდე; ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამისთვის გათვალისწინებულია 50.0 მლნ ლარის მიმართვა;
  - პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი ნეტბუკებით უზრუნველყოფისათვის 2012 წელს გათვალისწინებულია 25.0 მლნ ლარამდე;
  - სოფლის მეურნეობის განვითარების მიზნით სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მიმართულ იქნება 230,0 მლნ ლარამდე. გარდა ამისა, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესყიდვის მიზნით სოფლის მეურნეობის კორპორაციის მიერ მიმართული იქნება 80,0 მლნ ლარზე მეტი;
  - იძულებით გადაადგილებულ პირთა სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის გამოყოფილია 40.0 მლნ ლარამდე;
  - საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 75.0 მლნ ლარამდე მიმართვა;
  - მოსახლეობის ელექტროენერჯის ვაუჩერებით უზრუნველყოფისათვის გათვალისწინებულია 26.0 მლნ ლარი;
  - საქართველოს ენერგოსისტემის გასაუმჯობესებლად გამოყოფილია 300.0 მლნ ლარზე მეტი;
  - სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციასა და აღჭურვაზე მიიმართება 25.0 მლნ ლარამდე;

- 2012 წელს საქართველოს ზოგიერთ რეგიონში განვითარებული სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობისათვის დახმარების აღმოსაჩენად და დაზარალებული ინფრასტრუქტურის აღსადგენად საჭირო პროექტების განსახორციელებლად გათვალისწინებულია 82.6 მლნ ლარი, მათ შორის 29.0 მლნ ლარამდე მიიმართება კახეთის რეგიონში დაზარალებული მოსახლეობის კომპენსაციებისათვის, ხოლო დანარჩენი 53.6 მლნ ლარი - დაზიანებული ინფრასტრუქტურის აღდგენასთან დაკავშირებული ღონისძიებების დასაფინანსებლად, ასევე დაზარალებული მოსახლეობის სურსათით, პესტიციდებით და საწვავით უზრუნველყოფისათვის. ამას გარდა 110.2 მლნ ლარი მიიმართება კახეთის რეგიონის განვითარებასთან დაკავშირებული პროექტების დასაფინანსებლად.

2013-2016 წლების შემოსულობების პროგნოზი

საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზული გათვლების გაკეთებისას გათვალისწინებულ იქნა ფისკალურ სფეროში მომხდარი ცვლილებები და მის მიერ გამოწვეული შესაძლო შედეგები. პროგნოზული გათვლებით, 2013-2016 წლებში, ზრდის ტენდენცია ექნება ნაერთ ბიუჯეტში მობილიზებული თანხების მოცულობას. 2013 წლისთვის ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლების მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 27.2 პროცენტს მიაღწევს, ხოლო გადასახადების წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ 25.0 პროცენტს გაუტოლდება.

2013 წელს ნაერთი ბიუჯეტის *სხვა შემოსავლების* წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ სავარაუდოდ 1.5 პროცენტს გაუტოლდება. ხოლო 2013 წელს ნაერთი ბიუჯეტის *არაფინანსური და ფინანსური აქტივების* რეალიზაციიდან მისაღები თანხების მოცულობა მშპ-თან მიმართებაში შესაბამისად 0.6 და 0.1 პროცენტამდეა სავარაუდო.

თავი III

მხარჯავი დაწესებულებებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებების და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები, მათ მიერ დაგეგმილი პროგრამები და მათი დაფინანსება

მხარჯავი დაწესებულებების ასიგნებებისა და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები 2013-2016 წლებისათვის

დასახელება	2013 წლის დასაქმებულთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2013 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2014 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2015 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2016 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)
საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	1,391	60,000.0	50,000.0	50,000.0	50,000.0
საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	162	8,980.0	8,980.0	8,980.0	8,980.0
საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	38	1,800.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
საქართველოს მთავრობის კანცელარია	149	9,960.0	9,960.0	9,960.0	9,960.0
სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	350	11,000.0	11,550.0	12,000.0	13,000.0
საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	467	47,523.9	47,780.0	18,780.0	43,200.0
საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	109	2,615.0	2,700.0	2,800.0	3,000.0
საქართველოს უზენაესი სასამართლო	174	5,545.0	5,800.0	6,000.0	6,300.0
საერთო სასამართლოები	1,660	34,900.0	35,000.0	36,000.0	37,000.0
საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	61	1,075.0	1,100.0	1,150.0	1,200.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	53	893.1	1,050.0	1,050.0	1,050.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	46	638.7	700.0	700.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში	53	793.1	900.0	900.0	900.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	53	773.1	920.0	920.0	920.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	46	628.7	720.0	720.0	720.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	46	618.7	700.0	700.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	46	638.7	720.0	720.0	720.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	53	784.9	1,000.0	1,000.0	1,000.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის	47	671.0	760.0	760.0	760.0

დასახელება	2013 წლის დასაქმებულთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობა რიცხოვნება	2013 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2014 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2015 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)	2016 წლის ზღვრული მოცულობა (ათას ლარებში)
ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში					
ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	41	2,300.0	2,300.0	2,300.0	2,300.0
დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	20	850.0	850.0	850.0	850.0
რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	30	1,350.0	1,350.0	1,350.0	1,350.0
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	4,475	100,000.0	100,000.0	100,000.0	100,000.0
საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	599	25,000.0	28,390.0	28,390.0	29,840.0
საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	351	193,210.0	185,000.0	190,000.0	210,000.0
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	1,672	71,400.0	45,500.0	45,510.0	45,710.0
საქართველოს სასაგარეო ურთიერთობების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	5,048	174,300.0	175,000.0	184,000.0	204,000.0
საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	628	80,000.0	80,000.0	82,000.0	85,000.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	43,475	660,000.0	700,000.0	750,000.0	800,000.0
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	28,533	570,000.0	590,000.0	600,000.0	620,000.0
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	160	5,000.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	2,037	670,000.0	870,000.0	1,150,000.0	1,350,000.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	430	80,000.0	85,482.0	100,482.0	110,482.0
საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	170	48,000.0	48,000.0	48,000.0	48,000.0
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	3,199	2,345,000.0	2,920,260.0	3,406,260.0	4,300,560.0
საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო	136	9,500.0	9,555.0	9,555.0	9,555.0
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	860	222,935.0	270,000.0	380,000.0	480,000.0
საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო	2,151	20,653.0	25,970.0	29,360.0	27,120.0
საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	91	47,204.0	53,000.0	58,000.0	65,000.0
საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	3,750	50,000.0	53,500.0	53,500.0	53,500.0
საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	74	2,100.0	2,200.0	2,350.0	2,500.0
სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	54	31,883.0	35,200.0	39,900.0	45,202.0
სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო	59	680.0	800.0	1,000.0	1,300.0
სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	90	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
საქართველოს საპატრიარქო	0	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	315	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	149	4,500.0	16,800.0	5,200.0	5,500.0
ა(ა)იპ – რიჩარდ გ. ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი	14	1,000.0	1,500.0	2,000.0	2,500.0
სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	29	2,400.0	2,800.0	3,200.0	3,700.0
სსიპ – საჯარო სამსახურის ბიურო	21	600.0	600.0	600.0	600.0

საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები

საკანონმდებლო საქმიანობა

საქართველოს პარლამენტი როგორც ქვეყნის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო, ახორციელებს საკანონმდებლო ხელისუფლებას, განსაზღვრავს ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს, კონტროლს უწევს საქართველოს მთავრობის საქმიანობას, ახორციელებს კონსტიტუციით, სხვა საკანონმდებლო აქტებითა პარლამენტის რეგლამენტით მისთვის მინიჭებულ სხვა უფლებამოსილებას

საბიბლიოთეკო საქმიანობა

ეროვნული ბიბლიოთეკის მიერ განხორციელებული იქნება საბიბლიოთეკო, ბიბლიოგრაფული და სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა, საბიბლიოთეკო სტატისტიკური მონაცემების ცენტრალიზებული შეგროვება და ანალიზი, საბიბლიოთეკო დარგში სახელმწიფო დაცვის კონტროლი, შესაბამისი კადრების მომზადება-გადამზადების პოლიტიკის განსაზღვრა;

ელექტრონული ბიბლიოთეკის გაფართოება და შემოთავაზებული სერვისების გამრავალფეროვნება;

ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება

ქვეყანაში ჰერალდიკის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის წარმართვა;

თვითმმართველი ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების სიმბოლიკის (დროშა, გერბი) შექმნის, მიღების, დამტკიცებისა და გამოყენების წესების სწავლება-სემინარის მომზადება და ჩატარება;

თვითმმართველი ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების სიმბოლიკის გამოფენის მომზადება და ჩატარება;

საზღვარგარეთ უძველესი ბიბლიოთეკებსა და საცავებში, საქართველოსთან დაკავშირებული ისტორიული და ჰერალდიკური მასალების მოძიება.

საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი

ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის შემუშავება და იმპლემენტაციის პროცესის გაუმჯობესება. ამ მიზნით „ეროვნული უსაფრთხოების მიმოხილვის“ უწყებათაშორისი პროცესის კოორდინაცია, რომლის ფარგლებშიც გაგრძელდება როგორც საგარეო და საშინაო საფრთხეების განსაზღვრა და ეროვნულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული კონცეპტუალური და სტრატეგიული დოკუმენტების პაკეტის შექმნა, ისე ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვა და იმპლემენტაციის პროცესის მონიტორინგი.

არსებულ კონცეპტუალურ და სტრატეგიულ დოკუმენტებს დაფუძნებული, ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიის მომზადება.

საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარების და „ეროვნული უსაფრთხოების მიმოხილვის“ პროცესში ჩართული სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლების პროფესიული გადამზადების ხელშეწყობის თვალსაზრისით.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის თანამედროვე, დამოუკიდებელ, უმაღლეს აუდიტორულ ორგანოდ ჩამოყალიბება, რომელიც თავის საქმიანობას წარმართავს საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და სარგებლობს საზოგადოების მაღალი ნდობით;

უმაღლესი აუდიტორული ორგანოების თანამედროვე სანიმუშო პრაქტიკის გაცნობა და აუდიტორთა პროფესიული ცნობიერების ამაღლება აუდიტორული ცოდნითა და უნარებით;

გარე აუდიტის შესაძლებლობების, საკანონმდებლო მანდატისა და გაცემული რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგი;

სახელმწიფო სახსრების, სახელმწიფოს სხვა მატერიალური ფასეულობების ხარჯვისა და გამოყენების კანონიერების მიზნობრიობის დაცვის და ეფექტიანობის ხელშეწყობა;

კომპეტენციის ფარგლებში საჯარო ფინანსების მართვის გაუმჯობესებაში ხელშეწყობა.

საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია

საარჩევნო გარემოს განვითარება

რეფერენდუმის/პლებისციტის გამართვა, საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოების წევრთა და საჯარო ხელისუფლების თანამდებობის პირთა ასარჩევად საყოველთაო არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა;

არჩევნების და რეფერენდუმის/პლებისციტის მონაწილეთა მიერ თავიანთი კანონიერი უფლებების დაუბრკოლებლად განხორციელების უზრუნველყოფა;

არჩევნების პროცესთან დაკავშირებული სამოქალაქო აქტივობების მხარდაჭერა და ამომრჩეველთა სამოქალაქო და საარჩევნო კულტურის ამაღლება;

ამომრჩეველთა ინფორმირების ინსტრუმენტების შექმნა, პროფესიული ეთიკის ელემენტების გაძლიერება, სავალდებულო ტრენინგების, სერტიფიცირების, დისტანციური და ელექტრონული სწავლების მეთოდების დანერგვა;

ეფექტიანი საკომუნიკაციო არხების განვითარება, დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა, მედიის, სოციალური ქსელების და პირდაპირი კავშირების გამოყენება;

საარჩევნო პროცესის დაგეგმვა, არჩევნების ჩატარების ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ტექნიკური უზრუნველყოფა.

არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები

საქართველოს პრეზიდენტის მორიგი და საქართველოს პარლამენტის შუალედური არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად;

არჩევნების ფინანსური და ტექნიკური უზრუნველყოფა, სარეკლამო კამპანიის წარმართვა.

საარჩევნო სისტემების განვითარება და სისტემისათვის მოხელეთა მომზადება-გადამზადება

საარჩევნო პროცესებისა და რეფორმების ხელშეწყობა; არჩევნების მონიტორინგი;

დაინტერესებულ პირთა და მოხელეთა სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა.

პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება

პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან იმ პარტიების დაფინანსება, რომლებმაც უკანასკნელ საპარლამენტო არჩევნებში გადალახეს 4% ბარიერი, ან უკანასკნელ ადგილობრივი თვითმმართველობის საერთო არჩევნებში – 3%-იანი ბარიერი;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად პოლიტიკურ პარტიებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებზე თანაბრად განაწილების (50-50%) და პარტიებისთვის გამოყოფილი თანხების განაწილების უზრუნველყოფა მათ მიერ მისაღები საბაზო დაფინანსების პროპორციულად;

არასამთავრობო ორგანიზაციებზე გრანტების გაცემის უზრუნველყოფა;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად პოლიტიკური პარტიების საარჩევნო კამპანიის ფინანსური მხარდაჭერა.

არასამთავრობო ორგანიზაციებზე გრანტების გაცემის უზრუნველყოფა.

სასამართლო სისტემა

სასამართლოს დამოუკიდებლობის და ობიექტურობის უზრუნველსაყოფად, სასამართლოს საქმიანობის ეფექტურობის ამაღლებისა და საქმეთა განხილვის ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ხელშეწყობით გაგრძელდება რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების გაერთიანება და გამსხვილება, სადაც მაღალკვალიფიციური სამოსამართლო კორპუსის პირობებში, შესაძლებელი გახდება საქმეთა განხილვის სპეციალიზაციის დამკვიდრება. ამასთან, გაერთიანებულ სასამართლოებში დანიშნული მაგისტრატი მოსამართლეები უზრუნველყოფენ მცირე მნიშვნელობის საქმეთა სწრაფად და ეფექტურად გადაწყვეტას;

სასამართლო სისტემის მთელი ქვეყნის მასშტაბით გამართული ფუნქციონირებისათვის სასამართლო სისტემაში დაინერგება ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემა და გაგრძელდება მოსამართლეთა ვაკანტური ადგილების ეტაპობრივად შევსება. შესაბამისად განხორციელდება საკვალიფიკაციო გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება, მოსამართლედ გამწესება მოხდება იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ, ხოლო კვალიფიციური სამოსამართლო კორპუსის განვითარებისათვის დაინერგება სასამართლოს აპარატის მოხელეთა შეფასების სისტემა;

სასამართლოს დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად მომზადდება საფუძველი მოსამართლეთა უვადოდ დანიშვნისათვის და განისაზღვრება მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმები;

საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა და აპარატის თანამშრომელთა სოციალური დაცვის გარანტიების გაუმჯობესებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების გატარება, დატვირთულობის, განსახილველ საქმეთა სირთულის და სხვა განსაკუთრებულ შემთხვევაში საერთო სასამართლოების მოსამართლეებისათვის დანამატების დაწესება. მათი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაზღვევა;

საზოგადოებისათვის სასამართლო რეფორმის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება. მართლმსაჯულების განხორციელებაში საზოგადოების მეტად ჩართულობის უზრუნველსაყოფად საგაზეთო პუბლიკაციების და სარეკლამო შინაარსის კლიპების მომზადება;

საქართველოს უზენაესი სასამართლო საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მართლმსაჯულების განხორციელების უმაღლესი და საბოლოო ინსტანციის საკასაციო სასამართლოა. ის დადგენილი საპროცესო ფორმით ზედამხედველობს მართლმსაჯულების განხორციელებას საქართველოს საერთო სასამართლოებში და საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ სხვა უფლებამოსილებებს;

გაგრძელდება საკონსტიტუციო სასამართლოს საქმიანობის გამჭვირვალობის და საჯაროობის პროცესი. სასამართლოს აპარატის საქმიანობის სრულყოფის მიზნით დაგეგმილია მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების გატარება.

სასამართლო სისტემის რეფორმის ფარგლებში უზრუნველყოფილი იქნება პოლიტიკური ხელისუფლების ზემოქმედებისაგან თავისუფალ სასამართლო, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელ მართლმსაჯულება და ქმედითი საკონსტიტუციო კონტროლი.

ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

ნატო-სა და ევროკავშირში ინტეგრაციისათვის საჭირო პირობების შექმნის მიზნით დაგეგმილია ნატო-სთან საქართველოს თანამშრომლობის გაღრმავება და წლიური ეროვნული პროგრამით გათვალისწინებული რეფორმების განხორციელება, ნატო-ში ინტეგრაციის დინამიკის შენარჩუნების უზრუნველყოფა და ალიანსთან შედეგზე ორიენტირებული პოლიტიკური დიალოგის წარმოება საბოლოო გაწევრიანების მიზნით;

ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) წარმატებული განხორციელება;

„ევროკავშირის აღმოსავლეთ სამეზობლოსთან პარტნიორობის“ (Eastern Partnership) ფორმატში და „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ (Mobility Partnership) ფარგლებში თანამშრომლობის განვითარება;

ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების შესახებ, რომელიც შეიცავს ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებას (DCFTA), მოლაპარაკებების დასრულება და მისი განხორციელება;

საქართველო-ევროკავშირს შორის სავიზო რეჟიმის გამარტივებისა და რეადმისიის ხელშეკრულების ეფექტიანი განხორციელება;

ევროკავშირის დახმარების პროგრამებისა და ინსტრუმენტების სრულფასოვანი და მასშტაბური ამოქმედების ხელშეწყობა.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

სამშობლოდან სხვადასხვა მიზეზთა გამო გასული მოსახლეობის მაქსიმალური ჩართვა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში, შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით მათთვის კონკრეტული პროექტების შეთავაზება და პოპულარიზაცია;

ყოველწლიურად საქართველოში დიასპორის დღის აღნიშვნა და ამ დღისადმი მიძღვნილ კულტურულ ღონისძიებებში ქართული დიასპორის წარმომადგენელთა ჩართვა;

საზღვარგარეთ ქართული სახლების არეალის გაფართოება;

ბიზნესფორუმების ჩატარება საქართველოში და საზღვარგარეთ, ქართული კომპანიების დიასპორულ ორგანიზაციებთან დაკავშირება, საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენებისთვის საინვესტიციო პროექტების შეთავაზება და ქართული დიასპორის კავშირების გამოყენება საქართველოში უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად.

რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ეროვნული კონცეფციისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელების ხელშეწყობა, გამყოფი ხაზით დაშორიშორებულ მოსახლეობას შორის ნდობის აღდგენა, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები მოსახლეობის საქართველოს სამართლებრივ და სახელმწიფოებრივ სივრცეში მოქცევა, რეინტეგრაციის მიზნით ჩართულობის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

სახელმწიფო ფინანსების მართვა

მაკროეკონომიკური პროგნოზირების სრულყოფის შედეგად შესაძლებელ იქნა საშუალოვადიანი დაგეგმვა ისე, რომ ერთის მხრივ განხორციელდა სახელმწიფო პრიორიტეტების დაფინანსება და მეორეს მხრივ შენარჩუნდა ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობა;

გრძელვადიანი სტაბილურობის უზრუნველყოფის მიზნით საშუალოვადიან პერიოდში დაგეგმილია საბიუჯეტო დეფიციტის ეტაპობრივი შემცირება;

გაგრძელდება მოლაპარაკებები დონორ ორგანიზაციებთან და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან, რათა შესაძლებელი იყოს სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დასაფინანსებლად დამატებითი რესურსების მოზიდვა ქვეყნისთვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი პირობებით;

დამატებითი საინვესტიციო რესურსების მოზიდვის პარალელურად გაგრძელდება სახელმწიფო საგარეო ვალის კონტროლი. აუცილებელია საგარეო სახელმწიფო ვალის პორტფელმა შეინარჩუნოს ხელსაყრელი ფინანსური პარამეტრები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მის მდგრადობას როგორც საშუალოვადიან, ასევე გრძელვადიან პერიოდშიც;

საქართველოს ეროვნულ ბანკთან კონსულტაციების გათვალისწინებით გაგრძელდება სხვადასხვა ვადის მქონე სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვება, რაც ხელს შეუწყობს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებას;

საბიუჯეტო სისტემის ლიკვიდურობის უზრუნველყოფის მიზნით განხორციელდება სახელმწიფო ხაზინის ანგარიშებზე ფულადი სახსრების მოძრაობის პროგნოზების შედგენა და მართვა;

განხორციელდება სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების ზუსტი და ოპერატიული აღრიცხვა. გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტის ოპერატიული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადება, დაიხვეწება ბიუჯეტის ანგარიშგების ფორმები.

გაგრძელდება რეფორმები საბიუჯეტო პროცესის, ბიუჯეტის დაგეგმვის და აღსრულების შემდგომი განვითარების მიზნით. განხორციელდება პროგრამული ბიუჯეტის სრულად დანერგვა როგორც ცენტრალური ხელისუფლების, ასევე ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საბიუჯეტო პროცესშიც;

მუდმივად განხორციელდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბაზის განახლება;

გაგრძელდება საჯარო სექტორში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების საერთო მეთოდოლოგიის შემუშავება, ასევე, საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების ეტაპობრივი დანერგვა;

გაუმჯობესდება ბიუჯეტის დაგეგმვისა და შესრულების ელექტრონული პროგრამა, მოხდება სახელმწიფო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული საინფორმაციო სისტემის შემუშავება და დანერგვა;

სხვადასხვა ქვეყნებთან გაგრძელდება მოლაპარაკებები ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების ხელშეკრულებების გაფორმების მიზნით.

შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება

გაგრძელდება საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა და პროცედურების დახვეწა, გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით ელექტრონული მომსახურების განვითარება, საგადასახადო პოლიტიკაში დაგეგმილი რეფორმების შესახებ საზოგადოებისა და გადამხდელთა სისტემატური ინფორმირება;

გაგრძელდება საგადასახადო სერვის-ცენტრების და საბაჟო-გამშვები პუნქტების მოდერნიზაცია, რაც ხელს შეუწყობს გადამხდელთა მომსახურების ეფექტურობის გაზრდას;

დაგეგმილია ალტერნატიული საგადასახადო აუდიტის უფრო ფართოდ დანერგვა.

ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია

საფინანსო და ეკონომიკურ სფეროში დანაშაულის და კორუფციულ გარიგებათა პრევენცია, აღკვეთა და გამოვლენა, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემის საქმიანობის უსაფრთხოების და სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების პროცესში თანამშრომლების მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფისაგან დაცვის უზრუნველყოფა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მოთხოვნებიდან გამომდინარე გამოძიების პროცესში თანამედროვე სისტემებისა და სისხლის სამართლის საქმისწარმოების პროგრამის დანერგვა.

ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა

ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფის მიზნით საჭირო კონსოლიდირებული და ინტეგრირებული საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის შექმნა, მისი საიმედო და ეფექტური მუშაობის და განვითარების უზრუნველყოფა;

დაგეგმილია საბიუჯეტო პროცესის შემდგომი განვითარებისა და სრულყოფის საინფორმაციო-ტექნოლოგიური, ასევე მხარჯავი დაწესებულებების ბიუჯეტის დაგეგმვის სისტემაში პროგრამული ბიუჯეტირების მხარდაჭერა;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირების მონაცემთა ბაზის მხარდაჭერა, ფინანსური საინფორმაციო პორტალის შექმნა, სისტემური და სპეციალური პროგრამული უზრუნველყოფის და მონაცემთა ბაზების ლიცენზიების შესყიდვა, საინფორმაციო სისტემების ქვეყნის საინფორმაციო-საკომუნიკაციო სივრცეში ინტეგრაცია.

საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება

სამინისტროს სისტემაში პროფესიული განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება, თანამდებობრივი ტრენინგების სისტემის დანერგვა და კარიერის განვითარებაზე მიმართული სასწავლო პროგრამების, სხვა სახის სასწავლო პროექტების განხორციელება. სისტემაში პროფესიული ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით მსოფლიოს წამყვან სასწავლო დაწესებულებებთან ერთად ერთობლივი საერთოფიკაციო და ტრენინგ-პროგრამების შემუშავება-განხორციელება;

სამინისტროს სისტემაში ახალი, კვალიფიციური კადრების მოზიდვისა და დასაქმების ხელშეწყობა.

სისტემაში ახალი კადრების დასაქმების აქტიური მექანიზმის ჩამოყალიბება - აკადემიის პერსონალური მრჩევლის პროექტის განვითარების გზით. სამინისტროს სისტემაში სტაჟიორების პროგრამების განვითარება;

სახელმწიფოს მიერ კერძო სექტორის განვითარებაზე, ასევე სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესებაზე მიმართული რეფორმების აქტიური მხარდაჭერა სხვადასხვა სახის სასწავლო - შემეცნებითი, სემინარული და საკონფერენციო ტიპის პროექტების, კონსულტირების აქტიური მექანიზმების - ბიზნეს საკონსულტაციო სახლის ჩამოყალიბების გზით;

სერთიფიცირების სისტემის ჩამოყალიბება - სახელმწიფო და კერძო სექტორში პროფესიული განვითარების სისტემის ეფექტურობის უზრუნველყოფის და პროფესული ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

ეკონომიკური პოლიტიკა და სახელმწიფო ქონების მართვა

ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების უზრუნველყოფა ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით;

მიმზიდველი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შექმნა, რომელიც წარმოადგენს ინვესტიციების მოზიდვის საფუძველს და ქმნის ახალ სამუშაო ადგილებს;

საერთაშორისო სატრანზიტო დერეფნების ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობა, სატრანზიტო გადაზიდვების განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

ქვეყანაში საინფორმაციო საზოგადოების მშენებლობის ხელშეწყობი ინფოკომუნიკაციებისა და საფოსტო კავშირის სფეროს განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სამშენებლო სექტორის ლიბერალიზაცია სამშენებლო სფეროს შემდგომი განვითარების მიზნით;

ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის შემდგომი განვითარება და სავაჭრო სტრუქტურის გაუმჯობესება, ასევე არსებული სავაჭრო ურთიერთობების განმტკიცება და ურთიერთობების დამყარება ახალ სავაჭრო პარტნიორებთან; ექსპორტის ხელშეწყობა;

სახელმწიფო ქონების მოვლა-შენახვა და მათი ეტაპობრივი პრივატიზება.

ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება

ტექნიკურ სფეროში კანონმდებლობის სრულყოფა და არსებული მარეგულირებელი ნორმების დაახლოება ევროპის განვითარებული ქვეყნების შესაბამის კანონმდებლობასთან;

ევროპის განვითარებულ ქვეყნებში არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით დამოუკიდებელი ზედამხედველობის ორგანოების, აკრედიტირებული ინსპექციების, ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველ ობიექტებზე ზედამხედველობის გაუმჯობესება;

არსებული ნორმატიული აქტებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დარღვევის შემთხვევაში შესაბამისი სანქციების მეთოდებისა და სანქციების ოდენობების ოპტიმიზაცია და სრულყოფა.

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება

სსიპ - საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და მისი ინტეგრაცია მეტროლოგიისა და სტანდარტიზაციის საერთაშორისო და რეგიონალურ ორგანიზაციებში;

საერთაშორისო დონეზე აღიარების მიღწევა;

ქვეყნისათვის პრიორიტეტული სფეროების ეტალონური ლაბორატორიებით აღჭურვა, აგრეთვე არსებული ტექნიკური აღჭურვის მოდერნიზება;

სტანდარტების მონაცემთა ბაზის განახლება და მომსახურების ელექტრონული საშუალებების დანერგვა.

აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება

უცხოურ ბაზრებზე ტექნიკური ბარიერების დაძლევისა და ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზრდის მიზნით, აკრედიტაციის სისტემის განვითარება და მისი საერთაშორისოდ აღიარებულ ნორმებთან ეტაპობრივი დაახლოება;

სსიპ – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანო–აკრედიტაციის ცენტრის აკრედიტაციის რეგიონულ და საერთაშორისო ორგანიზაციებში EA(European Cooperation for Accreditation), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), IAF (International Accreditation Forum) ინტეგრაცია და საქართველო ევროკავშირის შორის თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეწყობის (DC FTA) გაფორმების წინაპირობის შესრულება.

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების ხელშეწყობა და ტურისტული პროდუქტის დივერსიფიკაცია;

შიდა და საერთაშორისო ბაზრებზე ქვეყნის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია;

ტურიზმის სფეროში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება;

მიზნობრივ ბაზარზე პირდაპირი სარეკლამო კამპანიების წარმოება, სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის, პრომო მასალების მომზადება და გავრცელება, პრეს და ინფო-ტურების ორგანიზება, საერთაშორისო ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობის მიღება, ვებ-გვერდის განახლება და ოპტიმიზაცია;

ტურისტული ინფრასტრუქტურის ერთეულების შექმნა და მათი ოპერირება, საინფორმაციო-საინტერპრეტაციო დაფების დამზადება და რეგიონებში განთავსება;

სტატისტიკური კვლევების ჩატარება, მსოფლიოში ტურიზმის სფეროში არსებული სტანდარტების დანერგვა და უცხოურ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთთანამშრომლობის გაღრმავება; ტურისტების მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით საერთაშორისო სტანდარტის პროგრამებით, შესაბამისი ტექნიკური ბაზითა და თანამედროვე სპეციალიზირებული ბიბლიოთეკით ტურიზმის სექტორში მოღვაწე პირთა კვალიფიკაციის ამაღლება.

საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში საჰაერო ხომალდების აფრენა-დაფრენისათვის საჭირო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება

საქართველოს ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავება;

საერთაშორისო ანტიტერორისტული საქმიანობის ხელშეწყობა კომპეტენციის ფარგლებში;

ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლება;

აშშ-ს სამხედრო ავიაციის საჰაერო ნავიგაციით და პილოტაჟით უზრუნველყოფა;

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების წევრ სახელმწიფოებსა და „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამაში მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების შესრულების უზრუნველყოფა.

სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება ზემო სვანეთში

ზემო სვანეთში ტურიზმის განვითარებისა და მესტიის სათხილამურო კურორტად ჩამოყალიბების მიზნით თანამედროვე სათხილამურო ინფრასტრუქტურის მოწყობა

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო

რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

რეგიონული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების ქსელის განვითარების, დაპროექტებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფოებრივი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების მონიტორინგი;

საქართველოს მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემების დანერგვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებათა განხორციელების უზრუნველყოფა;

საქართველოს მოქალაქეთა სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისთვის მომზადებისა და გაწვევის კოორდინაცია.

საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები

გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, საქართველომ შეიძინა ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო დერეფნის სტატუსი. ვინაიდან სატვირთო გადაზიდვების საკმაოდ დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას საავტომობილო გზები წარმოადგენს. საავტომობილო გადაზიდვებზე გაზრდილმა მოთხოვნამ განაპირობა არსებული გზების რეკონსტრუქციის, არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზება და ზოგ შემთხვევაში უსაფრთხო, ცენტრალური ქალაქების გვერდის ავლით, ახალი საგზაო მონაკვეთების მშენებლობის აუცილებლობა, რითაც გარკვეული ტერიტორიები გამოთავისუფლდება. აღნიშნული კი ტურიზმის განვითარების და ახალი ტურისტული ობიექტების მშენებლობის საფუძველი იქნება.

რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტებში სასმელი წყლისა და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენითი სამუშაოების განხორციელება;

ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების პროექტირება, აღდგენა-რეაბილიტაცია. ასევე, ხიდების, გვირაბების მშენებლობა, არსებული გზების გაგანიერება-მოდერნიზება, ნაპირდაცვითი სამუშაოების წარმოება.

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია

საქართველოს რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის და ორგანიზაციების ეკოლოგიურად სუფთა, გაფილტრული, ზედაპირული გრუნტის წყლების მოხვედრისგან დაცული სასმელი წყალი 24 საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა;

საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

მუნიციპალიტეტებში წყალსადენის სათავე ნაგებობების მოწყობა და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ტურისტულ-დასასვენებელ ცენტრებში წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოში ტურიზმის სექტორის განვითარებას.

იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა

იძულებით გადაადგილებული პირების სოციალური დაცვის, მათი ღირსეული ცხოვრების პირობების შექმნის და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობის მიზნით პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება დევნილი მოსახლეობის სახცოვრებელი სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაცია და იძულებით გადაადგილებულ პირთა კომპაქტურ დასახლებებში ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარება.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა;

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და კონტროლი;

სისხლის სამართლის რეფორმის ტექნიკური მხარდაჭერა სისხლის სამართლის რეფორმის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმების შესაბამისად;

სისხლის სამართლის რეფორმაში ჩართულ უწყებებს, საერთაშორისო და ადგილობრივ ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება და მიმდინარე რეფორმის მონიტორინგი;

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის გადახედვა და ახალი კოდექსის პროექტის შემუშავება. აგრეთვე, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის კომენტარების (განმარტებების) მომზადება. აღნიშნულ პროცესში უზრუნველყოფილი იქნება როგორც სამართლის პრაქტიკოსების (ადვოკატები, პროკურორები, მოსამართლეები), აგრეთვე სამოქალაქო საზოგადოების (იურიდიული ფაკულტეტის პროფესორები, სტუდენტები, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და დაინტერესებული ინტერნეტ-მომხმარებლები) ჩართულობა;

სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული პროგრამის გაფართოვება და მასში სტატისტიკურ-ანალიტიკური მოდულის დამატება. აღნიშნული მოდულის მეშვეობით შეიქმნება მონაცემთა ამომწურავი ბაზა და მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება სტატისტიკური მონაცემების დამუშავების ხარისხი;

არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის ეროვნული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის შემუშავება, დამტკიცება და იმპლემენტაცია;

არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის ღონისძიებების და არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლების - განრიდების პროგრამის გავრცელება ქვეყნის მასშტაბით.

გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა

პროკურატურის ეფექტიანობის, გამჭვირვალობისა და საზოგადოებისადმი ანგარიშვალდებულების ზრდა და დანაშაულის პრევენცია;

გაფართოვდება მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორების მომსახურება, მათ მიეწოდებათ დეტალური ინფორმაცია სისხლის სამართლის საქმის მსვლელობის შესახებ და შესაბამისად, გამარტივდება სამართალდამცავ ორგანოებთან მათი ურთიერთობა;

გატარდება ღონისძიებები, რომელიც გულისხმობს პროკურატურის უფლებამოსილების შეზღუდვას. გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის ეტაპზე ბრალდებულისა და დაზარალებულის უფლებების დაცვის მიზნით. პროკურატურის ფუნქცია იქნება საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან, ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, აგრეთვე დაზარალებულის კანონიერ უფლებათა დაცვა და საგამოძიებო ორგანოთა მართლზომიერი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა მათი საქმიანობის ზედამხედველობით.

საზოგადოებასა და პროკურატურას შორის კომუნიკაციის გამარტივებისა და გაუმჯობესების მიზნით პროკურატურის ახალი ვებ-გვერდის ამოქმედება, რომელიც მოქალაქეებს საშუალებას მისცემს ონლაინ რეჟიმში მიაწოდონ შესაბამის რაიონულ პროკურატურას დანაშაულის ფაქტის შესახებ ინფორმაცია და/ან ფოტომასალა;

საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომის მექანიზმის გაფართოვება, მისი წარმატებით და შეუფერხებლად განხორციელების ხელშეწყობის ღონისძიებები.

ეროვნული საარქივო ფონდის დაცვლობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვისა და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

მოქალაქეთა მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდება პროგრამული უზრუნველყოფის პარამეტრების განახლება და დახვეწა;

საარქივო ფონდის ციფრული ასლების შექმნისათვის საჭირო ტექნიკის შეძენა, დამონტაჟება და პროგრამული უზრუნველყოფა;

საცავებში არსებული დოკუმენტების შენახვის პირობების გაუმჯობესების მიზნით თანამედროვე კლიმატ-კონტროლის სისტემის შეძენა და დამონტაჟება;

ელექტრონული დოკუმენტების არქივის შექმნა, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი იქნება სახელმწიფო ორგანიზაციების, ფიზიკური და იურიდიული პირების დროული საინფორმაციო მომსახურება.

იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება

იუსტიციის სასწავლო ცენტრი ტრენინგ-საჭიროებათა ანალიზის საფუძველზე განხორციელდება ტრენინგების დაგეგმვა და ორგანიზება როგორც იუსტიციის სამინისტროს სისტემის, აგრეთვე სხვა მოსამსახურეთა კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით.

ელექტრონული მმართველობის განვითარება

გეოგრაფიულად განაწილებული სხვადასხვა საინფორმაციო სისტემის გაერთიანება ერთ სისტემაში და ყველა ელექტრონული სერვისის მიწოდება „ერთი ფანჯრის“ პრინციპით;

სხვადასხვა სახის ელექტრონული სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა „მოქალაქის პორტალის“ მეშვეობით და ერთიანი სავაჭრო ქსელის სისტემის ამოქმედება;

ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, რომელიც უკავშირდება საჯარო, სამსახურებრივი, საიდუმლო და სხვა სახის ინფორმაციის გამიჯვნას და გამორიცხავს მონაცემებზე არასანქცირებულ წვდომას;

ინფორმაციის ერთიანი სახელმწიფო რეესტრის შექმნა, რომლის მიზანია საჯარო სექტორში ინფორმაციის გაცვლა და თავსებადობა ფინანსური რესურსების ეფექტიანი გამოყენების საფუძველზე.

ინფორმაციულ უსაფრთხოების პირველ ეტაპზე განხორციელდება საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება, ინფორმაციული უსაფრთხოების პოლიტიკის და სტანდარტების ჩამოყალიბება, ხოლო შემდგომ ეტაპზე დაგეგმილია მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს ფარგლებში შექმნილ ინციდენტებზე სწრაფი რეაგირების ჯგუფის საერთაშორისო ორგანიზაციებში გაწევრიანება, რომლის საფუძველზეც იგი მიიღებს როგორც საკონსულტაციო მომსახურებას, აგრეთვე, საჭიროების შემთხვევაში ინციდენტებზე რეაგირებისას უშუალო დახმარებასაც.

იუსტიციის სახლების ფარგლებში მომსახურებათა ეფექტიანი განხორციელება და ყველა დაინტერესებული პირისათვის ხელმისაწვდომობა

სისტემის გამართული ფუნქციონირებისთვის, დღის წესრიგში დგას მომსახურების მიწოდების შემდგომი განვითარება და გაუმჯობესება, რისთვისაც დაგეგმილია იუსტიციის სახლების ფარგლებში სხვადასხვა სტრუქტურების მომსახურებების ინტეგრაცია, მომხმარებლების მოთხოვნილებების გათვალისწინებით, სერვისების ერთიანობის (სერვის-პაკეტები) შეთავაზება, სერვისების ხარისხისა და მიწოდების არხების (ახალი ფილიალები) განვითარება და არსებული პრაქტიკის გაზიარება დაინტერესებული ქვეყნებისთვის.

მისამართების ინვენტარიზაცია, ნუმერაციის მოწესრიგება, სამისამართო სისტემის ფორმირება და განვითარება, მონაცემთა ბაზის დაკავშირება ელექტრონულ რუკებთან;

მოქალაქეთა ვინაობის დადგენა, რეგისტრაცია, დოკუმენტების ლეგალიზაცია და აპოსტილით დამოწმება, პასპორტების და პირადობების გაცემა, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაცია, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად სააღსრულებო საქმიანობის წარმოება და ა.შ.

ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება

პროგრამის განხორციელებისას სსიპ – „სმართ ლოჯიქში“ დაინერგება მენეჯერული პროცესები, რაც მას სხვადასხვა სახელმწიფო უწყების ერთდროულად მომსახურების საშუალებას მისცემს. მომსახურებაში იგულისხმება IT სერვისების სრული სპექტრი: ქსელური უზრუნველყოფა, ელექტრონული ფოსტის სერვისი, ონლაინკომუნიკაციის საშუალებები, ტელე და ვიდეოკონფერენციები, დროისა და დავალებების მართვის პროგრამული უზრუნველყოფა,

უსაფრთხოების ერთიანი პოლიტიკის გატარება, არასასურველი და მავნე ელექტრონული ფოსტისგან, პროგრამისა და ვირუსისგან დაცვა, სახელმწიფო სტრუქტურებისათვის ერთიანი IT მხარდაჭერის სატელეფონო ცენტრის შექმნა და ინციდენტების მართვა, ციფრული სატელეფონო სერვისი და სხვა.

დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები

პროგრამის მიზნებია დანაშაულის პრევენცია და კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირების რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია, რისთვისაც განხორციელდება დანაშაულის პირველად პრევენციასთან დაკავშირებული ღონისძიებები, ასევე რისკ ჯგუფებთან მუშაობა, დანაშაულის რეციდივის თავიდან აცილების ხელშეწყობა, რეფერალის სისტემის შემუშავება და შესაბამისი დახმარების აღმოჩენა.

საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო

პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

საერთაშორისო სტანდარტების პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

სამინისტროს ურთიერთობების კოორდინაცია სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებთან და ორგანიზაციებთან, თანამშრომლობის ხელშეკრულებებისა და მემორანდუმების გაფორმება, მონაწილეობის მიღება სტრატეგიულ-კონცეპტუალური დოკუმენტის შემუშავებაში;

პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში სამედიცინო საქმიანობის ორგანიზება, რეგულირება და კონტროლი.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

პატიმრების საცხოვრებელი პირობების გასაუმჯობესებლად და პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებათა გადატვირთულობის შესამცირებლად გასატარებელი ღონისძიებები განაპირობებს ახალი დაწესებულებების აშენებას, არსებულ დაწესებულებებში სარეკონსტრუქციო-სარემონტო სამუშაოების ჩატარებას, მანქანა-დანადგარებითა და ინვენტარ-მოწყობილობებით აღჭურვას, საყოფაცხოვრებო ინვენტარის შესყიდვას;

საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე შესაბამისი საჭიროების მქონე პირთა უფასო იურიდიული სერვისებით უზრუნველყოფა.

პენიტენციური სისტემისათვის კვალიფიციური კადრების მომზადება

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სასწავლო ცენტრის ინფრასტრუქტურის განახლება და თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა.

სისტემის თანამშრომელთა მუდმივად გადამზადების გზით მათი მაღალი კვალიფიკაციის უზრუნველყოფა სხვადასხვა სპეციალიზირებული პროგრამებით მათ შორის თეორიული და პრაქტიკული მეცადინეობები და ფსიქო-სარეაბილიტაციო კურსები, რაც ხელს შეუწყობს თანამედროვე, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პროფესიული უნარ-ჩვევების გამომუშავებასა და განმტკიცებას.

ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში

პენიტენციური სისტემის სამედიცინო დაწესებულებები და პირველადი ჯანდაცვის პუნქტები აღიჭურვება თანამედროვე სამედიცინო ტექნოლოგიებით, გაუმჯობესდება მათი მომარაგება მედიკამენტებით, გაიზრდება სტაციონარული მომსახურეობის არეალი, გაიზრდება სისტემის მედ-პერსონალის რაოდენობა;

უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო პერსონალის უწყვეტი განათლების პროცესი, პირველადი ჯანდაცვის პუნქტების ფუნქციონირების მონიტორინგი და ხარისხის კონტროლი.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო

საგარეო პოლიტიკის განხორციელება

საერთაშორისო არენაზე ქვეყნის ინტერესების გატარება, საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და დასახული ამოცანების შესრულება;

საერთაშორისო თანამეგობრობის დახმარებით საქართველოს დეოკუპაციისა და ოკუპანტი სახელმწიფოს მხრიდან საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პატივისცემის უზრუნველყოფა, ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის განმტკიცება;

რუსეთზე საერთაშორისო თანამეგობრობის ზეწოლის გაძლიერების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების გატარება, რათა მან სრულად შეასრულოს 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება;

ევროკავშირთან საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაციის გაძლიერება;

ნატო-ში გაწევრიანების პროცესის ხელშეწყობა;

ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავება და საქართველოს საგარეო პოლიტიკური მიზნების მიმართ მათი მხარდაჭერის უზრუნველყოფა;

აშშ-თან სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით გათვალისწინებული პროექტების განხორციელება და მისი როლის გაძლიერება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერის პროცესში;

ლათინური ამერიკის, კარიბის ზღვის აუზის, აზიის, აფრიკის და ოკეანეთის სახელმწიფოებთან ორმხრივი ურთიერთობების განვითარება;

სუამისა და ბისეკის ფორმატში რეგიონული და რეგიონთაშორისი თანამშრომლობის გაძლიერება და კონკრეტული პროექტების განხორციელება;

ქართული პროდუქციისთვის ახალი ბაზრების მოპოვება, ქვეყნის ეკონომიკაში ინვესტიციების მოზიდვა;

უცხოეთში მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა, მათთვის შეღავათანი პირობების შექმნა და სოციალური უსაფრთხოების დონის ამაღლება;

მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში

საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

ტრენინგების, სემინარების, სამუშაო შეხვედრების, უწყებათაშორის კონფერენციებისა და სხვა ღონისძიებების ორგანიზება;

სასწავლო ცენტრის მსმენელთა და საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთათვის ბიბლიოთეკის შექმნა;

თანამშრომლობა სხვა სახელმწიფო უწყებებთან, საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ერთობლივი ღონისძიებების დაგეგმვისა და განხორციელების მიზნით;

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა შერჩევის, შეფასების, მოტივაციისა და ადამიანური რესურსების ეფექტიან მართვასთან დაკავშირებული სხვა სისტემების შემუშავებისა და დანერგვის პროცესში მონაწილეობა;

საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში სასწავლო კურსების ჩატარება განათლების პოპულარიზაციისა და განვითარების ხელშეწყობისთვის.

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო

შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს სტრუქტურული ქვედანაყოფების საბრძოლო მზადყოფნის შენარჩუნებისა და ამაღლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა საქართველოს შეიარაღებული ძალების უფრო მოქნილ და მობილურ თავდაცვის ძალებად გარდაქმნა. კრიზისების მართვისა და ტერიტორიული თავდაცვის შესაძლებლობების მხარდაჭერის მიზნით, მართვისა და კონტროლის სისტემის შემდგომი გაუმჯობესება, საკომუნიკაციო და საინფორმაციო სისტემების მოდერნიზაცია და კიბერუსაფრთხოების შესაძლებლობების შემდგომი განვითარება, რეზერვის სისტემის განვითარება, რომელიც შეძლებს საომარი მოქმედებების შემთხვევაში ქვეყნის ტერიტორიისა და მოსახლეობის დაცვას, ხოლო ბუნებრივი და ტექნოგენური კატასტროფების დროს სამოქალაქო ხელისუფლების მხარდაჭერას;

არსებული რესურსებისა და თავდაცვის მოთხოვნების გათვალისწინებით, შეიარაღებული ძალების შესაძლებლობების გაუმჯობესების მიზნით, შესაბამისი დოქტრინული ბაზის განვითარება;

სიმულაციის სისტემების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის შექმნა და განვითარება. აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით ახალი სიმულაციური მოწყობილობის ინსტრუქტორთა მომზადების გაგრძელება. შეიარაღებული ძალებისათვის თანამედროვე სტანდარტების ინფრასტრუქტურის აღდგენა/მშენებლობა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება; ლოგისტიკური სისტემის ოპტიმიზაცია, მისი მოქნილობის, ეფექტიანობისა და ნატო-სთან თავსებადობის ამაღლება.

სამხედრო განათლების განვითარება

თავდაცვის სამინისტროს სამხედრო და სამოქალაქო პერსონალის პროფესიონალიზმის ამაღლება. საწყისი და უმაღლესი სამხედრო განათლების სისტემის ჩამოყალიბება/განვითარება.

თავდაცვის სფეროში ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ კანონმდებლობით განსაზღვრული პირებისათვის ეფექტური და ხელმისაწვდომი ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის მომსახურების შეთავაზება.

თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა

ინვესტიციების მოზიდვა, სსიპ სახელმწიფო სამხედრო სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრი „დელტა-ს“ შესაძლებლობების შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით და ახალი სამხედრო აღჭურვილობისა და ტექნოლოგიების წარმოების ხელშეწყობა.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება

ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგის, დანაშაულთა რაოდენობისა და მოქალაქეთა უსაფრთხოების არსებული დონის შენარჩუნებისა და შემდგომი გაუმჯობესებისთვის, ასევე საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე, სასაზღვრო ზოლში, სასაზღვრო ზონაში, საქართველოს საზღვაო სივრცესა და საქართველოს იურისდიქციას დაქვემდებარებულ გემებსა და საფრენ საშუალებებზე კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა პრევენციის, გამოვლენისა და აღკვეთისათვის, აგრეთვე საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოებისა და წესრიგის უზრუნველყოფისათვის სამინისტროს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, არსებული ავტოპარკის მუდმივი განახლება, სამინისტროს სისტემის თანამედროვე აღჭურვილობითა და შესაბამისი ინვენტარით უზრუნველყოფა, ინოვაციური თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა, საზოგადოების უფრო მეტად ინფორმირება სამინისტროში მიმდინარე რეფორმებთან და ზოგად საქმიანობასთან დაკავშირებით.

ნარკოტიკული საშუალებების, კონტრაბანდული საქონლის, იარაღის, ასაფეთქებელი ნივთიერებებისა და მასობრივი განადგურების საშუალებების იმპორტისა და ექსპორტის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა.

საერთაშორისო თანამშრომლობა მრავალმხრივ/ორმხრივ ფორმატში, მათ შორის ისეთი მნიშვნელოვანი მიმართულებით, როგორცაა ბრძოლა ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ.

პოლიციის საქმიანობისა და რეფორმების პროცესის მიმდინარეობის მაქსიმალური გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, საჯარო ინფორმაციის დაუბრკოლებელი გაცემა, დროებითი მოთავსების იზოლაციორების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და მათი საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

სხვა ქვეყნებისათვის პოლიციის რეფორმის განხორციელების გამოცდილების გაზიარება.

ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების დაცვის უსაფრთხოების ღონის ამღებება

საქართველოში მოქმედი დიპლომატიური მისიების და მათი ხელმძღვანელების რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების და ეროვნული საგანძურის ობიექტების დაცვა. ამასთან, დაცვის ღონისძიებების უკეთ გატარების მიზნით შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, თანამედროვე დაცვითი ტექნოლოგიებითა და შესაბამისი ტექნიკური საშუალებებით აღჭურვა.

სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება

ქვეყნის მასშტაბით სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის კადრების მომზადებისა და გადამზადების მიზნით შსს-ს სხვადასხვა დანაყოფის თანამშრომლების მოამზადება და გადამზადება იმ სამართლებრივ და პრაქტიკულ საკითხებში, რომლებიც მნიშვნელოვანია მათი საქმიანობის განსახორციელებლად. სამართალდამცავ ორგანოებში სისხლის სამართლის რეფორმის უკეთ იმპლემენტაციის მიზნით, აკადემიაში დაგეგმილი მთელი რიგი ტრენინგებისა და სემინარების ორგანიზება, რაც დაეხმარება ერთიანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებას. ტესტირებებისა და გასაუბრებების მეთოდით შერჩეული მსმენელების მომზადება სამართალდამცველისათვის საჭირო სამართლებრივ და პრაქტიკულ საკითხებში, უცხო ენებში. სამართალდამცავ სტრუქტურებში მუშაობის მსურველ, ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლების მომზადება ქართულ ენაში. კვალიფიკაციის ამღებების ან დაწინაურების მიზნით, შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის თანამშრომლების გადამზადება, ასევე სხვა სახელმწიფო უწყებების თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება.

სასწავლო პროცესის უზრუნველსაყოფად აკადემიის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება.

სისხლის სამართლის რეფორმის ფარგლებში სხვადასხვა ტრენინგებისა და შეხვედრების მოწყობა.

საარქივო ფონდების სავალალო მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით საარქივო მასალების დამუშავება, დიგიტალიზაცია და შემდგომ რესტავრაცია-აღდგენა.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა

სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს მოსამსახურეთა დაჭრისა და დასახიჩრების შემთხვევაში თანამშრომელთა მკურნალობა და მათი ჯანმრთელობის რეაბილიტაცია, აგრეთვე მოსამსახურეთა, თადარიგში დათხოვნილ პირთა, მათი ოჯახის წევრთა და სამინისტროს სასწავლო დაწესებულებების მსმენელთა სამედიცინო უზრუნველყოფა, დისპანსერიზაცია, სამკურნალო საშუალებებით უზრუნველყოფა, სტაციონალური მკურნალობა, ავადობის მიზეზების შესწავლა, პენსიონერთა და უნარშეზღუდულთა სამედიცინო შემოწმება

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა

„საქართველოს სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნებიდან გამომდინარე სახელმწიფო მარაგების შექმნა, შენახვა და მომსახურება, ასევე მისი აღრიცხვა, გაცემა, დაბრუნება, შეცვლა და განახლება.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება, ამ სფეროში არსებული ყოველი რგოლის საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი;

საქართველოს ყველა მოქალაქისათვის განათლების მიღების თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფა;

ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სრულყოფის უზრუნველყოფა, მეცნიერების განვითარებისა და სახელმწიფო ენობრივი პოლიტიკის განხორციელება;

საქართველოს საგანმანათლებლო დაწესებულებების პროგრამების საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცესთან ჰარმონიზაცია, საზოგადოების თითოეულ წევრთან და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ერთად განათლების ხარისხზე ზრუნვა, მისი მუდმივი გაუმჯობესება და ქართული საგანმანათლებლო სივრცის მიმართ ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის ამაღლება;

საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტორიზაციისა და საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების საგანმანათლებლო პროგრამების აკრედიტაცია.

ზოგადი განათლება

ზოგადი განათლების ღიაობა და თანაბარი ხელმისაწვდომობა ყველასთვის მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ინკლუზიური სწავლების გაფართოება;

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების იმ ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა, რომლებიც მათ შესაძლებლობას მისცემს, სრულად განახორციელონ მათთვის დაკისრებული ფუნქცია-მოვალეობები;

მასწავლებელთა კვალიფიკაციის დონის ამაღლება და მათი ხელფასების ეტაპობრივი ზრდა.

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების და აკრედიტაციის სისტემების ჩამოყალიბება, რაც გულისხმობს სწავლების ხარისხის დადგენისა და შეფასების მეშვეობით ზოგადსაგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვას და მართვას;

მრავალშვილიანი და სოციალურად დაუცველი ოჯახის მოსწავლეებისათვის, ასევე 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპული მეომრების მოსწავლე შვილების სასკოლო სახელმძღვანელოების უფასოდ გაცემა;

ეთნიკურად არაქართველი მოსწავლეებისათვის ქართული ენის სწავლების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო ასპარეზზე ქართველი ახალგაზრდების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით ინგლისური ენის სწავლების გაძლიერება;

საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ძალადობის აღმოფხვრა და დისციპლინის გაუმჯობესება;

განხორციელება იმ მოსწავლეების ტრანსპორტირება სკოლაში, რომლებიც ცხოვრობენ იმ დასახლებულ პუნქტში (სოფელი, დაბა) სადაც არ ფუნქციონირებს სკოლა და მანძილი სოფლებს შორის შესამჩნევია.

პროფესიული განათლება

მოსახლეობის პროფესიულ-საგანმანათლებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილება, პირის პროფესიული განვითარების, პროფესიული კარიერისა და სოციალური დაცვის ხელშეწყობა.

უმადლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა

უმადლესი განათლების სფეროში მიმდინარე რეფორმების წარმატებული განხორციელება;

უმადლესი საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და სამეცნიერო-სასწავლო დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის თანდათანობით ინტეგრაცია;

პირის ისეთი პროფესიული მოღვაწეობისათვის მომზადება, რომელიც მოითხოვს სამეცნიერო ცოდნისა და მეცნიერული მეთოდების გამოყენებას;

სტუდენტური ბარათის დანერგვა, რაც საშუალებას მისცემს სტუდენტებს შეღავათებით ისარგებლონ მუნიციპალურ ტრანსპორტში, სპორტულ-გამაჯანსაღებელ ცენტრებში, კვების ობიექტებში, სავაჭრო ცენტრებსა და სხვადასხვა დაწესებულებებში;

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სახელმწიფო გრანტით დაფინანსების გაორმაგება;

ყველა წარჩინებული სტუდენტის სტიპენდიით უზრუნველყოფა;

წარმატებული სტუდენტების სწავლისა და ცხოვრების დაფინანსება მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტებში;

განსაკუთრებით ნიჭიერი სტუდენტების ხელშეწყობა;

დაფინანსდებიან დოქტურანტურაში სწავლების გაგრძელების მსურველები.

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების პერსონალის პროფესიული განვითარების მიზნით საერთაშორისო თანამშრომლობა და უცხოეთის შესაბამის საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან აკადემიური პერსონალის გაცვლა;

სხვადასხვა ტიპის გამოცდების ორგანიზება, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მატერიალური ბაზის რეაბილიტაცია და მათი აღჭურვა, თანამედროვე ტექნოლოგიების გავრცელება;

სამეცნიერო გრანტების დაფინანსებით ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა;

მეცნიერების აღდგენისა და განვითარებისთვის შეიქმნება ფონდი, რომელიც უზრუნველყოფს სამეცნიერო - კვლევითი დაწესებულებების დაფინანსებას;

გამოიკვეთება სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტული მიმართულებები და ამოქმედდება კვლევების ხელშეწყობის განსხვავებული ფორმები;

ხელი შეეწყობა სამეცნიერო საერთაშორისო თანამშრომლობას და ახალგაზრდა მეცნიერების წახალისებას.

საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა.

თანამედროვე უნარ-ჩვევების დაუფლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების უკეთ დაძლევის მიზნით საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეების უზრუნველყოფა პერსონალური კომპიუტერებით („ნეთბუქებით“), ხოლო წარჩინებული ახალგაზრდების წახალისება სხვადასხვა კომპიუტერული ტექნიკით.

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

კულტურის, კულტურული მემკვიდრეობისა და ხელოვნების სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ერთიანი სამუზეუმო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა;

კულტურის სფეროში განსაკუთრებით ნიჭიერ ბავშვთა და ახალგაზრდა შემოქმედთა მხარდაჭერა;

სხვადასხვა საინტერესო პროექტების დაფინანსება;

საზღვარგარეთ საქართველოს კულტურის ცენტრების შექმნის ხელშეწყობა, კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზება;

საქართველოს ტერიტორიაზე უცხოური კულტურის კერებისა და ფონდების შექმნა;

კულტურულ ღირებულებათა დაცვა, მათი შესწავლა და პოპულარიზაცია.

ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოსა და მის ფარგლებს გარეთ

ქვეყნის პოპულარიზაციის და მისი პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბების მიზნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც გააღვივებენ ინტერესს საქართველოს მიმართ და დაუმკვიდრებენ მას სათანადო ადგილს ევროპული ცივილიზაციის ისტორიულ და მიმდინარე კონტექსტში;

სახელოვნებო ორგანიზაციებში კრეატიული აზროვნების დანერგვა-ხელშეწყობა, ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის ტრადიციების დაცვა და განვითარება;

კლასიკური და თანამედროვე ხელოვნების პოპულარიზაციის მიზნით სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

საერთაშორისო ფორუმებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა და ანალოგიურ ღონისძიებათა საქართველოში მოწყობა;

ქვეყანაში ხელოვნების პოპულარიზაცია, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში საერთაშორისო თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, კინო და საბალეტო ხელოვნების, წიგნის ფესტივალების, კონცერტებისა და გამოფენების მოწყობა-ხელშეწყობა;

შემოქმედებითი (მათ შორის ფოლკლორული) კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების სხვადასხვა ქვეყნებში გასამართ ფესტივალებში, კონკურსებსა და გამოფენებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

რეგიონების თეატრების გასტროლების ხელშეწყობა, აგრეთვე მათი სადადგმო და ტექნიკური აღჭურვილობის ხარჯების დაფარვა.

სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა

სახელოვნებო განათლების ღონისძიებები ორიენტირებულია როგორც საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობაზე, ისე სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების მხარდაჭერაზე, მათ შორის სასწავლო-შემოქმედებითი კუთხით პერსპექტიულ მოსწავლეთა, სტუდენტთა და საშემსრულებლო სამაგისტრო პროგრამებზე სტუდენტების სწავლის ხელშეწყობაზე, კონკურენტუნარიან გარემოში აღზრდაზე, ნიჭიერ ბავშვთა და ახალგაზრდა მეცნიერთა შემოქმედებით მხარდაჭერაზე, საერთაშორისო კონკურსებსა და ფესტივალებში მონაწილეობის მხარდაჭერაზე, პედაგოგთა ხელშეწყობაზე, საბიბლიოთეკო ფონდებისა და კოლექციების დაცვა, შევსება-გამდიდრებაზე და სხვა.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის, კულტურის უძრავი და მოძრავი ძეგლების კულტურულ ღირებულებათა აღრიცხვა;

საქართველოს მუზეუმებისა და მუზეუმ-ნაკრძალების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ტექნიკური ხელშეწყობა და სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა, დაცვა და პოპულარიზაცია. ინფრასტრუქტურის განვითარება, სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო ღონისძიებების განხორციელება;

სამუზეუმო კოლექციების დიაგნოსტიკა, ექსპონატთა რესტავრაცია, აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია და პასპორტიზაცია;

UNESCO-ს ვალდებულებების შესრულება, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ არსებულ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა მონიტორინგი, შესწავლა, შესაბამის სახელმწიფოებთან ერთად ერთობლივი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება.

კულტურის სფეროს მდგრადობის უზრუნველყოფის და ფინანსური ძლიერების პროგრამა

კულტურის სფეროს მდგრადობის და ფინანსური გაძლიერების უზრუნველყოფა, კულტურის სფეროს მდგრადობის მიღწევა. სამინისტროსათვის რეკომენდაციების შემუშავება თანხების ხარჯვის ეფექტურობის ასამაღლებლად. კრიზისების მართვა. კომერციალიზაციის ხელშეწყობა.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო

იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და დემოგრაფიული მდგომარეობის გათვალისწინებით დევნილთა, ლტოლვილთა, ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებელთა, რეპატრიანტთა მიგრაციული ნაკადების რეგულირება, მათი დროებითი ან მუდმივი განსახლების ორგანიზება, ადაპტაციისათვის და საზოგადოებაში ინტეგრაციისათვის საჭირო პირობების შექმნა და სოციალური დაცვა;

დევნილი მოსახლეობის თვითკმარობის გაზრდა, სახელმწიფოზე მათი დამოკიდებულების შემცირება-აღმოფხვრა და უკიდურესად გაჭირვებული, დაუცველი დევნილების ერთიან სოციალურ პროგრამებში ინტეგრირება საერთო კრიტერიუმების საფუძველზე;

რეპატრიანტის სტატუსის მაძიებელთა აპლიკაციების სისტემატიზაცია, ანალიზი და განხილვა შესაბამისი გადაწყვეტილების მისაღებად;

არალეგარული მიგრაციის პრევენცია, დროებითი ლეგალური შრომითი მიგრაციის შესაძლებლობის გაზრდა;

რეადმისიის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბრუნებულთა რეინტეგრაციის უზრუნველყოფა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოთხოვნის მქონე დევნილების გამოკვეთა, აღნიშნული ქონების შემდგომი პრივატიზაციის პროცესის მოსამზადებლად;

ეკომიგრანტთა განსახლების ორგანიზება და ახალ საცხოვრებელ ადგილებზე მათი ადაპტაცია-ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება

იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა მიმართ 2012-2014 წლებში სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლების ღონისძიებების განხორციელება, მათთვის საცხოვრებელი ფართის (შემენა, აშენება, რეაბილიტაცია) კერძო საკუთრებაში გადაცემა;

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, საკადასტრო-აზომვითი, შენობა-ნაგებობების შიდა აზომვითი ნახაზებისა და თბილისსა და საქართველოს სხვა რეგიონებში მდებარე შენობების სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებთან დაკავშირებული საპროექტო, საექსპერტო, დეფექტური აქტებისა და ხარჯთა ნუსხების შედგენის მომსახურების შესყიდვა;

სავალალო მდგომარეობაში მყოფი დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ობიექტების შესწავლა და შემდგომში მათი რეაბილიტაცია, კომპაქტურად ჩასახლებულ ობიექტებში დევნილთა, ლტოლვილისა ან ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა რაოდენობის დაზუსტება და მათთვის საყოფაცხოვრებო და კომუნალური მომსახურების ხარჯების (მათ შორის: ელექტროენერჯის, ბუნებრივი აირის, წყლის, ნარჩენების გატანის, ასენიზაციისა და დეზინფექცია-დერატიზაციის, ჩასახლების ობიექტებში მომსახურებისა და მიმდინარე შეკეთების სხვა ხარჯები) და ადმინისტრაციული ხარჯების (კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების მიხედვით ერთ დევნილზე,

ლტოლვილის ან ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირზე თვეში - ქალაქ თბილისში 10.2 ლარით, ხოლო საქართველოს სხვა რეგიონებში – 5 ლარით) დაფინანსება;

საქართველოში იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის საცხოვრებელი, სოციალური და ეკონომიკური რეინტეგრაციის ხელშეწყობა;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა ერთჯერადი ფულადი დახმარება, სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით;

ფართების დაქირავების მიზნით, დაზიანებულ ობიექტებში მცხოვრებ დევნილთა ოჯახების ყოველთვიური სოციალური დახმარება.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა

სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს წარმოადგენს მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და სოციალურ გარანტიებზე ზრუნვა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, შესაბამისი საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი.

თანამედროვე ჯანდაცვის სისტემა ეფუძნება საზოგადოების სოციალურ კეთილდღეობაზე ზრუნვასა და ჯანმრთელობის დაცვის ფინანსურ და გეოგრაფიულ ხელმისაწვდომობას. აღნიშნული პროგრამის ძირითადი მიმართულებებია:

- ა) სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეალიზაცია, რაც გულისხმობს სოციალური და ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების შემუშავებასა და განხორციელებას;
- ბ) სოციალური დახმარებების, პენსიებისა და სხვადასხვა ფულადი თუ არაფულადი სახელმწიფო (მ.შ. ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებით განსაზღვრული) ბენეფიტების მიმღებთა გამოვლენა, დადგენა, აღრიცხვა, დახმარების დანიშვნა და გაცემის ორგანიზება;
- გ) ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა შვილად/შვილობილად აყვანის, მეურვეობისა და მზრუნველობის პროცესის კოორდინაცია, გასაშვილებელ ბავშვთა და შვილად აყვანის მსურველთა ცენტრალური საინფორმაციო ბანკის წარმოება;
- დ) სამედიცინო საქმიანობის ხარისხის კონტროლი;
- ე) საზოგადოების გარკვეული ფენების სოციალური დახმარებებით უზრუნველსაყოფად და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საჭიროებებისათვის გამიზნული პროგრამების შემუშავება, განხორციელების კონტროლი და შედეგების მონიტორინგი;
- ვ) ეპიდსაწინააღმდეგო და სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმების შემუშავება და მათზე ზედამხედველობა;

ზ) საექიმო, საექთნო და ფარმაცევტული სპეციალობების ნუსხის განსაზღვრა;

თ) სამედიცინო მომსახურების წესების, პირობებისა და ნორმატივების შემუშავება და მათი შესრულების კონტროლი.

სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა

ქვეყანაში სიღარიბის უკიდურესი ფორმების აღმოფხვრა, სოციალური რისკების განეიტრალება და ღირსეული სიბერის უზრუნველყოფა ხანდაზმული მოქალაქეებისათვის.

ეფექტიანი და ფინანსურად მდგრადი საპენსიო და სოციალური დახმარების სისტემის განვითარებით მოწყვლადი ჯგუფების საარსებოდ აუცილებელი ფულადი შემოსავლებით და სოციალური სერვისებით უზრუნველყოფა.

პრევენციული, სარეაბილიტაციო და ალტერნატიული მომსახურებითა და დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფა, შესაბამისი საჭიროების მქონე შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის ბავშვთა), ხანდაზმულთა და ოჯახურ მზრუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, ძალადობის მსხვერპლ და მიუსაფარ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის პროგრამა

სახელმწიფოს მიერ განხორციელდება სხვადასხვა მეთოდით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების მიწოდება. კერძოდ, ჯანმრთელობის დაზღვევით მოსარგებლე ბენეფიციართა არსებული წრე გაფართოვდება და ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო დაზღვევით.

განხორციელდება სხვადასხვა დაავადების მკურნალობის ხარჯების დაფინანსება/თანადაფინანსება, მათ შორის, გადამდები და არაგადამდები დაავადებების და სიცოცხლისთვის საშიშ და ძვირადღირებულ/აუცილებელ მედიკამენტებზე მოსახლეობისთვის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფისა და ეფექტიანობის გაზრდის მეშვეობით.

სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა

საქართველოში დღესდღეობით არ არსებობს თანამედროვე სტანდარტების პათოლოგიური ლაბორატორია. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ პათოლოგიური ლაბორატორიის გარეშე შეუძლებელია ბევრი დაავადების ზუსტი დიაგნოსტიკა და შედეგად, მკურნალობის ხარისხის უზრუნველყოფა. ადგილობრივად ამ სერვისის არარსებობის გამო საქართველოს მოსახლეობის ნაწილი საზღვარგარეთ არსებულ ლაბორატორიებს მიმართავს, ხოლო ნაწილისთვის ეს მომსახურება საერთოდ არ არის ხელმისაწვდომი. გარდა ამისა, შეზღუდულია საქართველოში ამ მიმართულებით სამედიცინო კადრების მომზადებისა და სამეცნიერო კვლევების წარმოების შესაძლებლობაც. პრობლემების აღმოსაფხვრელად, საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის 2011–2015 წლების სახელმწიფო სტრატეგია „ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა“ ითვალისწინებს ქვეყანაში პათოლოგიის დარგის ლაბორატორიული სიმძლავრეების შექმნას. პროგრამის ფარგლებში იგეგმება თანამედროვე

სტანდარტების პათოლოგიური ლაბორატორიის მშენებლობა და აღჭურვა, რაც გააუმჯობესებს დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის გამოსავლის ხარისხს, ასევე უზრუნველყოფს შესაბამის სერვისებზე მოსახლეობისათვის ფინანსურ და გეოგრაფიულ ხელმისაწვდომობას.

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება ასევე ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის შენობის რეაბილიტაცია/რეკონსტრუქციის სამუშაოების თანადაფინანსება, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს არსებული სერვისების ხარისხის გაუმჯობესებას.

ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მიმდინარე რეფორმის ფარგლებში ქვეყნის მასშტაბით სამედიცინო დაწესებულებებში ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერების სისტემის დანერგვა და განვითარება, სათანადო ტექნიკური და ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურის ბაზის შექმნის, შესაბამისი პროგრამული ლიცენზიებისა და მათი დანერგვისათვის საჭირო სერვისების შესყიდვის, სამინისტროს მონაცემთა ცენტრის რესურსების გაზრდისა და ამ მიზნით სათანადო პროგრამული უზრუნველყოფის დანერგვის გზით, რომლის საშუალებით განხორციელდება საქართველოს მოქალაქეების ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერების დაგროვება. სისტემა წარმოადგენს სამედიცინო ისტორიების ელექტრონულ საცავს, სისტემის ფუნქციონალობა მოიცავს ექიმის პორტალის ინტერფეისს, რომელიც უზრუნველყოფს სამედიცინო ჩანაწერების ძებნას, ნახვას და დამუშავებას, ასევე შესაძლებელია ელექტრონული სამედიცინო ჩანაწერის სისტემაში დაცული ინფორმაციის ინტეგრირება მოქალაქის პორტალთან (მოქალაქეების წვდომა საკუთარ სამედიცინო ჩანაწერებთან), დაცული საშუალებებით სამედიცინო ჩანაწერების ნახვა შესაძლებელი იქნება ასევე სხვა მობილური მატარებლებიდანაც.

საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო

ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ენერგეტიკის, ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის, ასევე ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის უსაფრთხოების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების შესრულების მონიტორინგი და მათი განხორციელების კოორდინაცია.

საქართველოს ენერგეტიკის დარგში და ბუნებრივი რესურსების მართვისა და სარგებლობის სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.

ელექტროენერჯის დამატებითი, ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების, ენერჯის შემცველი წყაროების უპირატესი ათვისებისა და ამ კუთხით დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება.

ქვეყნის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობისა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობის დაგეგმვის მიზნით ბუნებრივი რესურსით სარგებლობის ღონისძიებათა პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა და მათი განხორციელება, ტყის ფონდის მართვასა და სარგებლობასთან დაკავშირებული პოლიტიკის შემუშავება.

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავების ან ტრანსპორტირების საქმიანობის სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება;

ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენა, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების, ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავების და ნავთობგაზპროდუქტების ტრანსპორტირების საქმიანობის ერთიანი მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა;

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

შავი ზღვის შელფის საქართველოს ნაწილზე ნახშირწყალბადების რესურსების ათვისების მიზნით პოტენციური ინვესტიციების მოძიება.

ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის განვითარებას, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჰესების (ენგურჰესი და ვარდნილჰესების კასკადი) და მაგისტრალური გაზსადენების მშენებლობა-რეაბილიტაციას. კერძოდ ენგურჰესის მე-2 ეტაპი - N1 და N5 აგრეგატების რეაბილიტაცია; ვარდნილჰესების კასკადის რეაბილიტაცია; დასავლეთ საქართველოს მაღალი წნევის გაზსადენის მშენებლობას.

პროგრამის მიზანია უზრუნველყოს ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოება, ენერგეტიკული სისტემის მდგრადობის ამაღლება, ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ამაღლება, ეკონომიკური მდგომარეობის ამაღლება.

გაზსადენის მშენებლობით დასავლეთ საქართველოს ექნება გაზმომარაგების ალტერნატიული სისტემა;

გაიზრდება შავი ზღვის სარეკრეაციო და თავისუფალი ინდუსტრიული ზონებისათვის მაღალი წნევით გაზის მიწოდების საშუალება. გაიზრდება საიმედოობა.

ყაზბეგისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტების მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება

განხორციელდება ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების (სეთურნის, ჯადმიანის, ზაქანის, ხადის და კაიშაურნის) მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება შემოდგომა-ზამთრის პერიოდში (15 ოქტომბრიდან - 15 მაისამდე).

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა

ქვეყნის აგრარულ სექტორში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეფორმების განხორციელება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებით;

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ზრდისათვის აუცილებელი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკისა და ტექნოლოგიური მოწყობილობების შეძენა და მათი ეფექტიანი გამოყენება;

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სერვის-ცენტრების (მექანიზაციის სერვის-ცენტრები) დაარსება;

რეგიონებში არსებული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის და ტექნოლოგიური მოწყობილობების განახლების ხელშეწყობა;

სალიზინგო კომპანიებთან და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით სოფლის მეურნეობის სფეროში დასაქმებულ პირთათვის თანამედროვე ძირითადი საშუალებების შეძენის ხელმისაწვდომობა;

სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია და სათანადო ტექნიკის შეძენა;

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის, ღვინისა და სამზარეულოს პოპულარიზაციის გაგრძელება;

ხილისა და ბოსტნეულის წარმოების ინტენსიფიკაცია;

სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედობა

სურსათის უვნებლობის ეფექტური სისტემის ჩამოყალიბებისა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი საწარმოების ინსპექტირების, სამომხმარებლო ბაზრის მონიტორინგისა და პროდუქციის ლაბორატორიული კვლევის განხორციელება;

განსაკუთრებით საშიში დაავადებების: თურქულის, ჯილეხის, ცოფის პრევენცია შესაბამისი პროფილაქტიკური ვაქცინაციის ჩატარების გზით, ასევე დაავადებების კონტროლის ეფექტური სისტემის უზრუნველსაყოფად ბრუცელიოზისა და ტუბერკულიოზის დიაგნოსტიკა;

მოსალოდნელი ეკონომიკური ზიანის მინიმიზირების უზრუნველყოფის მიზნით საკარანტინო და განსაკუთრებით საშიში მავნე ორგანიზმების გავრცელების წინააღმდეგ შესაბამისი ღონისძიებების ჩატარება და პესტიციდების/აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლი;

სტრატეგიულ კულტურებში მავნე ორგანიზმების გავრცელების პროგნოზირება და რეკომენდაციების გამოცემა ფერმერთა ზოგადი ინფორმირებულობის გაზრდის მიზნით;

ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში დაავადებების და მცენარეთა საკარანტინო და სხვა საშიში მავნე ორგანიზმების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა.

მევენახეობა-მელვინეობის განვითარება

მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარება, ახალი სამომხმარებლო ბაზრების ათვისება და მომხმარებლის დაცვა უხარისხო ღვინოპროდუქციისგან;

ქართული ღვინოპროდუქციის საერთაშორისო და ადგილობრივი დეგუსტაცია-კონკურსებისა და გამოფენების მოწყობა;

ქართული ღვინის სადეგუსტაციო ცენტრის მოწყობა, ქართული ღვინოპროდუქციის საერთაშორისო და ადგილობრივი დეგუსტაციების, კონკურსების, გამოფენებისა და პრეს ტურების ჩატარება, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება სხვადასხვა წარმომადგენლობითი და კულტურული ღონისძიებები;

სპეციალიზირებული უცხოური ჟურნალებისათვის საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის შესახებ სტატიების მომზადება და გამოქვეყნება;

ალკოჰოლიანი სასმელების სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული ნიმუშების შედარების უზრუნველსაყოფად ლაბორატორიული კვლევის ჩატარება;

მევენახეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირების მიერ მიღებული ყურძნის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობა, რისთვისაც განხორციელდება ფიზიკური პირების მიერ ღვინის კომპანიებზე ჩაბარებულ თითოეულ კილოგრამ ყურძენზე კომპანიის მიერ გადახდილ საზღაურზე დამატებით, კომპენსაციის სახით, თანხის ანაზღაურება;

ვენახების გამოთავისუფლება ჰიბრიდული და ამორტიზებული ნარგაობებისაგან;

საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო

გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა

გარემოს დაცვისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობა და მისი განხორციელება, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;

ნარჩენების, ქიმიური ნივთიერებების, წყლის, ატმოსფერული ჰაერის, ბიომრავალფეროვნების სახელმწიფო მართვა;

გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაგეგმილი საქმიანობების შესწავლა (პოტენციური ეკოლოგიური საშიშროების რისკის შეფასება) და გარემოსდაცვით მოთხოვნათა და გარემოს დაცვის ნორმათა გათვალისწინებით დასაბუთებული საექსპერტო დასკვნების მომზადება.

ბიომრავალფეროვნების მუდმივი მონიტორინგის ფარგლებში განხორციელებული ცხოველთა, მათ შორის საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი სახეობების აღრიცხვა და მდგომარეობის შეფასება;

საინფორმაციო კამპანიებისა და ღონისძიებების ჩატარება, სახელმწიფო, არასამთავრობო, ბიზნეს და საერთაშორისო სექტორთან თანამშრომლობის გაძლიერება; დაინტერესებული მხარეებისთვის სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალების მეშვეობით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა

გარემოსდაცვითი კონტროლის ეფექტური სისტემის ჩამოყალიბება და არსებული საკანონმდებლო და მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყოფა.

სახელმწიფო კონტროლის საშუალოვადიანი სტრატეგიისა და განსახორციელებელ ღონისძიებათა გეგმის შემუშავება;

დამტკიცებული წლიური გეგმისა და შემოწმების პრიორიტეტების დადგენის მეთოდოლოგიის შესაბამისად გეგმიური შემოწმებების განხორციელება;

ბუნებრივი რესურსების უკანონო მოპოვების, გარემოს დაზიანებების ფაქტების გამოვლენისა და აღკვეთის, ასევე ორგანიზაციათა მომართვებზე, მოქალაქეთა საჩივრებზე და შეტყობინებებზე რეაგირების მიზნით არაგეგმიური შემოწმებების განხორციელება;

ელექტრონული საინფორმაციო სისტემის შექმნა, მათ შორის, რეგულირების ობიექტების ელექტრონული ანგარიშგებისა და გარემოსდაცვითი ვალდებულებების შეტყობინების მიზნით, რომელიც უზრუნველყოფს ბუნებრივი რესურსებისა და ემისიების შესახებ ინფორმაციის დროულ წარმოდგენას და სისტემატიზაციას, დარღვევათა პრევენციას, სრულყოფილი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას;

სააგენტოს თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველყოფა;

დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა/ აღდგენა/შენარჩუნება;

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა გენოფონდის დაცვა/ შენარჩუნება;

ბიომრავალფეროვნების ერთიანი ელექტრონული ბაზის შექმნა- ფლორისა და ფაუნის შესახებ მონაცემთა ბაზის სრულყოფა;

კვლევა-მონიტორინგის საქმიანობების განხორციელება ფოტოხაფანგების საშუალებით, ცხოველთა რიცხოვნების დადგენისა და მათი გავრცელების საბინადრო არეალის დადგენის მიზნით;

ჯეირნისა და ნიამორის რეინტროდუქციის გეგმის განხორციელება, სპეციალურად მოწყობილ ვოლიერში მათი გამრავლებისა და შემდგომ დაცულ ტერიტორიებზე გადაშენებული პოპულაციის აღდგენის მიზნით;

ბუნებრივ და ისტორიულ-კულტურულ გარემოში რეკრეაციის, ჯანმრთელობის დაცვისა და ეკოტურიზმის განვითარებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა ;

თანამშრომლობის გაღრმავება მაჭახელას ეროვნულ პარკსა და ჯამილის ბიოსფერულ რეზერვატს შორის (თურქეთის რესპუბლიკა);

ზოგიერთ დაცულ ტერიტორიაზე არსებული ტურისტული ინფრასტრუქტურის განახლება და ახალი სერვისების დანერგვის მიზნით ინფრასტრუქტურის მშენებლობა;

ზოგიერთ დაცულ ტერიტორიებზე მართვის გეგმების განახლება/შემუშავება.

გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია

გარემოს დაბინძურების კლევასთან და მონიტორინგთან დაკავშირებული თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ლაბორატორიული მოწყობილობების შეძენა;

საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სტიქიური გეოლოგიური მოვლენების შეფასების რეგიონალური გეომონიტორინგის განხორციელება და სტიქიური პროცესების გააქტიურების პირობებში მისი ოპერატიული შეფასება;

სტიქიური გეოლოგიური პროცესების განვითარების ტენდენციები და გეოლოგიური გარემოს ცვლილებების გრძელვადიანი საბაზისო პროგნოზი 20-25 წლიანი პერიოდისათვის დამუშავება;

რეგულარული ექსპედიციური სამუშაოები საქართველოს მდინარეებში წყლის ხარჯების გასაზომად (წელიწადში 20-25 -ჯერ) და საქართველოს მთიან ზონაში (18 მდინარის ხეობაში) თოვლის საფარის აგეგმვის მიზნით;

მოკლევადიანი, საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი ჰიდრომეტეოროლოგიური და გეოლოგიური პროგნოზის მომზადება და დაინტერესებული პირებისათვის მიწოდება;

მოსალოდნელი საშიში ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების/პროცესების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება;

დაინტერესებული პირებისათვის წიაღით სარგებლობისთვის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული დოკუმენტაციის მომზადება.

სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

ტყის მართვის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით სატყეო სექტორის განვითარების კონცეფციის შემუშავება, რომლის საფუძველზე ჩამოყალიბდება ტყეების მართვის ქმედითი სისტემა;

სატყეო სფეროში არსებული საკანონმდებლო და მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყოფა და ტყის რესურსების მართვის არსებული ელექტრონული სისტემის შემდგომი განვითარება;

სააგენტოს თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

მოსახლეობის მერქანზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილების მიზნით ტყეკაფების გამოყოფა;

მონაცემთა ოპერატიული გადაცემისა და ტყის რესურსებით სარგებლობის ელექტრონული აღრიცხვის გაუმჯობესების მიზნით სააგენტოს თანამედროვე ტექნოლოგიებით ("დივაისი") აღჭურვა;

ტყეების ეფექტურად მართვისა და ფიზიკური დაცვის გაუმჯობესების მიზნით სააგენტოს ინსტიტუციონალური გაძლიერებისათვის (მათ შორის, გათვალისწინებულია სამტატო რიცხოვნების გაზრდა, სახელფასო განაკვეთების ნაწილობრივი მოწესრიგება და სააგენტოს თანამშრომლებისათვის სპეციალური აღჭურვილობის შეძენა) საჭირო ღონისძიებების განხორციელება;

სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

მაღალი ხარისხის სარგავი მასალის (ნერგები) გამოყვანა, რომელიც გამოყენებული იქნება ტყისა და ქარსაფარი ზოლების აღდგენა-განაშენიანებისათვის, მუნიციპალიტეტებისა და ქალაქამწვანების, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და კერძო მოთხოვნების დაკმაყოფილებისათვის;

ტყის ჯიშთა სარგავი მასალის გამოყვანისათვის ტრადიციული მეთოდისა (ღია გრუნტში) და ასევე კონტეინერული მეთოდის (სასათბურე მეურნეობაში) გამოყენება;

გამოყვანილი ნერგების სახეობების ზრდა.

გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა

არსებული გარემოსდაცვითი ინფორმაციის შეგროვება და საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა;

შესაბამისი დარგის სფეროში სპეციალისტების მომზადების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებისა და სწავლების ორგანიზება;

გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ ცნობიერების ამაღლება.

საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო

სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ფიზიკური აღზრდისა, სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში ქვეყნის ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი რეალიზების კოორდინაცია;

სპორტის განვითარებისათვის სათანადო პირობების შექმნა და ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრა;

სპორტსმენთა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტის სფეროში კვალიფიკაციის ამაღლების კოორდინაცია, ერთიანი სპორტული კლასიფიკაციის შემუშავება და დამტკიცება, სპორტის სახეობათა, პროფესიული და მოყვარულთა სპორტული კლუბებისა და ორგანიზაციების სტატუსის განსაზღვრა;

სპორტულ ასოციაციებთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებსა და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და მათი საქმიანობის ხელშეწყობა;

სპორტში აკრძალულ მასტიმულირებელ საშუალებათა გამოყენების აღმოფხვრის ღონისძიებათა განხორციელება; სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში საინვესტიციო და საქველმოქმედო საქმიანობის განხორციელების ხელშეწყობა;

ახალგაზრდა მეცნიერთა, სპორტსმენტა და შემოქმედთათვის სახელმწიფო მხარდაჭერა, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სფეროში სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და შესაბამის უწყებებთან ერთად მათი განხორციელება;

სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროების განვითარებისათვის საჭირო კაპიტალური მშენებლობის, სარეკონსტრუქციო და სარემონტო სამუშაოების წარმოება.

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები

ქვეყნის ნაკრები გუნდების მზადება და მონაწილეობა საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშები, საერთაშორისო ტურნირები, სასწავლო საწვრთნელი შეკრებები);

საქართველოს ჩემპიონატების, პირველობების ჩატარება, სპორტული რეზერვისა და მაღალი კლასის სპორტსმენტა მომზადება;

ქართული ფეხბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საფეხბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია. ეროვნული, სხვადასხვა ასაკობრივი, ქალთა და ფუტსალის ნაკრებებისათვის ყველა საჭირო პირობების შექმნა;

ქართული რაგბის შემდგომი განვითარება და საერთაშორისო ასპარეზზე ღირსეულად წარმოჩენა;

ქართული კალათბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საკალათბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია, ეროვნული ნაკრები და სხვადასხვა ასაკობრივი ნაკრები გუნდებისათვის ყველა საჭირო პირობების შექმნა, შემდგომი წინსვლისათვის ხელის შეწყობა და ყოველმხრივი დახმარება;

საქართველოში სპორტის შემდგომი განვითარება, ქვეყნის ნაკრები გუნდების მზადება და მონაწილეობა საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშები, საერთაშორისო ტურნირები, სასწავლო საწვრთნელი შეკრებები), საქართველოს ჩემპიონატების, პირველობების ჩატარება, სპორტული რეზერვის და მაღალი კლასის სპორტსმენტა მომზადება, სპორტის შემდგომი პოპულარიზაცია და სპორტის პროპაგანდისათვის ხელშეწყობა, „სპორტი ყველასათვის“ პროექტების რეალიზაცია;

ოლიმპიური თამაშებისათვის მეტი ოლიმპიური ლიცენზიის მოსაპოვებლად საქართველოს ნაკრები გუნდების მზადება და ოლიმპიადებზე საქართველოს სპორტსმენტა მონაწილეობის ხელშეწყობა;

საქართველოს რეგიონებში ბავშვთა და მოზარდთა მასობრივი სპორტის განვითარება;

საქართველოში სპორტული ინფრასტრუქტურის შექმნა და რეაბილიტაცია, მატერიალურ-ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება;

საქართველოს კადეტთა და იუნიორთა ნაკრები გუნდების წევრობის კანდიდატების მომზადება;

ქართული სპორტის წარმატებების ამსახველი მასალების შეკრება, დაკომპლექტება, აღრიცხვა, შენახვა-დაცვა, შესწავლა და პოპულარიზაცია;

ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალი „თბილისი-2015-ისთვის“ შესაბამისი სპორტული რეზერვის მომზადება სპორტის 9 სახეობაში.

სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები

საქართველოში მცხოვრები წამყვანი სპორტსმენებისა და მწვრთნელების, ნაკრებების მომსახურე პერსონალის, ოლიმპიური ჩემპიონების, საჭადრაკო ოლიმპიადების გამარჯვებულების, ვეტერანი სპორტსმენებისა და სპორტის მუშაკების დახმარება და მათი ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი საწვრთნელი პროცესის წარმართვისათვის ხელის შეწყობა.

ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები

სხვადასხვა ქვეყნის სახელმწიფო ახალგაზრდულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობა, ბავშვთა და ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა და წახალისება, არაფორმალური განათლების ხელშეწყობა, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტიანად ხარჯვის ორგანიზება, საქართველოს ახალგაზრდობის ინტელექტუალური, სულიერი და ფიზიკური პოტენციალის გამოვლენა, ფორმირება და სრულყოფა;

ახალგაზრდა და პოტენციურად მომგებიანი ბიზნეს იდეების მქონე საინიციატივო ჯგუფების ხელშეწყობა;

პროგრამა „ახალგაზრდული ფესტივალი-2013-ის“ ფარგლებში კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, ქართველი ახალგაზრდების ჩართვა სხვადასხვა აქტივობებში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდების ცოდნისა და უნარების გაღრმავება სხვადასხვა მიმართულებით;

პროგრამა „მომავლის ბანაკში“ ფარგლებში ქალაქ ზუგდიდის დაბა ანაკლიის ბანაკებში ქართველი და უცხოელი ახალგაზრდების აქტიური დასვენებით უზრუნველყოფა.

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი

საქართველოს მთელს ტერიტორიაზე, თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა დაცვის მდგომარეობაზე გეგმიური და არაგეგმიური მონიტორინგის განხორციელება;

წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის პრევენციის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება;

თავისუფლების შეზღუდვისა და აღკვეთის დაწესებულებებში განთავსებულ პირთა უფლებების დარღვევის შესახებ განცხადებების განხილვა და მათზე რეაგირება;

სახალხო დამცველის სპეციალიზებული ცენტრების (ბავშვის და ქალის უფლებათა ცენტრი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების დაცვის ცენტრი) და სახალხო დამცველის რეგიონული ოფისების მუშაობის მხარდაჭერა;

სამოქალაქო განათლების მიზნით სოციალური რეკლამის დამზადება და მედიის საშუალებით გაშუქება;

სახალხო დამცველის ანგარიშების გამოცემა, თარგმნა და სხვადასხვა დონეზე წარდგენა;

ადამიანის უფლებათა თემაზე სხვადასხვა პუბლიკაციების გამოცემა და გავრცელება; სახალხო დამცველის აპარატის მიერ მოქალაქეთა უფლებათა დარღვევის შესახებ შემოსული განცხადების/საჩივრების მიღება, რეგისტრაცია, სტრუქტურულ ერთეულებზე გადანაწილება შემდგომი განხილვა და შესაბამისი რეაგირება;

საქართველოს მოქალაქეთა, უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა, აგრეთვე კერძო სამართლის იურიდიულ პირთა, პოლიტიკურ და რელიგიურ გაერთიანებათა განცხადებებისა და საჩივრების განხილვა.

სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო

სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიზანია „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონის აღსრულების და თავისუფალ ვაჭრობასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის დაცვის უზრუნველყოფა, სახელმწიფო შესყიდვების სფეროში შესყიდვების პროცედურების კანონიერების ზედამხედველობა და შესყიდვების პროცესის რეგულირების პოლიტიკის განსაზღვრა და ფიზიკური და იურიდიული პირებისათვის საქართველოში თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციასთან დაკავშირებული ბარიერების მოხსნა, მათი ორგანიზაციულ-სამართლებლივი და საკუთრების ფორმების მიუხედავად.

სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი

სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა

სტატისტიკური საქმიანობისას გამოსაყენებელი სტატისტიკური სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შემუშავება;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამების შემუშავება;

სტატისტიკური კვლევების მართვისა და განხორციელების მიზნით საჭირო საკადრო და ადმინისტრაციული რესურსებით უზრუნველყოფა;

სტატისტიკური კვლევების მხარდაჭერა ფინანსური, მატერიალურ-ტექნიკური და ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური საშუალებებით.

სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა

საქართველოს სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა მოიცავს ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სტატისტიკური კვლევების მომზადებას, განხორციელებას და შედეგების გავრცელებას;

დაგეგმილია ეროვნული ანგარიშების წარმოებისთვის დაუკვირებადი ეკონომიკის მოცულობის განსაზღვრა ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით, ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალისა და საინვესტიციო მიკროკლიმატის შეფასება, სამომხმარებლო ფასებისა და მწარმოებელთა ფასების ინდექსების გაანგარიშება, ბიზნესსექტორში (აგრეთვე არაკომერციული ორგანიზაციების სექტორში) მიმდინარე მოვლენებისა და პროცესების ანალიზი, შრომის სტატისტიკის მაჩვენებლების გაანგარიშება სამეწარმეო და არასამეწარმეო სფეროებში, კერძო და სახელმწიფო სექტორებში, მიმდინარე დემოგრაფიული კვლევა.

მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა

გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემების მეშვეობით განხორციელდება საქართველოს თითოეული დასახლების დარაიონება, რომლის მიზანია მოსახლეობის რაოდენობის ზუსტი აღრიცხვა.

შინამეურნეობების ინტეგრირებული კვლევის პროგრამა

შინამეურნეობების ინტეგრირებული კვლევის პროგრამა 1996 წლიდან მიმდინარეობს და მისი მიზანია საქართველოს შინამეურნეობების შესახებ მიმდინარე სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება;

მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის შეფასების მიზნით განხორციელდება სიღარიბის, დასაქმებისა და უმუშევრობის, შემოსავლებისა და ხარჯების, ჯანმრთელობის დაცვის სხვა მაჩვენებლების დადგენა.

სასოფლო მეურნეობების შერჩევითი კვლევის პროგრამა

სასოფლო მეურნეობების შერჩევითი კვლევა 2007 წლიდან მიმდინარეობს და მისი მიზანია საქართველოს სოფლის მეურნეობის შესახებ მიმდინარე სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება. სასოფლო მეურნეობების შერჩევითი კვლევა ამჟამად სოფლის მეურნეობის ოფიციალური სტატისტიკის ერთადერთი წყაროა. კვლევის ერთი რაუნდი, რომელიც მოიცავს საწყის, 3 კვარტალურ და დასკვნით გამოკითხვებს და ტარდება შემთხვევითი პროცედურით შერჩეულ 5000 სასოფლო მეურნეობის უშუალო გამოკითხვის გზით, გაგრძელდება ერთი წლის განმავლობაში.

ა(ა)იპ – რიჩარდ გ. ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი ინფექციურ დაავადებათა აღმოჩენა, ეპიდემიოლოგიური დაკვირვება, ბუნებრივი და ხელოვნური წარმოშობის პათოგენების კვლევა;

საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და ვეტერინარიისათვის რეფერალური ფუნქციის შესრულება განსაკუთრებით საშიშ პათოლოგიების კონსოლიდირებული კოლექციის დაცული საცავის მეშვეობით;

რეგიონში ბიოუსაფრთხოების სფეროში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა.

ფუნდამენტალური და გამოყენებითი კვლევების განხორციელება საქართველოსა და საერთაშორისო კვლევითი ინსტიტუტების პარტნიორობით;

სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო

სტაბილური ეკონომიკური განვითარების, მოსახლეობის დასაქმებისა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესების მიზნით ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ქვეყნის საინვესტიციო შესაძლებლობებზე ცნობადობის ამაღლება;

წინა წლებში შემოსული და პოტენციური უცხოელი ინვესტორებისათვის საინფორმაციო მომსახურების გაწევა და მათ მიერ წამოწყებული სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობა;

ტურიზმის, მომსახურების, სოფლის მეურნეობის (აგრობიზნესი), ენერჯეტიკის, ლოჯისტიკისა და მრეწველობის სფეროებში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით საჭირო სამუშაოების ჩატარება.

მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამები და მათი დაფინანსება

ათასი ლარი

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	60,000.0	50,000.0	50,000.0	50,000.0
საკანონმდებლო საქმიანობა	54,091.0	43,796.0	43,486.0	43,160.0
საბიბლიოთეკო საქმიანობა	5,509.0	5,784.0	6,073.0	6,377.0
ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	400.0	420.0	441.0	463.0
საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	8,980.0	8,980.0	8,980.0	8,980.0
საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	1,800.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
საქართველოს მთავრობის კანცელარია	9,960.0	9,960.0	9,960.0	9,960.0
სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	11,000.0	11,550.0	12,000.0	13,000.0
საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	47,523.9	47,780.0	18,780.0	43,200.0
საარჩევნო გარემოს განვითარება	7,200.0	7,300.0	6,300.0	7,300.0
არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	27,000.0	28,000.0	0.0	28,000.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
საარჩევნო სისტემების განვითარება და სისტემისათვის მოხელეთა მომზადება-გადამზადება	1,500.0	650.0	650.0	700.0
პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	11,823.9	11,830.0	11,830.0	7,200.0
საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	2,615.0	2,700.0	2,800.0	3,000.0
საქართველოს უზენაესი სასამართლო	5,545.0	5,800.0	6,000.0	6,300.0
საერთო სასამართლოები	34,900.0	35,000.0	36,000.0	37,000.0
საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	1,075.0	1,100.0	1,150.0	1,200.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	893.1	1,050.0	1,050.0	1,050.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	638.7	700.0	700.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში	793.1	900.0	900.0	900.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	773.1	920.0	920.0	920.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	628.7	720.0	720.0	720.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	618.7	700.0	700.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ზორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	638.7	720.0	720.0	720.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	784.9	1,000.0	1,000.0	1,000.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	671.0	760.0	760.0	760.0
ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	2,300.0	2,300.0	2,300.0	2,300.0
დაიპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	850.0	850.0	850.0	850.0
რენტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,350.0	1,350.0	1,350.0	1,350.0
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	190,000.0	190,400.0	195,600.0	200,800.0
სახელმწიფო ფინანსების მართვა	24,382.7	35,822.2	35,822.2	35,822.2
შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	140,700.0	131,000.0	136,000.0	141,000.0
ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	16,117.3	16,117.3	16,117.3	16,117.3
ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	7,800.0	6,360.5	6,360.5	6,360.5
საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1,000.0	1,100.0	1,300.0	1,500.0
საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	88,220.0	42,120.0	34,120.0	35,870.0
ეკონომიკური პოლიტიკა და სახელმწიფო ქონების მართვა	19,333.4	20,000.0	20,000.0	21,000.0
ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	977.8	1,000.0	1,000.0	1,000.0
სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	1,601.6	1,600.0	1,600.0	1,850.0
აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	410.0	420.0	420.0	420.0
ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	6,397.2	8,100.0	8,100.0	8,600.0
საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში საჰაერო ხომალდების აფრენა-დაფრენისათვის საჭირო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)	2,000.0	3,000.0	3,000.0	3,000.0
საფრანგეთის სასაქონლო დახმარება (საფრანგეთი)	30,000.0	0.0	0.0	0.0
სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება ზემო სვანეთში (საფრანგეთის რესპუბლიკის მთავრობა)	27,500.0	8,000.0	0.0	0.0
საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	901,000.0	1,219,770.0	924,040.0	846,800.0
რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	4,350.0	5,050.0	5,050.0	5,050.0
საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	501,740.0	722,920.0	557,640.0	438,000.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	181,937.0	207,000.0	140,000.0	150,000.0
წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	130,663.0	184,800.0	111,350.0	133,750.0
იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	82,310.0	100,000.0	110,000.0	120,000.0
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	131,180.0	112,370.0	114,350.0	117,550.0
სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	9,830.0	12,000.0	12,000.0	12,200.0
გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა	27,000.0	24,270.0	24,270.0	24,270.0
ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	5,850.0	5,300.0	5,250.0	5,250.0
იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება	1,090.0	530.0	530.0	530.0
ელექტრონული მმართველობის განვითარება	3,000.0	3,440.0	3,450.0	3,450.0
იუსტიციის სახლების ფარგლებში მომსახურებათა ეფექტიანი წარმოება და ყველა დანატრეხებული პირისათვის ხელმისაწვდომობა	82,445.0	64,980.0	67,000.0	70,000.0
ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება	1,465.0	1,350.0	1,350.0	1,350.0
დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები	500.0	500.0	500.0	500.0
საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო	177,800.0	178,500.0	187,500.0	207,500.0
პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	8,641.5	3,700.0	4,000.0	4,000.0
სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა	156,287.0	161,000.0	169,500.0	188,500.0
პენიტენციური სისტემისათვის კვალიფიციური კადრების მომზადება	806.5	900.0	1,000.0	1,000.0
ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში	12,065.0	12,900.0	13,000.0	14,000.0
საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	80,060.0	80,060.0	82,062.0	85,062.0
საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	79,706.8	79,810.0	81,812.0	84,812.0
მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	353.2	250.0	250.0	250.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	660,000.0	700,000.0	750,000.0	800,000.0
შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება	595,654.5	628,000.0	668,000.0	708,000.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
სამხედრო განათლების განვითარება	14,935.6	17,000.0	20,000.0	22,000.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	8,000.0	10,000.0	12,000.0	15,000.0
თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	41,409.9	45,000.0	50,000.0	55,000.0
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	570,000.0	590,000.0	600,000.0	620,000.0
საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	549,861.6	569,500.0	579,100.0	598,500.0
ეროვნული საგანძურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება	11,948.6	12,000.0	12,000.0	12,000.0
სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, სარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	4,950.6	5,200.0	5,300.0	5,500.0
შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	2,961.6	3,000.0	3,200.0	3,500.0
სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	277.6	300.0	400.0	500.0
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	5,000.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	831,400.0	1,041,400.0	1,329,300.0	1,537,300.0
განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	14,951.0	15,200.0	17,400.0	20,400.0
ზოგადი განათლება	427,822.0	576,650.0	790,100.0	894,300.0
პროფესიული განათლება	22,993.0	32,000.0	45,100.0	55,200.0
უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა	281,886.0	298,550.0	328,600.0	354,600.0
საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება	83,748.0	119,000.0	148,100.0	212,800.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	93,850.0	100,132.0	116,282.0	125,832.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	3,886.0	3,700.0	3,800.0	4,000.0
ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ	42,671.8	47,200.0	59,300.0	63,600.0
სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა	18,769.7	18,900.0	21,400.0	24,400.0
კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	18,390.5	19,600.0	21,000.0	23,000.0
კულტურის სფეროს მდგრადობის უზრუნველყოფის და ფინანსური ძლიერების პროგრამა	10,132.0	10,732.0	10,782.0	10,832.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	48,000.0	53,000.0	53,000.0	53,000.0
იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	5,850.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება	42,150.0	48,000.0	48,000.0	48,000.0
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	2,345,000.0	2,920,260.0	3,406,260.0	4,300,560.0
შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	43,802.0	45,000.0	45,000.0	46,000.0
სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა	1,652,452.0	2,221,860.0	2,430,460.0	2,759,560.0
ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა	633,746.0	633,400.0	905,800.0	1,470,000.0
სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	15,000.0	20,000.0	25,000.0	25,000.0
საქართველოს ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო	118,765.0	159,555.0	199,555.0	189,555.0
ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	4,700.0	4,755.0	4,755.0	4,755.0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	4,800.0	4,800.0	4,800.0	4,800.0
ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია	57,559.0	80,000.0	110,000.0	130,000.0
სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	51,706.0	70,000.0	80,000.0	50,000.0
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	242,400.0	301,400.0	390,000.0	500,000.0
სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	196,917.1	255,000.0	341,600.0	443,600.0
სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსამედობა	16,913.4	11,200.0	13,200.0	16,200.0
მეცენახეობა-მედიცინის განვითარება	28,569.5	35,200.0	35,200.0	40,200.0
საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო	32,175.0	46,148.0	49,738.0	45,248.0
გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა	5,186.7	5,410.0	5,510.0	5,610.0
გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	5,719.9	7,000.0	7,200.0	7,200.0
დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	11,296.8	11,528.0	11,558.0	9,278.0
გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია	4,719.0	15,910.0	17,920.0	15,560.0
სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	4,764.8	5,500.0	6,600.0	6,600.0
სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	215.5	400.0	550.0	600.0

დასახელება	2013 წელი სულ	2014 წელი სულ	2015 წელი სულ	2016 წელი სულ
გარემოსდაცვითი ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა	272.3	400.0	400.0	400.0
საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	47,204.0	53,000.0	58,000.0	65,000.0
სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	2,830.0	3,000.0	3,000.0	3,000.0
სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები	32,140.0	35,000.0	39,300.0	45,000.0
სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	4,034.0	3,500.0	3,700.0	4,000.0
ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები	8,200.0	11,500.0	12,000.0	13,000.0
საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	50,015.0	53,515.0	53,515.0	53,515.0
საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	2,100.0	2,200.0	2,350.0	2,500.0
სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	31,883.0	35,200.0	39,900.0	45,202.0
სსიპ – კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო	3,180.0	3,300.0	3,500.0	3,800.0
სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
საქართველოს საპატრიარქო	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	13,500.0	13,500.0	13,500.0	13,500.0
სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	4,600.0	16,965.0	5,365.0	5,665.0
სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	2,735.0	2,900.0	2,900.0	2,900.0
სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	918.0	1,000.0	1,300.0	1,500.0
მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	152.0	12,100.0	100.0	100.0
შინამეურნეობების ინტეგრირებული კვლევის პროგრამა	445.0	565.0	665.0	765.0
სასოფლო მეურნეობების შერჩევითი კვლევის პროგრამა	350.0	400.0	400.0	400.0
ა(ა)იპ – რინარდ გ. ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის კვლევითი ცენტრი	1,500.0	5,650.0	11,250.0	14,850.0
სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	2,400.0	2,800.0	3,200.0	3,700.0
სსიპ – საჯარო სამსახურის ბიურო	600.0	600.0	600.0	600.0

შენიშვნა: მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელ პროგრამებზე მიმართული სახსრებში აგრეთვე გათვალისწინებულია საჯარო სამართლის იურიდიული პირების და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების კანონმდებლობით ნებადართული სხვა (არასაბიუჯეტო) შემოსავლების საპროგნოზო მოცულობები.

თვითმმართველი ქალაქი თბილისი

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია კვლავაც ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტად რჩება დედაქალაქისათვის. პრიორიტეტი ითვალისწინებს ქ.თბილისის გზების გარკვეული ნაწილის კაპიტალურ და მიმდინარე შეკეთებას და ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ასევე იგეგმება სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგების ღონისძიებები, რაც მოიცავს, ქალაქის შუქნიშნების, საგზაო ნიშნების მოწესრიგებას და ტრანსპორტითა და ფეხით მოსიარულეთა უსაფრთხო გადაადგილების უზრუნველყოფას. ასევე მეტროს სადისპეჩერო სისტემის რეკონსტრუქცია-განახლებას და საქალაქო სამგზავრო ტრანსპორტის მოძრავი შემადგენლობის მოდერნიზაციას.

მოსალოდნელი შედეგი

დედაქალაქის საავტომობილო გზების გამტარუნარიანობის უზრუნველყოფა, მგზავრთა შეუფერხებელი, კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის;

ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და ავარიული შენობების გამაგრება

პრიორიტეტი ითვალისწინებს საინჟინრო ინფრასტრუქტურის ობიექტების (კომუნიკაციები, საყრდენი კედლები, ხიდები და გვირაბები) მოწესრიგებას. დედაქალაქში მეწყერსაშიში ფერდობებისა და უბნების, დაზიანებული ნაგებობების რეაბილიტაციას. დაგეგმილია გადაუდებელი აუცილებლობით გამოწვეული ავარიული საცხოვრებელი შენობების აღდგენა-რეაბილიტაცია, რაც მიზნად ისახავს მობინადრეთა უსაფრთხოების დაცვას. პროგრამა ითვალისწინებს ქ.თბილისის ქუჩების, მოედნების, მაგისტრალის, საცხოვრებელი მასივების, შიდა კვარტალების, ბაღ-სკვერების, ხიდების, გზატკეცილების გარე განათების არსებული ქსელის განათებასა და ქალაქის ღირსშესანიშნაობათა მხატვრულ მინათებას, სანიაღვრე ქსელების ნორმალური ფუნქციონირებასა და სანიაღვრე და სადრენაჟე ქსელების სათავე ნაგებობების წესრიგში მოყვანას.

მოსალოდნელი შედეგი

საინჟინრო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და მისახლეობისათვის სრულყოფილი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნა.

ეკოლოგიური მდგომარეობის შენარჩუნება და გაუმჯობესება

პრიორიტეტი ითვალისწინებს ქალაქის გამწვანებასა და ეკოლოგიური სისტემის გაუმჯობესებას, ქ.თბილისის ბოტანიკური ბაღისა და ზოოლოგიური პარკის ფუნქციონირების ხელშეწყობას, ქალაქის ბაღებისა და პარკების მოვლა-პატრონობას, ახალი მწვანე ნარგავების, პარკებისა და სკვერების მოწყობას.

მოსალოდნელი შედეგი

გაუმჯობესდება ქალაქის მოსახლეობის დასვენების პირობები და დედაქალაქის ეკოლოგიური მდგომარეობა. მოეწყობა სკვერები და მოხდება არსებული პარკების რეკონსტრუქცია-რესტავრაცია, რითაც დედაქალაქს შეემატება თანამედროვე ტიპის საერთო სარგებლობის დასასვენებელი პარკები.

ეკონომიკის განვითარებისა და დასაქმების ხელშეწყობა

მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდის მისაღწევად, პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი ღონისძიებები, როგორცაა: მიმზიდველი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შექმნა; თბილისის საინვესტიციო, ეკონომიკური და ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენა, დედაქალაქის ცნობადობის ასამაღლებლად ბიზნეს ფორუმების ჩატარება, საერთაშორისო კონფერენციებში, ტურისტულ, უძრავი ქონების და სავაჭრო გამოფენებში მონაწილეობის მიღება; მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების მიზნით სხვადასხვა აქტივობების განხორციელება; თბილისის განვითარების ერთიანი სტრატეგიის შემუშავება; მოქალაქეთა გადამზადება, დასაქმების ხელშეწყობა; მნიშვნელოვან საერთაშორისო პროექტებში ჩართულობა; თბილისის გადაქცევა მნიშვნელოვანი საერთაშორისო შეხვედრების ადგილად.

მოსალოდნელი შედეგი

ამაღლდება დედაქალაქის საინვესტიციო გარემო, შეიქმნება ახალი სამუშაო ადგილები, განვითარდება მცირე და საშუალო ბიზნესი, გაიზრდება თბილისის ცნობადობა.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარება

პრიორიტეტი ითვალისწინებს ამხანაგობების გააქტიურებას საკუთარი და მერიის თანამონაწილეობით საერთო საკუთრების მოვლა-პატრონობის უზრუნველსაყოფად. დახმარება გაუწიოს მოქალაქეებს საერთო საკუთრებასთან დაკავშირებული პრობლემების მოგვარების საქმეში. თანადაფინანსების პრინციპით განხორციელდება შემდეგი პროგრამები: სახურავების შეკეთება (ბრტყელი და ქანობიანი გადახურვა); ლიფტების მიმდინარე შეკეთება; შიდა წყალკანალიზაციის გაყვანილობების შეკეთება; ბინათმესაკუთრეთა მიერ მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებზე განხორციელებული ე.წ მიშენების (არაინდივიდუალური) კონსტრუქციების მდგრადობისა და სეისმომდებლობის განსაზღვრა; სახურავის წყალსაწრეტი მილების შეკეთება; ამხანაგობის კუთვნილი მიმდებარე ტერიტორიის დაფიქსირება (წითელ ხაზებში მოქცევა); სადარბაზოს შიდა რემონტი; სადარბაზოს კარების დამზადება და მონტაჟი; პანელოვან შენობებში სართულშუა ნაპრალების რეაბილიტაცია; საერთო სარგებლობის ხის, ქვისა და ლითონის კიბეების აღდგენა; შენობის კაპიტალური გამაგრება.

მოსალოდნელი შედეგი

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებები ხელს შეუწყობენ სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებას და გააქტიურებას, საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას, გაუმჯობესდება კორპუსების ინფრასტრუქტურა და კომუნალური პირობები.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

სამედიცინო და პროფილაქტიკური უზრუნველყოფის სფეროში მოსახლეობის ოპტიმალური სოციალურ-ეკონომიკური და სამედიცინო პირობების შექმნის მიზნით, განხორციელდება ჯანდაცვის სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსება. როგორცაა ონკოლოგიურ დაავადებათა შემცირების მიზნით პრევენციული ღონისძიებები, მოსახლეობის უფასო, სრულყოფილი და მაღალკვალიფიციური სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა, ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. პრიორიტეტის ფარგლებში ასევე, სხვადასხვა სოციალური დახმარებები გაეწევათ სოციალური მომსახურების სააგენტოს მიერ ყოველთვიურად განახლებადი მონაცემთა ბაზების შესაბამისად, სიდატაკის ზღვარს მიღმა მყოფი ოჯახების იდენტიფიკაციის, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასებისა და მონაცემთა ბაზის ფორმირების პროგრამაში დარეგისტრირებულ ოჯახებს (70000 და დაბალი სარეიტინგო ქულის მქონე ოჯახები), ასევე სოციალური დახმარებები, მომსახურებები და შეღავათები გაეწევათ სხვა კატეგორიის მოქალაქეებს.

მოსალოდნელი შედეგი

სოციალურად დაუცველი მოქალაქეებისათვის სხვადასხვა სახის სოციალური შეღავათებისა და დახმარების გაწევა ხელს შეუწყობს სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

განათლება

დედაქალაქის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ასევე სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების რეფორმირება და საბავშვო ბაგა-ბაღებში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი გარემოს ჩამოყალიბება. ამ მიზნით იგეგმება საბავშვო ბაგა-ბაღების რეფორმისა და მართვის სისტემის გაუმჯობესების ხელშეწყობა, სოციალურად დაუცველი ოჯახების ბავშვებისა და სხვა კატეგორიის ბაგა-ბაღის აღსაზრდელთა თანადაფინანსება; პრიორიტეტის ფარგლებში ასევე დაგეგმილია ადგილობრივი მნიშვნელობის ბიბლიოთეკების განვითარების ხელშეწყობა რაც გულისხმობს ბიბლიოთეკების წიგნადი ფონდის გადახალისებას და დაკომპლექტებას ყველა ასაკობრივი კატეგორიის მიხედვით, ქსელის კომპიუტერიზაციას, ელექტრონული მედიათეკის შექმნას, ბიბლიოთეკების მართვის თანამედროვე პრინციპების დანერგვას და მომხმარებლებისათვის გაუმჯობესებული სერვისების შეთავაზებას.

მოსალოდნელი შედეგი

დედაქალაქის საბავშვო ბაგა-ბაღებში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი გარემოს ჩამოყალიბება ხელს შეუწყობს სააღმზრდელო პროცესის გაუმჯობესებას, ბაგა-ბაღებში დასაქმებულთა მოტივაციისა და კვალიფიკაციის ამაღლებას.

კულტურა, სპორტი და ახალგაზრდობა

პრიორიტეტი გულისხმობს ისეთი კულტურული ღონისძიებების ჩატარებას, რომლებიც პოზიტიურად წარმოაჩენს ქვეყანას, გააღვივებს ინტერესს მის მიმართ, ხელს შეუწყობს ქართველი ხელოვნების წარდგენას საერთაშორისო სარბიელზე და მათთვის მსოფლიო კულტურულ სივრცეში ღირსეული ადგილის დამკვიდრებას. შესაბამისად, გაგრძელდება მნიშვნელოვანი კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ქართული ლიტერატურისა და ხელოვნების ტრადიციების დაცვა, განვითარება და პოპულარიზაცია კონკრეტული პროექტების განხორციელების გზით;

საერთაშორისო თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, კინოხელოვნების და ფესტივალების მეშვეობით ხელოვნების პოპულარიზაცია, ადგილობრივი თეატრების ხელშეწყობა. პრიორიტეტის ფარგლებში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს; სპორტის სხვადასხვა სახეობის, საქართველოს ასაკობრივი გუნდების მომზადებასა და საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონატებში, სხვადასხვა საერთაშორისო ტურნირებში) მონაწილეობის ხელშეწყობას; სპორტული დაწესებულებების ბაზების თანამედროვე სტანდარტების დონეზე მოწყობას; მწვრთნელ-მასწავლებელთა და სპორტსმენთა სოციალური და მატერიალური პირობების გაუმჯობესებას; სპორტული მოედნების მშენებლობას თბილისის ყველა უბანში; ახალგაზრდების სხვადასხვა ასპარეზზე მხარდაჭერას და მათი სამოქალაქო საზოგადოების აქტიურ წევრებად ჩამოყალიბების ხელშეწყობას.

მოსალოდნელი შედეგი

პრიორიტეტის ფარგლებში გათვალისწინებული ღონისძიებები ხელს შეუწყობს თბილისისათვის საერთაშორისო კულტურული და ტურისტული სტატუსის ჩამოყალიბებას, გაღრმავებს კულტურულ ურთიერთობებს სხვა ქვეყნებთან. ახალგაზრდების ხელოვნებითა და სპორტით დაინტერესება ხელს შეუწყობს მოსახლეობის როგორც სულიერ, ასევე ფიზიკურ გაჯანსაღებას, რაც ძლიერი ქვეყნისა და მომავლის საწინდარია.

საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

პრიორიტეტი ითვალისწინებს ხანძრისა და სტიქიური უბედურების შემთხვევების დროს მოსახლეობისა და მათი ქონების დასაცავად ადგილზე დროულად მისვლასა და კვალიფიციური დახმარების აღმოჩენას; საგანგებო სიტუაციების სალიკვიდაციო სამუშაოების განხორციელებას; მოსახლეობის დაცვას მაწანწალა-უზედამხედველო ცხოველებისა და ქვეწარმავლებისაგან.

მოსალოდნელი შედეგი

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებები უზრუნველყოფს მოქალაქეთა უსაფრთხოების დაცვას.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პრიორიტეტები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია, შექმნას თავისუფალი, ერთიანი, დემოკრატიული, სამართლიანი, ადამიანის განვითარებისა და საქმიანობის თავისუფლებაზე დაფუძნებული სახელმწიფოს მშენებლობაში რეგიონის სრულფასოვანი და სრულუფლებიანი მონაწილეობის წინაპირობები. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საშუალოვადიან კონცეფცია, რომლის მიხედვითაც განსაზღვრულია მთავრობის საქმიანობის პრიორიტეტული მიმართულებები:

- გარემოსა და ბუნერივი რესურსების დაცვა, მათი რაციონალური გამოყენება, მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში კონტროლისა და ზედამხედველობის განხორციელება, სატყეო მეურნეობის მართვა;

- ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და საგზაო კომუნიკაციების რეაბილიტაცია-განვითარება და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა, სამელიორაციო სისტემების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის და შიდაქსელური არხების რეაბილიტაცია. ხიდებისა და სხვა ხელოვნური ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, მდგრადი ეკონომიკური ზრდა და დასაქმების ხელშეწყობა;

- ტურიზმისა და ტურისტული ბიზნესის განვითარება, არსებული ბუნებრივი, ისტორიული და კულტურული რესურსების გამოყენება რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გასაძლიერებლად და ახალი ტურისტული პროდუქტების შესაქმნელად; რეგიონის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია საერთაშორისო ბაზრებზე; ტურისტული საინფორმაციო ცენტრების ქსელის გაფართოება; შიდა ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა, ამ მიზნით საინფორმაციო-სარეკლამო პროდუქციის შექმნა და გავრცელება.

- სახელმწიფო ქონების მართვისა და განკარგვის ეფექტიანობის ამაღლება;

- ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა, კულტურისა და სამეცნიერო დაწესებულებების საქმიანობის ხარისხის გაუმჯობესება, კულტურის ძეგლების დაცვა, აჭარაში დაცული კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლების რეაბილიტაცია და კონსერვაცია; მუზეუმების მართვა;

- სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და კულტურული ღონისძიებების ფართომასშტაბიანი განხორციელების ხელშეწყობა, ტრადიციული წეს-ჩვეულებებისა და კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაცია;

- შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის საკითხების გადაწყვეტაში აქტიური მონაწილეობა. სოფლის მოსახლეობისათვის ექიმამდელი სამედიცინო დახმარების მიწოდება და გარკვეული კატეგორიებისათვის სოციალური დახმარება, მაღალმთიან მუნიციპალიტეტებში დასაქმებულ ზოგიერთ სამედიცინო პერსონალის მატერიალურ სტიმულირება.

- შიდასახელმწიფოებრივი სატვირთო და სამგზავრო სატრანსპორტო სფეროს განვითარების ხელშეწყობა, საერთაშორისო სატრანზიტო პროექტებში რეგიონის პოტენციალის ინტეგრირების ხელშეწყობა;

- ტურიზმისა და ტურისტული ბიზნესის განვითარება, არსებული ბუნებრივი, ისტორიული და კულტურული რესურსების გამოყენება რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გასაძლიერებლად და ახალი ტურისტული პროდუქტების შესაქმნელად; რეგიონის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია საერთაშორისო ბაზრებზე; ტურისტული საინფორმაციო ცენტრების ქსელის გაფართოება; შიდა ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა, ამ მიზნით საინფორმაციო-სარეკლამო პროდუქციის შექმნა და გავრცელება.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო

- **გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა**

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის გარემოს დაცვის პოლიტიკის მთავარი პრიორიტეტები რეგიონში გარემოს ინტეგრირებული მართვის ხელშეწყობა და ტყეების მდგრადი მართვაა. ასევე არანაკლებ მნიშვნელოვანია საქმიანობა გეოლოგიური მონიტორინგის, სანაპირო ზოლის დაცვისა და საზოგადოების ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლების კუთხით.

- **გარემოსდაცვითი ღონისძიებები**

აჭარის სანაპირო ზოლის წყლისა და ატმოსფერული ჰაერის აქტიურ დამაბინძურებელ კერებში და აჭარის სანაპირო ზოლის მონაკვეთზე ზღვის წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგის ფარგლებში წლის განმავლობაში განხორციელდება დაკვირვება ატმოსფერული ჰაერისა და წყლის ხარისხობრივ მდგომარეობაზე.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სანაპირო ზოლის მთელს ტერიტორიაზე აბრაზიული პროცესების გააქტიურებამ მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა აჭარის სანაპირო ზოლის მიმდებარედ დასახლებულ პუნქტებს, განსაკუთრებით კი ადლიის და ჩაქვის ტერიტორიაზე მცხოვრებ მოსახლეობას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სანაპირო ზოლზე ჩატარდება დროებითი ნაპირსამაგრი სამუშაოები, რაც ამ პროცესების შეჩერებისა და ეროზიის პრევენციისათვის არის გამიზნული.

- **სატყეო სექტორის განვითარება**

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა რესპუბლიკის განსაკუთრებულ განმგებლობაში არსებული სატყეო მეურნეობის მართვა. ამისათვის უკვე მიმდინარეობს და მომავალშიც იგეგმება ხე-ტყის მოპოვების პროცედურის გამარტივება, სოციალური ჭრებისათვის ტყეკაფების გამოყოფა და ტყის ფიზიკური დაცვის ღონისძიებების გამკაცრება.

იგეგმება ხულოსა და ქედის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე არსებული ეროზირებული და ეროზიის საფრთხის წინაშე მყოფი 8 ჰა ფართობის განაშენიანება.

საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტი

- **საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამით გათვალისწინებულია:

- ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია, ხიდების შეკეთება და აღდგენა, საჭიროებისამებრ სხვა ხელოვნური ნაგებობების მოწყობა;

- მუნიციპალურ ცენტრებთან, ისტორიულ ძეგლებსა და ტურისტულ ადგილებთან მისასვლელი გზების მოწესრიგება.

- გზების არსებული საექსპლუატაციო პარამეტრების შენარჩუნება და ზამთრის პერიოდში გზის სავალი ნაწილის გაწმენდა თოვლის საფარისაგან.

- საზაფხულო იალაღებზე, მთებსა და სახნავ-სათიბ ტერიტორიებზე მიმავალი გზების რეაბილიტაცია.

- გზების გაწმენდითი თუ მოვლა-შენახვითი სამუშაოებისათვის სპეციალური ტექნიკის შეძენა.

- სამელიორაციო სისტემებისა და ჰიდროტექნოლოგიური ნაგებობების რეაბილიტაცია.

ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტი

• ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

აჭარაში ბუნებრივი, ისტორიული და კულტურული რესურსების გამოყენება რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გასაძლიერებლად, ახალი ტურისტული პროდუქტების შესაქმნელად, რეგიონის ცნობადობის გაზრდა საერთაშორისო და შიდა ბაზარზე ერთ ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. აღნიშნული პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები:

- რეგიონის ღირშესანიშნაობების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება;
- ახალი ტურისტული პროდუქტის შექმნა;
- ახალი ტურისტული მარშრუტების შემუშავება და ორგანიზება;
- ტურისტული საინფორმაციო ცენტრების ქსელის გაფართოება;
- სერვისის დონისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება;
- საერთაშორისო გამოფენებში მონაწილეობა;
- გამოფენებისა და ფესტივალების ორგანიზება;
- საერთაშორისო სტანდარტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით თანამშრომლობა (გაწვევიანება) შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

• მარკეტინგული ღონისძიებები საერთაშორისო ბაზარზე

დაგეგმილია პირდაპირი სარეკლამო კამპანიების წარმოება, სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის მომზადება და გავრცელება, საერთაშორისო ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობა;

• შიდა ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში აუცილებელია რეგიონის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია ქვეყნის შიდა ბაზარზე;

იგეგმება სარეკლამო კამპანიების წარმოება, სარეკლამო-საინფორმაციო პროდუქციის მომზადება და გავრცელება და ბაზრობა-გამოფენებში მონაწილეობა ქვეყნის შიგნით;

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო

• საბიუჯეტო პროცესის სრულყოფა

ეფექტიანი და გამჭვირვალე საბიუჯეტო პროცესის ჩამოყალიბება და მონიტორინგის გაძლიერება; პროგრამული და კაპიტალური ბიუჯეტების დანერგვა;

• ხაზინის განვითარება

პროექტის მიზანია ელექტრონული ხაზინის სისტემის დანერგვა, მისი ექსპლოატაცია. ბიუჯეტის მართვის მოდულის შემუშავება და ხაზინის საინფორმაციო სისტემასთან ინტეგრირება. სახელმწიფო ფინანსების მართვის სისტემის ეფექტიანობის და გამჭვირვალობის ზრდა და სახელმწიფო ფინანსებთან დაკავშირებული ოპერაციების განხორციელება რეალურ დროში, მინიმალური დანახარჯებით.

• სახელმწიფო ქონების მართვისა და განკარგვის ეფექტიანობის ამაღლება;

პრიორიტეტის მიზანია:

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული ქონების აღრიცხვა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონების ეფექტურად განკარგვა.
- თითოეული საპრივატიზებო ობიექტის ინფორმაციული შეფუთვა ან/და სამინისტროს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე საპრივატიზებო ობიექტების მონაცემთა ბაზის განთავსება, განახლება და რედაქტირება.
- პოტენციური ინვესტორებისათვის საპრივატიზებო ობიექტების შესახებ სრული მონაცემების მიწოდება (ტურისტული, სამრეწველო, ძველი ბათუმი და სხვა). იმ ფორმით, რომელიც მათ გაუადვილებს სამომავლო ბიზნეს პროფილის განსაზღვრას;
- საპრივატიზებო პროცესის ეფექტურად წარმართვისათვის ელექტრონული აუქციონის ფორმით პრივატიზება (eauction.ge);

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო

სამინისტრო გააგრძელებს განათლების სისტემის რეფორმის ფარგლებში დაწყებულ ღონისძიებებს, საგანმანათლებლო დაწესებულებების სათანადო კადრებითა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფის და მართვის ეფექტიანი სისტემის დანერგვის გზით. პრიორიტეტის ფარგლებში სამინისტრო განაგრძობს შესაბამისი პროგრამების განხორციელებას, რათა ზოგადი განათლების სისტემა მაქსიმალურად მიუახლოვდეს საერთაშორისო სტანდარტებს. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებების განხორციელება:

- საჯარო სკოლების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა;
- სკოლა-პანსიონების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით აღჭურვა;
- სასკოლო კლუბების ხელშეწყობა;
- ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ინგლისური ენის, კომპიუტერული კურსების და ფიზიკა-მათემატიკის გაძლიერებული სწავლება;
- ტურიზმის განათლების განვითარება;
- სტუდენტთა დაფინანსების მიზნობრივი პროგრამა: ახალგაზრდების პროფესიული სტაჟირება ევროპის რეგიონთა ასამბლეის წევრ-ქვეყნების სხვადასხვა დაწესებულებებში.
- სახელოვნებო განათლების ხარისხის ამაღლების ხელშეწყობა და კულტურისა და ხელოვნების სფეროს უზრუნველყოფა კვალიფიციური კადრებით, ასევე მოსწავლე-ახალგაზრდობის დაინტერესება ქორეოგრაფიით, კლასიკური მუსიკით და ხელოვნების სხვა დარგებით.

• ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სფეროს ხელშეწყობა

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა:

- მაღალი ხარისხის პროფესიული განათლების შეთავაზებას, რაც აუცილებელი წინაპირობაა შრომის ბაზრის მაღალკვალიფიციური ადგილობრივი მუშახელით უზრუნველყოფისათვის, რაც თავის მხრივ, დიდ გავლენას მოახდენს უმუშევრობის დონეზე;

- საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტორიზაციისა და საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების ხელშეწყობას;
- მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების, საგანმანათლებლო პროგრამების აკრედიტაციის ხელშეწყობას;

• კულტურის განვითარება, ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია

აჭარის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო მოწოდებულია ხელი შეუწყოს რესპუბლიკაში ხელოვნების სხვადასხვა დარგების განვითარებას და პოპულარიზაციას. შეიმუშავებულია პროგრამა, რომელიც თანმიმდევრულად დაგეგმილი საგანმანათლებლო პროექტებით, ფესტივალებით, გამოფენებით, და სემინარებით უზრუნველყოფს რეგიონში სახვითი, გამოყენებითი და მულტიმედიური ხელოვნების განვითარებას. სასცენო და სამუსიკო დაწესებულებების განვითარებას.

რეგიონის კულტურული მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად და მომავალი თაობებისათვის მისი სრულყოფილი სახით გადასაცემად დაგეგმილია ძეგლთა რეაბილიტაციისა და კონსერვაციის ღონისძიებები. მათ შორის პრიორიტეტულია ხიხანისა და გონიოს ციხეები, საკულტო ნაგებობები და თაღოვანი ხიდები. უძრავი ძეგლების რეაბილიტაციის აუცილებლობა განპირობებულია ამ ობიექტების კულტურული ფასელობებიდან გამომდინარე და მიზანშეწონილია აღნიშნული საკონსერვაციო-სარესტავრაციო სამუშაოების დაწყება, რომელიც შემდგომში გაგრძელდება და მომავალ თაობებს შეუნარჩუნებს იმ ფასეულ ღირებულებებს, რაც დღეს გაგვაჩნია კულტურული მემკვიდრეობის სახით. მნიშვნელოვანია ფოლკლორის ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია. ქართული ფოლკლორის ხელშეწყობა და ტრადიციების შენარჩუნება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს:

- აჭარაში სპორტის განვითარებისთვის სათანადო პირობების შექმნასა და ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრას;
- აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში სპორტის სხვადასხვა სახეობების მიხედვით აჭარის ნაკრების მთავარი მწვრთნელებისათვის თანამედროვე მოთხოვნების საწვრთნელი პროცესის წარმართვაში ხელის შეწყობას, მათი ფინანსური, სოციალური და სამედიცინო დაცვის პირობების გაუმჯობესებას, ასევე სპორტის სფეროში მოღვაწე საპენსიო ასაკის ოლიმპიური თამაშების, მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონებისა და პრიზიორებისათვის, დამსახურებულ მუშაკთა, მწვრთნელთა სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფას;
- სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარების პარალელურად აჭარისა და მუნიციპალური ნაკრები გუნდების სპორტული ინვენტარით უზრუნველყოფას;

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

• ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

ქვეყნის მასშტაბით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ხორციელდება მთელი რიგი სახელმწიფო და ადგილობრივი პროგრამები. მიუხედავად ამისა მოსახლეობის გარკვეული ფენებისათვის, განსაკუთრებით იმ ადამიანებისათვის რომლებიც იმყოფებიან სიღარიბის ზღვარზე ან/და სიღარიბის ზღვრათან ახლოს მიუწვდომელი რჩება ფასიანი სამედიცინო მომსახურება, ისინი მოკლებულნი არიან საშუალებას მიიღონ დროული, გადაუდებელი სამედიცინო დახმარება. უსახსრობის გამო სამედიცინო დაწესებულებებს მიმართავენ დიდი დაგვიანებით, დაავადებების გართულებული ფორმებით, რომელთა მკურნალობა უფრო დიდ ხარჯებთანაა დაკავშირებული.

პრიორიტეტის ფარგლებში შესაბამისი პროგრამებით ხორციელდება სოციალურად დაუცველ ფენებზე და დაავადების მაღალი რისკის ჯგუფებზე, დაავადებათა პრევენცია და კონტროლი, გარკვეული კატეგორიებისათვის სოციალური დახმარებების გაცემა, მაღალმთიან მუნიციპალიტეტებში დასაქმებული ზოგიერთი სამედიცინო პერსონალის მატერიალური სტიმულირება, პროფესიული სწავლება და დასაქმების ხელშეწყობა;

• **ჯანმრთელობის დაცვა**

ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა მიზნად ისახავს მოსახლეობისათვის გადაუდებელ ჰოსპიტალურ დახმარებას, გეგმიურ ჰოსპიტალურ მომსახურებას, ონკოლოგიურ პაციენტთა დახმარებას, ბავშვთა რეაბილიტაციას, რესურსტევად კარდიოქირურგიულ მკურნალობას, მათი ჯანმრთელობის შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებას, სოფლის მოსახლეობისათვის გადაუდებელ სამედიცინო დახმარების მიწოდებას.

• **საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა**

დაავადებათა პროფილაქტიკისკენ მიმართული პროგრამები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე. ამ მიმართულებით დაგეგმილია:

- დაავადებათა ადრეული გამოვლენა ადრეული დიაგნოსტიკა, და პრევენცია;
- პარაზიტული დაავადებების კერების პირველად ეპიდკვლევას, ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ეპიდსაწინააღმდეგო და პრევენციული ღონისძიებები;
- მოსახლეობის სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებში სკრინინგულ გამოკვლევები.

• **სოციალური უზრუნველყოფა**

სამინისტრო გამოყოფს მოსახლეობის გარკვეულ კატეგორიებს, რომელთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მოითხოვს სახელმწიფოს მხრიდან თანადგომას:

- 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების, მატერიალურ მხარდაჭერა.
- შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და ხანდაზმული პირების გადაადგილებების საშუალებებით, სავარძელ-ეტლებით უზრუნველყოფა;
- მიუსაფარი დედებისა და ბავშვების დროებითი თავშესაფრით უზრუნველყოფა.
- სამედიცინო პერსონალის მატერიალური სტიმულირება და მათთვის ძირითადი ხელფასის შემავსებელი დანამატის დანიშვნა.

➤ სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ოჯახის წევრებისათვის და შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე პირების პროფესიული სწავლება-გადამზადება, პროფესიული უნარ-ჩვევებით აჭლურვა.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

• აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის აგროსასურსათო სექტორი

სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარება აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა. აგროსასურსათო სექტორის ძირითადი ფუნქცია სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა. რეგიონში სოფლის მეურნეობის უმთავრეს სექტორებს წარმოადგენს: მეციტრუსეობა, მევენახეობა-მეხილეობა, მებოსტნეობა, მეცხოველეობა, მეფუტკრეობა მეთევზეობა და სხვა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მცირე მიწიანობის მიუხედავად ერთეულ ფართობზე დაბალია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მაჩვენებელი, რაც განპირობებულია დაბალი აგროტექნიკური ფონით, ამორტიზირებული ნარგავებითა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის დაბალი დონით. რეგიონში ტურისტული ინფრასტრუქტურის გაფართოებასთან დაკავშირებით რიგ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე მნიშვნელოვნად გაიზარდა მოთხოვნა. გამომდინარე აქედან დღის წესრიგში დადგა საკითხი აღნიშნულ დარგებში სახელმწიფოს მხრიდან დამატებითი სტიმულირებისა და შესაბამისი პროგრამებისა და ღონისძიებების განხორციელების აუცილებლობის შესახებ.

• ფერმერული მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მებოსტნეობაში დასაქმებული ფერმერების უზრუნველყოფა სასათბურე კონსტრუქციებით, ამორტიზირებული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ახალი და თანამედროვე ტექნიკით ჩანაცვლება, მეციტრუსეობასა და მეხილეობაზე ორიენტირებული ფერმერები მიიღებენ ციტრუსის, ხურმისა, აქტინიდიის, კაკლისა და სხვა ხეხილოვანთა ნერგებს, მეცხოველეობაში, კერძოდ, მეფუტკრეობის დარგით დაინტერესებულები მიიღებენ ფუტკრის თანამედროვე ტიპის სკებს . ერთ-ერთი ამოცანაა ასევე ფერმერული სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სხვადასხვა ფორმების შემუშავება და დანერგვა ადგილობრივი სპეციფიურობისა და მსოფლიოში დამკვიდრებული მოდელების გამოყენებით.

• მემცენარეობის დარგის განვითარების მიზნით კვლევები და პრევენციული ღონისძიებები

აჭარის მცირემიწიანი რეგიონისათვის სხვა აგროტექნიკური ღონისძიებების გატარებასთან ერთად მეტად მნიშვნელოვანია მავნებელ დაავადებების დიაგნოსტიკა და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების განხორციელება. ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებისათვის აუცილებელია შესაბამის აგროვადებში შესაბამისი პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების გამოიყენება. პროგრამის მიზანია ზონალური თავისებურებებისა და სასოფლო-სამეურნეო საწარმოო მიმართულებების გათვალისწინებით მცენარეთა მავნებელ დაავადებების დიაგნოსტიკა, ნიადაგის, პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების ლაბორატორიული კვლევა და შედეგად პრევენციული ღონისძიებების გატარება.

- **აგროსერვისის განვითარება აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში**

ამ პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებების განხორციელება:

- არსებული სუბტროპიკული და კონტინენტალური ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო და დეკორატიული კულტურების ჯიშთგანახლებისათვის, სუბტროპიკული კულტურების, ხეხილისა და ვაზის სარგავი მასალის წარმოება. ახალი ტექნოლოგიური ინოვაციებით ფერმერთა ინფორმირება.

- რეგიონში მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობა, ამ დარგში ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის დანერგვა. მაღალპროდუქტიული წვრილფეხა და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სანაშენე ბაზისა და გენოფონდის შექმნა.

- სოფლის მეურნეობის ცალკეულ დარგებში ფერმერთა სწორი ორიენტირება. მათთვის სასურველი პროდუქციის წარმოებისათვის შესაბამისი აგროწესების ღონისძიებების გატარება. თანამედროვე ტექნოლოგიური სიახლეებისა და ინოვაციების პრაქტიკული დემონსტრირებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა კვალიფიკაციისა და ცნობიერების ამაღლება, სწავლება-კონსულტირება, ტრენინგები სასოფლო-სამეურნეო დარგების მიხედვით.

- **ტესტირება-სერთიფიცირების მომსახურება**

წყლის და ნიადაგის ხარისხობრივი მაჩვენებლების დადგენის მიზნით ბიუჯეტით გათვალისწინებულია აღებული ნიმუშების ლაბორატორიული კვლევები. სურსათისა და პათმასალის ბაქტერიოლოგიური, ვირუსოლოგიური, პარაზიტოლოგიური, ქიმიური და სეროლოგიური გამოკვლევები და მცენარეთა მავნებელ-დაავადებების დიაგნოსტიკა. ჩატარებული გამოკვლევების საფუძველზე პროდუქციის შესაბამისობის სერთიფიკატის გაცემა.

თვითმმართველი ქალაქი - ბათუმის პრიორიტეტები

საქართველოს მთავრობისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ დასახული პრიორიტეტებისა და ქ. ბათუმში არსებული სიტუაციის ანალიზის გათვალისწინებით ჩამოყალიბდა საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია მომდევნო წლებში განსახორციელებელი პრიორიტეტული ღონისძიებები:

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია.**

პროგრამა ითვალისწინებს ასფალტირებული და არასასფალტირებული ქუჩების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოებს;

პროგრამის მიზანია ქალაქის ქუჩებისა და ტროტუარების სათანადო მდგომარეობაში შენახვა, გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ყველა სახის ტრანსპორტისა და ფეხით მოსიარულეთათვის უსაფრთხო მოძრაობის უზრუნველყოფა, მონიშვნის უსაფრთხოების ხაზების გავლება, საგზაო ნიშნების შექმნა, მონტაჟი-დემონტაჟი, ბორდიურების შეღებვა, საყრდენი ბოძებისა და შუქნიშნების შეღებვა-შეკეთება, გზაჯვარედინების მოწყობა, პარკირების სისტემის უზრუნველყოფა და ორგანიზება.

- **სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ა(ა)იპ-სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მართვის სააგენტოს სუბსიდირება. კომპანიის მიერ გადაყვანილი მოსახლეობის რაოდენობა თვეში 850 000 მგზავრია. თვითმმართველობა იღებს ვალდებულებას შეინარჩუნოს მგზავრობის ფიქსირებული მინიმალური საფასური და ასევე ხელი შეუწყოს მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალურ კატეგორიას ისარგებლოს შეღავათიანი მგზავრობის საფასურით.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

2007 წლიდან მიმდინარეობს „ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტი“ რომელიც გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკის (KfW) შეღავათიანი სესხით და ქ. ბათუმის ბიუჯეტის თანადაფინანსებით ხორციელდება. პროექტი ითვალისწინებს ბათუმის წყლისა და კანალიზაციის სისტემის სარეაბილიტაციო სამუშაოებს, რომელიც სამ ფაზად იყოფა.

პირველი ფაზა: ძველი ბათუმის წყლისა და კანალიზაციის რეაბილიტაცია; სალიბაურში წყლის სამარაგო რეზერვუარების მშენებლობა; მეჯინისწყლის წყალსადენის სატუმბო სადგურის რეაბილიტაცია; ბარცხანის წყლის საქაჩი სადგურის მშენებლობა; ჩაქვის წყლის გადამცემი ხაზის რეაბილიტაცია; ბათუმის ა და ბ კანალიზაციის სატუმბო სადგურების რეაბილიტაცია.

მეორე ფაზა: ქ. ბათუმის მე-3 და მე-4 ზონის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია; დასრულებულია ინჯალოს წყლის სამარაგო რეზერვუარების მშენებლობა; დასრულებულია ჩაისუბნის სათავე ნაგებობის რეაბილიტაცია; მიმდინარეობს შავი ზღვის სანაპირო სოფლების კანალიზაციის სისტემის რეაბილიტაცია; მიმდინარეობს მე-3 ზონაში თვიდენითი მილების რეაბილიტაცია; მიმდინარეობს სამუშაოები ქალაქის კანალიზაციის გამწმენდი ნაგებობაზე, მექანიკური და ბიოლოგიური გაწმენდით და ზღვის სიღრმეებში 1100 მ მოშორებით ჩაშვებაზე; მიმდინარეობს ჩაისუბნისა და მეჯინისწყლის წყლის გადამცემი მილსადენების რეაბილიტაცია;

მესამე ფაზა: იგეგმება ჩაქვი-მახინჯაური-მწვანე კონცხის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია გაფართოება; იგეგმება ქ. ბათუმის პირველი ზონის წყალმომარაგება; იგეგმება ქ. ბათუმის 1-ლი, მე-3 და მე-4 ზონის კანალიზაციის სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

პროექტის თანადაფინანსება გადასახადების ნაწილში ხორციელდება თანაბრად ადგილობრივი და სახელმწიფო ბიუჯეტებიდან. ხოლო ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ასევე ხორციელდება: ქალაქის სანიაღვრე არხების რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; დასუფთავება და სანიტარული ღონისძიებები; გარე განათების რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობა და ამ კუთხით მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლებისა და ეზოების კეთილმოწყობა, სახურავების შეკეთება, სარდაფებში წყლისა და საკანალიზაციო მილების შეცვლა, ლიფტების შეკეთება, სახურავის წყალსაწრეტი მილების შეკეთება, სადარბაზოებში მოძრაობის სენსორული განათების დამონტაჟება;

- **ქალაქის კეთილმოწყობა**

ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ქალაქის კეთილმოწყობის პროგრამის ფარგლებში იგეგმება ბათუმის ისტორიული უბნებისა და ტურისტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენის, ტექნიკური ზედამხედველობის, ქალაქის

დაგეგმარების და ქონების აღრიცხვის, ქალაქის გაფორმების, პარკების, სკვერებისა და მოედნების კეთილმოწყობის და ქალაქის გამწვანების ღონისძიებების განხორციელება.

განათლება

• სკოლამდელი განათლება

საბავშვო ბაღების მართვა ქალაქში ხორციელდება ა(ა)იპ - ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანების მეშვეობით, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი საკადრო რესუსი და მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურა. მუნიციპალური პროგრამის ფარგლებში საბავშვო ბაღების 5000-ზე მეტი აღსაზრდელისთვის შეიქმნება ყველა პირობა გონებრივი და ფიზიკური განვითარებისათვის მოზარდების ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინებით. გაგრძელდება საბავშვო ბაღების შენობების რეაბილიტაცია, რაც ეტაპობრივად ხორციელდება. პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღების შენობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ქ. ბათუმში ინფრასტრუქტურული პროექტებისა და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების ხელშეწყობა, ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარება და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის მიზანია მოსახლეობის მასობრივად ჩართვა სპორტულ ცხოვრებაში. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ბათუმის ცენტრის სასახლის დაფინანსება. ბათუმის ცენტრის სასახლემ მისი ფუნქციონირების პერიოდში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ფიგურული სრიალის განვითარებაში, სადაც 800-მდე ბავშვია დაკავებული. ჩამოყალიბდა პირველად საქართველოში ფიგურული სრიალის ერთ-ერთი სახეობა სინქრონი, შეიქმნა ბათუმის ნაკრები გუნდი, დასი, 30 ბავშვიანი სპორტული და სამოყვარულო ჯგუფები. აგრეთვე შექმნილია ჰოკეისტთა სპორტული ჯგუფი.

განხორციელდება აგრეთვე სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, როგორცაა ბათუმის ადმინისტრაციებში შემავალ უბნებს შორის სპორტული თამაშები; საერთაშორისო ტურნირები საპლაჟო ფეხბურთში ბათუმის თასზე, ჭადრაკში ახალგაზრდებს შორის; სპორტული თამაშები სკოლებს შორის; საერთაშორისო ტურნირი ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში მუხრან ვახტანგაძის თასზე და ვ. ალთაბაევის თასზე კალათბურთში; მოტოციკლეტისტთა (ბაიკერთა) IV საერთაშორისო ფესტივალი;

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

კულტურის განვითარების პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ადგილობრივი ხელოვანი საზოგადოების განვითარებას, მათი შესაძლებლობების ზრდას და კავშირების გაღრმავებას მსოფლიოს თანამედროვე სახელოვნებო ინსტიტუტებთან.

პროგრამის ფარგლებში ხელი შეეწყობა სხვადასხვა საერთაშორისო დონის ფესტივალების ჩატარებას. ღონისძიებები სანახაობრივად დატვირთული და მრავალფეროვანი იქნება. კონცერტებში, გამოფენებში, სხვადასხვა აქტივობებში ჩართული იქნებიან, როგორც უცხოელი, ასევე ქართველი შემოქმედები და ქართული კულტურით დაინტერესებული უამრავი სტუმარი. პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება შემდეგი ფესტივალები: ბათუმის საერთაშორისო არტ ფესტივალი - „მარბელა - ბათუმი“; კლასიკური მუსიკის V საერთაშორისო ფესტივალი - „ღამის სერენადები“; ბათუმის საავტორო ფილმების VIII საერთაშორისო ფესტივალი; ფოლკლორული და სასულიერო მუსიკის VIII საერთაშორისო ფესტივალი.

- **საზოგადოებრივი და ახალგაზრდული ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამით გათვალისწინებული ღონისძიებები მიმართულია ქალაქ ბათუმის ახალგაზრდების, სტუდენტებისა და მოსწავლეებისათვის. ჩატარდება საგანმანათლებლო, შემეცნებითი, სოციალური, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და კულტურულ-შემოქმედებითი ღონისძიებები: მხიარულთა და საზრიანთა თამაშები მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის; საკვირაო სკოლა - სოციალურად დაუცველი ახალგაზრდებისათვის; ინტელექტუალური თამაშები რა? სად? როდის?; ახალგაზრდული თეატრი; ბათუმის მოსწავლეთა თვითმმართველობების ფორუმი; სამთო ახალგაზრდული ბანაკი; ბათუმთან დამეგობრებული ქალაქების ახალგაზრდული კვირეული; ბათუმის სტუდენტური ფესტივალი; (ა)იპ - ბათუმის ბოტანიკური ბაღის სუბსიდირება; ბიბლიოთეკების განვითარების ხელშეწყობა; შავი ზღვის ფლორისა და ფაუნის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის მხარდაჭერა;

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობისა დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამები მოწოდებულია, რათა უზრუნველყოს ქალაქის მოსახლეობის კეთილდღეობა, ზოგიერთი, განსაკუთრებით საშიში დაავადების ადრეული გამოვლენა, პრევენცია და მკურნალობა, მოსახლეობის ინფორმირება, სოციალურად დაუცველ ფენებზე, ქრონიკულად დაავადებულ პირებზე და ბავშვებზე ზრუნვა, ოპტიმალური სოციალურ-ეკონომიკური და სამედიცინო სოციალური პირობების შექმნა მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესებისა და განმტკიცებისათვის. პროგრამის გათვალისწინებით მუნიციპალიტეტში განხორციელდება: ქრონიკული დაავადების მქონე პაციენტთა მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ონკოლოგიურ დაავადებათა ადრეული ფორმების დიაგნოსტიკა და პრევენცია; მენჯ-ბარძაყის სახსრის დისპლაზიისა და ამოვარდნილობის ამბულატორიული მკურნალობა; ფსიქიური პრობლემების მქონე პირთა ფსიქო სოციალური რეაბილიტაცია; უფასო სასწრაფო სამედიცინო დახმარება; ფენილკეტონურიით დაავადებულ პირთა სამკურნალო საშუალებების კომპენსაციით უზრუნველყოფა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ქ. ბათუმში მოქმედებს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების სხვადასხვა პროგრამები, რომლის ფარგლებში პროგრამაში მონაწილე თითოეული პირი სარგებლობს უფასო სამედიცინო დახმარების პაკეტით და აგრეთვე იღებს ერთჯერად ან ყოველთვიურ ფულად დახმარებას: 0-დან 70000-მდე ქულის მქონე სოციალურად დაუცველი და მრავალშვილიანი ოჯახების, მარტოხელა დედებისათვის სანდასუფთავების მოსაკრებელი და წყლისა და კანალიზაციის

გადასახადით უზრუნველყოფა; 0-დან 100 000 ქულის მქონე და მრავალშვილიანი ოჯახების, მარტოხელა დედების, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში მონაწილეთა, დაინვალიდებულთა და ომში დაღუპულთა ოჯახის 100 ბავშვისათვის სახელოვნებო, სპორტულ და 1200 ბავშვის მათ შორის (ბათუმის „ჩვილ ბავშვთა სახლის აღსაზრდელების) სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში სწავლების 100%-ით დაფარვა; 0-დან 70 000-მდე ქულის მქონე 100 სოციალურად დაუცველი ოჯახის წევრის გარდაცვალების შემთხვევაში ოჯახის წევრზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარების გაცემა 450 ლარის ოდენობით; ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს ქ.ბათუმში რეგისტრირებულ ყოველ მე-3 ბავშვზე 500 ლარი (300 ოჯახი), ყოველ მე-4 ბავშვზე 700 ლარი (55 ოჯახი), ყოველ მე-5 და მეტ შვილზე 900 ლარი (20 ოჯახი) დახმარების გადაცემას; სოციალურად დაუცველი ფენის ერთჯერადი უფასო კვებით უზრუნველყოფა; მრავალშვილიანი ოჯახების და უდედმამო ბავშვებისათვის მატერიალური დახმარება, რომელიც ითვალისწინებს ქ. ბათუმში მცხოვრებ 5 და 5-ზე მეტი 90 მრავალშვილიან ოჯახზე და 25 უდედმამო ბავშვზე წელიწადში ორჯერ მატერიალური დახმარების გაწევას; საქალაქო ტრანსპორტით მგზავრობის უზრუნველყოფის პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც ფინანსდება: ვეტერანისა და მათთან გათანაბრებული პირების მგზავრობის 100% დაფინანსება, მასწავლებელზე, მოსწავლეებზე, სტუდენტებზე, 0-70 000 ქულის მქონე ბენეფიციარებზე, შშმ პირებზე, პენსიონერებზე გადამზიდვის მიერ გაყიდული შეღვევითიანი ბილეთების რაოდენობის მიხედვით ერთ მგზავრობაზე 10 თეთრით კომპენსაცია; გაზიფიკაციის საკომპენსაციო თანხით უზრუნველყოფა, რომელიც ითვალისწინებს 84 I ჯგუფის უსინათლო (შ.შ.მ. პ) ოჯახის და 168 ომის ვეტერანის და მათთან გათანაბრებული პირის ოჯახის გაზიფიკაციის საკომპენსაციო თანხით უზრუნველყოფას 300 ლარით; სოციალური სახლის მშენებლობა.

ხულოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ბოლო წლებში არჩეული სტრატეგიის შესაბამისად პრიორიტეტულ მიმართულებებზე მიმართულმა სახსრების ზრდამ შესაძლებელი გახადა ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის. 2013-2016 წლებში მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები მოიცავს:

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

- **სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება**

მუნიციპალიტეტში ხორციელდება “ხულო-თაგო“-ს ბაგირგზის ფუნქციონირების უზრუნველყოფის პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს საბაგრო გზის ექსპლოატაციას და ობიექტის გამართულ მუშაობას. აღნიშნული ტრანსპორტით სარგებლობს და დიდ მოწონებას იმსახურებს, როგორც ადგილობრივი მოსახლეობა, ასევე ტურისტული ჯგუფები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის

დასუფთავება, დაბა ხულოსა და მიმდებარე სოფლების სასმელი წყლით მომარაგება, გზების გასწვრივ ახალი სანიაღვრე არხების მოწყობა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობა**

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის პროგრამა მოიცავს გზების დამცავი საყრდენი კედლების მოწყობას, სკვერებისა და ქუჩების გამწვანების ღონისძიებებს.

განათლება

განათლების პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა, ასევე დაწყებითი სკოლების მშენებლობა და კომპიუტერული პროგრამების შემსწავლელი კურსების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 8 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით სკოლამდელ განათლებას იღებს 345 ბავშვი. დაფინანსდება ასევე დაწყებითი სკოლების მშენებლობა სოფ. ახალშენსა და ქურდულში, სადაც არსებული შენობები მთლიანად ამორტიზირებულია და აუცილებელია ახლის მშენებლობა, რათა ბავშვებს მიეცეთ ნორმალური და სრულყოფილი განათლების მიღების საშუალება.

მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ყველა ასაკობრივი ჯგუფის მოსახლეობისათვის დაგეგმილია კომპიუტერული პროგრამების შესწავლის მუნიციპალური პროგრამა. მსურველთა კონტიგენტი დიდია და გათვალისწინებულია 4 ჯგუფის მომსახურება 100 ბენეფიციარზე.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტი გააგრძელებს კულტურული და სპორტული პროგრამების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა სრულად შეძლონ მათი შესაძლებლობების გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამა ითვალისწინებს სპორტული ცხოვრების წესის პოპულარიზაციას, ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას, სპორტის სხვადასხვა სახეობების შემდგომ განვითარებას. ამ მიზნით ხულოს მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სასპორტო სკოლა, რომელშიც დაკავებულია 470 ბავშვი, ჭიდაობის, ფეხბურთის, კალათბურთის, ჩოგბურთის, რაგბის, სათხილამურო სპორტის, ჭადრაკის წრეებში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ხულოს მუნიციპალიტეტის ახალგაზრდობის სულიერ და კულტურულ აღზრდას, წარმოჩენას და გამოვლინებას ხელს უწყობს მუნიციპალიტეტი. ამ კუთხით დაბაში ტარდება შუამთობის, ტბელობის, დიდაჭარობის დღესასწაულები, იმართება კონცერტები, სადამოები, სპორტული და სხვა ღონისძიებები. ფინანსდება სხვადასხვა სახელოვნებო სკოლა, რომელიც ემსახურება ბავშვების სწავლა-განათლებას და აღზრდას სახვით ხელოვნებასა და მუსიკაში. სკოლაში სწავლობს 80 ბავშვი; კულტურის ცენტრი, რომელშიც ფუნქციონირებს ფოლკლორული და ქორეოგრაფიული წრეები; ხულოს სახელმწიფო დრამატული თეატრი;

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ადგილობრივ დონეზე ხორციელდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების პროგრამა; სასწრაფო სამედიცინო დახმარების პროგრამა; ქრონიკულად პროგრესირებადი დაავადებებით დაავადებულ ბავშვების თუ მოზარდების (ეპილეფსია) ყოველდღიურად მისაღები მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ხულოს მუნიციპალიტეტში დაგეგმილია სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების პროგრამები.

ქედას მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტში გაგრძელდება დაბისა და სოფლების, საცხოვრებელი უბნების, დასასვენებელი პარკების კეთილმოწყობა, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა და რეაბილიტაცია. გარდა ამისა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა, მისი ექსპლუატაცია ეფექტურობასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება. აღნიშნული პრიორიტეტების ფარგლებში განხორციელდება მოსახლეობის შეშით დროულად მომარაგების მიზნით ტყეკაფთან მისასვლელი გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია; კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა; გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია; დასუფთავების და წყალმომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიებები და მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობითი სამუშაოები;

განათლება

ქედას მუნიციპალიტეტში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა, ქედაში ფუნქციონირებს 7 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 300-ზე მეტი ბავშვი. ხოლო 2013 წლიდან ექსპლუატაციაში შევა კიდევ ერთი ბაღი, რომელიც 40 აღსაზრდელზეა გათვლილი. ასევე იგეგმება დაწყებითი სკოლების რეაბილიტაცია და სკოლებში სასწავლო პროცესის ხელშეწყობა. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სიხალიძეების და გუნდაურის დაწყებითი სკოლების რეაბილიტაცია და მაღალმთიან სოფლების გობრონეთისა და ზესოფლის სკოლებში მოსწავლეთა ტრანსპორტირების ხელშეწყობის ღონისძიებები;

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. სასპორტო სკოლაში მოქმედებს 8 სექცია და 250 ბავშვი სხვადასხვა სპორტულ სახეობაში ვარჯიშობს. ჩატარდება 45 ადგილობრივი და რესპუბლიკური მნიშვნელობის ღონისძიება, სადაც 1000 ამდე მოზარდი მიიღებს მონაწილეობას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია კულტურის სფეროს ქსელის გაფართოება, არსებულის რეაბილიტაცია და თანამედროვე დონის მატერიალური ბაზით უზრუნველყოფა. ცალკეულ თემებში და დაბაში კულტურის ახალი კერების შექმნა, კულტურული ღონისძიებების ჩატარება.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის განხორციელების მიზნით ადგილობრივ დონეზე იგეგმება ეპილევსიით დაავადებულთა სფეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; მერისის თემის სოფლებისათვის ამბულატორიული მომსახურება;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის შეღავათებითა და დახმარებებით უზრუნველყოფისათვის მუნიციპალიტეტში გათვალისწინებულია სოციალურად დაუცველი ფენისათვის ყოველდღიური ერთჯერადი უფასო კვებით უზრუნველყოფა; ვეტერანთა უკვდავყოფის, სარიტუალო მომსახურების, სადღესასწაულო დღეების ორგანიზება და დახმარება; ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილის შეძენაზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარება; ხუთ და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარება; უკიდურესად გაჭირვებულ ოჯახებში გარდაცვლილ პირთა დასაფლავებისთვის ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამა;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები**

ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის გზების რეაბილიტაციისა და მოვლა შენახვის ღონისძიებების დაფინანსებას;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობა, გადახურვა, მუნიციპალიტეტის გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიების დასუფთავება. წყალმომარაგების უზრუნველყოფისა და მოსახლეობაზე სასმელი წყლის მიწოდების გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდება წყალსადენის სათავე ნაგებობების მშენებლობა და რეაბილიტაცია, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 15 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1200-ზე მეტი ბავშვი. 2013 წელს დაგეგმილია #2 საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია და #5 საბავშვო ბაღის მშენებლობას და ინვენტარით უზრუნველყოფა. პროგრამით გათვალისწინებულია, აგრეთვე ქობულეთის საჯარო სკოლის მოსწავლეების სასწავლო დაწესებულებამდე ტრანსპორტირება.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას, ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობას და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2013 წელს იგეგმება ქ.ქობულეთში სპორტული კომპლექსის მშენებლობის დასრულება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა დაწესებულებების ფინანსური მხარდაჭერა, როგორცაა სახელოვნებო სკოლა, სადაც განათლებას იღებს 572 მოსწავლე; ქობულეთის კულტურის ცენტრი, რომელშიც გაერთიანებულია საბიბლიოთეკო და მოსწავლე ახალგაზრდობასთან ურთიერთობის განყოფილება. განყოფილებაში ფუნქციონირებს ეკოტურიზმის, კულტურული მემკვიდრეობის, ახალგაზრდობის თავისუფალი დროის ორგანიზების, ხალხური რეწვის და ლიტერატურულ-თეატრალური ჯგუფები. კულტურის ცენტრში იღებს განათლებას ქობულეთის 300-მდე მოზარდი. ქობულეთის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი "მხედრული", რომლის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის სულიერ და ინტელექტუალური განვითარებას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

• ჯანმრთელობის დაცვა

პროგრამა ითვალისწინებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა დაავადების მკურნალობის ხარჯების თანადაფინანსებას. განხორციელდება მოსახლეობის უფასო სასწრაფო გადაუდებელი სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფა. პრიორიტეტის ფარგლებში იმოქმედებს პრინციპი, რომ მუნიციპალიტეტი დაეხმაროს იმ ადამიანებს, რომლებსაც ეს ყველაზე მეტად ესაჭიროება.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამის მიზნია არსებული რესურსების ფარგლებში გააგრძელოს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებები: სოციალურად დაუცველი ფენისათვის მუნიციპალური უფასო სასადილოს პროგრამა; მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური სტიმულირების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამები; უკიდურესად გაჭირვებულ და დედ მამით ობოლ ბავშვთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარების პროგრამა და უფასო სასადილოს ბენეფიციართა სტომატოლოგიური საპროთეზო ორთოპედიული დახმარების პროგრამა;

შუახვევის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

შუახვევის მუნიციპალიტეტის ძირითადი პრიორიტეტებია:

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

შუახვევის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულებით მუნიციპალიტეტში გაგრძელდება შემდგომი პრიორიტეტული ღონისძიებების განხორციელება:

- საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;
- კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; დასუფთავების ღონისძიებები; წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაციის ღონისძიებები; კეთილმოწყობითი ღონისძიებები; სარწყავი არხების მოვლა-შენახვის პროგრამა;

განათლება

შუახვევის მუნიციპალიტეტში განათლების პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. დაგეგმილია აგრეთვე საჯარო სკოლებისათვის გათბობის სისტემის ფუნქციონირებისათვის გენერატორების შეძენა და ნიგაზულის საჯარო სკოლის ავტობუსისთვის საწვავისა და სათათადარიგო ნაწილების შეძენა. იგეგმება ახალი სკოლის მშენებლობა და საძირკველის მოწყობა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების სრულად გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების მიზნით დაბა შუახევში ფუნქციონირებს რაგბის ორი წრე, სადაც დაკავებულია 36 ბავშვი. აღნიშნული სპორტის განვითარებისა და ხელშეწყობის მიზნით რეაბილიტაცია ჩაუტარდება ფურტიოს რაგბის მოედანს.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია კულტურული დანიშნულების ქსელის გაფართოება. თანამედროვე დონის მატერიალური ბაზით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს შუახევის კულტურის ცენტრი და შუახევის ხელოვნების სკოლა, რომელშიც 125 მოსწავლეა ჩართული. აერთიანებს მუნიციპალიტეტში მოქმედ სხვადასხვა ფოლკლორულ ანსამბლებს. საფორტეპიანო, საორკესტრო და ხალხური ჯგუფებს, მოქმედებს დრამატურგის, ლიტერატურისა და ტურიზმის, ხელოვნების, გამოყენებითი ხელოვნებისა და ხატვისა წრეები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ადგილობრივ დონეზე მუნიციპალიტეტში მოქმედებს ორი პროგრამა, რაც გარკვეულწილად ხელს უწყობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვას.

- შუახევისა და წყალსაყრის უბნებზე სასწრაფო დახმარების პროგრამა;
- ქრონიკულად პროგრესირებადი დაავადებების მედიკამენტური დახმარების პროგრამა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

სოციალური დაცვის ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფას; ომის მონაწილეებსა და ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრებზე სადღესასწაულო დღეების ორგანიზებისა და დახმარების პროგრამას; უმწეო გარდაცვლილის ოჯახებზე ერთჯერადი დახმარების პროგრამას; მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური სტიმულირების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამებს; უფასო სასადილოს ბენეფიციართა სტომატოლოგიური საპროთეზო ორთოპედიული დახმარების პროგრამას; შუახევის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სოციალურად დაუცველი დიალზზე მყოფი ავადმყოფების ტრანსპორტირების პროგრამას;

ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტების დოკუმენტი მომზადებულია ადგილობრივი თვითმმართველობის საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში იმ პრობლემების გადაწყვეტის მიზნით, რომელიც ყველაზე აქტუალურია მოსახლეობისათვის. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით 2013-2016 წლების მუნიციპალიტეტის ძირითადი პრიორიტეტებია:

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. აგრეთვე ბათუმი ახალციხის მაგისტრალზე ხელვაჩაურის გზის მონაკვეთზე მიმდებარე ტერიტორიის გზებზე ღობეების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;**

ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია: გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; დასუფთავების ღონისძიებები; წყალმომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიებები; გამწვანების ღონისძიებები

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

ქვეპროგრამით განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობა, მოასფალტება, სკვერების მოწყობა, ფეხით მოსიარულეთა ტროტუარების მოწყობა.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 5 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 400 მეტი ბავშვი. 2013 წელს დაგეგმილია არსებული ბაღების რეაბილიტაცია და ბაღების განტვირთვის მიზნით ახალი ბაღების მშენებლობა და ინვენტარით აღჭურვა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის და განსაკუთრებით ახალგაზრდა თაობის კულტურული განვითარებისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებისათვის, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი დიდ ყურადღებას უთმობს მოზარდ თაობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას. ამ მიზნით ხელვაჩაურში სოფ, ახალსოფელში ფუნქციონირებს კომპლექსური სასპორტო სკოლა. სკოლაში ჩამოყალიბებულია შემდეგი წრეები: თავისუფალი ჭიდაობა, ძიუდო, ძალოსნობა, რაგბი, ჭადრაკი, ფეხბურთი (გოგონათა და ჭაბუკთა). წრეებში დაკავებულია 410 მოზარდი სპორტის 11 სახეობაში. ამას გარდა დაგეგმილია სხვადასხვა უბნებში მინი სტადიონების მშენებლობა და საფეხბურთო კლუბის დაფინანსება, რაც ითვალისწინებს ფეხბურთელთა ტრანსპორტირების ხარჯების ანაზღაურებას, სპორტული უნიფორმებისა და ინვენტარის შეძენას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის მცხოვრებთათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კულტურული პოტენციალის გაზრდა, მის საფუძველზე მოსახლეობის სულიერი და ინტელექტუალური ცხოვრების გამდიდრება, კულტურული რესურსების გამოყენება. პროგრამის ფარგლებში 2013-2016 წლებში დაგეგმილია: სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობის ღონისძიებები, სადაც გაერთიანებულია 5 მუსიკალური ჯგუფი 300 მოსწავლეზე სამუსიკო სკოლაში სწავლის ხანგძლივობა 6 წლით განისაზღვრება, რომლის დამთავრების შემდეგ მოსწავლეს გადაეცემა შესაბამისი ხარისხის დამამთავრებელი მოწმობა; კულტურის ცენტრის ხელშეწყობა, სადაც გაერთიანებულია ეკოტურიზმის, კულტურული მემკვიდრეობის, ახალგაზრდობის თავისუფალი დროის ორგანიზების, ხალხური რეწვის, ლიტერატურულ-ტეატრალური და ქორეოგრაფიული ჯგუფები; ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება;

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტში კეთილსაიმედო ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის უზრუნველყოფა, რომელიც მოიცავს გადამდები და არაგადამდები დაავადებების და რისკების გამოვლენას, საინფორმაციო სისტემის ფუნქციონირებას, სამედიცინო სტატისტიკის წარმოებას, დაავადებათა კონტროლსა და პრევენციას; პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მომსახურების პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს ცენტრიდან დაშორებული თემების მოსახლეობისათვის სასწრაფო სამედიცინო დახმარების დროულად აღმოჩენას და ამბულატორიების შენობის რეაბილიტაცია;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

სოციალური დაცვის ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა; უმწეო გარდაცვლილის ოჯახებზე ერთჯერადი დახმარების პროგრამა; მრავალშვილიანი ოჯახების ხელშეწყობისა და მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამები; სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის ერთჯერადი დახმარება; დედ მამით ობოლ

ბავშვთა ყოველთვიური დახმარების პროგრამა; ქრონიკულად პროგრესირებადი დაავადებების მედიკამენტოზური დახმარების პროგრამა;

გურჯაანის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. გურჯაანში გურამიშვილის, თამარ მეფის, რუსთაველისა და 9 აპრილის ქუჩების შეკეთება, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს ტროტუარების, ბორდიულების, გურამიშვილისა და სანაპიროს ქუჩების გადაკვეთაზე არსებული წრისა და სამკუთხედების მოპირკეთების, თაყაიშვილისა და სანაპიროს ქუჩების სარეაბილიტაციო სამუშაოები; დაგეგმილია საგზაო ნიშნების მონტაჟი. გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის სოფლებში გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები; დასრულდება ქ. გურჯაანში 9 აპრილის ქუჩის ასფალტის საფარის დაგების სამუშაოები.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გაზგაყვანილობის ღონისძიებები, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასუფთავებისა და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, კანალიზაციის სისტემისა და სანიაღვრე არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, მრავალბინიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, წყლის სიტემებისა და გარე განათების ქსელების რეაბილიტაცია-ექსპლოატაცია, ნაგავსაყრელების მოწყობის ღონისძიებების განხორციელება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ხევების გაწმენდისა და ნაპირსამაგრი სამუშაოების განხორციელება.

• მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. გურჯაანში, კულტურის და დასვენების პარკის მიმდებარე ტერიტორიაზე სკვერის კეთილმოწყობის, არსებული სკვერების მოვლა - გამწვანების სამუშაოები.

განათლება

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობი ღონისძიებების დაფინანსება თვითმმართველი ერთეულის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტის სხვადასხვა სახეობების ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების აღმოჩენა. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა შეჯიბრებები და მოხდება მათი დაფინანსება. პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. გურჯაანში სპორტულ-გამაჯანსაღებელი კომპლექსის სრული რეაბილიტაცია და მთელ რიგ სოფლებში მინი სპორტული მოედნების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ობიექტების: ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სახელოვნო სკოლების, თეატრების დაფინანსება და დაგეგმილია კულტურის ობიექტების სარემონტო სამუშაოები.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება ინტელექტუალურ-შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და განვითარებაში.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის მიხედვით განხორციელდება ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის დელეგირებული უფლებამოსულობების ფარგლებში მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა, კერძოდ გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღდეგო ვაქცინაცია, სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვა, დეზინფექციის ღონისძიებათა ორგანიზება.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია, წყალმომარაგების, სანიაღვრე და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კეთილმოწყობის სამუშაოები და გარე განათების სისტემის რეაბილიტაცია.

• **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და შესაკეთებელი გზების რეაბილიტაცია. 2013 წელს დაგეგმილია ქ. დედოფლისწყაროში არსებული შიდა გზების ორმოული შეკეთება და მოასფალტება, სოფლებში არსებული ასფალტის საფარიანი გზების რეაბილიტაცია, გრუნტოვანი გზების მოხრეშვა.

• **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავების და ფასადების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება, ქ. დედოფლისწყაროში და მუნიციპალიტეტის სოფლებში მოწესრიგდება და გარკვეულ ქუჩებზე მოეწყობა საკანალიზაციო და სანიაღვრე სისტემები, აგრეთვე სოფლებში რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სასმელი წყლის სათავე ნაგებობებს და ამორტიზებულ წყალმომარაგების სისტემებს.

• **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერების, აგრეთვე მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული შენობა-ნაგებობების იერსახის რეაბილიტაცია. მთელ რიგ სოფლებში მოხდება მოსაცდელის რეაბილიტაცია და მოედნების მოწყობა.

განათლება

სკოლამდელ განათლებას ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება. აღნიშნული პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება ქ. დედოფლისწყაროსა და სოფლებში: ზემო მაჩხაანი, მირზაანი, ზემო ქედი, ქვემო ქედი, სამთაწყარო, ფიროსმანი და საბათლო არსებული საბავშვო ბაღების რეაბილიტაცია, საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლებში დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების და კულტურული ღონისძიებების ორგანიზება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტის სხვადასხვა სახეობების ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების აღმოჩენა. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა შეჯიბრებები და მოხდება მათი დაფინანსება: ქართული ჭიდაობა, ძიუდო, თავისუფალი ჭიდაობა, სამბო; ძალოსნობა, ფეხბურთი, კალათბურთი, კიკბოქსინგი, რაგბი.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის სახლები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები, ხელოვნების სკოლები. მუნიციპალიტეტის მხარდაჭერითა და წახალისებით, მხატვრული კოლექტივების: ქორეოგრაფიული ანსამბლები: „შირაქი“, „ხორნაბუჯი“ და „იმედი“; ხალხური სიმღერის ფოლკლორული ანსამბლები: „ქიზიყი“, „მანდილი“ და „ხორნაბუჯი“; თეატრალური კოლექტივი „ბარის ფშავლები“ და ბავშვთა თეატრალური სტუდია „არლეკინო“-ს მონაწილეობით გაიმართება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები,

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე ჰერეთის ეპარქიის განვითარების ფონდის ფინანსური მხარდაჭერა.

- **საზოგადოებრივი და ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში. კერძოდ, დაფინანსდება ტრენინგ-სემინარები, ფორუმები, ინტელექტუალურ-შემეცნებითი, გასართობი თამაშები, შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები, კონცერტები.

- **პრესის მომსახურების ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გაზეთ „შირაქის“ გამოცემა, რომელიც ასახავს მუნიციპალიტეტში მიმდინარე მოვლენებს.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებების და შეღავათების უზრუნველყოფას. გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება,

ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისთვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას, კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას.

თელავის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის შენარჩუნება და განახლება, ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, დაზიანებული ქვაფენილების და ტროტუარების აღდგენა-რეაბილიტაცია, საგზაო მოძრაობის დადგენილი წესების მიხედვით შესაბამისი საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღუდავი ბარიერების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სანიაღვრე არხების, გარე-განათების, წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, ჭაბურღილების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კეთილმოწყობილი გარემოს შექმნას, შადრევანის და დასასვენებელი პარკების, სკვერების და გამწვანებული ზონების მოვლა-პატრონობას.

- **განათლება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ინვენტარის აღჭურვას.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში სპორტის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით განხორციელდება სპორტული ინფრასტრუქტურის მატერიალურ -ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, სპორტული დანიშნულების ობიექტების, დარბაზებისა და სტადიონების შეკეთება-აღდგენა. სპორტის სხვადასხვა სახეობების ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით, პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდის განახლება, კულტურული დაწესებულებებისათვის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება. მუნიციპალიტეტში არსებული ფოლკლორული და ქორეოგრაფიული ანსამბლების ფუნქციონირებისათვის საჭირო დაფინანსება, ქვეყნის მასშტაბით ფესტივალებსა და სხვა კულტურულ ღონისძიებებში მონაწილეობა და საკუთარი შესაძლებლობების წარმოჩენა.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები

• პრესის მომსახურების ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა, რაც ითვალისწინებს რეგიონალური (ჟურნალი „ოლე“) და ადგილობრივი (ჟურნალი „საქართველოს მოამბე“) ჟურნალების დაფინანსებას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• ჯანდაცვის პროგრამები

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ”საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ” საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღმდეგო ვაქცინაცია, დეზინფექციის ღონისძიებეთა ორგანიზება, პროფილაქტიკური აცრების უზრუნველყოფა.

• სოციალური პროგრამები

პროგრამა ითვალისწინებს ხანდაზმულთათვის, მარჩენალდაკარგულთათვის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და სოციალურად დაუცველ პირთათვის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების გატარებას. კერძოდ, ახალშობლითა და მრავალშვილიანი

ოჯახების ერთჯერად ან ყოველთვიურ ფინანსურ დახმარებას, სოციალურად დაუცველ პირთა კვებას, პირველადი სამედიცინო მომსახურებას, სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ჩატარებას.

ლაგოდების მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ცენტრალურ გზასთან დამაკავშირებელი და სოფლებთან მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. პროგრამის ფარგლებში განსაზღვრულია ნავთობისა და გაზის კორპორაციის მიერ დროებით სარგებლობაში გადმოცემული წნორი-ლაგოდების გაზსადენის მოვლა-პატრონობა და დაზიანების შემთხვევაში ბუნებრივი აირის მაგისტრალის რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი ბინების კეთილმოწყობა, წყლის სისტემების რეაბილიტაცია-მშენებლობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსდება. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, სარწყავი არხების და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია სპორტისა და კურტურის განვითარების, ასევე ახალგაზრდული ღონისძიებების ჩატარების ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პრიორიტეტი ორიენტირებულია მუნიციპალიტეტში სპორტის შემდგომ განვითარებაზე, სპორტის სხვადასხვა სახეობების მომზადებასა და სპორტულ ღონისძიებებში მონაწილეობის ხელშეწყობაზე. ასევე გულისხმობს სპორტული მრავალფუნქციური კომპლექსების, ახალი სპორტული მოედნების, ხელოვნურსაფარიანი მინისაფეხბურთო მოედნების აღდგენას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრი, ბიბლიოთეკები, ხელოვნების სკოლები. პრიორიტეტი ასევე მოიცავს ღონისძიებებს, რომელიც ორიენტირებულია ლაგოდების სიძველეთა პოპულარიზაციისაკენ, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა კულტურულ - გასართობი, ღონისძიებები დაფინანსება.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამა ითვალისწინებს ნეკრესის ეპარქიის სამღვდელმთავრო რეზიდენციების კომუნალური ხარჯების დაფინანსებას და კვების პროდუქტებით მომარაგების ხარჯებს. სასაფლაოების მოვლა-შენახვის ხარჯებს.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

აღნიშნული ქვეპროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში” საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ” საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, როგორცაა ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება, ინფექციური და არგადამდები დაავადებების თავიდან აცილება.

- **სოციალური პროგრამები**

აღნიშნული პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები ინვალიდი ბავშვების სოციალური დახმარების ხარჯებს, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სხვადასხვა სახის დახმარებას, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი დაახლოებით 60 ბენეფიციარის კვებით უზრუნველყოფას, ყოველ ახალდაბადებულ ბავშვზე დასახმარებლად 100 ლარის გამოყოფას.

საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ასევე ახალი და შიდა გზების რეაბილიტაცია; საგზაო ნიშნების, გადასასვლელების და სიჩქარის შემზღვეველი ბარიერების მოწყობა, ასფალტის საფარის ორმოული შეკეთება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ საგარეჯოში არსებული მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების ფასადების და სახურავების შეკეთებას, სასმელი წყლის სათავე ნაგებობების სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ჩატარებას, რეზერვუარების, შიდასაუბნო და ცენტრალური ქსელების, სატუმბო სადგურების მოვლა-პატრონობას, გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაციის ხარჯების დაფინანსებას, მუნიციპალიტეტში სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მინი სტადიონების მოწყობა, მოვლა-შენახვა. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულში სკვერების, გაზონების მოვლა-პატრონობა, გამწვანება და ახალი სკვერების მოწყობა.

- **განათლება**

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობი ღონისძიებების დაფინანსება თვითმმართველი ერთეულის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით აღწურვა.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში 2013 წლის განმავლობაში დაფინანსდება აიპ „საგარეჯოს სპორტული გაერთიანება“ (სადაც ფუნქციონირებს ჭადრაკის, ფეხბურთის, თავისუფალი ჭიდაობის, ძიუდოს, მძეოსნობის, ბერძნულ-რომაული ჭიდაობის, რაგბის სექციები) და აიპ საგარეჯოს 105 კომპლექსური სპორტსკოლის ხარჯები, რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი სცხოვრების დამკვიდრებას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული კულტურის ობიექტების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდის განახლება თანამედრვე ლიტერატურით, ადგილობრივი მნიშვნელობის თეატრის რეპერტუარის განახლება, კულტურული დაწესებულებებისათვის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, კულტურული ღონისძიების ხელშეწყობა, საგარეჯოს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის რეაბილიტაცია.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებები.**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება ტრენინგ-სემინარები, ფორუმები, ინტელექტუალურ-შემეცნებითი, გასართობი თამაშები, შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები, გამოფენები,

ლიტერატურული სადამოები, კონცერტები და სხვა ღონისძიებები. რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის აქტიურად ჩაბმას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

- **საგამომცემლო საქმიანობა**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო გაზეთის გამოშვება, რომლის ძირითადი მიზანია მოსახლეობის ინფორმირება რაიონში მიმდინარე მნიშვნელოვანი სიახლეების შესახებ.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით, დეზინფექციის და საბონიფიკაციო ღონისძიებების ორგანიზება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირველადი ეპიდკვლევის ხელშეწყობა. პროგრამის ფარგლებში ასევე განხორციელდება სოფლის ამბულატორიების მომსახურება.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისთვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას, კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

სიღნაღის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში რეაბილიტირებული გზების მოვლა-შენახვა, კვლავ გაგრძელდება სოფლის შიდა გზების რეაბილიტაცია და მოწესრიგდება სოფლის სავარგულელებთან მისასვლელი გზები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების და წყალმომარაგების ახალი ქსელების მოწყობა, არსებული ქსელების მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან

დაკავშირებული ხარჯები. დაგეგმილია ასევე მუნიციპალური ტრანსპორტის ხელშეწყობის ღონისძიებები და მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა, დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება და არსებული შადრევნების ექსპლოატაცია.

- **განათლება**

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობი ღონისძიებების დაფინანსება თვითმმართველი ერთეულის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

პროგრამის მიზანია სპორტისა და კურტურის განვითარების, ასევე ახალგაზრდული ღონისძიებების ჩატარების ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა სპორტსმენებისთვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნის უზრუნველსაყოფად, ასევე ნიჭიერი სპორტსმენების წარმოჩენა და წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში მოეწყობა სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები, ქართული ფოლკლორის სადამოები.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებები.**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული სადამოები, კონცერტები და სხვა ღონისძიებები, რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის აქტიურად ჩაბმას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

აღნიშნული პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში "საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ" საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, როგორცაა ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება, ინფექციური და არგადამდები დაავადებების თავიდან აცილება .

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და სხვა უმწეო მდგომარეობაში მყოფი მოხუცების მედიკამენტებით უზრუნველყოფას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და სხვა უმწეო მდგომარეობაში მყოფი 162 ბენეფიციარის კვებით უზრუნველყოფას, ყოველ ახალდაბადებულ ბავშვზე 100 ლარის გამოყოფას, სტიქიური უბედურებების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დასახმარებას, ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციალური დახმარებები.

ყვარლის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული ცენტრალური გზების რეაბილიტაცია და არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება წყლის სისტემის რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაცია, სარწყავი-სანიაღვრე არხების რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სპორტული და კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს როგორც სპორტული, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვასა და გაგრძელებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება აიპ „კულტურის დაწესებულების გაერთიანება“, ააიპ „სამუსიკო სკოლების“ გაერთიანება, ა.ი.პ „ყვარლის მუნიციპალიტეტის კულტურული მემკვიდრეობის, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და დასასვენებელი ობიექტების დაცვისა და განვითარების ცენტრი“, რაც ხელს შეუწყობს ყვარლის მუნიციპალიტეტის კულტურულ განვითარებას.

- **რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სასაფლაოების მოვლა-პატრონობა და კეთილმოწყობა. ნეკრესის ეპარქიისათვის კომუნალური ხარჯების დაფინანსება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ყვარლის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი ოჯახების დახმარებას.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ეპიდზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვის ღონისძიებები, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები, პროფილაქტიკური იმუნიზაციის პროცესის დაგეგმვა. არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. განხორციელებული პროგრამები ხელს შეწყობენ გადამდებ დაავადებათა პრევენციას.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარება, ბავშვების სოციალური დაცვა, უმწეოთათვის უფასო სასადილოების დაფინანსება, ომის ვეტერანთა სარიტუალო ხარჯების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ახმეტის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის შენარჩუნება და განახლება, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს თუშეთის შიდა გზების დაფინანსებას.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავების მოწყობა, გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, გათვალისწინებულია სოფლებში ჭაბურღილების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გაგრძელდება სასმელი წყლის სათავე ნაგებობების, წყალმომარაგების ქსელების სარეაბილიტაციო სამუშაოები. საჭიროებისამებრ სისტემატიურად გაიწმინდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სანიაღვრე არხები.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, ტროტუარების მოწყობა, ტყეპარკის ტერიტორიაზე ხელოვნური ტბის მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, ასევე პროგრამის ფარგლებში სოფლებში მოეწყობა მოსაცდელეები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, და მათი ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სპორტული და კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს როგორც სპორტული, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვასა და გაგრძელებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების, კლუბებისა და სპორტული ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, რაც უზრუნველყოფს სპორტსმენებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნასა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისებას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრის, ბიბლიოთეკების, კლუბების, რაფიელ ერისთავის სახლ მუზეუმის მოვლა პატრონობისა და ქვემო ალენის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის შენახვის ხარჯები. ასევე მუსიკალური კოლექტივებისა და სახელოვნებო სკოლების ხარჯები.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებები.**

პროგრამის ფარგლებში ახალგაზრდობის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიურად ჩაბმის მიზნით მუნიციპალიტეტში ჩატარდება სადღესასწაულო დღეებისადმი მიძღვნილი კონცერტები შემოქმედებითი კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები.

- **საგამომცემლო საქმიანობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო გაზეთი „ბახტიონი“, რომლის მიზანია მოსახლეობის ინფორმირება მუნიციპალიტეტში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ყვარლის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ეპიდზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვის ღონისძიებები, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები. არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. განხორციელებული პროგრამები ხელს შეწყობენ გადამდებ დაავადებათა პრევენციას.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარება, ბავშვების სოციალური დაცვა, უმწეოთათვის უფასო სასაბინაო დაფინანსება, ომის ვეტერანთა სარიტუალო ხარჯების დაფინანსება. ტრანსპორტით უფასო მომსახურება გაეწევა ილტოსა და პანკისის ხეობის მოსახლეობას.

თვითმმართველი ქალაქ ქუთაისის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

ქალაქის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ქალაქის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქალაქში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდა კვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. 2013 წელს დაგეგმილია ქუჩების რეაბილიტაცია და ორმული შეკეთება. საგზაო მოძრაობის ორგანიზებისა და უსაფრთხოების თვალსაზრისით დამონტაჟდება ახალი შუქნიშნები ასევე ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება არსებული მარეგულირებელი საგზაო ნიშნების ექსპლუატაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა. უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქის დასუფთავება და პროფილაქტიკურ სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება. მაწანწალა ცხოველებისა და ქვეწარმავლებისაგან ქალაქის მოსახლეობის დასაცავად განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია, მწვანე საფარის მოწესრიგება, უკანონო და უსახური კონსტრუქციების დემონტაჟი.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად ქალაქის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. ქალაქში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 35 ბაგა-ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 7000-მდე ბავშვი.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

ქალაქის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტული განვითარების ხელშეწყობა თვითმმართველობის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგეს, პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. ქუთაისში ბავშვთა და მოზარდთა ჩართვა ფიგურულ სრიალში, კლუბ „ქუთაისი-2010-ის“ ფინანსურ მხარდაჭერა, სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა, ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქალაქის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **საინფორმაციო უზრუნველყოფის პროგრამა**

პროგრამის შესაბამისად ხორციელდება ადგილობრივი თვითმმართველობის საქმიანობის მეტი გამჭვირვალობისათვის, საზოგადოების ფართო ფენების ინფორმირების მიზნით დაფინანსდება საინფორმაციო უზრუნველყოფის ხარჯები.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის მიზანია ახალგაზრდული ინიციატივების მხარდაჭერა, ნიჭიერი ახალგაზრდების გამოვლენა, მათი საქმიანობის ხელშეწყობა, ახალგაზრდების საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართულობის ხელშეწყობა.

- **ტურიზმის განვითარების პროგრამა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საერთაშორისო ტურისტული გამოფენებისათვის ქუთაისის ტურისტული გზამკვლევისა და ბროშურის მომზადებისა და საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობის მიღების ხარჯები. ასევე პროგრამა ითვალისწინებს ტურისტული საინფორმაციო ცენტრის კომუნალური ხარჯებით უზრუნველყოფას.

- **ქუთაის-გაენათეს ეპარქიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ ქალაქის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საგანმანათლებლო და სააღმზრდელო დაწესებულებებში სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა ქალაქის ტერიტორიაზე დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს პრევენციული და ეპიდემიოლოგიური კონტროლის ღონისძიებების გატარებას ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნის მიზნით.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მარტოხელა მოხუცთა თავშესაფრის კომუნალური ხარჯები, მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების პროგრამა, სოციალური ღონისძიებების პროგრამა, უფასო მგზავრობის პროგრამა, მატერიალური დახმარების პროგრამა, ააიპ მადლიერების სახლი, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარება. აღნიშნული უზრუნველყოფს ქალაქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტში ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საბაგირო გზის დაფინანსება. აგრეთვე მოხდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდა მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, ჭიათურაში მდინარე ყვირილას კალაპოტის ნაწილის აღდგენა, საყრდენი კედლის აღდგენა, კერძოდ: ტოლსტოის, წმინდა გიორგის, აღმაშენებლის, ვაჟა-ფშაველას და ცხოვრებადის ქუჩებზე, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბინაო ამხანაგობები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული სკოლებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და დაფინანსდება №27-ე კომპლექსური სპორტული სკოლა, რაგბის სპორტული სკოლა, საფეხბურთო კლუბი „ჭიათურა“;

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის თეატრი, ბიბლიოთეკები, კულტურულ შემოქმედებითი ცენტრი და მუსიკალური სკოლები.

• ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი ღონისძიებები, დასვენება და მკურნალობა გამაჯანსაღებელ ბანაკებში, სპორტსმენტა დაჯილდოვება, წარმატებული ახალგაზრდების დაფინანსება, საქართველოს კუთხეების ღირსშესანიშნაობების დათვალიერება, დამსახურებული პედაგოგების დაჯილდოვება, ესტრადის მომღერალთა კონცერტის დაფინანსება და ძველი ქართული ხუროთმოძღვრების კატალოგის თანადაფინანსება;

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მღვიმევის დედათა მონასტრის მიმდინარე ხარჯები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. ასევე გაგრძელდება საზოგადოებრივი

ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციას, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფ რეაგირებას, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარებას, სადებიფენქციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი სოციალური პროგრამები. კერძოდ: მძიმე ავამყოფობთა და შეზრუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა დახმარება, ხანდაზმულთა დახმარება, მარჩენალდაკარგულ პირთა დახმარება, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, უმუშევართა სოციალური დაცვა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა დახმარება, დევნილთა სოციალური დაცვა, ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარება, ომის ვეტერანთა დახმარება.

ტყიბულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდა მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. მუნიციპალიტეტისათვის კვლავ აქტუალური რჩება შიდასაქალაქო ტრანსპორტის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

განათლება

მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ხელშეწყობას. კერძოდ: კლუბი "მემახტის" ფინანსური მხარდაჭერას, ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისებას, სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებებისა და შეჯიბრებების მოწყობას. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის მფლობელობაში არსებული სპორტული ობიექტების მოვლა-შენახვის ხარჯების დაფინანსება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია კულტურის საქალაქო ცენტრის, მუსიკალური და სამხატვრო სკოლების, მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლის, და სხვა კულტურული ობიექტების დაფინანსება.

• ტელემაუწყებლობისა და საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში კვლავ გაგრძელდება ადგილობრივი ტელემაუწყებლობისა და საგამომცემლო საქმიანობის ფინანსური მხარდაჭერა, მუნიციპალიტეტში მიმდინარე სოციალ-ეკონომიკური, კულტურული, სპორტული და მოსახლეობისათვის აქტუალური ინფორმაციების გასაშუქებლად.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

• ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება

პროგრამა ითვალისწინებს სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარებას საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესებას, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციას, პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას, მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგს, აგრეთვე მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

• სოციალური პროგრამების დაფინანსება

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ინდივიდუალური დახმარების პროგრამის დაფინანსებას, ახალშობილთა დახმარებების დაფინანსებას, სარიტუალო ხარჯების დაფინანსებას, უმწეოთა კვებას, ხანძრით, ბუნებრივი კატასტროფით და სხვა მიზეზით დაზარალებულთა დახმარებებს, სამამულო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ერთიანობისათვის დაღუპულ პირთა ოჯახების დახმარებას.

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელ უბნებში ეზოების კეთილმოწყობა და საცხოვრებელი კორპუსების რეაბილიტაცია. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მოვლა-შენახვა და ქ. წყალტუბოში გელათის, მირიან მეფის, ფარნავაზ მეფის, ყაზბეგის, ტ. შევჩენკოს და ვაჟა-ფშაველას ქუჩის მე-2 შესახვევის, თბილისის, ლორთქიფანიძის, გურიელის, ჯავახიშვილის ქუჩებზე დაზიანებული გზების სრული რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტაბიძის, დედაენისა და ჭავჭავაძის ქუჩების საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების რეაბილიტაცია, ფასადების მოწესრიგდება და კორპუსების

ეზობის კეთილმოწყობა ასევე დაგეგმილია გარე განათების ქსელის გაფართოება და ექსპლოატაცია. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული პარკებისა და სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების ექსპლოატაცია, სადღესასწაულოდ ქალაქის გაფორმება, სანიაღვრე არხების გაწმენდა, მწვანე ნარგავების მოვლა და სხვა ღონისძიებები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა, მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ აღზრდას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების გამართული ფუნქციონირება. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში ხელი შეეწყობა მოსწავლე-ახალგაზრდობის სკოლისგარეშე განათლების დონის ამაღლებას.

- **სკოლამდელი აღზრდის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტში არსებულ 10 საბავშვო ბაღში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად. პროგრამით გათვალისწინებულია ერთ ბავშვზე კვების ნორმა თვეში 24 ლარის ოდენობით, საიდანაც მრავალშვილიანი (4 და მეტი შვილი) ოჯახების, მარტოხელა დედების შვილების, დედ-მამით ობოლი, ოჯახიდან სამი ან მეტი და სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი (სახელმწიფოდან ფულადი დახმარების მიმღები ოჯახები) აღსაზრდელების კვების თანხის დაფინანსება განხორციელდეს 100%-ით ბიუჯეტიდან, ხოლო დანარჩენი აღსაზრდელების თანადაფინანსება 9 ლარის ოდენობით ბიუჯეტიდან;

- **სკოლის გარეშე განათლების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსებას, სადაც ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები. წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის სკოლისგარეშე განათლებას.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტში სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პარალელურად, აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, კულტურული ასევე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსკოლის, სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ

შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება, გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, აგრეთვე მოხდება სპორტული მოედნებისა და ბაზების რეაბილიტაცია;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და პოპულარიზაციის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტებისა და ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ორგანიზება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება ახალგაზრდებისათვის აქტიური დასვენების ღონისძიებები (ბანაკები, ლაშქრობები, ექსკურსიები და სხვა);

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათავალისწინებულია ქუთაისის-გაენათის ეპარქიის სუბსიდირება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შედავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში ა(ა)იპ „წყალტუბოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის“ დაფინანსებას, რათა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება, დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: მუნიციპალიტეტში მცხოვრები შეჭირვებული მოქალაქეების კვებით უზრუნველყოფას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრებ დღევრძელთა დახმარებას, მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური წახალისებას, სარიტუალო ხარჯებს, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ოჯახებისათვის ერთჯერადი ფულადი დახმარებას, ცერებრალური

დამბლით დაავადებულ 18 წლამდე დევნილ ბავშვთა ერთჯერად დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეების სამედიცინო დახმარებას და სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოქალაქეების დახმარებას.

ბაღდათის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური შიდა საქალაქო და სასოფლო გზების, მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდა საუბნო მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. ასევე დაგეგმილია ქ. ბაღდათში შ.რუსთაველის, თბილისის, გრ.რობაქიძის, დადიანის, ჯავახიშვილის, შანიძის ქუჩების მოხრეშვა. შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია, სოფ: ფერსათი, წითელხევი, ვარციხე, როხი, ნერგეთი, დიმი. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია საავტომობილო ხიდის რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება. სოფლებში მოხდება წყლის სისტემების რეაბილიტაცია, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება.

• მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

• სკოლამდელი განათლების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და

ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 15 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 500 მეტი ბავშვი. ასევე პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია არსებული ბაღების რეაბილიტაცია და საბავშვო ბაღის მშენებლობა სოფ.წითელხევში.

- **სკოლის გარეშე განათლების დაფინანსება**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლს, რომელშიც ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და დაფინანსდება სპორტული ღონისძიებები. ასევე პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ბაღთის ცენტრალური სტადიონის კაპიტალური შეკეთება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: კულტურის ცენტრი, სადაც ფუნქციონირებს თეატრალური კოლექტივი, ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლები; მუსიკალური და ხელოვნების სკოლა, სადაც სწავლობს 250-მდე მოსწავლე; ბიბლიოთეკა; მუზეუმი.

- **პრესა და საინფორმაციო მომსახურება**

აღნიშნული პროგრამით, მუნიციპალიტეტში მიმდინარე პროცესის გაშუქებისათვის, მასში მოსახლეობის ჩართულობის გაზრდის მიზნით კვლავ გაგრძელდება პრესისა და საინფორმაციო საშუალებების დაფინანსება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრების ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში ტრასპორტირების ხარჯები;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ინფექციებისა და სხვადასხვა დაავადებათა ლიკვიდაცია და პრევენცია; არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები. სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარებას საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველ მოქალაქეთა ოჯახის წევრებზე სამედიცინო დახმარებას, სარიტუალო მომსახურებას, უფასო სასადილოს დაფინანსებას, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალურ დაცვას, სტიქიური უბედურების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას, სადღესასწაულო დახმარების პროგრამას.

ვანის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა, პრიორიტეტების ფარგლებში მოხდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვისა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **გზების მშენებლობის, რეკონსტრუქციისა და მოვლა შენახვის ხარჯები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ასფალტ-ბეტონის შავსაფარიანი გზების ორმული შეკეთება; აგრეთვე განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული

რეაბილიტირებული ცენტრალური შიდა საქალაქო და სასოფლო გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდასაუბნო მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა–რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სამუშაოები, რომლითაც გაუმჯობესდება მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო, სანიტარული და ჰიგიენური პირობები. დაფინანსდება სანიაღვრე საწრეტი არხების, გარე განათების ექსპლოატაციის, დასუფთავების ღონისძიებების ხარჯები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა, მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება ა(ა)იპ სკოლამდელი და სკოლისგარეშე სააღმზრდელო დაწესებულებების გაერთიანების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 21 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 460-ზე მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯებს. ასევე დაგეგმილია არსებული ბაღების შენობების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოები. გაერთიანებაში ასევე შედის მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლი, სადაც ფუნქციონირებს ხატვის, ფოლკლორის, სატირულ–უმორისტული, ქორეოგრაფიული და მხატვრული კითხვის წრეები.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარარელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) გაერთიანებების (ა(ა)იპ საფეხბურთო კლუბი „სულორი ვანი“-ს, ა(ა)იპ „სასპორტო და სახელოვნებო დაწესებულებების გაერთიანების“, სპორტული ღონისძიებების, სპორტული ინფრასტრუქტურის მშენებლობის, რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციის ხარჯების დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში მოხდება კულტურული ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, მათ შორის მნიშვნელოვანია იმ სახალხო–სადღესასწაულო ღონისძიებათა დაფინანსება, რომლების ყოველწლიურად მასშტაბურად იმართება– „ვანელობა“, „გალაკტიონობა“, „ტიციანობა“, „კეკელიძეობა“, 26 მაისის, 9 აპრილისა და 8 აგვისტოსადმი

მიძღვნილი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში ასევე განხორციელდება ა(ა)იპ კულტურის დაწესებულებების გაერთიანების დაფინანსება;

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს ახალგაზრდული ღონისძიებების დაფინანსებას. პროგრამის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს ახალგაზრდა თაობის ჩაბმა მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში; მუნიციპალიტეტი ფინანსურად უზრუნველყოფს ბავშვთა და ახალგაზრდების პატრიოტულ ბანაკებში გამგზავრებისა და დასვენების, ინტელექტუალური გუნდების მომზადებისა და შეჯიბრებებში მონაწილეობის ხარჯებს. იუმორისტული შეჯიბრებების მომზადებასა და მასში მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების მოსწავლეთა ჩართულობას;

- **ტაძრის მშენებლობის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, განხორციელდება ტაძრების რეაბილიტაცია და მშენებლობა.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა გულისხმობს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები; პარაზიტული დაავადებების პირველადი კვლევა; დაავადებების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; სანიტარული ღონისძიებები; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობა; ჯანმრთელობის ხელშეწყობა;

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსება: უფასო სასადილო მზრუნველობამოკლებულთათვის, ერთჯერადი დახმარება ბავშვის შეძენასთან დაკავშირებით, სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობისათვის ფულადი კომპენსაცია და სხვა სოციალური ღონისძიებები.

ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქის საცხოვრებელი უბნების, ეზოების, დასასვენებელი პარკებისა და მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების კაპიტალური შეკეთება და ეზოების კეთილმოწყობა,

მრავალსართულიანი საცხოვრებელი ლიფტების აღდგენა-რეაბილიტაცია, სოფლის ინფრასტრუქტურის განვითარება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა დასუფთავება, ნარჩენების გატანა და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან განთავისუფლება, სანიაღვრე არხის გაწმენდა, ქ. ზესტაფონში არსებული სვერების, გაზონებისა და ბაღების მოვლა-პატრონობა და გამწვანების ორგანიზება, ქუჩების გარე განათების ქსელის ექსპლოატაცია, უპატრონო ცხოველების აღკვეთა, სხვადასხვა სტიქიური მოვლენების (დიდთოვლობა, წყალდიდობა, ნიაღვარი ღვარცოფი მეწყერი და სხვა.) დროს მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე გზებისა და მოედნების გაწმენდის ორგანიზება. აგრეთვე გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლის გადახურვისათვის მასალების შემენა.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

პროგრამით დაფინანსდება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები. ასევე დაგეგმილია შორაპნის საჯარო სკოლის მოსწავლეთა ტრანსპორტირების ხარჯების დაფინანსება;

- **საჯარო სკოლების დაფინანსება**

აღნიშნული ღონისძიების დაფინანსება მიმართული იქნება შორაპნის საჯარო სკოლის მოსწავლეთა ტრანსპორტირების მომსახურებისათვის.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარარელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ახალგაზრდებში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით პროგრამის ფარგლებში ფინანსირდება სპორტული ღონისძიებები, კერძოდ: რაგბის ფესტივალი, საქართველოს

დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი სპორტული ღონისძიებები, აგრეთვე მუნიციპალიტეტის პირველობა მინი ფეხბურთში, ჯონდო ჯანიაშვილის სახელობის ტურნირი ჭიდაობა სამბოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა ჭადრაკში და ფრემბურთში, სოფლის თემებში სპორტული ღონისძიებები, რესპუბლიკურ და საერთაშორისო ტურნირებში სპორტსმენების მივლინების ხარჯები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამით ფინანსირდება სახელოვნებო სკოლები, ბიბლიოთეკების გაერთიანება, კულტურის სახლი, მუზეუმები, სახელმწიფო თეატრი. გარდა ამისა ფინანსდება თეატრის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, ქალთა დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, გოჩა შალამბერიძის დღისადმი მიძღვნილი ბავშვთა ქორეოგრაფიული ფესტივალი, ვარინკობის დღესასწაული, დეკორატიული და სამონადირეო ძაღლების გამოფენა, საახალწლო ღონისძიებები, საესტრადო მომღერლების მოწვევა და სხვა;

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ბავშვთა პარლამენტის ღონისძიებები, 9-აპრილისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები ბავშვთა დაცვის დღე, ბანაკი „მომავლის თაობა“, სულორი. 100%-იანი გრანტის მფლობელთა მოსწავლეთა დაჯილდოება, რესპუბლიკურ ოლიმპიადებში გამარჯვებული მოსწავლეების დაჯილდოება, კონკურსი და ინტელექტუალური თამაშები, ენის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები;

- **ეპარქიის ხარჯების დაფინანსება**

პროგრამით დაფინანსდება მარგვეთის ეპარქია, საიდანაც მოხდება სხვადასხვა ეკლესიების მიმდინარე შეკეთება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას.

- **საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობისა და კონტროლის ღონისძიებებს; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობას, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებებს; პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას; ჯანმრთელობის ხელშეწყობას.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

სოციალური პროგრამები მოიცავს: ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები ან რეგისტრირებული, (მათ შორის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული-დევნილი) მოქალაქეებისათვის დახმარების ღონისძიებებს: ცხოვრების პირობების გაუმჯობესების, სიღარიბის დაძლევის ხელშეწყობის და პრევენციული ღონისძიებების მიზნით დაგეგმილ ღონისძიებების ერთობლიობას. აგრეთვე, ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული თავშესაფრების და მსგავსი გაერთიანებების მიმართ დახმარების ღონისძიებებს, სადაც მიმდინარეობს, მხოლოდ სოციალური ხასიათის მხარდამჭერი ღონისძიებები და მასში გაერთიანებულია გარკვეული სოციალური სტატუსის მქონე პირთა ჯგუფი (სოციალური ჯგუფი).

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა.

• გზების მშენებლობის, რეკონსტრუქციისა და მოვლა შენახვის ხარჯი

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების გაუმჯობესება. მუნიციპალიტეტში არსებული ასფალტოვანი დაზიანებული გზების შეკეთება და ხრეშოვანი გზების რეაბილიტაცია;

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, სახურავების რეაბილიტაცია, წყლისა და კანალიზაციის სისტემების მოწესრიგება. დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. გაგრძელდება ქალაქ თერჯოლისა და სოფელ სიქთარვის მოსახლეობის წყალმომარაგების სუბსიდირება, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მოსახლეობის მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა;

• თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსაიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა, შესაბამისად ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ქალაქის ქუჩების, მოედნების, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილების, ცენტრალური საავტომობილო გზის, ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა; აგრეთვე განხორციელდება გარე და დეკორატიული განათების მოვლა-პატრონობა და რეაბილიტაცია, სანიაღვრე ქსელების სრულფასოვანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, ქალაქის გამწვანებისა და გაფორმების ღონისძიებების განხორციელება. შენობა ნაგებობების, მიმდებარე ტერიტორიების, კომუნიკაციების, საგზაო ინფრასტრუქტურის, ტროტუარების გაზონების მოწყობა, მიმდინარე სარემონტო სამუშაოების წარმოება. ქვეპროგრამის ფარგლებში ზამთრის პერიოდში განხორციელდება

გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების სუბსიდირება და ინვენტარით უზრუნველყოფა. ასევე პრიორიტეტულია საგანმანათლებლო და საამღზრდელო პროცესის მონაწილეთა დაინტერესება და სტიმულირება.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ა(ა)იპ „თერჯოლის სკოლამდელი აღზრდის მუნიციპალური ცენტრი,, აერთიანებს 24 საბავშვო ბაგა-ბაღს, სადაც ფუნქციონირებს 40 საამღზრდელო ჯგუფი; საბავშვო ბაგა-ბაღში დაწყებით განათლებას იღებს 950 აღზრდელი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 15 ლარს და აღნიშნული თანხით ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. ასევე განხორციელდება არსებული ბაღების შენობების რეაბილიტაცია; საბავშვო ბაგა-ბაღების დაფინანსება ხელს შეუწყობს სკოლამდელი ასაკის ბავშვთა ინტელექტუალურ-ფიზიკურ განვითარებას, შემეცნებითი და შემოქმედებითი უნარების ფორმირებას;

- **მოსწავლე ახალგაზრდობის სოციალური დაცვის, მოქალაქეობრივი და ესტეტიკური აღზრდის მუნიციპალური ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ა(ა)იპ მოსწავლე ახალგაზრდობის სოციალური დაცვის, მოქალაქეობრივი და ესტეტიკური აღზრდის მუნიციპალური ცენტრის დაფინანსება. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის განათლებას;

- **სკოლისგარეშე საგანმანათლებლო მუნიციპალური ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში ცენტრი ხელმძღვანელობს და კოორდინირებს უწევს ფილიალების საქმიანობას. პროგრამით განხორციელდება სახელოვნებო სკოლების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ მოზარდებისათვის შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამების შექმნა. სახელოვნებო სკოლებში ფუნქციონირებს სამუსიკო, სამხატვრო და შემოქმედებითი წრეები.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი

პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული გუნდების, ჯგუფების და სექციების მონაწილეობს სხვადასხვა ტურნირებში და შეჯიბრებებში. ა(ა)იპ სპორტულ გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური ცენტრი აქტიურად ახორციელებს სპორტის სახეობათა მიხედვით თანამშრომლობას სახელმწიფო და არასახელმწიფო სპორტულ ორგანიზაციებთან, მათთან ერთად ატარებს სხვადასხვა სპორტულ შეჯიბრებებს; პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ადგილობრივი სპორტული ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა და განხორციელდება სხვადასხვა კულტურულ-გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. შემოქმედებითი კლუბების, სამოყვარულო თეატრების, ცეკვისა და სიმღერის ფოლკლორული ანსამბლების ხელშეწყობა და განვითარება. სამუზეუმო საქმიანობა და მუზეუმების ფონდების ბაზაზე სამეცნიერო საგანმანათლებლო მუშაობის წარმოება;

- **საგამომცემლო საქმიანობა**

ამ პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ერთადერთი გაზეთის „თერჯოლა“, შექმნა და მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში გავრცელება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები, ლაშქრობები, ექსკურსიები;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, მათ მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული

ფუნქციების დაფინანსებას დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირებას. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფ რეაგირებას, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარებას. განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

სოციალური პროგრამები მოიცავს: მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ერთჯერადი ფინანსური დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოქალაქეებისათვის სხვადასხვა ღონისძიებების გატარებას, უფასო სასადილოს პროგრამას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით ახალდაბადებული ბავშვიანი ოჯახების დახმარების პროგრამას, სტიქიური და სხვა მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა ფინანსურ დახმარებას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის საჭირო მედიკამენტებითა და საკვები პროდუქტებით უზრუნველყოფას, სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას.

სამტრედიის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა - რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების, ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში გზების რეაბილიტაცია, სოფლების შიდა გზების მოხრეშვა. მოსაცდელების შექმნა-დამონტაჟება, ასევე ხიდების და ბოგიერების რეაბილიტაცია. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება; პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების და შიდა კომუნიკაციების რეაბილიტაცია, ჭავჭავაძის ქუჩა N4 ბინის გადახურვა. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ქალაქ სამტრედიაში გარე განათების ქსელის მომსახურება და საახალწლო-საშობაო ღონისძიებებისათვის დეკორატიული განათებები მოწყობა;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება.

- **განათლება**

მომავალ თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელი განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულს საკუთარი უფლება-მოვლილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს. მ.შ. მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ააიპ "სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა (ბაღები და ბაგა-ბაღები) გაერთიანება", რომელიც აერთიანებს 22 საბავშვო ბაღს, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1145 ბავშვი. **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამა ითვალისწინებს ნიგორზღვის საჯარო სკოლის მოსწავლეთა ტრანსპორტირების ხარჯის დაფინანსებას.

- **მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება, რომელიც აერთიანებს 400 მოსწავლეს. ფუნქციონირებს სხვადასხვა წრეები. მუნიციპალიტეტიდან ფინანსდება ყველა მიმდინარე ხარჯი. აღსაზრდელები აქტიურად მონაწილეობენ ღონისძიებების ჩატარებაში.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი პროგრამის ფარგლებში განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები; მოხდება მუსიკალური სკოლების დაფინანსდება;

- **შპს ” სამტრედიის მაცნე ”**

პროგრამა ითვალისწინებს შპს გაზეთ „სამტრედიის მაცნე“ დაფინანსებას. იგი ერთადერთი გაზეთია, რომელიც მაქსიმალურად აშუქებს ადგილობრივი მოსახლეობის ყოფა-ცხოვრებას, მუნიციპალიტეტისა და საკრებულოს საქმიანობას. მისი მიმდინარე ხარჯები ფინანსდება ბიუჯეტიდან;

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში პროგრამის ფარგლებში;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ხონი-სამტრედიის ეპარქიის სუბსიდირება, დაფინანსდება მთავარი საკათედრო ტაძარი.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები, იმუნოპროფილაქტიკის ღონისძიებების დაგეგმვა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები, პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეულ შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ააიპ სახლი ”თანადგომა მუნიციპალიტეტის ” სათნოების სახლის დაფინანსებას, დედათა და ბავშვთა დახმარებას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის ერთჯერადი ფინანსურ დახმარებას.

საჩხერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა - რეაბილიტაცია, ქალაქის

საცხოვრებელი უზნების, ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის, კერძოდ: გზის საფარის კეთილმოწყობის, ხიდ-ბოგირების მშენებლობა-რეაბილიტაციის, მგზავრთა მოსაცდელების, გზის სამაგრი კედლების და სხვათა მოწყობის სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

აღნიშნული პროგრამით იგეგმება დასუფთავების, საკანალიზაციო სისტემების, კოლექტორების და გამწმენდი ნაგებობების ექსპლოატაციის ღონისძიებების, მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის წყალმომარაგების, გარე განათების მოწყობა-რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციის ღონისძიებები, მდინარის ნაპირსამაგრი ნაგებობების და საყრდენი კედლების მოწყობა და სარიტუალო დარბაზების მშენებლობა. გათვალისწინებულია ამ პერიოდში შეძენილი იქნას ორი ერთეული ნაგვის საზიდი სპეცავტომანქანა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები. იგეგმება ექვს სოფელში სასაფლაოების შემოღობვა, ხოლო რვა სოფელში ამავე რაოდენობის სკვერების მოწყობა, ხელმისაწვდომი გახდება მოსახლეობის დასვენება, კომფორტი და უსაფრთხო მგზავრობა.

განათლება

გაგრძელდება სკოლამდელი განათლების, ზოგადი განათლების და სკოლის გარეშე მოსწავლე-ახალგაზრდობის აღზრდასთან და მათ პროფესიული ჩვევების ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

სკოლამდელი განათლების კუთხით გაგრძელდება საბავშვო ბაღების შენახვის ღონისძიებები. მათ მიმდინარე ხარჯებთან ერთად გათვალისწინებულია ახალი ძირითადი საშუალებების შეძენა და არსებულის რეაბილიტაცია. დღეისათვის რიცხული 650-ის ნაცვლად 2016 წლის ბოლოსათვის საბავშვო დაწესებულებებში იქნება 850-870 აღსაზრდელი;

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

2013-2016 წლებში ზოგად განათლების ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის მიერ დახარჯული იქნება 249,0 ათასი ლარი. ამ პერიოდში დასრულდება სოფელ იცქისის სკოლის მშენებლობა, დახმარება გაეწევა სხვა საჯარო სკოლებს მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უზრუნველყოფის საქმეში.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

კულტურული ტრადიციების დაცვის, მისი ღირსეული გაგრძელების, ამასთან ახალგაზრდობის ტრადიციული უნარჩვევების ჩამოყალიბების, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების, მიზნით

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი.

პრიორიტეტის ფარგლებში გათვალისწინებულია კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებების, საზოგადოებრივი და ახალგაზრდული ორგანიზაციების, მიმდინარე ხარჯების და სპორტული და კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლისა და საცურაო აუზის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ უზრუნველყონ ახალგაზრდა სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამის პირობები. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სპორტული შეჯიბრებების მოწყობა ჭადრაკში, ძალოსნობაში, კრივში, ჭიდაობაში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული დაწესებულებების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება და მოეწყობა სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. გათვალისწინებულია სრულიად საქართველოს ფესტივლის „ქართული მრავალჟამიერი და აკვნის ნანები“ მოწყობა, საჩხერის ჰერადლიკისა და სიმბოლო-ატრიბუტიკის, ვიქტორ ნოზაძის ბიუსტის დამზადება და წიგნის „საჩხერის საპატიო მოქალაქეები“-ს და ფოტო ალბომის „საჩხერე“-ს გამოცემა.

- **მასმედიის ხელშეწყობა**

ამ პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ასოციაცია „მასმედიის“ გაზეთ „მოდინახის“ გამოცემის ხარჯები. გაზეთი, რომელშიც სხვასთან ერთად ქვეყნდება მუნიციპალიტეტის ორგანოებისა და მათი ხელმძღვანელების მიერ მიღებული და გამოცემული დადგენილებები, განკარგულებები და ბრძანებები, რაც აუცილებელია მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ინფორმაციული უზრუნველყოფისათვის. ასოციაციის ხარჯების ნაწილი გაზეთის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლებით ფინანსდება.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ახალგაზრდული ღონისძიებები და მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ახალგაზრდობის პატრიოტთა ბანაკში მგზავრობისა და ნორჩ შემოქმედთა ბანაკის მომსახურებების ხარჯები.

- **რელიგიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის ფინანსური დახმარება.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მოსახლეობის სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. არსებული რესურსების ფარგლებში გაგრძელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფა. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებების პრევენციულ ღონისძიებებს. ეპიდსიტუაციების გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფი რეაგირებას, პროფილაქტიკური ღონისძიებების გატარებას. მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიაზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ავადმყოფთა სოციალური დაცვა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა, ომის და შრომის ვეტერანებზე და მათ ოჯახებზე ფულადი ფორმით გასაცემი დახმარებები, სარიტუალო ხარჯები, მარჩენალდაკარგულ პირთა სოციალური დაცვა, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, უფასო სასადილო, სადღესასწაულო დღეების დახმარების პროგრამა, საჩხერე - პერევის და პერევი-საჩხერის საავტობუსო რეისების სუბსიდირება, სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დახმარება

ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და წარმოადგენს ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება, დასუფთავება. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა** პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული შიდა გზების რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა. მოეწყობა ნაპირსამაგრები დაბაში მდინარე ჯიხველის ორივე მხარეს;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. მოხდება დაბაში სანიაღვრე არხების მოწესრიგება, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ფუნქციას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კეთილმოწყობა. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 8 საბავშვო ბაღი, სადაც აღსაზრდელთა რაოდენობა არის 270 ბავშვი. ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია, გაიხსნება ახალი ბაღი სოფელ ხევში და დაბის N1 საბავშვო ბაღს დაემატება ერთი ჯგუფი, გარემონტდება სოფელ ბორითში საბავშვო ბაღის შენობა;

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში მოხდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ბორითის საჯარო სკოლის პანსიონური მომსახურების დაფინანსება. პანსიონში სწავლობს 124 მოსწავლე და 15 სკოლამდელი ასაკის ბავშვი, ხოლო ღამეს ათევის უკიდურესად გაჭირვებული, ობოლი და ლტოლვილი 18 მოსწავლე, დაფინანსება ძირითადად ხმარდება ხელფასებს, ნაწილი კი კომუნალური ხარჯების ანაზღაურებას, კვებისა და მკურნალობის ხარჯები მთლიანად ფინანსდება არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან ნატურალური სახით და სწავლის პერიოდში ანაზღაურებს კომუნალურ ხარჯებს;

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა გაერთიანების დაფინანსება**

აღნიშნული პროგრამით მოხდება მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება, სადაც მოქმედებს 12 სხვადასხვა შემოქმედებითი და ტექნიკური წრე და გაერთიანებულია 200 მოსწავლე, დამატებით იგეგმება ორი წრის გახსნა, სადაც ახალგაზრდობა დაეუფლება მაკრამისა და ხატვის უნარ-ჩვევებს.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების სტიმულირება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში სპორტსმენებისათვის შეიქმნება სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობები და იგეგმება ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2013 წელს გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, კერძოდ: მუნიციპალიტეტის პირველობა მოსწავლეთა შორის შაშში და ჭადრაკში, მკლავჭიდიში, მინი ფეხბურთში უბნებსა და

ორგანიზაციებს შორის, ნ.ახალკაცის სახელობის ტურნირი ფეხბურთში, თ. გიორგაძის ხსოვნის ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში, ბ. გოგნაძის ხსოვნის ტურნირი ჭიდაობა ძიუდოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა მძლეოსნობაში მოსწავლეთა შორის;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. გაგრძელდება კინოთეატრის რეკონსტრუქცია და კულტურის ცენტრის სარეაბილიტაციო სამუშაოები. დაგეგმილია შ. ბუაჩიძის სახელობის სამუსიკო სკოლის, ხალხური შემოქმედების სახლის, ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის ი. აბაშიძის სახელობის კულტურის ცენტრის, ცენტრალური ბიბლიოთეკისა და ისტორიული მუზეუმის სუბსიდირება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში, ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათავლისწინებულია დაბაში მშენებარე საკათედრო ტაძრის სუბსიდირება, ასევე დახმარებები გაეწევა როკოთის წმ. გიორგის სახელობის მამათა მონასტერს, ნუნისის ღვთისმშობლის შობის მამათა მონასტერსა და კიცხის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარს.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; ჩატარდება იმუნოპროფილაქტიკური, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები; პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა; დაავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის სათნოების სახლი, სარიტუალო ხარჯები. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეების სამედიცინო და ერთჯერადი დახმარება, გაიცემა სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოქალაქეთა და ახალდაბადებული ბავშვთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარებები.

ხონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და წარმოადგენს ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება, მუნიციპალიტეტის დასუფთავების ხელშეწყობა. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• კომუნალური მეურნეობის განვითარება

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსაიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა. ამ პროგრამით გათვალისწინებულია მყარი ნარჩენების გატანა ქალაქის ტერიტორიიდან ყოველდღიურად და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებიდან გათავისუფლება, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო და სანიტარულ პირობების გაუმჯობესებას; პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავების რეაბილიტაცია, რომელიც ხელს შეუწყობს მრავალბინიანი საცხოვრებელ სახლში მცხოვრები ოჯახების საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას; მოხდება გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია ექსპლუატაცია. განათდება და კეთილმოეწყობა მუნიციპალიტეტის გზები;

• კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ტროტუარებისა და გაზონების კეთილმოწყობა რეაბილიტაცია, რაც ხელს შეუწყობს ქალაქის ტერიტორიაზე მოსახლეობის და მოსწავლეთა უსაფრთხო გადაადგილებას და ქალაქის იერსახის მოწესრიგებას. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ხონის მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა.

• სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბავშვთა სადაც განათლებას იღებს 467 მეტი ბავშვი. ასევე დასაქმებულია 95 პედაგოგი; აღსანიშნავია, რომ აღსაზრდელები გათავისუფლებულია გადასახადისაგან;

• სკოლის გარეშე დაწესებულებათა გაერთიანების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი, სადაც მოქმედებს სხვადასხვა შემოქმედებითი და ტექნიკური წრე, ინგლისურის ენისა და კომპიუტერული პროგრამების შემსწავლელი წრეები. სულ ცენტრში 50 ალსაზრდელი სწავლობს. აქედან 3 პრობაციონერი სულ ცენტრში დასაქმებულია 10 პედაგოგი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ერთ ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ხდება ხონის ეპარქიის დაფინანსება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ფარგლებში დაფინანსდება: ა(ა)იპ „სპორტულ გამაჯანსაღებელი ცენტრი“, ა(ა)იპ „სპორტული სკოლა“, მინი სტადიონების რეაბილიტაცია-მოწყობა, რაც ხელს შეუწყობს სპორტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას და ასევე ახალგაზრდების ჯანსაღი ცხოვრების ხელშეწყობას.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ფარგლებში დაფინანსდება: ისტორიული მნიშვნელობის კულტურის სახლის რეაბილიტაცია, ბიბლიოთეკა, სამუსიკო სკოლა, კულტურის ცენტრი, სამხატვრო სკოლა და მუზეუმი;

• ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები;

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ხონის ეპარქიის დაფინანსება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ასევე პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: სანიტარული ღონისძიებები; პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები, გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოლოგია და კონტროლის ღონისძიებები, იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა, დავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა;

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ოჯახებისა და ბავშვთა სოციალური დაცვა, მადლიერების სახლი, უფასო სასადილო, სათნოების სახლი, ერთჯერადი დახმარება, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სათბობი შეშით უზრუნველყოფა, მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანთა და მასთან გათანაბრებული პირთა დაკრძალვის ხარჯი.

თვითმმართველი ქალაქ ფოთის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

თვითმმართველი ქალაქ ფოთის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია. ქალაქში ახალი ინფრასტრუქტურული პროექტების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **გზების რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ. ფოთში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და დაზიანებული ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, ასევე დაგეგმილია საგზაო მოძრაობის დადგენილი წესების მიხედვით შესაბამისი საგზაო ნიშნების, სიჩქარის შემზღვევითი ბარიერების, გადასასვლელებისა და ტროტუარების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ჩამდინარე წყლების მართვის არსებული ქსელის მოვლა-შენახვის სამუშაოები და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **ბინათმშენებლობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების დაზიანებული ლიფტების რეაბილიტაცია.

- **გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია**

მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ქალაქის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია-რეაბილიტაცია, დაზიანებული და ამორტიზებული სანათების შეცვლა, ასევე დაფინანსდება გარე განათების საცხოვრებელი სახლების მინათების და სხვა ტიპის განათების ელ. ენერჯის ხარჯები.

- **დასუფთავების ღონისძიებები**

ქალაქისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფუნქციას წარმოადგენს საიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა, შესაბამისად ამ მიზნით განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები. კერძოდ, ქალაქის ქუჩების ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება, გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან გათავისუფლება, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა და შემდგომ კი მისი უტილიზაცია. სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით შეძენილ იქნება ახალი ნაგვის ბუნკერები. უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქ ფოთის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველების იზოლირება. ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში განხორციელდება ქალაქში არსებული ხიდებისა და ცენტრალური გზების ჭარბი თოვლისაგან განთავისუფლება.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ქალაქ ფოთის სკოლამდელი სააღმზრდელო გაერთიანება. რომელიც არის 15 სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულების ერთობლიობა, 2-დან 6 წლამდე ასაკის დაახლოებით 1726 აღსაზრდელით და 309 მომსახურე პერსონალით. გაერთიანება უზრუნველყოფს საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი ნორმის ფარგლებში ბავშვთა სრულფასოვანი სამჯერადი კვების ორგანიზებას და ზამთრის პერიოდში ბაღების საწვავით მომარაგებას. ბავშვები იმყოფებიან ექთნის მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ. საბავშვო ბაღებში 1 ბავშვის კვების ღირებულება შეადგენს 32 ლარს. სოციალურად დაუცველი ოჯახების აღსაზრდელები განთავისუფლებული არიან გადასახადისაგან.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

ქალაქის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მოსახლეობის სპორტული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა პროგრამის ფარგლებში განხორციელდეს სხვადასხვა ორგანიზაციებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **სპორტული ღონისძიებების დაფინანსება**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ტურნირების ჩატარება სპორტის ისეთ სახეობებში როგორცაა: კრივი, რაგბი, ჭიდაობა, ცხენოსნობა, აღმოსავლურ ორთაბრძოლები, საბაიძარო და კანოეთ ნიჭოსნობა. აღნიშნული ტურნირების ჩატარებით დაფასდება ფოთის პერსპექტიული სპორტსმენების და სპორტის დამსახურებული მუშაკების მოღვაწეობა, აგრეთვე ეს ტურნირები ხელს შეუწყობს სპორტის შემდგომ განვითარებას ტურნირის ჩატარების პერიოდში აუცილებელია გამარჯვებულ სპორტსმენტა დაჯილდოება შესაბამისი სახეობების მიხედვით; თასებით, მედლებით, დიპლომებით, და სხვა ფასიანი საჩუქრებით, რაც ხელს შეუწყობს სპორტული

შეჯიბრებების, თამაშების კულტურის ამადლებას და საერთო ჯამში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას. აღნიშნულ პროგრამაში მონაწილეობას მიიღებს დაახლოებით 1360 სპორტსმენი. ქალაქ ფოთში არსებობს ერთი პროფესიონალური კლუბი ფეხბურთში „კოლხეთი-1913“. ეს არის ერთ-ერთი სპორტის წამყვანი სახეობა, რომელიც უნდა წარმოადგენდეს პერსპექტიული განვითარების შესაძლებლობას ახალგაზრდა ფეხბურთელებისათვის, ასევე ქალაქის შემდგომი პოპულარიზაციისათვის. ფეხბურთის განვითარება და ხელშეწყობა წარმოადგენს სპორტის პოპულარიზაციის ძირითად კვანძს.

- **კულტურის განვითარება**

მოსახლეობის კულტურული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა კულტურის განვითარების ხელშეწყობა, თეატრის მშენებლობა, რელიგიური და სხვა სახის კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება. ახალგაზრდების ქრისტიანული ღირებულებებით აღზრდის მიზნით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ფოთის ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის შობის საკათედრო ტაძრის რეაბილიტაციის ხელშეწყობას.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ქალაქისათვის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველი ქალაქი ფოთი არსებული რესურსების ფარგლებში, განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას. სოციალური დაცვის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია სოციალური დახმარება, როგორც ფულადი სახით, ასევე სხვადასხვა სოციალური შეღავათების დაწესების გზით, რაც გააუმჯობესებს შეჭირვებული მოსახლეობის სოციალურ და მატერიალურ კეთილდღეობას. გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფა, შენარჩუნება და აღდგენა, ასევე დაავადებათა პრევენცია, მათი შესწავლა და შესაბამისად კონტროლი. ანტირაბიული, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების ჩატარება, ნარკომანიის, თამბაქოს, ალკოჰოლიზმის, შიდსის წინააღმდეგ ბრძოლის პროპაგანდა და მოსახლეობაში პროფილაქტიკური საგანმანათლებლო სამუშაოების წარმოება.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალაქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ადგილობრივი ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გზის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ცენტრალური და შიდა გზების რეაბილიტაცია, ახალი გზების გაყვანა, გრუნტიანი გზების მოხრეშვა, ასევე ბეტონის საფარის დაიგება გორის, მცხეთის, ხუბულავას, ოდიშის, ჭავჭავაძის, მეუნარგიას და კოსტავას ქუჩაზე.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, წყალგაყვანილობისა და კანალიზაციის მოწესრიგება, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული, პარკებისა და სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა, საგზაო ნიშნების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის მორთვა-გაფორმება, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული შენობების რეაბილიტაცია.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ფინანსდება სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა. დღეისათვის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს 57 სკოლამდელი დაწესებულება 1600 მდე აღსაზრდელით, მშობლის შენატანი მოსწავლეზე შეადგენს სოფლად 15 ლარს, ხოლო ქალაქად 20 ლარს, ასევე სოციალურად დაუცველებისთვის არსებობს შეღავათები. პროგრამის ფარგლებში გაუმჯობესდება სკოლამდელი განათლების დაწესებულებების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და ამალღდება სკოლამდელი განათლების ხარისხი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კულტურული და სპორტული სფეროს მკვეთრად გაუმჯობესებას. კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარების, დასვენების, კულტურის და სპორტული ობიექტების მოწყობა რეაბილიტაციას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: სპორტული ღონისძიებების დაგეგმვა და ორგანიზება, სპორტის სხვადასხვა სახეობების პოპულარიზაცია,

სპორტსმენტა პროფესიული ზრდის ხელშეწყობა, ქვეყნის შიგნით და საზღვარგარეთ დაგეგმილ ტურნირებში ადგილობრივ სპორტსმენტა ჩართულობის გაზრდა, სპორტის ექსტრემალური სახეობების განვითარება, ადგილობრივ დონეზე ნაკლებად განვითარებული სპორტის სახეობების პოპულარიზაცია და განვითარების ხელშეწყობა.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურულ შემეცნებითი გასართობი ღონიძირებების ჩატარება, კულტურული ტრადიციების დაცვა–აღდგენა, სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მუსიკალური კოლექტივების ფუნქციონირება და განვითარება.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ევროპის ახალგაზრდული პარლამენტის რეგიონალური სესიის ჩატარების ხელშეწყობა, ანაკლიის პატრიოტულ ბანაკში მოსწავლე ახალგაზრდობის გადაყვანის უზრუნველყოფა. ადგილობრივი და დევნილი ახალგაზრდებისათვის კომპიუტერისა და ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსების თანადაფინანსება. ხელოვნებისა და ფოლკლორის პირველი საერთაშორისო ფესტივალი „ერთა–ხმის“ ჩატარების უზრუნველყოფა.

- **წმინდა გიორგის სახელობის გიმნაზიის ფინანსური ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ფინანსური დახმარება გაეწევა სასულიერო განათლების მიღების მსურველებს. სასულიერო გიმნაზიაში მოეწყობა მატერიალურ ტექნიკური ბაზა.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას, როგორც ფულადი ასევე სასაქონლო ფორმით.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში და ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების გაწევას, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდის უუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის სოციალური დახმარებას როგორცაა: უმწეო მოსახლეობის (სარეიტინგო ქულა 0–57000) ყოფითი პირობების გაუმჯობესება, ყოველდღიურად 200 უმწეო მოქალაქის უზრუნველყოფა ცხელი სადილით და სადღესასწაულო დღეებში (ახალი წელი, აღდგომა, 9 მაისი) მატერიალური და ფინანსური მხარდაჭერა, ვეტერანების ღვაწლის დაფასება და პატივისცემა. გარდაცვალების

შეთხვევაში ომის ვეტერანების ოჯახებზე დაკრძალვის ხარჯების გაწევისათვის დახმარება, ომის ვეტერანთა სრული შემადგენლობის სოციალური უზრუნველყოფა, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ფინანსური მხარდაჭერა მათი რეაბილიტაცია და რეინტეგრაცია საზოგადოებაში, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისთვის ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის ოდენობით (0-200000 სარეიტინგო ქულის გათვალისწინებით) საზღვრისპირა რეგიონის მოსახლეობაზე ზრუნვა და ხელშეწყობა. ასევე პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მგზავრობის საფასურის თანადაფინანსება, დევნილი მოსახლეობის საცხოვრებელი ბინით უზრუნველყოფის და საყოფაცხოვრებო პირობების ხელშეწყობის ხარჯები, გარდაცვლილი დევნილი მოსახლეობის დახმარება და სხვა.

აბაშის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტია.

- **აბაშის კეთილმოწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ "აბაშის კეთილმოწყობა", რომელიც ახორციელებს ქალაქის ტერიტორიის ყოველდღიურ დაგვა-დასუფთავებას, საცხოვრებელი მრავალბინიანი ეზოების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლებას, ნაგავსაყრელზე ნაგვის კომპოსტირებას, ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში გზებისა და ტროტუარების ჭარბი თოვლისგან გაწმენდას. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ცხოველების დაჭერა და მათი გადაყვანა სპეციალურ თავშესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება. ასევე პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება არსებული გამწვანების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. ქ. აბაშის და სოფლის ტერიტორიების გარე განათებაის ქსელის ექსპლოატაცია და მოხმარებული ელექტრო ენერჯის ღირებულების დაფარვა. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის გაფორმება სხვადასხვა დეკორაციებით.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

აბაშის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 380-ზე მეტი ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს საშუალოდ 15 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ასევე ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ბაღებს კორდინაციას უწევს ა(ა)იპ "აბაშის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი და სკოლისგარეშე სააღმზრდელი დაწესებულება".

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

აბაშის მუნიციპალიტეტში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სპორტული და კულტურული ტრადიციების დაცვას. მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ცენტრი**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ „აბაშის სპორტის განვითარების ცენტრი“, სადაც ფუნქციონირებს სპორტული სექციები როგორცაა: ცხენოსნობა, მინდვრის ჰოკეი, ჭადრაკი, ბერძნულ-რომაული ჭიდაობა, მძლეოსნობა, მაგიდის ჩოგბურთი, ძიუდო, კალათბურთი.

- **ფეხბურთის განვითარების ცენტრი**

მუნიციპალიტეტში დიდი ყურადღება ეთმობა საფეხბურთო ჯგუფების საქართველოს და რეგიონის ჩემპიონატებში მონაწილეობას. რისთვისაც შეიქმნა ა(ა)იპ „აბაშის ფეხბურთის განვითარების ცენტრის“ რომელიც მთლიანად ფინანსდება ადგილობრივი ბიუჯეტიდან.

- **ბიბლიოთეკების გაერთიანება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ ბიბლიოთეკების გაერთიანება რომელშიც შედის 17 სასოფლო განყოფილება და ერთი მმართველი მთავარი ბიბლიოთეკა, სადაც ხდება ბიბლიოგრაფიული და საინფორმაციო მუშაობის ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდების შევსება, დაკომპლექტება და სრული აღრიცხვა, ყველა ასაკის მკითხველის მომსახურება საჭირო ინფორმაციით და საბიბლიოთეკო დოკუმენტებით.

- **აბაშის მაცნე**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება საინფორმაციო მაუწყებელი „აბაშის მაცნე“ რომელიც ხელს უწყობს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის მეტ ინფორმირებას და ჩართულობას ადგილობრივი თვითმმართველობის მუშაობაში.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, შეჭირვებულთა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფას,

დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს,

მარტვილის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში 2013 წელს მარტვილის მუნიციპალიტეტში დაგეგმილია თამარ მეფის, წოწორიას, გაგარინის, ლერმონტოვის, ოქტომბრის ქუჩებზე, აგრეთვე მშვიდობის ქუჩის II და III შესახვევში და ქალაქ მარტვილის ცენტრალური სტადიონის მიმდებარე ტერიტორიაზე ასფალტ-ბეტონის საფარის მოწყობის სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, შადრევნებისა და აუზების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, ტროტუარებისა და ბორდიურების მოწყობა, ქალაქის დაგვა-დასუფთავება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანა, მწვანე საფარის მოვლა პატრონობა, ქალაქის ტერიტორიის მოხეტიალე პირუტყვისაგან და მაწანწალა ცხოველებისაგან დაცვა. ქ. მარტვილის საბაგირო გზის მომსახურება. ასევე პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში სანიაღვრე არხებისა და ნაპირსამაგრი ჯებირების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, საკადასტრო რუკების მომზადება, სოფლის მხარდაჭერის პოგრამით გათვალისწინებული პროექტები.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

მარტვილის მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 10 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 468 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 40 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამა ორ ძირითად მიმართულებას მოიცავს ეს არის სპორტული სკოლა და საფეხბურთო სკოლა. სპორტსკოლაში სწავლობს 242 მოსწავლე, ფუნქციონირებს 14 ჯგუფი: ჭადრაკის, ბერძნულ რომაული ჭიდაობის, ძიუდოს, რაგბის, მძლეოსნობის, უშუს, კიკბოქსინგის, კრივის, ტაეკვანდოს, ტანვარჯშის ჯგუფები. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მონაწილეობა საქართველოს და რეგიონალურ ჩემპიონატებში. საფეხბურთო სკოლაში ფუნქციონირებს 9 ჯგუფი, სადაც სწავლობს 170 მოსწავლე. პროგრამის ფარგლებში საფეხბურთო სკოლის გუნდების მონაწილეობა დაგეგმილია: მუნიციპალიტეტის სოფლებს შორის ჩემპიონატში, საჯარო სკოლებს შორის ჩემპიონატში 4 ასაკობრივ ჯგუფში, წარმოება-დაწესებულებებს შორის ჩემპიონატში მინი ფეხბურთში და საჯარო სკოლებს შორის ჩემპიონატში 2 ასაკობრივ ჯგუფში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქორეოგრაფიული სტუდიების მონაწილეობა მუნიციპალიტეტის მიერ დაგეგმილ ღონისძიებებში, რეგიონალურ და რესპუბლიკურ კონკურსებში, ასევე შავი ზღვის აუზის და სხვა საეთაშორისო კონკურსებში. 14 მაისს თამარობის დღესთან, 26 მაისს დამოუკიდებლობის დღესთან, 25 სექტემბერს ჭყონდიდლობასთან დაკავშირებით დაგეგმილია სხვადასხვა კულტურული და სპორტული ღონისძიებები. ასევე ივნისის ბოლოს ტარდება კონცერტი. მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში არსებობს საცდელი ნაკვეთი, სადაც მიმდინარეობს სხვადასხვა ჯიშის ყურძნის გამოყვანა. აგრეთვე დაგეგმილია სხვადასხვა სამეცნიერო კონფერენციების ჩატარება, მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის რეაბილიტაციის დასრულება. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია საინფორმაციო ბუკლეტებისა და ჟურნალების გამოცემა. მოსახლეობის ინფორმირების მიზნით მუნიციპალიტეტში მიმდინარე ღონისძიებების შესახებ გამოიცემა გაზეთი და ხდება საეთერო დროის შესყიდვა.

- **ახალგაზრდული პროგრამის დაფინანსება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია 8 მარტის და დედის დღისადმი, დედაენის დღისადმი, ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები. მოსწავლე ახალგაზრდობის ფესტივალი. საპრეზიდენტო პროგრამა პატრიოტი და სხვა ღონისძიებები.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახური. რომელიც ახორციელებს ინფექციური და არაგადამდები დავადებებისა და მასობრივი მოშხამების, აგრეთვე პროფესიულ დაავადებათა თავიდან აცილების ღონისძიებებს, დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირების გზით.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისთვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, დევნილთა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარებას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას, სამედიცინო სადაზღვეო პოლისის არ მქონე პირების დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 და 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების მატერიალურ დახმარებას, უკიდურესად შეჭირვებულთა დახმარებას, დედამით ობოლი ბავშვების დახმარებას, 18 წლამდე ინვალიდ ბავშვთა დახმარებას, ახალშობილი ბავშვების დახმარებას, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

სენაკის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

სენაკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის განვითარება, ამ მიზნით ხორციელდება მთელი რიგი პროექტები, როგორცაა:

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და განხორციელდება უმეტესადაა ურეოდ დარჩენილი ცხოველების იზოლაცია.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული, პარკებისა და სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა, საგზაო ნიშნების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის მორთვა-გაფორმება.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 22 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 870 ბავშვი. სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში აღსაზრდელთა მომსახურებისთვის მშობელთა ყოველთვიური შენატანი ერთ ბავშვზე განისაზღვრა ქალაქად - 20 ლარი, თემში - 15 ლარი, რითაც ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. შეღავათები მინიჭებული აქვთ ოჯახებს, რომლებსაც ჰყავს 5 და 5-ზე მეტი შვილი (18 წლამდე), ასევე ოჯახებს

რომელთაც ჰყავთ 3 და 3-ზე მეტი შვილი სკოლამდელი ასაკის. ოჯახები, რომლებიც რეგისტრირებული არიან საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში და მათი სარეიტინგო ქულა შეადგენს 57000 ან 57000-ზე ნაკლებს. მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ასევე ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ბაღებს კოორდინაციას უწევს ა.ი.პ. „სენაკის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდის გაერთიანება“.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კულტურული და სპორტული სფეროს მკვეთრად გაუმჯობესებას. კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარების, კულტურის, დასვენების და სპორტული ობიექტების მოწყობა რეაბილიტაციის ხარჯებს.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

სპორტის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ფუნქციონირებს სპორტის სხვადასხვა სახეობების 10 სექცია, მათ შორის: ძიუდო (1 სექცია) 20 ბავშვზე, კრივი (3 სექცია) 35 ბავშვზე, კარატე (1 სექცია) 22 ბავშვზე, ჭადრაკი (2 სექცია) 16 ბავშვზე, ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობა (3 სექცია) 70 ბავშვზე, რაგბი (2 სექცია) 80 ბავშვზე, რაგბის ლიგა (1 სექცია) 25 ბავშვზე, კალათბურთი (4 სექცია) 63 ბავშვზე, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი (1 სექცია) 20 ბავშვზე. წლის განმავლობაში ეწყობა სხვადასხვა ტურნირები როგორცაა: შობისა და და ნათლისღებისადმი მიძღვნილი ტურნირი ჭადრაკში, ი.ნარმანას ხსოვნისადმი მიძღვნილი რეგიონალური ტურნირი ძიუდოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა სკოლებს შორის, 9 აპრილისადმი მიძღვნილი რაიონული პირველობა კალათბურთში, 26 მაისისადმი მიზღვნილი რაიონული პირველობები სკოლებს შორის ფეხბურთში, ზაზა ფაჩულიას სახელობის ფესტივალი, (სენაკი მოწვეული გუნდები) სენაკის მუნიციპალიტეტის პირველობა სკოლებს შორის მძლეოსნობაში, თ.სანიკიძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი რესპუბლიკური ტურნირი რაგბში, რეგიონალური პირველობა (სკოლის ასაკი) კარატეში, რეგიონალურ პირველობა ბერძნულ რომაულ ჭიდაობაში, კ.ჯოჯუას, შ.მორჩილაძის და ა.მურღულიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ტურნირი ბერძნულ რომაულ ჭიდაობაში, რეგიონალური ფესტივალი ლელო ბურთში, კ.ნარმანას ხსოვნისადმი მიძღვნილი რესპუბლიკური ტურნირი კალათბურთში.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

კულტურის განვითარების მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, ასევე სადღესასწაულო დღეებში დაფინანსდება სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

• ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული

რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას, როგორც ფულადი ასევე სასაქონლო ფორმით.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში და ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდის უუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია: სოციალურად დაუცველი და მეურვეობას მოკლებული მოსახლეობისათვის დღეში ერთჯერადად უფასო კვებით უზრუნველყოფა, (180 ბენეფიციარი) შობადობის წახალისება სამი და მეტი შვილის შეძენის შემთხვევაში გაიცემა ფულადი დახმარება 200 ლარი, იშვიათი დაავადების მქონე ბავშვების დახმარება (5 ბავშვი) თითოეულზე კვარტალურად გაიცემა 300 ლარი, ხანძრის შედეგად უსახლკაროდ დარჩენილი მოქალაქეების დახმარება სრული ზარალის შემთხვევაში ერთ ოჯახზე 2500 ლარის ოდენობით, ხოლო ნაწილობრივი ზარალის შემთხვევაში 1000 ლარით. კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურება, გარდაცვლილი დევნილი მოქალაქის ოჯახზე 100 ლარი, ომის ვეტერანის ოჯახზე 250 ლარი.

ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია და გზებზე ახალი სანათი წერტილების მოწყობა.

- **დასუფთავების ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია დაბა ჩხოროწყუს ქუჩების ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე საცხოვრებელი კორპუსების შიდა ბუნკერების და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება. ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება. ასევე ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ცხოველების დაჭერა და მათი გადაყვანა სპეციალიზირებულ თავშესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოწყობა, მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, საგზაო ნიშნების გადასასვლელებისა და ფეხით მოსიარულეთა ტროტუარების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, ქალაქის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 29 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 600 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება დღეში შეადგენს 0,56 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ასევე ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული სკოლებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. ეს პროგრამა მოიცავს ა(ა)იპ „მუნიციპალიტეტის ფეხბურთის ცენტრის“ დაფინანსებას, რომელიც აერთიანებს სპორტულ სკოლებს და 50-მდე სპორტსმენს

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ „ჩხოროწყუ ისტორიული მუზეუმი“ და ა(ა)იპი „კულტურის სახლი“ რაც ხელს უწყობს საზოგადოების ფართო ნაწილის მონაწილეობას ქალაქის კულტურულ ცხოვრებაში.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

აღნიშნული პროგრამა მოიცავს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურებას და მოსახლეობის სოციალურ უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ინფექციებისა და სხვადასხვა დაავადებათა ლიკვიდაცია და პრევენცია, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია, მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველ მოქალაქეთა ოჯახის წევრებზე სამედიცინო დახმარებას, სარიტუალო მომსახურებას, უფასო სასადილოს დაფინანსებას, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალურ დაცვას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 და 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების მატერიალურ დახმარებას, სტიქიური უბედურების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას, სადღესასწაულო დახმარების პროგრამას.

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური გზების რეაბილიტაცია, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლის განმავლობაში აქცენტი გაკეთდება მუნიციპალიტეტში ძირითადი გზების მოსაფალტებაზე, თემების შიდა საუბნო გზების მოხრეშვა-მოსწორებაზე.

- **კომუნალური მეურნეობის განვითარება**

ბოლო წლებში განხორციელებული სხვადასხვა პროექტების მიუხედავად, მაინც არასათანადო პირობებია მუნიციპალიტეტის კომუნალურ მეურნეობაში, რამდენიმე სოფელს არასტაბილურად მიეწოდება სასმელი წყალი, არცერთ სოფელში არ არის მოწესრიგებული საკანალიზაციო სისტემები, ყოველივე აღნიშნულის გათვალისწინებით მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტს წარმოადგენს კომუნალური მეურნეობის განვითარება, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლების განმავლობაში მოწესრიგდება წყალმომარაგება, რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სხვადასხვა სოფლებში დაზიანებულ წყალგაყვანილობის სისტემებს, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები, დამატებით იქნება შესყიდული ნაგვის კონტეინერები. საბინაო ამხანაგობების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში მოსახლეობის თანადაფინანსების პრინციპით შეკეთდება მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავები და სადარბაზოები.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 30 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 970 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება თვეში შეადგენს 15 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯი. სოციალურად დაუცველი მოსახლეობა გათავისუფლებულია გადასახადისგან. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

როგორც ბოლო წლების განმავლობაში, ისე მომდევნო პერიოდშიც მუნიციპალიტეტის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სპორტის განვითარების ხელშეწყობა რაც გულისხმობს სპორტული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციას, სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების და კულტურული ღონისძიებების ორგანიზებას და ნიჭიერი სპორტსმენების მხარდაჭერა სხვადასხვა ჩემპიონატებში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელდება ადგილობრივი ანსამბლების, ბიბლიოთეკების, სახელოვნებო და სპორტული სკოლების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. ჩატარდება საახალწლო და სხვა კულტურული ღონისძიებები, რომლებშიც მონაწილეობას მიიღებენ ადგილობრივი ფოლკლორული ანსამბლები.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

აღნიშნული პროგრამა მოიცავს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურებას და მოსახლეობის სოციალურ უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ქ. წალენჯიხასა და ქ.ჯვარში ამბულატორიები და პოლიკლინიკები რათა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. როგორცაა: სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვების ანაზღაურება, ასევე საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ხობის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

ხობის მუნიციპალიტეტის განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **გზების რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია. 2012 წელს განხორციელდა ქ. ხობის სტალინის ქუჩის ასფალტ-ბეტონის საფარის რეაბილიტაცია, საჯიჯაოს ჯაპიშაქრის უბნის, ახალი ხიბულისა და ძველი ხიბულის თემებში გზების რეაბილიტაცია. საგზაო ავტომაგისტრალის სენაკი-ფოთისა და სენაკი-ზუგდიდის ხობის მონაკვეთებზე დამონტაჟდა 4 სიჩქარის მზომი რადარი.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

ქვეპროგრამის ფარგლებში 2013 წელს მოეწყო სასანიაღვრე და სარწყავი არხები, რეაბილიტაცია ჩაუტარდება წყალმომარაგების სისტემებს. იგეგმება ნაპირსამაგრი ჯებირების მშენებლობა, გარდა ამისა შ.პ.ს. „ხობი დასუფთავება და განათება“ უზრუნველყოფს ქალაქის სკვერებისა და პარკების, გარე განათების მოვლა-შენახვისა და დასუფთავების ღონისძიებების გახორციელებას.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

რამდენადაც დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი არის სკოლამდელი განათლება, რაც თვითმმართველი ერთეულის უფლებამოსილებას განეკუთვნება და შესაბამისად ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ხორციელდება ღონისძიებები საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსებაზე და მათ რეაბილიტაციაზე. სულ ხობის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 29 საბავშვო ბაღი. სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში აღსაზრდელთა მომსახურებისთვის მშობელთა ყოველთვიური შენატანი ერთ ბავშვზე განისაზღვრა ქალაქად - 20 ლარი, თემში - 15 ლარი, რითაც ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მოსახლეობის სპორტული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა პროგრამის ფარგლებში განხორციელდეს სხვადასხვა ორგანიზაციებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარება**

ა(ა)იპ „ხობის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრი“-ს მეშვეობით მუნიციპალიტეტი ახდენს სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, ახორციელებს კულტურულ ღონისძიებებს, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობ და სანახაობრივ ღონისძიებებს. ა(ა)იპ „ხობის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრი“ კოორდინირებას უწევს ქ. ხობში კულტურის სახლის, ცენტრალური ბიბლიოთეკის, 12 სასოფლო ბიბლიოთეკის, 8 სასოფლო კლუბის, 2 სასოფლო კულტურის სახლის, 3 მუზეუმის მუშაობას. 2013 წლის განმავლობაში დაგეგმილია 2 თემატური ღონისძიება, ხალხური პოეზიის გამოვლენა და შემოქმედ ოჯახებთან შეხვედრა, ახალგაზრდა თაობის ჩართვით. მუნიციპალიტეტი სუბსიდირებას უწევს შ.პ.ს. „ხობის მოამბე“-ს

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტისთვის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ხობის მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში, განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვა

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ხორციელდება: სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით, დერატიზაციის, დეზინფექციისა და საბონიფიკაციო ღონისძიებების ორგანიზება, პრევენციული და ეპიდემიოლოგიური კონტროლის ღონისძიებების გატარება ეპიდსაშიშროებისას, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნა.

• სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება მძიმე ავამყოფობთა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა დახმარება, ხანდაზმულთა დახმარება, მარჩენალდაკარგულ პირთა დახმარება, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა დახმარება, დევნილთა სოციალური დაცვა, ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარება, ომის ვეტერანთა დახმარება.

მესტიის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მესტიის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია.

• გზის სისტემების რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მესტია-უშგული და ხაიში-ჭუბერის გზის რეაბილიტაციას. გზების მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული რეაბილიტირებული გზების მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან

დაკავშირებული ხარჯები. ასევე დაფინანსდება ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში გზებისა და ტროტუარების ჭარბი თოვლისგან გაწმენდის სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: ადმინისტრაციული შენობების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია, წყალმომარაგების სისტემების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის დაგვა-დასუფთავება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანა, მწვანე საფარის მოვლა პატრონობა, გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

მესტიის მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლების ხელშეწყობას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 19 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 381 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მოსწავლეთა კვების, მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარებასთან ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს სპორტული და კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება, წლის განმავლობაში მოეწყობა სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები და შეჯიბრებები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების და ღონისძიებების ხელშეწყობა, დაფინანსდება კულტურის საქალაქო ცენტრის, მუსიკალური და სამხატვრო სკოლების, მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლის, სასოფლო კლუბების, ბიბლიოთეკების ღონისძიებები. ქვეპროგრამა განხორციელდება ა.ა.ი.პ. "მესტიის მუნიციპალიტეტის კულტურის სახლების გაერთიანების" სუბსიდირების გზით.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებების და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი

ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, აღნიშნულ ფარგლებში დაფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახური.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისთვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სამედიცინო სადაზღვეო პოლისის არ მქონე პირების დახმარება, უკიდურესად შეჭირვებულთა დახმარება, დედამამით ობოლი ბავშვების დახმარება, ახალშობილი ბავშვების დახმარება, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

გორის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია გზების რეაბილიტაცია, ქ. გორში ცენტრალური ქუჩების დახაზვა, სიჩქარის შემზღვევლების მოწყობა, დამატებით შუქნიშნების მოწყობა, ქალაქის დაზიანებული გზების ორმოული შეკეთება, ქუჩების მოვლა ზამთრის სეზონზე და მიწისქვეშა გადასასვლელების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. გორში გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია, სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით ქალაქის ქუჩების დაგვადასუფთავება, მოსახლეობიდან და ორგანიზაციებიდან საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, ურნების გათავისუფლება და სანიტარული დამუშავება, სადგურის დასახლებაში კანალიზაციის სისტემის მოწყობა, სანიაღვრე არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია, სარწყავი არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, მუნიციპალური და რეგიონული განვითარების სააგენტოს ხელშეწყობა, ინფრასტრუქტურული პროექტების და ამხანაგობების თანადაფინანსება.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების და გაზონების მოვლა-შენახვა და რეკონსტრუქცია. ასევე შადრევნების, მოსაცდელეების, მემორიალური დაფების, ეზოების, სპორტული მოედნების მოვლა-შენახვისა და რეკონსტრუქციის ღონისძიებები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას. სკოლამდელი დაწესებულებების დაფინანსება გათვალისწინებულია ვაუჩერული სისტემით, კერძოდ: 1-დან 25 ბავშვის ჩათვლით თითოეულ ბავშვზე 50 ლარი თვეში, ხოლო ყოველ მომდევნო ბავშვზე 30 ლარი თვეში. იმ საბავშვო ბაღებში სადაც 10 ბავშვი ირიცხება ნაცვლად 440 ლარისა აუნაზღაურდება 660 ლარი.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ამასთან ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სპორტული სკოლების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. ასევე განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა ნიჭიერი სპორტსმენების აღზრდისა და წახალისების მიზნით. დაგეგმილია ცენტრალური სასპორტო, კრივის სპეციალიზირებული და საჭიდაო კომპლექსური სკოლების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. გაგრძელდება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების მხარდაჭერა და წარმატებული სპორტსმენების წახალისება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და გაღრმავების მიზნით მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა. დაფინანსდება სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლების, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის, გორის სახელმწიფო დრამატული თეატრის და სხვა კულტურული ობიექტების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები, რაც ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტში კულტურული ღონის ამაღლებას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა კვლავ რჩება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტად.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ დაფინანსდება: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძოდ სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება;

• სოციალური ღონისძიებები

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შედეგებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება, სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახების კომპენსაცია, ონკოლოგიური ავადმყოფებისათვის ერთჯერადი დახმარება, საქართველოს თავისუფლებისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის მებრძოლთა (ვეტერანთა) ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალური ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

კასპის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მგომარეობის შენარჩუნება. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება და მოასფალტდება კასპში სააკადის ქუჩა, აღნიშნული პროექტის ფარგლებში მოასფალტდება 1 კმ-იანი მონაკვეთი, რაც 2120 მოსახლეს გაუადვილებს ყოველდღიურ გადაადგილებას. ასევე დაგეგმილია გასულ წელს დაწყებული სოფ. ზემო ხანდაკი-ხოვლის და სოფ. სამთავისი-ქვემოჭალის გზების მოასფალტების სამუშაოების დასრულება.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

კომუნალური მეურნეობის განვითარების მიზნით კვლავ გაგრძელდება გარე განათების ქსელის გაფართოვება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველების იზოლირება, მოწყოფა და რეაბილიტაცია ჩაუტარდება საკანალიზაციო და წყლის სისტემებს, შეკეთდება მრავალსართულიანი სახლების სახურავები, დაფინანსდება სარწყავი არხებისა და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის იერ-სახის გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა, გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება, ახალი ხეები დაირგვება კასპში სააკადის ქუჩაზე, სკვერები მოწყობა კასპში მიკრორაიონის ვარჯაანის დასახლებებში.

განათლება

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების სწავლა-განათლება და მათი მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს საგანმანათლებლო ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას და შესაბამისი პირობების შექმნას,

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 26 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1000 მეტი აღსაზრდელი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 10 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება აღსაზრდელთა კვების ხარჯები, ხოლო სხვა დანარჩენი ფინანსდება მუნიციპალიტეტის მიერ.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

კულტურული ტრადიციების დაცვა და ახალგაზრდობში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში მოეწყობა სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები. ახალგაზრდობში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით დაგეგმილია სპორტის სახეობათა პოპულარიზაცია მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში, მუნიციპალიტეტის სპორტსმენთა მონაწილეობის მიღება რეგიონალურ, სახელობით, რესპუბლიკურ, საერთაშორისო ტურნირებზე, მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამაღლების და ფიზიკური მოზადებისათვის სასწავლო-საწრთველი შეკრებების მოწყობა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული ბიბლიოთეკები, სახელოვნებო სკოლები და მუზეუმები. ასევე გაგრძელდება ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

• ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ახალგაზრდობის ხელშეწყობის მიზნით პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ბავშვთა საერთაშორისო დაცვის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, სიყვარულის დღისადმი მიძღვნილი საღამო ახალგაზრდობისათვის, ნიჭიერი და წარმატებული მოსწავლე-ახალგაზრდების დაჯილდოვება-დასაჩუქრება. აღნიშნული პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ახალგაზრდობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის განვითარებაში.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სხვადასხვა გადამდები დაავადებებისაგან დაცვის მიზნით გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მომხამვების თავიდან აცილება; არსებობის შემთხვევაში

ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური ღონისძიებები**

სოციალური ღონისძიებების განხორციელება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წაფრმოადგენს, პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფა, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება. დაფინანსდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მკურნალობის ხარჯები. აღნიშნული პროგრამების განხორციელება ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქარელის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

ბოლო წლებში არჩეული სტრატეგიის შესაბამისად ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარ პრიორიტეტად რჩება.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული გზების რეაბილიტაცია და რეაბილიტირებული გზების მგომარეობის შენარჩუნება. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება და მოასფალტდება ქარელში ამირეჯიბის, აღმაშენებლის, რუსთაველის, მალობლიშვილის, ფანასკერტელის, კაპანაძის და რუხაძის ქუჩებს. ასევე დასრულდება გასულ წელს დაწყებული სოფ. ქვემო ხვედურეთში ქ. ქარელთან დამაკავშირებელი გზის მოასფალტება. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის სოფლებთან დამაკავშირებელი და შიდა გზების მოხრეშვა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

დღე-ღამის ნებისმიერ დროს მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის კვლავ გაგრძელდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია. ასევე იგეგმება მუნიციპალიტეტის სოფლებში გარე განათების ქსელის გაფართოვება. სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველსაყოფად, გავალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა. გაგრძელდება ქ. ქარელში და მუნიციპალიტეტის სოფლებში წყლისა და საკანალიზაციო სისტემების მოწყობა-რეაბილიტაცია.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის მიზნით დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა-შენახვა, მოწესრიგდება გამწვანების ზოლები, მოეწყობა საბავშვო და სპორტული სტადიონები, სადღესასწაულო დღეებში დაგეგმილია ქალაქგაფორმებითი ღონისძიებები.

- **განათლება**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების სწავლა-განათლება და მათი მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა, როგორც სკოლამდელი, ასევე სასკოლო და სკოლისშემდგომი ასაკის ახალგაზრდებისათვის.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

ადამიანის სწორი განვითარებისათვის ერთ-ერთი მთავარი პირობაა სკოლამდელი აღზრდა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 13 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 600 მეტი აღსაზრდელი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 12 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება აღსაზრდელთა კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მოქმედი ყველა საბავშვო ბაღის მიმდინარე ხარჯები.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მოშორებით მდებარე სოფლებიდან მასწავლებლების და მოსწავლეების სკოლებში ტრანსპორტირების ხარჯების დაფინანსება.

- **სკოლისგარეშე განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ქარგვის, ხალიჩების ქსოვის, თექაზე მუშაობის, კულინარიის და სხვადასხვა მუსიკალური ინტრუმენტების შემსწავლელი კურსები. აღნიშნული პროგრამის მიზანია მოსახლეობას მიცეს საშუალება დაეუფლონ იმ უნარ-ჩვევებს, რაც ხშირ შემთხვევაში აუცილებელი პირობაა სტაბილური დასაქმებისათვის.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეულ გაგრძელება, ასევე სპორტის ხელშეწყობა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა. გაიმართება შეჯიბრებები სპორტის სხვადასხვა სახეობებში. მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამღლებისა და ფიზიკური მომზადების მიზნით მოეწყობა სასწავლო-საწრთვინელი და გამაჯანსაღებელი შეკრებები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული ბიბლიოთეკები, სახელოვნებო სკოლები, კულტურის სახლები და ა(ა)იპ „კულტურის დაწესებულებების გაერთიანება“, რომლის მიზანია კულტურის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება, კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების დაცვა, კულტურულ-შემოქმედებითი მოღვაწეობის სუბიექტთა ძირითადი ეკონომიკური, სოციალური და სამართლებრივი ურთიერთობების დარეგულირება.

- **ახალგაზრდული და რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სიყვარულის დღისადმი მიძღვნილი საღამო ახალგაზრდებისათვის, საშობაო-საახალწლო ღონისძიებების ორგანიზებული ახალგაზრდების მოაწილეობით, საპრეზიდენტო პროგრამა „პატრიოტში“ მონაწილე ახალგაზრდების ტრანსპორტირების ხარჯები. აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. ასევე გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მსგავსად გასული წლებისა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით კვლავ გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამების თავიდან აცილება.

• სოციალური ღონისძიებები

პრიორიტეტის პარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შედეგებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაგეგმილია მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ხაშურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობაა. გამომდინარე აქედან აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ქ. ხაშურში ცენტრალური ქუჩების მოასფალტება, ადგილობრივი მნიშვნელობის და მუნიციპალიტეტის დასახლებასთან დამაკავშირებელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

კომუნალური მეურნეობის განვითარების მიზნით მომდევნო წლების განმავლობაში იგეგმება ქალაქ ხაშურისა და დაბა სურამის დასახლებებში საკანალიზაციო სისტემების მშენებლობა და მწყობრიდან გამოსული ქსელის აღდგენა, მუნიციპალიტეტის დასახლებული პუნქტების დასუფთავება და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, გარე განათების სისტემების მოწყობა. დაგეგმილია მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების დაზიანებული სახურავების რეაბილიტაცია. აღნიშნული პროექტების განხორციელება ხელს შეუწყობს მოქალაქეთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობას და მისი იერსახის გაუმჯობესებას, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია გამწვანების ობიექტებისა და მწვანე ნარგავების მოვლა-პატრონობა, დასასვენებელი პარკების კეთილმოწყობა და სადღესასწაულო დღეებში ქალაქგაფორმებითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას და აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტი კვლავ განაგრძობს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების თანადაფინანსებას. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 12 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1008 ბავშვი. პროგრამა მოიცავს ხაშურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღსაზრდელთა თანადაფინანსებას სასწავლო და არასასწავლო პერიოდშიც. დაფინანსება თითოეულ ბავშვზე შეადგენს 50 ლარს.

- **სკოლისგარეშე განათლების ხელშეწყობა**

შემოქმედებითი ნიჭით დაჯილდოვებული ბავშვებისა და მოზარდების გამოვლენისა და მათი საგანმანათლებლო-სახელოვნებო სივრცეში მოზიდვის მიზნით დაფინანსდება ქარგვის, ქსოვის,

თექაზე მუშაობის, ცეკვის და სხვადასხვა მუსიკალურ ინტრუმენტებზე დაკვრის შემსწავლელი კურსები.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე ახალგაზრდობაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა. სპორტის სახეობათა პოპულარიზაციისა და ახალგაზრდობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით გაიმართება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები. მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამაღლების და ფიზიკური მომზადებისათვის დაგეგმილია სასწავლო-საწრთვნიელი შეკრებების მოწყობა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით კვლავ გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება კულტურული ღონისძიებები ფინანსური მხარდაჭერა, დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული სახელოვნებო სკოლები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები და კულტურის ცენტრები. აღნიშნული მიმართულება ხელ შეუწყობს მუნიციპალიტეტში კულტურული ტრადიციების დაცვას და განვითარებას.

• ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: ინტელექტუალური პროგრამები („ბიგ რაუნდი“, „კატარა ინტელექტუალები“, შემოქმედებით შემეცნებითი კონკურსი „ლიბო“), პროექტი „საზოგადოებრივი პროკურატურა“ ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დაავადებები სპრევენციის მიზნით დერატიზაციის, დეზინსექციისა და დეზინფექციის ღონისძიებათა ორგანიზება და კონტროლი, პროფილაქტიკური აცრების ეროვნული კალენდრით განსაზღვრული იმუნოპროფილაქტიკისათვის მოწოდებული მასალების მიღების, შენახვის და განაწილების უზრუნველყოფა, მუნიციპალიტეტის

დასახლებულ პუნქტებში სეზონურად ქუჩების, სკვერების, სასაფლაოების მიმდებარე ტერიტორიების სანიტარული მდგომარეობის მოწესრიგება, ქალაქის ნაგავსაყრელისა და ნაგვის შესაგროვებელი კონტეინერების სანიტარულ ნორმებთან შესაბამისობაზე სისტემატური კონტროლის დაწესება.

- **სოციალური ღონისძიებები**

მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მუნიციპალიტეტი კვლავ განაგრძობს გეგმიური და გადაუდებელი საოპერაციო და მშობიარობის ხარჯების თანადაფინანსებას. ასევე გაგრძელდება შეჭირვებულთათვის უფასო სასადილოთი მომსახურების უზრუნველყოფა, სასწავლო დაწესებულებებში შეღავათების დაწესება, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეთა საშუალო ზოგადი განათლების მიღების ხელმისაწვდომობის მიზნით პედაგოგთა ბინაზე მომსახურების ანაზღაურება, ომის ვეტერანების, ომში დაღუპულთა და ომის შემდგომ გარდაცვლილ მეომართა ოჯახების ერთჯერადი ფულადი დახმარება.

თვითმმართველი ქალაქი რუსთავის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

2013-2016 წლებში თვითმმართველი ქალაქი რუსთავის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტად რჩება მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. რუსთავში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ასევე ახალი და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება ქ. რუსთავის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია დაზიანებული ლიფტების რეაბილიტაცია ან საჭიროების შემთხვევაში ახლის მონტაჟი, კორპუსების ეზოების კეთილმოწყობა. ასევე დაგეგმილია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარება, ამხანაგობები მოსახლეობის ჩართულობის პრინციპით განახორციელებენ მრავალსართულიანი საცხოვრებელი შენობების სახურავებისა და სხვა კომუნალური პირობების მოწესრიგებას.

- **გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

დღე-ღამის ნებისმიერ დროს მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ქალაქის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის

ექსპლოატაცია, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა კვარტალურ ეზოებში ახალი სანათი წერტილების მოწყობა.

➤ დასუფთავება

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქალაქის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე დაფინანსდება ახალი ნაგავსაყრელის ადმინისტრაციული ხარჯები რათა იფუნქციონიროს სრული დატვირთვით, რაც გააუმჯობესებს ქალაქის სანიტარულ და ეკოლოგიურ მდგომარეობას.

• ქალაქის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შადრევნების ექსპლოატაცია, გამწვანებისა და გადაბეღვის ღონისძიებები, ქალაქის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია, მერიის შენობის წინ მდებარე მოედანზე დეკორატიული სკამების მოწყობა, ასევე დაგეგმილია ქალაქისთვის სხვადასხვა მნიშვნელოვანი კეთილმოწყობის ღონისძიებების ჩატარება.

• ავტობუსების შეძენა და სალარო აპარატების მონტაჟი

მოქალაქეთა კომფორტულად გადაადგილების მიზნით დაგეგმილია ქალაქში არსებული ავტოპარკის განახლება და რამოდენიმე ავტობუსის შეძენა. ასევე ავტოტრანსპორტში დამონტაჟდება გადახდის დამაფიქსირებელი აპარატები.

განათლება

თვითმმართველ ქალაქ რუსთავის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლების დაფინანსება, რომლის ფაგლებშიც მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა, ასევე 2013 წელს იგეგმება აღმზრდელთა ხელფასების 30%-ით ზრდა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ინკლუზიური სწავლების დაფინანსება, რაც გულისხმობს უნარშეზღუდული ბავშვების განათლების მიღებას პედაგოგის ბინაზე მომსახურებით. ასევე, პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება რუსთავში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა ცენტრი, სადაც რეაბილიტაციის კურსს გადის 140 ბენეფიციარი.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურისა და სპორტის განვითარებას, ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

მომავალ წელს ქალაქს შეემატება საუკეთესო სპორტულ-გამაჯანსაღებელი კომპლექსი, სადაც მომზადდება გაივლიან მომავალი თაობები სხვადასხვა ტურნირებში მონაწილეობის მიზნით და ქალაქს ექნება უახლესი, თანამედროვე სტანდარტებზე გათვლილი სპორტის სასახლე. პროგრამის ფარგლებში, ასევე განხორციელდება ააიპ „რუსთავის სპორტული სკოლების გაერთიანების“ დაფინანსება, რომელიც აერთიანებს 4 სპორტულ სკოლას და 1300-მდე სპორტსმენს. ასევე დაფინანსდება ააიპ „რაგბის კლუბი -რუსთავის ხარები“ და შპს „საკალათბურთო კლუბი რუსთავი 1991“.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება 3 მუსიკალური სკოლა, სამხატვრო სკოლა, ააიპ „რუსთავის თეატრი“, ააიპ „კულტურის ცენტრი“, ააიპ „რუსთავის ისტორიული მუზეუმი“, ააიპ „რუსთავის საბიბლიოთეკო გაერთიანება“. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქში ერთ–ერთი დიდი რეკრეაციული ზონის კულტურისა და დასვენების პარკის რეაბილიტაცია, რაც შექმნის საუკეთესო დასასვენებელ ადგილს მოსახლეობის ნებისმიერი ასაკისათვის. ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის რუსთავექალაქობისა და სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ახალგაზრდობის ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ააიპ „რუსთავის ახალგაზრდული ცენტრი“, რომელიც უზრუნველყოფს სხვადასხვა ღონისძიებების გამართვას, რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას ქალაქის ყოველდღიურ საქმიანობასა და განვითარებაში.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია თვითმმართველობის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია–მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ქ. რუსთავის მერიის ერთ–ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ამ მიზნით განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; ქალაქის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ რუსთავის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი

ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ბოლნისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბოლნისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

2013 წლის განმავლობაში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ. ბოლნისის ქუჩების, სოფ. ქვემო არქევანში მისასვლელი გზისა და დაბა თამარისში მისასვლელი გზის რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია, ქ. ბოლნისში სანიაღვრე სისტემების რეაბილიტაცია, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავის რეაბილიტაცია, გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის მიზნით განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების რეაბილიტაცია, ქ.ბოლნისში, სოფ. რატევანსა და რაჭისუბანში სპორტული მოედნების რეაბილიტაცია, შადრევნების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები, ქ. ბოლნისში ისტორიული ნაწილის (გერმანული უბანი) აღდგენა-რეაბილიტაციის სამუშაოები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. განხორციელდება დაბა კაზრეთში საბავშვო ბაგა-ბაღის რეაბილიტაცია, რაც ხელს შეუწყობს ბაგა-ბაღებში დამატებით ჯგუფების შექმნას.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, დაფინანსდება საფეხბურთო კლუბი „სიონი“, შპს „საკალათბურთო კლუბი ენერჯი ინვესტი“, ასევე ააიპ „სკოლისგარეშე სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულება – ბოლნისის სპორტულ-გამაჯანსაღებელი კომპლექსი“ სადაც ფუნქციონირებს სპორტის სხვადასხვა სახეობების წრეები და უზრუნველყოფს ამ სახეობების განვითარებას, მოზარდთა მაქსიმალური რაოდენობის ჩაბმას და მათთვის საწვრთნელი პირობების შექმნას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა. დაფინანსდება ააიპ „ბოლნისის მუნიციპალიტეტის საკლუბო, საბიბლიოთეკო, სამუზეუმო გაერთიანება-კულტურის ცენტრი“-ს მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებები, ასევე ააიპ „ბოლნისის მუნიციპალიტეტის სამუსიკო სკოლა“, ააიპ „ბოლნისის მუნიციპალიტეტის თეატრი“, რაც ხელს შეუწყობს მოზარდ თაობაში ხელოვნების განვითარებას.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

რელიგიური ორგანიზაციების მხარდაჭერის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველობის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

2013 წელს გაგრძელდება „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება. პროგრამა ითვალისწინებს ააიპ „დაავადებათა აღრიცხვის, კონტროლის, საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და პრევენციული მედიცინის ცენტრი“-ს დაფინანსებას, რომლის მიერ განხორციელდება: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება. დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება. ქალაქის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა. სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში და ამის საფუძველზე ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ კი, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, სტუდენტთა და სპორტსმენთა სოციალურ დახმარებას, იძულებულ გადაადგილებულ პირთა სოციალურ დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

გარდაბნის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და განვითარება, რასაც გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი წილი ეთმობა.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული გზების რეაბილიტაცია, ნაწილობრივ ორმული შეკეთება, საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღვევადი ბარიერების მოწყობა; 2013 წლის განმავლობაში განხორციელდება ქ. გარდაბანში ლესელიძის, ოქტომბრის, ჭავჭავაძისა და ასათიანის ქუჩების რეაბილიტაცია, ასევე სოფლებში: ახალსოფელი, სართიჭალა(სიონის უბანში), საცხენისი, მარტყოფი, ნორიო, ყარაჯალარი, ყარათაკლია, აღთაკლია, კრწანისი, კუმისი, კაპანახჩი, ქვემო თელეთი, კალინინო, ქესალო, ნაზარლოსა და ვახტანგისში გზის სისტემის რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ.გარდაბანში და მუნიციპალიტეტის სოფლებში წყლის სისტემის რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

2013 წლისათვის განხორციელდება არსებული სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და ფეხით მოსიარულეთა ტროტუარების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, ქალაქის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები.

განათლება

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელ განათლება, რომლის დაფინანსებაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთან კულტურის, რელიგიის, სპორტისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების, კერძოდ ბიბლიოთეკების, მუზეუმებისა და სახლეოვნებო სკოლების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ახალგაზრდობის ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ახალგაზრდული ფესტივალების, კონკურსების და სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის განვითარებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას მათ შორის: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებების, მასობრივი მოშხამვებისა და პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამით გათვალისწინებულია გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. კერძოდ ფინანსდება სოციალურად დაუცველი ფენის საოპერაციო და იძულებით გადაადილებულ პირთა სამედიცინო გამოკვლევების ხარჯები, მოსწვლეებისა და პედაგოგების ტრანსპორტით მგზავრობის საფასური, განსაკუთრებული საჭიროების ბავშვთა და მშობელთა საკონსულტაციო ცენტრი, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის და ვეტერანთა მატერიალური დახმარება, უპატრონო მიცვალებულთა, დევნილთა და ვეტერანთა დაკრძალვის ხარჯები რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

დმანისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

2013 წელს დმანისის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტად რჩება ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია დმანისის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსამედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა, შესაბამისად ქვეპროგრამის ფარგლებში გავალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, დაგეგმილია ახალი ნაგვის ურნების შექმნა. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სხვადასხვა სოფლებში დაზიანებული დაზიანებული წყალგაყვანილობისა და საკანალიზაციო სისტემებს.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და საჭირო ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

დმანისის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურის, სპორტის, რელიგიისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, დაფინანსდება სპორტული სკოლა, რომელიც აერთიანებს 90-მდე სპორტსმენს, გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები, რაც ხელს შეუწყობს ადგილობრივი ახალგაზრდა სპორტსმენების წახალისებას და მათ მონაწილეობას სხვადასხვა ტურნირებზე და შეჯიბრებებზე.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

2013 წელს გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა. დაფინანსდება კულტურის სახლი, სადაც გაერთიანებული სამი მუსიკალური სკოლა და სწავლობს 60-მდე მოსწავლე, ასევე დაფინანსდება საბიბლიოთეკო გაერთიანება, სადაც შედის ერთი ცენტრისა და სამი სოფლის ბიბლიოთეკა, რომელიც მომსახურებას გაუწევს მუნიციპალიტეტში მცხოვრებ ყველა ასაკის მკითხველს.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით უზრუნველყოფას.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მოხუცებულთა, მიუსაფართა, სოციალურად დაუცველთა და მარტოხელა პენსიონერთა კვებით უზრუნველყოფას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სტუდენტების, მოსწავლეების, ვეტერანების და უსინათლოების მუნიციპალური ტრანსპორტით მგზავრობის ნაწილობრივ დაფინანსებას, სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და დევნილთა დაკრძალვის ხარჯების დაფინანსებას, რაც ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია ექსპლოატაცია, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია ექსპლოატაცია. გარდა ამისა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

2013-2016 წლებში დაგეგმილია თეთრიწყაროში ცენტრალური გზიდან სოფლებამდე მისასვლელი გზის მოასფალტება, სოფლებში შიდა გზების მოხრეშვითი სამუშაოები, ორმოული შეკეთება. ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ქარბი თოვლისგან გათავისუფლება.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წყალსადენების (სასმელი წყლის) ქსელის მოვლა-შენახვა, სანიაღვრე არხების გაწმენდითი სამუშაოები, გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა.

განათლება

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლება, რომლის დაფინანსებაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლის დაფინანსება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის სპორტულ სკოლა აერთიანებს ათ სპორტულ სექციას და 300-მდე სპორტსმენს. 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები. ასევე, დაგეგმილია თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედნების მოწყობა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. დაფინანსდება, მხარეთმცოდნეობის მუზეუმები, მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანება, ასევე თეთრიწყაროსა და მანგლისის სახელოვნებო სკოლები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციასა და

დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტ აღრიცხვას, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგს, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

მარნეულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება მარნეულის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე 2013 წლის განმავლობაში განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მარნეულის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. კერძოდ ქ.მარნეულში ახუნდოვის ქუჩის და სოფელ შაუმიანში შიდა გზის რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში მოხდება მუნიციპალიტეტის თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიული ორგანოების სოფლებისათვის სასმელი წყლის შეუფერხებლად მიწოდების უზრუნველყოფის მიზნით შ.პ.ს „მარნეულის სოფწყალი“-ს სუბსიდირება, აგრეთვე სოფელ თაქალოში, კასუმლოსა და დამია გეურარხში სასმელი წყლის ქსელის მოწყობა; თვითმმართველი ერთეულების, კერძოდ თამარისის, კაჩაგანის, კასუმლოს, წერეთლის, შულავერის, ალგეთის, კაპანახჩის ტერიტორიული ორგანოებში და ქ.მარნეულში სარწყავი არხების რეაბილიტაცია, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების გარე საკანალიზაციო ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია; ასევე დაგეგმილია ქ. მარნეულში და სოფელ შაუმიანში მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსის სახურავების და აივნების კეთილმოწყობა; სოფელ წერეთელში, საიმერლოსა და თაქალოში გარე განათების ქსელის მოწყობა.

- **მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა, ქ.მარნეულში ქუჩების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

- **მუნიციპალური ტრანსპორტის ხელშეწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მარნეულის მუნიციპალიტეტის ავტოპარკის ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობის მიზნით მისი სუბსიდირება, ავტოპარკის განახლების მიზნით დაგეგმილია ორი ახალი ავტობუსის შეძენა.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება; დაგეგმილია ასევე ქ.მარნეულის და სოფელ თამარისის საბავშვო ბაღების შენობების რეაბილიტაცია.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მარნეულის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ადგილობრივი კულტურული და რელიგიური ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის განვითარებისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების მხარდაჭერა. კერძოდ 2013 წელს დაფინანსდება საფეხბურთო კლუბი „ალგეთი“, რომელიც იბრძვის საქართველოს საფეხბურთო ჩემპიონატის უმაღლეს ლიგაში გადასასვლელად, ასევე სპორტული სკოლა, რომელიც აერთიანებს 1000-მდე სპორტსმენს; პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები, უზრუნველყოფილი იქნება სხვადასხვა ტურნირებზე და შეჯიბრებებზე ადგილობრივი სპორტსმენების მონაწილეობა, წახალისდებიან წარმატებული სპორტსმენები სხვადასხვა ჯილდოთი.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

2013 წლის განმავლობაში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული კულტურის სახლები, მუსიკალური სკოლა, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები. განხორციელდება სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. ასევე პროგრამა ითვალისწინებს მარნეულის ტელევიზიის „მარნეული ტვ“ ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობას, რომელიც ახორციელებს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გადაცემების მომზადებას, ახალი ამბების და კულტურული და სპორტული ღონისძიებების გაშუქებას.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების და მეჩეთების ფინანსური მხარდაჭერა, რელიგიური შემწყნარებლობის პროპაგანდის და მოსახლეობის სულიერების ამაღლების მიზნით. ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სამშენებლო და სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მარნეულის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მომხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი.

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოქალაქეებისათვის საკრებულოს მიერ დამტკიცებული პროგრამის ფარგლებში ოპერაციებზე დახმარების გაწევას, ასევე სოციალურად დაუცველი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების, მრავალშვილიანი ოჯახების, ონკოლოგიური და ლეიკემიით დაავადების მქონე პირების, რომლებიც სახელმწიფო პროგრამით არ ფინანსდებიან და მარჩენალდაკარგული ოჯახების გამოკვლევას, მკურნალობასა და მედიკამენტებით დახმარებას. გარდა ამისა, ქვეყნის ერთიანობისათვის დაღუპულ ჯარისკაცთა ოჯახების, 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების, დევნილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა ოჯახების ერთჯერად მატერიალურ დახმარებებს.

წალკის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

წალკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტად რჩება შემდგომ წლებში ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და გაუმჯობესება. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მნიშვნელოვანი მონაკვეთების რეაბილიტაცია, შედარებით მეორეხარისხოვანი მონაკვეთების მიმდინარე შეკეთება და ასევე მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე ზამთრის პერიოდის განმავლობაში თოვლისაგან წარმოქმნილი ნამქერისა და ყინულისაგან გაწმენდა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის დაქვემდებარებაში არსებული წყალსადენების ქსელის, კერძოდ დაბა თრიალეთის, სოფლების- კიზილკილის, გუმბათის, აშკალის, იმერისა და ბარეთი-არსარვანის წყლის სისტემების რეაბილიტაცია და დაფინანსდება ქსელის მოვლა-შენახვის ხარჯები; დაგეგმილია ასევე სარწყავი არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, გარე განათების

ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის სოფლების მოსახლეობის გადაწყვეტილების შესაბამისად შემდეგი ღონისძიებები: სპორტული მოედნებისა და დარბაზების რეაბილიტაცია-მშენებლობა, სარიტუალო სახლების რეაბილიტაცია-კეთილმოწყობა, გარე განათების მოწყობა, წყლის ქსელების რეაბილიტაცია, სპორტული დარბაზების და რიტუალების სახლების ინვენტარით უზრუნველყოფა, სასოფლო სამეურნეო და კომუნალური დანიშნულების ტრანსპორტის შექმნა.

- **განათლება**

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლება, რომლის დაფინანსებაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

წალკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ადგილობრივი კულტურული და რელიგიური ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის განვითარებისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ერთი სპორტული სკოლა. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სკოლის მიმდინარე ხარჯების დაფინანსება. დაგეგმილია სოფლებში დარბაზების კეთილმოწყობა და მათ ბაზაზე დამატებითი სპორტული ჯგუფების დაფუძნება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის კულტურის სახლის დაფინანსება, ასევე იგეგმება ქ. წალკის ბიბლიოთეკის შენობის რეაბილიტაცია და კეთილმოწყობა. განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების, ოლიმპიადების, კონცერტების, გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ორგანიზება, ხელშეწყობა და დაფინანსება, ასევე ნიჭიერი მოსწავლეები წახალისება.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა წალკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციასა და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტ აღრიცხვას, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და

არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგს, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი მოსახლეობის, ონკოლოგიური დაავადებებით, ეპილეფსიით, პარკინსონიზმით, ბრონქიალური ასთმით, დიაბეტით დაავადებულ პირთა, დედ-მამით ობოლ ბავშვთა, მრავალშვილიანი დედების, მარჩენალდაკარგული ოჯახების და სხვ. ერთჯერად დახმარებას ან/და სამკურნალო ხარჯების დაფინანსებას საერთო თანხის 50%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 1000 ლარისა.

ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, წყალსადენის შიდა ქსელის მოვლა შენახვა და ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. საბინაო ამხანაგობების მიერ შესასრულებელი პროექტების თანადაფინანსება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების მოვლა და გამწვანების სამუშაოების ჩატარება, სასაფლაოების მოვლა პატრონობა;

- **აგრობიზნესცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში ფერმერული მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობას.

- **განათლების დაფინანსება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას.

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების

სხვა მიმდინარე ხარჯებს. პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, გაიხსნას ბაგა-ბაღები ისეთ სოფლებში, სადაც კონტიგენტის დიდი რაოდენობა არსებობს და უზრუნველყოფილი იქნას მათი კეთილმოწყობა და კვალიფიციური პერსონალით მომსახურება. გაუმჯობესდება ქალაქის საბავშვო ბაღების მატერიალურ ტექნიკური ბაზა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ა(ა)იპ ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საგანმანათლებლო სააღმზრდელო ცენტრი, რომელიც აერთიანებს 17 საბავშვო ბაღს, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 733-ზე მეტი ბავშვი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. .

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების (საფეხბურთო კლუბი გურია), ნაკრები გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში. 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები; პროგრამით ხორციელდება სპორტული ცენტრის, საფეხბურთო კლუბის და საფეხბურთო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენტებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა;

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აგრძელებს სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას. განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, ქორეოგრაფიული ფესტივალების, კონცერტების, მუზეუმებში გამოფენის მოწყობა, ასევე სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები;

• ტურიზმის განვითარების ცენტრი

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს კულტურულ სათავგადასავლო, რელიგიურ და ეკოტურიზმის მარშრუტების დამუშავებას, პასპორტიზაციას და პოპულარიზაციას. აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენას; ტურისტული მარშრუტების დაგეგმარებას; ლაშქრობების და სკაუტების ორგანიზებას; ტურისტული დისლოკაციის ადგილების მოწყობას;

• რელიგიის დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძრისადმი მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული

რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში განაგრძობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელებას, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას, გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობას და კონტროლის ღონისძიებებს, პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: უსახლკარო ოჯახების, მ.შ. სტიქიითა და ხანძრის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დახმარების პროგრამა, სასწრაფო და გადაუდებელი კონსერვატული მკურნალობისა და ოპერაციების თანადაფინანსების პროგრამა, უფასო სასადილო, აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში დაღუპულთა ოჯახების დახმარების პროგრამა, დედათა და ბავშვთა დახმარების პროგრამა, ერთჯერადი დახმარება, დევნილთა და შეჭირვებულ ოჯახთა საშემე მერქნით დახმარების პროგრამა, ვეტერანთა წარმომადგენლობის დაფინანსება, ბავშვთა დღის ცენტრ იავნანას თანადაფინანსება, მაღალმთიან სოფლებში მცხოვრებ მოსწავლეთა ტრანსპორტირების მომსახურების პროგრამა.

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. 2013 წელს დაგეგმილია ქ. ოზურგეთში გოგებაშვილის, ჯავახიშვილის, ბაქრადის, გრიშაშვილის, მალაზონიას, ლესელიძის, ყაზბეგის ქუჩების, სავალი ნაწილის ასფალტ-ბეტონით კაპიტალური შეკეთების სამუშაოები, გაზონებისა და ტროტუარების მოწესრიგება. საწვავისა და მარაგ ნაწილების სულ უფრო მზარდი ფასები ასახვას პოულობს მგზავრობის საფასურზე. პროგრამის ძირითადი დანიშნულებაა მუნიციპალური ტრანსპორტით მოსარგებლე მოსახლეობისათვის არსებული ტარიფის შენარჩუნება შესაბამისი ორგანიზაციის სუბსიდირების გზით, რასაც მნიშვნელოვანი სოციალური დატვირთვაც გააჩნია;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, სკვერების მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, წყალსადენის შიდა ქსელის რეაბილიტაცია. მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსაიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა, შესაბამისად ქვეპროგრამის ფარგლებში გავალისწინებულია ქალაქის სანიტარული წესრიგის შენარჩუნება და გაუმჯობესება.

- **კომუნალური მომსახურების ცენტრი**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები: გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა ეზოებში ახალი წერტილების მოწყობა, მოხმარებული ელექტროენერჯის გადასახდის შეუფერხებელი დაფარვა; მაწანწალა ცხოველების დაჭერა და მათი გადაყვანა სპეციალიზირებულ თავმესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება; არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება; ქალაქის ტერიტორიაზე და მის შემოგარენში ხეების გადაბეღვა-ფორმირება, ზეხმელი და ავრიული ხეების მონიშვნა, შემდგომში მოჭრა-დამუშავება და გატანა; მცენარეთა შესყდვა დარგვის თანმდევი მომსახურებით;

- **რეგიონალური განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია რეგიონის სოციალ-ეკონომიკური განვითარების სტიმულირება, გურიის შესახებ ცნობადობის მიღწევა ტურიზმის სფეროში საერთაშორისო დონეზე, დეცენტრალიზაციის პროცესის ხელშეწყობა, კულტურული ტრადიციების აღდგენა, ახალგაზრდობის ჩართვა სხვადასხვა საქმიანობებში გარემოს დაცვითი ღონისძიებების განხორციელება და რეგიონალური განვითარების სააგენტოების ქსელში გაწევრიანება, ერთობლივ და ქსელურ პროექტებში მონაწილეობის მიზნით.

- **განათლების დაფინანსება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 37 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1600 ბავშვი. მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს; პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, გაიხსნას ბაგა-ბაღები ისეთ სოფლებში, სადაც კონტიგენტის დიდი რაოდენობა არსებობს და უზრუნველყოფილი იქნას მათი კეთილმოწყობა და კვალიფიციური პერსონალით მომსახურება.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დაწყებითი და ზოგადი განათლების მქონე დაწესებულებების სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობა. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დაზიანებული საჯარო სკოლების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის განათლებას; ორგანიზაციის მიზანია მოსწავლე ახალგაზრდობის მოქალაქეობრივი, პატრიოტული ცნობიერების, შრომითი უნარჩვევების ჩამოყალიბება, განსხვავებული უნარის მქონე ბავშვების ინტეგრირება საზოგადოებაში სადაც სრული თავისუფლება მიენიჭება მათ შესაძლებლობებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკურ განვითარებასთან ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების (საცხენოსნო კლუბი „მარულა“, საფეხბურთო კლუბი „მერცხალი“), ნაკრები გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით ფოლკლორული კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების მხარდაჭერა და შემოქმედებითი კოლექტივების ხელშეწყობა, თეატრალური მუსიკალური სახვითი, ქორეოგრაფიული, წიგნის ფესტივალების, კონცერტების, მუზეუმებში ახალ ექსპოზიციასთან და მოძრავი გამოფენის მოწყობა. დაფინანსდება ქორეოგრაფიული ანსაზლი „გურია“ რომლის ძირითადი მიზანია ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში პროფესიული ქორეოგრაფიული ანსაზლის ჩამოყალიბება და პასუხისმგებლობა მისი მუშაობის ხარისხზე;

- **ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრის თანადაფინანსება**

აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის გაზრდას, ტურისტული მარშრუტების დაგეგმვას, ლაშქრობების და სკაუტების ორგანიზებას; ტურისტული დისლოკაციის ადგილების მოწყობას და ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას ურეკში,

შეკვეთილში ზღვის სეზონთან დაკავშირებული ღონისძიებების ჩატარებას, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებენ ადგილობრივი მოსახლეობა და დამსვენებლები.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში იგეგმება თანამშრომლობა სხვადასხვა სამთავრობო, არასამთავრობო და უცხოურ ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან, ბავშვთა და ახალგაზრდულ ორგანიზაციათა მხარდაჭერა და წახალისება, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტურად ორგანიზება, ტრენინგ-სემინარების ჩატარება, ფორუმები, სესიები, ინტელექტუალურ-შემეცნებითი, გასართობი თამაშები.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. 2013-2016 წლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის, ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი, რომლის ამოცანებია ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობა და ეპიდემიოლოგიური კონტროლი, დაავადების გადაცემის გზების, რისკფაქტორების გამოვლენისა და შესწავლის მიზნით; პროფილაქტიკური აცრების დაგეგმვა, შესრულება, ასაცრელი მასალით უზრუნველყოფის ორგანიზაცია და კონტროლი, განსაკუთრების საშიშ ინფექციათა ბუნებრივი კერების გამოვლენა, ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის სამსახურების ხელშეწყობა და სხვა ღონისძიებები;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების პროგრამა, მოქალაქეთა სამედიცინო მომსახურების პროგრამა, მზრუნველობა მოკლებულთათვის უფასო კვებით უზრუნველყოფა და ხანდაზმულთა დახმარების პროგრამა, ვეტერანთა დახმარების პროგრამა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა დახმარების პროგრამა, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დახმარების პროგრამა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებული ოჯახების დახმარების პროგრამა, უსინათლოთა ერთჯერადი დახმარების პროგრამა, სოციალურად დაუცველ ბავშვთა დღის ცენტრის პროგრამული დაფინანსება, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მრავალშვილიანი და ლტოლვილის სტატუსის მქონე აღსაზრდელთა გადასახადისაგან განთავისუფლება, ხანდაზმულთა სახლისთვის კომუნალური გადასახედებით უზრუნველყოფის პროგრამა.

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში განხორციელდება ჭარბი თოვლის საფარისაგან განთავისუფლება;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, სკვერების მოვლა-შენახვა და ექსპლოატაცია, წყალსადენის შიდა ქსელის რეაბილიტაცია და ინფრასტრუქტურის სამუშაოები;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

სადღესასწაულო დღეებისათვის გათვალისწინებულია დაბის ქუჩების გაფორმება, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები; მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული შენობების და მიწის ფართების რეალიზაციისათვის აუცილებელია შესაბამისი დოკუმენტაციის მომზადება, პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება სარეალიზაციო ობიექტების ტექნიკური პასპორტების და მიწის ნაკვეთების საკადასტრო აზომვითი ნახაზების დამზადება და საინფორმაციო საშუალებებში გამოქვეყნება;

- **რეგიონალური განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია რეგიონის სოციალ-ეკონომიკური განვითარების სტიმულირება, გურიის შესახებ ცნობადობის მიღწევა ტურიზმის სფეროში საერთაშორისო დონეზე, დეცენტრალიზაციის პროცესის ხელშეწყობა, კულტურული ტრადიციების აღდგენა, ახალგაზრდობის ჩართვა სხვადასხვა საქმიანობებში გარემოს დაცვითი ღონისძიებების განხორციელება და რეგიონალური განვითარების სააგენტოების ქსელში გაწევრიანება, ერთობლივ და ქსელურ პროექტებში მონაწილეობის მიზნით.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის

ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 13 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 400 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 10 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს; 2013 წელში მოხდება ახალი საბავშვო ბაღის გახსნა სოფელ შუამადლეებაში, რაც ხელს შეუწყობს მომავალი თაობის აღზრდასა და მათ ნორმალურ განვითარებას, ასევე უზრუნველყოფს დასაქმების ხელშეწყობას;

პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, გაიხსნას ბაგა-ბაღები ისეთ სოფლებში, სადაც კონტიგენტის დიდი რაოდენობა არსებობს და უზრუნველყოფილი იქნას მათი კეთილმოწყობა და კვალიფიციური პერსონალით მომსახურეობა. მუნიციპალიტეტის საბავშვო ბაღებში მატერიალურ ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ძირითადი აქტივების მიმდინარე შეკეთება და მოვლა-შენახვა;

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამით გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დაწყებითი და ზოგადი განათლების მქონე დაწესებულებების სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობა. განხორციელდება ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს საჯარო სკოლებში მოსწავლეების უფრო გააქტიურებას, სატრანსპორტო საშუალებებით გადაადგილებას და სხვა ღონისძიებების მოწყობას; პროგრამის ფარგლებში მოხდება ა(ა)იპ „მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება. დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, იფუნქციონირებს მუსიკალური და ქორეოგრაფიული წრეები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და

სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების (საფეხბურთო კლუბი „ბახმარო-2009“), ნაკრები გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში; ასევე განხორციელდება სპორტული სკოლებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები; პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება კულტურის ცენტრი რომელიც აერთიანებს ანსამბლებს: „გურია“-ს, „ნართი“-ს, „კრიმანჭულ“-ს, მანდილ“-ს, საესტრადო ჯგუფებს, მგალობელთა ჯგუფს, ცეკვის ანსამბლებს, თეატრალურ დასს. კულტურის ცენტრის თანამშრომელთა ძალეობით ხდება ხალხური რეწვის, ფოლკლორის მოძიება და დამუშავება და მაცურებელთათვის მიწოდება. ქვეპროგრამის ფარგლებში მოეწყობა საშობაო დღესასწაული, ასევე ღონისძიებები „კალანდა“, „ჩვენ გაზაფხულზე გეპატიჟებით,“ ომის ვეტერანებთან შეხვედრა, საესტრადო სიმღერების კონკურსი, დაიდგმება სპექტაკლები, მოეწყობა ფერისცვალების დღესასწაულისადმი მიძღვნილი საღამო, ახალგაზრდული საღამოები და სხვა კულტურული ღონისძიებები;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები, ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი ღონისძიებები, დასვენება გამაჯანსაღებელ ბანაკებში, სპორტსმენთა დაჯილდოვება, წარმატებული ახალგაზრდების დაფინანსება, საქართველოს კუთხეების ღირსშესანიშნაობების დათვალიერება, დამსახურებული პედაგოგების დაჯილდოვება და სვა ღონისძიებები;

- **რელიგიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გადამტანების ფაუნის გავრცელების შესწავლა/დადგენას; პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებებს; პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებებს; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას; ჯანმრთელობის ხელშეწყობას;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: 18-დან 60 წლამდე ასაკის შეჭირვებული პირები, რომლებიც არ ექვემდებარებიან სახელმწიფო პროგრამით დაფინანსებას გადაუდებელ სტაციონარულ სამედიცინო მომსახურებაზე და მედიკამენტების შეძენაზე დახმარება, მშობიარეთა 50%-იანი თანადაფინანსება, მრავალშვილიანი(4 და მეტ 18 წლამდე ასაკის ბავშვები) ოჯახების დახმარება, უხუცეს დღეგრძელთა დახმარება, დედ-მამით ობოლი ბავშვების დახმარება, სარიტუალო მომსახურება, საქართველოს თავისუფლებისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარება, სტიქიური მოვლენების შედეგად უსახლკაროდ დარჩენილი, მძიმე საცხოვრებელ და ეკონომიკურ პირობებში მყოფი ოჯახებისადმი ერთჯერადი დახმარება, ონკოლოგიურ დაავადებულთა და მეორე მსოფლიო ომის ვეტერანთა სამედიცინო სტაციონალური მომსახურება, ლტოლვილთა დახმარება, ფენილკეტონურიით დაავადებული ბავშვების დახმარება, ომის ვეტერანებისა და ომში დაღუპულთა ოჯახებისადმი მატერიალური დახმარება, 0-დან 5 წლამდე და 5-დან 18 წლამდე ასაკის შეჭირვებულ ოჯახთა ბავშვების გადაუდებელ სტაციონარულ სამედიცინო მომსახურების თანადაფინანსება, თირკმლის უკმარისობით დაავადებულ პირთა დახმარება.

ბორჯომის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2013-2016 წლებში განხორციელდება გზების მშენებლობა, კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია, მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობა.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდა საქალაქო გზების რეაბილიტაცია, კერძოდ: დაიგება სოფლების დვირი -საკირის შემაერთებელი გზა, რეაბილიტაცია გაუკეთდება: ხანძთელის, მერჩულის, თამარ მეფის, შანიძის, სააკაძის, წმინდა ნინოს, ინაურის, ვაშლოვანის, რუსთაველის ქუჩაზე მრავალბინიანი კორპუსების ეზოებს, მოედნებს და შესასვლელებს, აღმაშენებლის ჩიხს.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

ბორჯომის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტია კომუნალური მეურნეობის განვითარება, რომლის ფარგლებშიც შესრულდება წყლის სისტემის აღდგენის სამუშაოები ყველა იმ სოფელში, სადაც ვერ მოხერხდა წყლის რეაბილიტაცია. კერძოდ რეაბილიტაცია ჩაუტარდება დაბა წაღვერისა და სოფელ

ჭობისხევის წყალსადენებს. განსაზღვრულია ნაგავმზიდი მანქანებისა და ნაგვის კონტეინერების შემენა-შეკეთება, ასევე მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების, სადარბაზოების, კომუნიკაციების და ლიფტების რეაბილიტაცია.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

2013 წელს დაგეგმილია ქალაქში ტროტუარების სრული მოწესრიგება, დასასვენებელი პარკებისა და სკვერების მოწყობა-რეაბილიტაცია. ქალაქის შიდა ქუჩებზე და სოფლებში გარე განათების მოწყობა.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა.

სკოლამდელი განათლება წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს. მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

მუნიციპალიტეტისათვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც მომავალ წელს დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ღონისძიებისა და ორგანიზაციის დაფინანსება.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სასპორტო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2013 წლის განმავლობაში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები რომლებიც დაფინანსდებიან აღნიშნული პროგრამით.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიება სადღესასწაულო დღეებში.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, ესენია: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები. იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა. იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ადიგენის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ადიგენის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2013-2016 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია.

- **გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

2013 წელს დაგეგმილია გზების მოასფალტება ცენტრალური გზიდან სოფლებამდე: დიდი სმადა, ქვემო ენთლი, უნწა და დიდი ზანავი-ჭულე. აგრეთვე, რეაბილიტაცია გაუკეთდება სოფელ არზნის მისასვლელ ხიდს.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში გათვალისწინებულია დაბა აბასთუმნის მთლიანი საკანალიზაციო ქსელის რეაბილიტაცია-მშენებლობა. მოწესრიგდება სასმელი წყლის სისტემა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში 2013 წლიდან იგეგმება გარე განათების მოწყობა ცენტრალური გზიდან შემდეგ სოფლებამდე: ქვემო ენთელი, დიდი სმადა, პატარა სმადა, ბოლაჯური, ჩორჩანი, ხევაშენი. დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია.

- **განათლება**

მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელი განათლების დაფინანსებას იგი მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 7 საბავშვო ბაღი, რომელიც მომსახურეობას უწევს 230-მდე სკოლამდელი ასაკის ბავშვს. 2013 წლიდან იგეგმება იმ ბაღების რეაბილიტაცია, რომელთა გარემონტებაც წინა წლებში ვერ მოხერხდა.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ცხოვრების დონის ამაღლებისა და ახალგაზრდა თაობის წახალისებისათვის მნიშვნელოვანია სპორტული და კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება.

- **სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა. მოზარდთა სპორტულ აღზრდას ემსახურება და აღნიშნულ დარგში პრიორიტეტულია ადიგენის კომპლექსური სპორტული სკოლა, სადაც შექმნილია ფეხბურთის, ჭიდაობის, ჭადრაკის, რაგბის ასაკობრივი ჯგუფები.

- **კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ბიბლიოთეკები, ააიპ ადიგენის სამუსიკო სკოლა, ააიპ ადიგენის კულტურის ცენტრი.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა ასპინძის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის სოციალური დაცვა ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში აფინანსებს შემდეგ პროგრამებს: ავადმყოფთა, ორსულთა, მშობიარეთა, ჩვილ ბავშვთა ოპერაციების ნაწილობრივი დაფინანსება; სოფელ უდის სათნოების სახლის დაფინანსება; ომის მონაწილეთა დახმარებები 9 მაისისთვის; ლტოლვილთა და იძლებით გადაადგილებულ პირთა, უკიდურესად გაჭირვებულთა და სოციალურად დაუცველთა, აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ომში დაღუპულთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარებები; სოფელ არალის უნარშეზღუდულ და მენტალობადაქვეითებულ ბავშვთა საინტეგრაციო ცენტრის დაფინანსება;

ასპინძის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

ასპინძის მუნიციპალიტეტის უპირველეს პრიორიტეტად რჩება ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია, რომლის ფარგლებშიც 2013-2016 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში მოასფალტდება სოფელ ტოლოშის მისასვლელი გზა. აგრეთვე მოიხრეშება დაბასა და სოფლებში შიდა გზები, აშენდება ახალი ხიდები და გაბიონები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

2013 წლიდან დაფინანსდება საკანალიზაციო სისტემის მოძველებული და მწყობრიდან გამოსული ქსელის რეაბილიტაცია, გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაცია, დაბისა და სოფლების სარწყავი და სასმელი წყლის რეაბილიტაცია, დ. ასპინძის მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების ფასადების რეაბილიტაცია, პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, განსაზღვრულია ნაგავმზიდი მანქანებისა და ნაგვის კონტეინერების შექმნა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის სოფლებში მოეწყობა ტროტუარები, მცირე სკვერები და მოედნები, გზისპირა სოფლებში აშენდება დეკორატიული ღობეები.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

სკოლამდელი განათლების დაფინანსება მუნიციპალიტეტის ერთ–ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში იგეგმება ბაღების რეაბილიტაცია და ინვენტარით აღჭურვა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ასპინძის მუნიციპალიტეტის ერთ–ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული და სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციისა და კლუბის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ორგანიზაციისა და ღონისძიების ფინანსური მხარდაჭერა. სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი პროგრამა. დაფინანსდება კულტურის სახლები, ბიბლიოთეკები და სახელოვნებო სკოლები.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ–ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებით უზრუნველყოფას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება, კერძოდ: გადაამდებ დავადებათა ზედა მხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პრევენციული კონტროლის ღონისძიებები; დაავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება: მოსახლეობის გეგმიური და გადაუდებელი საოპერაციო ხარჯები, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი მოხუცების ერთჯერადი კვებით უზრუნველყოფა, სტიქიით დაზარალებულთა სამშენებლო მასალით დახმარება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრებ ახალდაბადებულ ბავშვთა ოჯახების დახმარება, „ვეტერანისა და დევნილის, სტატუსის მქონე გარდაცვლილი მოქალაქეების ოჯახების თანადგომა სარიტუალო თანხის დაფარვა, მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური დახმარება, ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპული ოჯახების დახმარება, 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპული და დაინვალიდებული პირების ოჯახების მატერიალური დახმარება, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დახმარება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 წლის და 100 წელს გადაცილებული ხანდაზმულთა დახმარება, დედ-მამით ობოლ არასრულწლოვანთა დახმარება, შეზღუდული შესაძლებლობების სტატუსის მქონე არასრულწლოვანთა დახმარება, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებაში ჩარიცხული გადახდისუუნარო, მრავალშვილიანი, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და მარჩენალდაკარგულის სტატუსის მქონე ბავშვთა მატერიალური დახმარება, უსტატუსო და უსინათლოებისათვის და სოციალურად დაუცველი ოჯახების ბავშვთათვის სახელმძღვანელოების შექმნის ხარჯი.

ახალციხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ახალციხის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2013-2016 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა - რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია, მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

ახალციხის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია როგორც ქ. ახალციხის შიდა გზების, ასევე, სოფლებთან დამაკავშირებელი გზების კაპიტალური შეკეთება. ამ მიმართულებით გამოყოფილი თანხების ნაწილი მოხმარდება მუნიციპალიტეტის გზის საფარის სრულად რეაბილიტირებას, ნაწილი კი – რეაბილიტირებული გზების მოვლა-შენახვას.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება: ქ. ახალციხეში მრავალბინიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, სასმელი წყლისა და საკანალიზაციო სისტემის მოძველებული და მწყობრიდან გამოსული ქსელის აღდგენა-რეაბილიტაცია. ქ. ახალციხესა და ვალეს ქუჩების მთლიანად ათვისება სანიტარული პირობების გაუმჯობესების კუთხით.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია კეთილმოწყობის ღონისძიებების განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია: გარე განათების ქსელისა და ტროტუარების აღდგენა, მცირე სკვერებისა და მოედნების მოწყობა.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

ახალციხის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა. ყურადღება დაეთმობა როგორც მოქმედი საბავშვო ბაღების კაპიტალურ რემონტს და მოძველებული ინვენტარის განახლებას, აგრეთვე სოფლებში სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების განთავსების მიზნით შენობების მოძიებას და ინვენტარით აღჭურვას.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული და სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

როგორც ბოლო წლების განმავლობაში, მომდევნო პერიოდშიც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლებში დაგეგმილია სხვადასხვა გასართობი ღონისძიებისა თუ შეჯიბრების მოწყობა, აგრეთვე, ქ. ახალციხის სპორტსკოლის რეაბილიტაციის დასრულება, ახალი სპორტული ინფრასტრუქტურის მოწყობა.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, სადღესასწაულო დღეებში გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოდამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს მოსახლეობის სოციალური დაცვა, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში დაგეგმილია ახალციხის მოსახლეობის გეგმიური და გადაუდებელი საოპერაციო ხარჯების დაფინანსება, მშობიარობის თანადაფინანსება, შეჭირვებულთათვის უფასო სასადილოს მოწყობა, სასწავლო დაწესებულებებში შეღავათების დაწესება, დაფინანსდება საქალაქო წრიულ მარშრუტზე ტარიფის შენარჩუნება, ომის ვეტერანებს გადაეცემათ ერთჯერადი ფულადი დახმარება, სტიქიით დაზარალებული მოსახლეობა მომარაგდება სამშენებლო მასალებით.

ახალქალაქის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტად რჩება ინფრასტრუქტურის განვითარება მათ შორის გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, ექსპლოატაცია და კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

2013 წელს დაგეგმილია მეორადი მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური გზების რეაბილიტაცია. ასფალტირება, ბორდიურებისა და ტროტუარების მოწყობა, აგრეთვე, ახალქალაქის მუნიციპალიტეტის ხიდების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება მრავალბინიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავებისა და ადმინისტრაციული შენობების რეაბილიტაცია, სასმელი წყლისა და ქალაქის საკანალიზაციო სისტემის მოძველებული და მწყობრიდან გამოსული ქსელის რეაბილიტაცია. ასევე, დაგეგმილია სოფლებისა და ქალაქების გარე განათების სისტემების გაუმჯობესება და მუნიციპალიტეტში წყალარხების გაყვანა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

ქ. ახალქალაქის ქუჩებისა და სოფლებთან მისასვლელ გზებზე მოეწყობა გარე განათების ქსელი, დაფინანსდება ქ. ახალქალაქში მცირე სკვერებისა და პარკის ტერიტორიის მოწყობა. აგრეთვე, ციხის ტერიტორიის კეთილმოწყობა, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული შენობების გაზიფიცირება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიზნით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რომელიც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ქ. ახალქალაქში მოქმედი 4 საბავშვო ბაგა-ბაღის შენობა საჭიროებს აღდგენას და რეაბილიტაციას, აუცილებელი მათი გაზიფიცირება.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. ახალქალაქში მდებარე ძველი კულტურის სახლის რეაბილიტაცია. ახალგაზრდული და კულტურული ღონისძიებების ორგანიზება.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **ტელე-რადიო მაუწყებლობის ხელშეწყობა**

ფინანსდება საინფორმაციო პროგრამა „მოამბის“ თარგმნა. იქიდან გამომდინარე, რომ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის უმეტესმა ნაწილმა არ იცის ქართული, მათი სრული ინფორმირებისათვის საჭიროა პროგრამა „მოამბის“ თარგმნა სომხურად, რათა მოსახლეობას საშუალება ჰქონდეს, გაეცნოს საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ მიმდინარე მოვლენებს.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე განხორციელდება სხვადასხვა ღონისძიებები, კერძოდ: გადამდებ დავადებათა ზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პრევენციული კონტროლის ღონისძიებები; დაავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას, კერძოდ: მიუსაფართა, სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2013-2016 წლებში განხორციელდება გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური გზების მშენებლობა და რეაბილიტაცია. მოიხრეშება და მოასფალტება ქ. ნინოწმინდის გზები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

აგრეთვე იგეგმება ქალაქ ნინოწმინდაში სასმელი წყლის სისტემის, საკანალიზაციო და საირიგაციო სისტემების რეაბილიტაცია, მრავალსართულიანი სახლების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, სარიტუალო და ადმინისტრაციული შენობების მშენებლობა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტში მოეწყობა დასასვენებელი პარკი, აგრეთვე, მცირე სკვერები, სადაც განთავსდება საბავშვო ატრაქციონები. საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, ნინოწმინდაში განთავსდება შუქნიშნები და მოეწყობა გარე განათების სისტემები.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაგა-ბაღების შენობების რეაბილიტაცია. განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებისა და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯების. ასევე ხორციელდება ბაღების გადატვირთვის თავიდან აცილების მიზნით ახალი ბაღების მშენებლობა და ინვენტარით აღჭურვა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია სპორტული და კულტურული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია.

სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება

მუნიციპალიტეტის სოფლებში მინი სპორტული მოედნების მშენებლობა. სპორტული სკოლების მიმდინარე და კაპიტალური შეკეთება, აგრეთვე, დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **რელიგია**

განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე, ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები. დაფინანსდება სოფელ ფოკის წმინდა ნინოს სახელობის დედათა მონასტრის ელ.ენერჯისა და გათბობის საწვავის ხარჯები.

- **ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან. ეს ღონისძიებებია: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდ.სიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდ.სიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მომხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების მდებარეობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტის მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდება სხვადასხვა საშეღვათო პროგრამა, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალური ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

მცხეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი, მეორე მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია. ასევე დაგეგმილია ქალაქ მცხეთის საუბნო გზების კეთილმოწყობა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია: სოფელ ძეგვში მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია; ქ. მცხეთის ქუჩებში და სოფ. მისაქციელ-აღდგომლიანთკარში გარე განათების მოწყობის სამუშაოები; ქ. მცხეთის ქუჩების და ადმინისტრაციის შენობის დაგვა-დასუფთავება და მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნაგვის გატანა; წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია; გაზგაყვანილობის სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია; სარწყავი არხების და ნაპირსამაგრი ნაგებობების რეაბილიტაცია.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის იერ-სახის გაუმჯობესების მიზნით დაგეგმილია სოფ. ნატახტრის ადმინისტრაციული შენობის ეზოს კეთილმოწყობა. მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების და პარკების მოვლა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზონაში ყვავილების და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 23 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1 500-მდე ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 20 ლარს და აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის ხელშეწყობა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე დაფინანსდება სხვადასხვა კულტურული, გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე დაგეგმილია ზოგიერთი ტაძარის მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **სოციალური ღონისძიებები**

მსგავსად გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

თიანეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და გაუმჯობესება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

მსგავსარ გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის კომუნალური სისტემის გაუმჯობესება. მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილების მიზნით დაფინანსდება გარე განათების ქსელის ექსპოლოტაცია. ასევე დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა. განხორციელდება მუნიციპალიტეტში წყლის სისტემის რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 13 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 254 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში თვეში ერთ ბავშვზე სენატანი თანხა შეადგენს 7(სოფლებში) და 15(დაბაში) ლარს. აღნიშნული თანხით ნაწილობრივ ფინანსდება აღსაზრდელთა კვების სარჯები. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ბავშვთა კვების და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **კულტურა, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სპორტული ორგანიზაციების მარდაჭერა. მოეწყობა სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები და წახალისდება ნიჭიერი სპორტსმენები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და განვითარების მიზნით დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული მუსიკალური სკოლა, კულტურის ცენტრი, მუზეუმი და ბიბლიოთეკები. ასევე მოეწყობა სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. იგეგმება „თიანეთობის“ დღესასწაულის მოწყობა, რომლის მიზანს წარმოადგენს ქართული ხალხური ტრადიციების აღდგენა-გაცნობა ფართო საზოგადოებისთვის, ტურიზმის განვითარება და ინვესტორების მოზიდვა ტურისტული და საკურორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება.

- **სოციალური ღონისძიებები**

მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, სოციალურად დაუცველი მოქალაქეებისათვის მკურნალობის და ოპერაციების ჩატარების ხარჯების დაფინანსება, უფასო სასადილოს დაფინანსება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

დუშეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

დუშეთის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა-რეაბილიტაცია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს მაღალმთიან სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

ბოლო წლებში განხორციელებული სხვადასხვა პროექტების მიუხედავად, კვლავ არასახარბიელო მდგომარეობაა მუნიციპალიტეტის კომუნალურ მეურნეობაში. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში მოეწყობა წყალგაყვანილობის სისტემები, სარწყავი არხები და ნაპირსამაგრი ნაგებობები,

რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სოფლებში დაზიანებულ წყალგაყვანილობის სისტემებს, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები. სანიტარული პირობების გაუმჯობესების მიზნით დამატებით იქნება შესყიდული ნაგავმზიდი მანქანები და ნაგვის კონტეინერები.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარებასთან ერთად მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობას. მომდევნო წლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის გამწვანება, ნარგავების მოვლა-პატრონობა, გამწვანების ზონაში დეკორატიული მცენარეების დარგვა და სკვერების მოწყობა-რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

მსგავსად გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებშიც განხორციელდება საბავშვო ბაღებისა და სკოლა-პანსიონების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობის მიზნით პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია საბავშვო ბაღების თანადაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 528 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის კვების ღირებულება დღეში შეადგენს 1.5 ლარს, აღნიშნული თანხის 50% ფინანსდება მშობელთა შემონატანიდან, ხოლო ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს აფინანსებს მუნიციპალიტეტი. 2013 წელს დაგეგმილია სოფ. ბულაჩაურში საბავშვო ბაღის გახსნა.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

ზოგადი განათლების ხელშეწყობის მიზნით პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ა(ა)იპ მოსაწავლეთა ხელშეწყობის ცენტრის და მისი ფილიალების (მალაროსკარის, ბარისახოს და შატილის ფილიალები (სკოლა-პანსიონები) ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს. სკოლა-პანსიონებში ბავშვთა რაოდენობა შეადგენს 41-ს. კვების ხარჯი ერთ ბავშვზე შეადგენს 2.4 ლარს, რაც მთლიანად მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ფინანსდება. ასევე დაფინანსდება მოშორებით მდებარე სოფლებიდან საჯარო სკოლებში მოსწავლეთა ტრანსპორტირება.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. მოეწყობა ტურნირები სპორტის სხვადასხვა სახეობებში და წახალისდებიან წარმატებული სპორტსმენები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული საბიბლიოთეკო გაერთიანება, მუსიკალური კოლექტივები, სახელოვნებო სკოლები, მუზეუმი, კულტურის სახლები.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება ეკლესიების კომუნალური ხარჯების დაფინანსება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობისა დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დაავადებების ეპიდკვლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო დაწესებულებებში სანიტარული და პიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, პრევენციული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

- **სოციალური ღონისძიებები**

პრიორიტეტი ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფა, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მკურნალობის და ოპერაციის ხარჯების დაფინანსება, სოციალურად დაუცველი ოჯახების ერთჯერადი ფულადი დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტში სატვირთო და სამგზავრო გადაზიდვების დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის. გამომდინარე აქედან, პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა-რეაბილიტაცია. ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის კომუნალური მეურნეობის განვითარება. დაფინანსდება გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია, სანიტარული და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას.

• სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა, რისი გათალისწინებითაც დაგეგმილია სკოლამდელი სააღმზრდელო დაწესებულებების დაფინანსება. ამ ეტაპზე ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 7 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 145 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთ ბავშვზე შემონატანი შეადგენს 10 ლარს, აღნიშნული თანხით ძირითადად ფინანსდება ბავშვების კვების ხარჯები. პრიორიტეტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი დააფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს.

• სკოლისგარეშე განათლების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს წარმოადგენს ხელი შეუწყოს მოსწავლეების ცოდნის დონის ამაღლებას. პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა წრეები, როგორცაა: ინგლისურის, ხატვის, ქორეოგრაფიული, ქსოვისა და თექის შესწავლის კურსები. ყველა მოსწავლეს ექნება საშუალება შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე გაიაროს აღნიშნული წრეები.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება. ასევე ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება კომპლექსური სასპორტო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი აქტიურად გააგრძელებს სპორტული ღონისძიებების დაფინანსებას, როგორცაა: თავისუფალი ჭიდაობა, ფეხბურთი, მეკლდეურობა. ასევე ყოველწლიურად გაიმართება ტ. ალიბეგაშვილის სახელობის ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში და ა.ალიბეგაშვილის სახელობის ტურნირი ფეხბურთში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული კულტურის ცენტრი, ბიბლიოთეკები და სახალხო დღესასწაული "ყაზბეგობა", რომლის მიზანია ხევის ტრადიციების პოპულარიზაცია და დიდი ქართველი მწერლის ალ. ყაზბეგის ხსოვნის უკვდავყოფა.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დაავადებების ეპიდკვლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო დაწესებულებებში სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, პრევენციული ღონისძიებების ხელშეწყობა;

- **სოციალური ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, კერძოდ: დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების (3 და მეტ ბავშვზე) დახმარება, ერთჯერადი დახმარება შვილის შექმნასთან დაკავშირებით და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტული მიმართულებები მოიცავს ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მოსახლეობის სოციალური პირობების გაუმჯობესებას, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვას და სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობას. შესაბამისად 2013-2016 წლებში ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ძირითადი პრიორიტეტებია:

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და შემდგომი გაუმჯობესება. დაფინანსდება აგრეთვე მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯებიც.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება

მუნიციპალიტეტში სატვირთო და სამგზავრო გადაზიდვების დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის, ამიტომ საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა. დაგეგმილია 2013-2016 წლებში ქალაქის ასფალტირება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილების მიზნით თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა; გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები; წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია;

განათლება.

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ და სკოლისგარეშე განათლებას. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 10 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 190-ზე მეტი ბავშვი. მოსწავლე-ახალგაზრდების ზოგადი განათლების გაღრმავების მიზნით დაფინანსდება სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი ღონისძიების პროგრამა. პროგრამაში ჩართულია მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლის 60-მდე მოსწავლე. პროგრამით გათვალისწინებულია, კულტურული და საგანმანათლებლო ღონისძიებები, როგორცაა თეატრალური, ლიტერატურის, ზოგადი უნარ-ჩვევების, მათემატიკური, კომპიუტერული, ეკოლოგიური წრეები.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეულ გაგრძელება, ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტის პოპულარიზაციასა და ხელშეწყობის მიზნით ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობას. დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტულ სახეობათა

წრეების (ფეხბურთი, ჭიდაობა, კალათბურთი, ჭადრაკი, რაგბი, ცურვა) ფუნქციონირების ხელშეწყობა და სპორტული ღონისძიებების ორგანიზება, ადგილობრივი ახალგაზრდა სპორტსმენების სხვადასხვა ტურნირებში მონაწილეობის დაფინანსება. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია საცურაო აუზის ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯების დაფარვა.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტისათვის მნიშვნელოვანია ადგილობრივი კულტურული ტრადიციების დაცვა და მათი ღისეული გაგრძელება. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების მხარდაჭერა კერძოდ: ამბროლაურის კულტურის ცენტრის დაფინანსება; სამუსიკო სკოლის ხელშეწყობა. ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია დავით თორაძის სახელობის სამუსიკო სკოლის სუბსიდირება, სადაც მუსიკალურ წრეებში განათლებას იღებს 94 მოსწავლე; სამხატვრო სკოლის ხელშეწყობის პროგრამა, რომლის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში მოქმედ უჩა ჯაფარიძის სახელობის სამხატვრო სკოლაში სხვადასხვა წრეებში დაკავებულია 40 ბავშვი; ახალგაზრდული პროგრამების ხელშეწყობა;

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძნობს მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინებების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადების გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენა, მათზე სასწრაფო რეაგირება, და პროფილაქტიკური ღონისძიებების გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა. სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება (კერძო სექტორის გარდა); მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ლტოლვილთა და ომის ვეტერანთა სოციალური დახმარება. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ლტოლვილთა, მე-2 მსოფლიო ომის მონაწილეთა ერთჯერად დახმარებას და გარდაცვლილ ვეტერანის უკვდავყოფისათვის სარიტუალო მომსახურების ხარჯების დაფინანსებას 250 ლარის ოდენობით; ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დახმარების პროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში ერთჯერადად დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული ყველა ახალშობილის ოჯახი (ახალშობილზე 300 ლარი, ხოლო მესამე და შემდგომ ბავშვზე 350 ლარი); სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა; სამედიცინო მომსახურების სოციალური პროგრამა.

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სახელმწიფო სადაზღვეო პოლისის არ მქონე მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურებას ურგენტულ და ონკოლოგიური ავადობის შემთხვევაში. აგრეთვე მშობიარობის ხარჯების თანადაფინანსებას 400 ლარის ოდენობით.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

2013 -2016 წლებში მუნიციპალიტეტი განაგრძობს ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მოსახლეობის სოციალური პირობების გაუმჯობესებას, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვას და სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობას. შესაბამისად ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ძირითადი პრიორიტეტებია:

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, ქალაქის ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია, დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ლენტეხის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა. გაიწმინდება და მოეწყობა შიდა სასოფლო გზები, გზის დამცავი ძეღყორის ჯებირები. სოფლებში საყდარში, რცხმელურში, ბაბილში, ხაჩეშში აშენდება მარტივი ტიპის ხიდ-ბოგირები. მნიშვნელოვანია საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს მაღალმთიან სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელია თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია

გათვალისწინებულია გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია. დაგეგმილია სათავე ნაგებობის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, რომელიც უზრუნველყოფს მოსახლეობის სასმელი წყლით 24 საათიან მომარაგებას. ხერგიანის ქუჩაზე არსებული სანიაღვრე კოლექტორი გაწინდება ნაშალი მასალებისაგან. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება. იგეგმება თამარ მეფის ქუჩაზე სკვერის რეაბილიტაცია და ფასადების შეღებვა.

განათლება

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში 2013 წელს გაგრძელდება სკოლამდელი და დაწყებითი განათლების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 11 საბავშვო ბაღი, აქედან 1 ბაგა-ბაღი დაბის ტერიტორიაზე, 10-ბაღი ტერიტორიული ერთეულების 10 სოფელში, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 160 აღსაზრდელი. ბავშვთა აღზრდას ემსახურება 58 პედაგოგი. მშობელთა შენატანები დაბის

ბაგა-ბაღში შეადგენს 15 ლარს, სოფლის ბაგა-ბაღებში 10ლარს, აღნიშნული თანხა ძირითადად მიმართულია კვების ხარჯების დასაფინანსებლად, ბაგა-ბაღებში შეღავათებით სარგებლობენ სოციალურად დაუცველი და მრავალშვილიანი ოჯახები, რომელთა რაოდენობა შეადგენს 37-ბავშვს. გარდა ამისა მუნიციპალიტეტი აფინანსებს სოფელ ლუჯისათვის დაწყებითი სკოლის შენობის არენდის თანხას.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის ძირითადი დანიშნულებაა სპორტის შემდგომი პოპულარიზაცია, მაღალი კლასის სპორტული რეზერვების მომზადება, ჯანსაღი მომავალი თაობის ჩამოყალიბება და სპორტული ობიექტების მშენებლობა.

მოსახლეობის კულტურული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა კულტურული და პატრიოტული ღონისძიებების დაფინანსება, რელიგიური და სხვა სახის საქმიანობის ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები. ჩატარდება საერთაშორისო, რესპუბლიკური და სამხარეო ტურნირები ჭიდაობის ყველა სახეობაში, ახალგაზრდულ და ჭაბუკთა ასაკოვან ჯგუფებში; ასევე სამხარეო და რესპუბლიკური ტურნირები ფეხბურთში; სარაიონო ტურნირი ჭადრაკში და ტურისტური ლაშქრობები. ღონისძიებებში ჩაბმული იქნება მუნიციპალიტეტის 100-მდე ახალგაზრდა სპორტსმენი.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული და სახელოვნებო ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა: ლენტეხის სახელოვნებო სკოლის ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სახელოვნებო სკოლა სადაც გაერთიანებულია მუსიკალური და სამხატვრო სკოლა. მუსიკალური სკოლაში განათლებას იღებს 32-მდე მოსწავლე. სკოლის დაფინანსება ხდება როგორც ადგილობრივი, ისე მშობელთა შემონატანით ერთი ბავშვის გადასახადი წლიურად განისაზღვრება 84 ლარით. სამხატვრო სკოლაში თექის, კერამიკის და ხის მხატვრული დამუშავების განყოფილებებში დაკავებულია 36-მდე მოსწავლე; კულტურის ცენტრის დაფინანსება. რეაბილიტირებულ კულტურის ცენტრში მოქმედებს ქორეოგრაფიის წრეები, სადაც დაკავებულია 60 მოზარდი და რეპეტიციებს გადის ფოლკლორული ანსაბლი „ლაგუმედა“; მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებში საგანმანათლებლო წრეებში (უცხო ენა, მათემატიკა და ა.შ.) დაკავებულია 180 ბავშვი.

პროგრამის ფარგლებში ფარგლებში გაგრძელდება, ასევე ლ. მუსელიანის სახელობის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის სუბსიდირება, რომელიც ცნობილია თავისი უნიკალური ექსპონატებით და ადგილობრივი ბიბლიოთეკების ხელშეწყობა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში.

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოგისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დაავადებების ეპიდკვლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენების შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას: შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ერთჯერადი დახმარება (თითოეულ ბენეფიციარზე 150 ლარის ოდენობით); მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ტერიტორიული ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაინვალიდებულ პირთა სოციალური დაცვა; ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა: გათვალისწინებულია ბავშვის დაბადებაზე ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის, 4 ბავშვიან ოჯახზე ერთჯერადი დახმარება 200 ლარი, 5 და მეტ ბავშვიან ოჯახზე ყოველ თვეში თითოეულ ბავშვზე გაიცემა დამხარება 10 ლარი; ხანძრისა და სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული ოჯახების სოციალური დაცვა; ხანდაზმულთა სოციალური უზრუნველყოფა; მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 80 წელს გადაცილებულ მოქალაქეთა მატერიალური დახმარება, თითოეულზე 100 ლარის ოდენობით.

ონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ბოლო წლებში არჩეული სტრატეგიის შესაბამისად პრიორიტეტულ მიმართულებებზე მიმართულმა სახსრების ზრდამ შესაძლებელი გახადა ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა, კულტურის დასვენებისა და სპორტის სფეროების განვითარება. 2013 -2016 წლებში მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტებია:

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება:

- საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა. დაგეგმილია მომავალ 2013–2016 წლებში ქალაქის ასფალტირება, მნიშვნელოვან საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება;

- კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა, კერძოდ: გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; დასუფთავების ღონისძიებები; საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა და რეაბილიტაცია; მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები, რაც ითვალისწინებს: მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული შენობის რეაბილიტაციას, მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის მშენებლობას, დასასვენებელი პარკების

რეკონსტრუქცია-კეთილმოწყობას, საბავშვო გასართობი მოედნების მოწყობას. იგეგმება ასევე რაიონის გაზიფიცირება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ერთი საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 60 ბავშვი.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტი ისევე როგორც გასულ წლებში 2013 წელსაც გააგრძელებს ახალგაზრდობის მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობას და მათი ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას, კულტურული ტრადიციების დაცვას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოვლენა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები. ჩატარდება საერთაშორისო, რესპუბლიკური და სამხარეო ტურნირები ჭიდაობის სხვადასხვა სახეობებში, გაიმართება სამხარეო და რესპუბლიკური ტურნირები ფეხბურთში, სარაიონო ტურნირი ჭადრაკში და ტურისტული ლაშქრობა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა და განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები: ონის სახელოვნებო სკოლის ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სახელოვნებო სკოლა სადაც გაერთიანებულია მუსიკალური და სამხატვრო სკოლა. მუსიკალური სკოლაში სწავლობს 31-მდე, ხოლო სამხატვრო სკოლაში -36-მდე მოსწავლე, ფუნქციონირებს თექის, კერამიკის და ხის მხატვრული დამუშავების განყოფილებები. აღსაზრდელებს მონაწილეობა აქვთ მიღებული სხვადასხვა საერთაშორისო გამოვენებზე; პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრი, სადაც განათლებას იღებს 60 ბავშვი. კულტურის ცენტრში მოქმედებს ქორეოგრაფიის და საესტრადო სიმღერის წრეები, თოჯინების თეატრი და ფოლკლორული ანსაბლი „რაჭა“, აგრეთვე გაგრძელდება ონის სამხარეო მუზეუმის და ბიბლიოთეკების სუბსიდირება; მუნიციპალიტეტში წლის განმავლობაში ჩატარდება: სააღდგომო, ონელობისადმი მიძღვნილი, საახაწლო და სხვა ღონისძიებები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. მუნიციპალიტეტი სახელმწიფო ბიუჯეტიდან

გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში განაგრძობს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ონის მუნიციპალიტეტში მოქმედებს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების სხვადასხვა პროგრამები, რომლის ფარგლებში პროგრამაში მონაწილე თითოეული პირი იღებს ერთჯერად ან ყოველთვიურ ფულად დახმარებას: შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა, რაც გულისხმობს არასაპენსიო ასაკის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვის მიზნით ერთჯერად დახმარებას 200 ლარის ოდენობით; მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის დახმარების მიზნით გაიცემა ერთჯერადი დახმარება სამ შვილზე 80 ლარი, ოთხ შვილზე 100 ლარი, ხუთ შვილზე 150 ლარი, ასევე გათვალისწინებულია ერთჯერადი ფულადი დახმარება ოჯახებს შვილის შეძენასთან დაკავშირებით 300 ლარის ოდენობით; სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული ოჯახების სოციალური დაცვა; 9 მაისის დღესასწაულთან დაკავშირებით ვეტერანთა ერთჯერადი დახმარება (თითოეულ ვეტერანზე გაიცემა ფულადი შემწეობა 100 ლარის ოდენობით); მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა და ინვალიდთა ოჯახების ერთჯერადი სოციალური დახმარება; ას წელს გადაცილებული მოსახლეობის სოციალური დაცვა (მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 წლის ან მეტი მოქალაქეების მატერიალურ დახმარება, თითოეულზე 300 ლარის ოდენობით);

ცაგერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ცაგერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტების დოკუმენტი მომზადებულია ადგილობრივი თვითმმართველობის იმ პრობლემების გადაწყვეტის მიზნით, რომელიც ყველაზე აქტუალურია მოსახლეობისათვის. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით 2013-2016 წლებში მუნიციპალიტეტის ძირითადი პრიორიტეტებია:

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია;**

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსება:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა.**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია. პერიოდულად მოხდება სტიქიური და მეწყრული მოვლენებისაგან დაზიანებული გზების გაწმენდა ჩამონაშალი მასისაგან, ხოლო ზამთრის პერიოდში მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე განხორციელდება გზების თოვლწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს: გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაციას; დასუფთავების ღონისძიებებს; წყლის და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია და ექსპლოატაციას;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოების შესრულებას, გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. 2013 წელს გაგრძელდება ცაგერის პარკის კეთილმოწყობა, იგეგმება შადრევნის მოწყობა და გამწვანება, ასევე ქალაქის ცენტრში რუსთაველისა და თამარ მეფის ქუჩის გადაკვეთაზე არსებული საბავშვო გასართობი პარკის დეკორატიული ღობის მოწყობა.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 260 მეტი ბავშვი. ბავშვების აღზრდას ემსახურება 78 პედაგოგი. იგეგმება მუნიციპალიტეტის ყველა საბავშვო ბაღში შიდა წყალგაყვანილობის სისტემების მოწესრიგება და მათი გამრიცხველიანება. 2013 წელს საბავშვო ბაღების კვების ბლოკებისათვის შეძენილი იქნება ჭურჭელი და ინვენტარი.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ცაგერის №35 სპეციალიზირებული სასპორტო სკოლის დაფინანსება, რათა სპორტსმენებისათვის შეიქმნას შესაბამისი სავარჯიშო პირობები და მოხდეს ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2013 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში სპორტის 8 სახეობაში გაიმართება რაიონული პირველობები ცაგერისა და ლაჯანის ზონებში: ქართულ ჭიდაობაში, ქალთა და ვაჟთა ფრენბურთში, კალათბურთში, მძლეოსნობაში, ფეხბურთში, მკლავჭიდში, ჭადრაკსა და შაშში. ასევე საქართველოს პირველობებზე წარდგებიან სპორტსმენები სპორტის 7 სახეობაში. სულ სპორტულ სექციებში ვარჯიშობს 232 ბავშვი.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით ქვეპროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, კერძოდ: ცაგერის კულტურის ცენტრის სუბსიდირება; მუზეუმისა და გალერეის ხელშეწყობა, რომლის მიზანია ცაგერის ისტორიული მუზეუმის და სურათების გალერეის დაფინანსება. მუზეუმი გამოირჩევა ქვეყანაში არსებულ მუზეუმებს შორის თავისი საინტერესო ექსპონატებით. მასში დაცულია ჩვ.წ.აღ.მდე შუა და გვიან ბრინჯაოს პერიოდის იარაღებისა და სამკაულების 10 000-მდე ნიმუში. მუსიკალური სკოლის დაფინანსება, სადაც 70 აღსაზრდელი ეტაპობრივად იღებს კლასიკურ მუსიკალურ განათლებას; სამხატვრო სკოლის დაფინანსება; ბიბლიოთეკების დაფინანსება; მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის ხელშეწყობა. სახლში ფუნქციონირებს 20 წრე, რომელშიც ჩაბმულია 200 მოსწავლე სხვადასხვა საგანმანათლებლო წრეებში (მხატვრული კითხვა, სახალისო მათემატიკა, ზოგადი უნარები, ქიმია, ნორჩი ფიზიკოსი). რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში წელიწადში ორჯერ, თებერვალსა და აგვისტოში, აღინიშნება მსოფლიო მართლმადიდებლურ სამყაროში ერთ-

ერთი უდიდესი წმინდანის წმ. მაქსიმე აღმსარებლის დღესასწაული, რომელიც დაკრძალულია ცაგერში და იგეგმება ამ დღესასწაულის ორგანიზების ხარჯების დაფარვა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფის სფერო. იგი დაფუძნებულია ბენეფიციართა მიზნობრივ დახმარებებზე. დაგეგმილი ღონისძიებები უზრუნველყოფენ მის შემდგომ განხორციელებას არსებული ფინანსური რესურსების ფარგლებში.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელოფის ღონისძიებები;

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. ამ ღონისძიებების ფარგლებში იგეგმება: ავადმყოფთა სოციალური დახმარება. დახმარება გაეწევა მძიმე ავადმყოფებს (ონკოლოგიური, თირკმლის დიალიზი) ერთჯერადად. თანხის მაქსიმალური ოდენობა შეადგენს 400ლარს; სარიტუალო მომსახურება; ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა. ამ მიზნით დაგეგმილია შემდეგი სახის დახმარება: პირველი და მეორე შვილის დაბადებისას – 200ლარი, მესამე შვილის დაბადებისას 300 ლარი, მეოთხე და შემდგომი შვილის დაბადებისას თანხა გაიზრდება 100 ლარის ოდენობით; მზრუნველობამოკლებულ და უკიდურესად გაჭირვებული მოსახლეობისათვის ერთჯერადი კვებით მომსახურება 100 ბენეფიციარზე; მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება;